

REHİNLER BÖLÜMÜ

* HZ. PEYGAMBERİN ZIRHI REHİNE İDİ

2438- 6747- 760- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ بَهْرَامَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ؛ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُوْفِيَ وَدِرْعُهُ مَرْهُونَةٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ بِطَعَامٍ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ، وَثَقَهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَعِينٍ وَغَيْرُهُمَا. وَضَعْفُهُ شُعْبَةُ وَ أَبُو حَاتِمٍ وَالنَّسَائِيُّ وَعَبْدُ الْحَمِيدِ بْنِ بَهْرَامَ وَثَقَهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَعِينٍ وَابْنُ الْمَدِينِيِّ وَ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُمْ .

760. (2438) (6747)- Esmâ Bintu Yezid radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, zırhını bir yahudinin yanında, bir miktar zahire mukabili rehine bırakılmış olarak vefat etti."¹⁰⁴⁴

2439- 6748- 761- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجَمْعِيُّ، ثَنَا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ، ثَنَا وَهْلُ بْنُ خَبَّابٍ عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاتَ وَدِرْعُهُ رَهْنٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ بِثَنَيْنِ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

761. (2439) (6748)- İbnu Abbâs radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm vefat ettiği zaman, zırhı, otuz sa' arpa mukabili bir yahudiye rehin bırakılmıştı."¹⁰⁴⁵

* REHİN GERİ ALINIR

2441- 6749- 762- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ الزَّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ حَمِيدٍ الْمُسَيْبِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَغْلُقُ الرَّهْنُ. الرَّازِي، وَإِنْ وَثَقَهُ ابْنُ مَعِينٍ فِي الرَّوَايَةِ فَقَدْ ضَعَفَهُ فِي أُخْرَى وَضَعْفُهُ أَحْمَدُ وَالنَّسَائِيُّ وَالْجَوْزْجَانِيُّ. وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ: يَرُوى عَنْ الثَّقَاتِ، الْمَقْلُوبَاتِ. وَقَالَ ابْنُ مَعِينٍ: كَذَّابٌ .

762. (2441) (6749)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Rehin, (borcun ödenmesiyle) geri alınabilir."¹⁰⁴⁶

AÇIKLAMA:

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, bu hadislerinde bir cahiliye geleneğini kaldırmaktadır: Zira o devirde, rehin bırakılan bir mal, vadesi içerisinde borç ödenmediği takdirde, borç verenin mülkü olurdu. İslâm, rehin malın, vadesi içerisinde ödenmeyen borca mukabil temellük edilemeyeceğini teşri etmiştir.¹⁰⁴⁷

* İŞÇİNİN ÜCRETİ

2443- 6750- 763- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا وَهْبُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَطِيَّةَ السَّلْمِيِّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَعْطُوا الْعَجِيرَ أَجْرَهُ، قَبْلَ أَنْ يَجِفَّ عَرَفُهُ فِي الزَّوَادِ: أَصْلُهُ فِي صَحِيحِ الْبَخَارِيِّ وَغَيْرِهِ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ. لَكِنْ إِسْنَادُ الْمَصْنُفِ ضَعِيفٌ. وَهْبُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدٍ ضَعِيفَانِ .

763. (2443) (6750)- Abdullah İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İşçiye ücretini, teri kurumadan önce veriniz."¹⁰⁴⁸

* KARIN TOKLUĞUNA ÜCRET

2444- 6751- 764- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُصَفَّى الْجَمْعِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ الْوَلِيدِ. عَنْ مَسْلَمَةَ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ الْخَارِثِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ عُنْبَةَ بِنْتُ النَّدْرِ يَقُولُ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَرَأَ طَسْمَ. حَتَّى إِذَا بَلَغَ قِصَّةَ مُوسَى قَالَ: إِنَّ مُوسَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجَرَ نَفْسَهُ ثَمَانِي سِنِينَ، أَوْ عَشْرًا عَلَى عِفَّةٍ فَرَجِهِ وَطَعَامِ

¹⁰⁴⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/295.

¹⁰⁴⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/295.

¹⁰⁴⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/296.

¹⁰⁴⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/296.

¹⁰⁴⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/296.

بَطْنِهِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ، وَهُوَ مَدْلَسٌ. وَلَيْسَ لِبَقِيَّةِ هَذَا ابْنِ مَاجَةَ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ. وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَّةِ الْكُتُبِ الْخَمْسَةِ.

764. (2444) (6751)- Utbe İbnu'n-Nüder anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanında idik. Ta-sin-mim suresini okudu. Hz. Musa aleyhisselâm'ın kıssasına gelince: "Hz. Musa, fercinin iffeti (Hz. Şuayb'ın kızıyla evlenme) ve karnının doyurulması mukabilinde sekiz veya on yıl işçi olarak çalışmayı kabullendi" buyurdu."¹⁰⁴⁹

ACIKLAMA:

Bu rivayet, Kasas suresinin 27-28. ayetlerini açıklamaktadır. Mezkur ayetler mealen şöyledir: "Kadınların babası "Bana sekiz yıl çalışmana mukabil bu iki kızımdan birini sana nikahlamak istiyorum. Eğer on yıla tamamlarsan o senden bir ikram olur. Ama sana güçlük vermek istemem. İnşallah beni iyi kimselerden bulacaksın" dedi..."¹⁰⁵⁰

765- 2445- 6752- 765- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ. ثَنَا سُلَيْمُ بْنُ حَيَّانَ. سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: نَشَأْتُ يَتِيمًا، وَهَاجَرْتُ مَسْكِينًا، وَكُنْتُ أَجِيرًا. بَنِيَّةٌ غَزَوَانٌ بِطَعَامِ بَطْنِي وَغَنَافَةِ رَجُلِي. أَحْطَبُ لَهُمْ إِذَا نَزَلُوا. وَأَخَذُوا لَهُمْ إِذَا رَكِبُوا فَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الدِّينَ قِيَامًا، وَجَعَلَ أَبَا هُرَيْرَةَ إِمَامًا فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ مُوقُوفٌ. نَحْنُ حَيَّانُ بْنُ بَسْطَامٍ، ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَوَقَّعَهُ الدَّارِقُطْنِيُّ وَالذَّهَبِيُّ وَغَيْرُهُمْ. وَبَاقِي رِجَالِ "سَنَادِ اثْبَاتٍ."

765. (2445) (6752)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Yetim olarak büyüdüm, fakir olarak hicret ettim. Karnımı doyurma ve (yolculuk) sırasında bazan binerek ayağımı dinlendirme nöbeti karşılığında İbnetu Gazvân'a işçi oldum. Konakladıkları vakit onlara odun topluyordum. Bindikleri zaman da develerini yürütmek için ezgi söyledim. İslâm dinini bir nizam, Ebu Hureyre'yi de imam (idareci) kılan Allah'a hamdolsun."¹⁰⁵¹

* BİR KOVA SU BİR HURMAYA

766- 2446- 6753- 766- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَلِيُّ الصَّنْعَانِيُّ. ثَنَا الْمُعْتَمَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَنْشٍ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: أَصَابَ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَصَاصَةٌ. فَبَلَغَ ذَلِكَ عَلِيًّا. فَخَرَجَ يَلْتَمِسُ عَمَّ يَصِيبُ فِيهِ شَيْئًا لِيُفِيتَ بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَاتَى بُسْتَانًا لِرَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ. فَاسْتَقَى لَهُ سَبْعَةَ عَشَرَ دَلْوًا. وَكُلُّ دَلْوٍ يَتَمَرَّةٌ. فَخَيْرَةُ الْيَهُودِيِّ مِنْ تَمَرِهِ، سَبْعَ عَشْرَةَ عَجْوَةً. فَجَاءَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ حَنْشٌ، وَاسْمُهُ حَسِينُ بْنُ قَيْسٍ ضَعْفُهُ أَحْمَدٌ وَغَيْرُهُ.

766. (2446) (6753)- İbnu Abbâs radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a (bir ara) maddi darlık isabet etti. Bu duruma Ali muttali oldu. Hemen çıkıp, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın ihtiyacını görecek bir gelir temini için iş aradı. Derken bir yahudiye ait bir bahçeye uğradı. Adama her kovası yüz kuru hurmaya onyedini kova su çıkarıverdi. Yahudi de hurmasından onun için onyedini tane acve (denilen iyi hurma) seçip verdi. Ali radiyallahu anı bunları Resûlullah'a getirdi."¹⁰⁵²

767- 2447- 6754- 767- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ. ثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي حَيَّةَ عَنْ عَلِيٍّ؛ قَالَ: كُنْتُ أَذْلُو الدَّلْوَ يَتَمَرَةً. وَاشْتَرَطْتُ أَنَّهَا جَلْدَةٌ فِي الزَّوَادِ: رِجَالُهُ إِسْنَادُهُ ثِقَاتٌ وَالْحَدِيثُ مُوقُوفٌ. وَابْنُ إِسْحَاقَ اسْمُهُ عَمْرُو بْنُ عَبْدِ اللَّهِ السَّبْيَعِيُّ، اخْتَلَطَ بِأَخْرَةِ، وَكَانَ يَدْلَسُ وَقَدْ رَوَاهُ بِالْعِنْعَنَةِ.

767. (2447) (6754)- Hz. Ali radiyallahu anı anlatıyor: "Ben bir hurma mukabilinde bir kova su çıkarırdım ve hurmanın iyi, kuru olmasını şart koşardım."¹⁰⁵³

768- 2448- 6755- 768- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضْلٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَالِي أَرَى لَوْ أَنَّكَ مُنْكَفِنَا؟ قَالَ: الْخَمَصُ فَأَنْطَلِقُ أَنْصَارِي إِلَى رَحْلِهِ. فَلَمْ يَجِدْ فِي رَحْلِهِ شَيْئًا فَخَرَجَ يَطْلُبُ. فَإِذَا هُوَ بِيَهُودِيٍّ يَسْقِي نَخًا. فَقَالَ: أَنْصَارِي لِلْيَهُودِيِّ: أَسْقِي نَخْلَكَ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: كُلُّ دَلْوٍ يَتَمَرَّةٌ. وَاشْتَرَطْتُ أَنْصَارِي أَنْ يَأْخُذَ خَدْرَةً وَتَارْرَةً وَحَشْفَةً. وَيَأْخُذَ أَلْجَدَةً. فَاسْتَقَى بِنَحْوِ مِنْ صَاعَيْنِ. فَجَاءَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ بْنُ كَيْسَانَ ضَعْفُهُ أَحْمَدٌ وَابْنُ مَعِينٍ وَغَيْرُهُمَا.

¹⁰⁴⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/297.

¹⁰⁵⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/297.

¹⁰⁵¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/297.

¹⁰⁵² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/298.

¹⁰⁵³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/298.

768. (2448) (6755)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Ensardan bir zat gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! (Bugün) renginizi niye değiştirmiş görüyorum?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Açlıktan" buyurdular. Ensarî hemen evine döndü. Ama evinde (ikram edecek) bir şey bulamadı. Yiyecek aramaya çıktı. Derken hurmalık sulayan bir yahudiye rastladı: Yahudiye: "Hurmalığını ben sulayayım ne dersin?" dedi. O da: "Pekâla!" dedi. Ensari: "Her kovaya bir hurma!" dedi ve hurmanın içi kararmış, sertleşmiş ve adileşmiş olmamasını şart koştu, iyi hurmadan alacağını söyledi. Sonra iki sa' hurma yapacak miktarda su çıkardı ve aldığı hurmayı Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a getirdi."¹⁰⁵⁴

* ÜÇTE BİRE, DÖRTTE BİRE MUZÂRA'A

769- 6756- 2463- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ ثَابِتٍ الْجُدَرِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ خَالِدٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ؛ أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ أَكْرَىٰ أَرْضَ عَلَىٰ عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَّى بَكَرَ وَعُمَرَ وَغُثْمَانَ، عَلَى الثَّلَاثِ وَالرَّابِعِ فَهُوَ يُعْمَلُ بِهِ إِلَى يَوْمِكَ هَذَا فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ مُوثِقُونَ. 'أحمد بن ثابت، قَالَ فِيهِ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ: مُسْتَقِيمٌ 'مر. قلت: وبافي رجال 'سناد يحتج بهم في الصحيح .

769. (2463) (6756)- Tâvus'un anlattığına göre: "Muaz İbnu Cebel radiyallahu anh, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Hz. Ebu Bekr, Hz. Ömer ve Hz. Osman zamanlarında araziyi, (mahsulünü) üçte bir, dörtte bir karşılığında kiraya vermiştir. Bu kiralama işi, (o zamandan) şu günümüze kadar tatbik edile gelmiştir."¹⁰⁵⁵

* HURMA VE ÜZÜM ORTAKLIĞI

770- 6757- 2468- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ تَوْبَةَ. ثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُثَيْبَةَ عَنْ مِقْسَمٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَى خَيْرَ أَهْلِهَا عَلَى النِّصْفِ. نَخْلَهَا وَأَرْضُهَا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْحَكَمُ بْنُ عُثَيْبَةَ، قَالَ شُعْبَةُ: لَمْ يَسْمَعْ مِنْ مِقْسَمٍ إِلَّا أَرْبَعَةَ أَحَادِيثَ. وَابْنُ أَبِي لَيْلَى هَذَا هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ضَعِيفٌ .

770. (2468) (6757)- İbnu Abbâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Hayber arazisini, hurmalıklarıyla, tarlalarıyla mahsulün yarısı mukabilinde eski ahalisine (yahudilere müzâraa usulüyle) verdi."¹⁰⁵⁶

771- 6758- 2469- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ مُسْلِمٍ 'غُورٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: لَمَّا افْتَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرَ أَعْطَاهَا عَلَى النِّصْفِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُسْلِمُ بْنُ كَيْسَانَ ضَعْفُهُ أَحْمَدٌ وَابْنُ مَعِينٍ وَغَيْرُهُمَا .

771. (2469) (6758)- Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Hayber'i fethedince orayı yarıya ortağa verdi."NOT: Bu bahis daha önce yeterince açıklanmıştır, tekrar etmeyeceğiz.¹⁰⁵⁷

* MÜSLAMANLAR ÜÇ ŞEYDE ORTAK

772- 6759- 2472- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُرَاشٍ بْنُ خَوْشَبِ الشَّيْبَانِيُّ عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ خَوْشَبٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُسْلِمُونَ شُرَكَاءُ فِي ثَلَاثٍ: فِي الْمَاءِ وَالْكَثِّ وَالنَّارِ. وَثَمَنُهُ حَرَامٌ. قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: يَعْنِي الْمَاءَ الْجَارِيَّ فِي الزَّوَادِ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُرَاشٍ. قَدْ ضَعَفَهُ أَبُو زُرْعَةَ وَالبَخَارِيُّ وَغَيْرُهُمَا. وَقَالَ وَ مُحَمَّدُ بْنُ عَمَارٍ الْمُوصِلِيُّ: كَذَابٌ .

772. (2472) (6759)- Hz. İbnu Abbâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Müslümanlar üç şeyde ortaklıklar: Suda, otta, ateşte. Bunlardan alınacak bedel de haramdır."Ebu Saîd dedi ki: "(Sudan maksad) akarsudur."¹⁰⁵⁸

¹⁰⁵⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/299.

¹⁰⁵⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/299.

¹⁰⁵⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/299.

¹⁰⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/300.

¹⁰⁵⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/300.

773- 6760- 2473- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ. ثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الرَّزَّادِ عَنِ ابْنِ عَرَجٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ثَلَاثٌ يُمْنَعْنَ: الْمَاءُ وَالْكَأُ وَالنَّارُ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. وَرَجَالُهُ مُوثِقُونَ. عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ أَبِي يَحْيَى الْمَكِّي، وَثِقَهُ النَّسَائِيُّ وَابْنُ أَبِي حَاتِمٍ وَغَيْرُهُمَا. وَبَاقِي رِجَالِ ابْنِ عَرَجٍ عَلَى شَرْطِ الشَّيْخِينَ.

773. (2473) (6760)- Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Üç şey vardır ki (istenince) vermemezlik edilmaz: Su, ot ve ateş."¹⁰⁵⁹

774- 6761- 2474- حَدَّثَنَا عَمَّارُ بْنُ خَالِدٍ الْوَاسِطِيُّ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ غَرَابٍ، عَنْ زُهَيْرِ بْنِ مَرْزُوقٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ جَدْعَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا الشَّيْءُ الَّذِي يَجَلُّ مَنْعُهُ؟ قَالَ: الْمَاءُ وَالْمِلْحُ وَالنَّارُ. قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! هَذَا الْمَاءُ قَدْ عَرَفْنَاهُ. فَمَا بَالُ الْمِلْحِ وَالنَّارِ؟ قَالَ: يَا حُمَيْرَاءُ! مَنْ أَعْطَى نَارًا، فَكَأَنَّمَا تَصَدَّقُ بِجَمِيعِ مَا أَنْضَجَتْ تِلْكَ النَّارُ. وَمَنْ أَعْطَى مِلْحًا فَكَأَنَّمَا تَصَدَّقُ بِجَمِيعِ مَا طَيَّبَ ذَلِكَ الْمِلْحُ. وَمَنْ سَقَى مُسْلِمًا شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ، حَيْثُ يُوجَدُ الْمَاءُ فَكَأَنَّمَا أَعْتَقَ رَقَبَةً. وَمَنْ سَقَى مُسْلِمًا شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ حَيْثُ يُوجَدُ الْمَاءُ فَكَأَنَّمَا أَحْيَاهَا. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ ضَعِيفٌ، لضعف علي بن زيد بن جدعان.

774. (2474) (6761)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Ey Allah'ın Resûlü!" dedim, verilmemesi caiz olmayan şey nedir?"

"Su, tuz ve ateş!" buyurdular. Ben tekrar: "Ey Allah'ın Resûlü dedim. Evet suyu anladık öyledir, ama tuz ve ateş niye öyledir?" dedim. Şu cevabı verdi:

"Ey Humeyrâ! Kim (isteyene) ateş verirse, bu ateşin pişirdiği her şeyi tasadduk etmiş gibi sevap kazanır! Kim de tuz verirse, o da bu tuzun tatlandırdığı her şeyi tasadduk etmiş gibi olur. Kim su bulunan yerde bir Müslümana bir içimlik su içirirse sanki bir köle azad etmiş gibi olur, suyun bulunmadığı yerde içirirse, onu ihya etmiş gibi olur."¹⁰⁶⁰

* OTA MANİ OLMAK İÇİN SUYA MANİ OLUNMAZ

775- 6762- 2479- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ. عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ حَارِثَةَ عَنْ عُمَرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ، وَ يُمْنَعُ نَفْعُ الْبَيْرِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ حَارِثَةُ بْنُ أَبِي الرَّجُلِ، ضَعْفُهُ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ. وَرَوَاهُ ابْنُ حَبَانَ فِي صَحِيحِهِ بِسَنَدٍ فِيهِ ابْنُ إِسْحَاقَ وَهُوَ مَدْلَسٌ.

775. (2479) (6762)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Suyun fazlası esirgenmez. Kuyunun (ihtiyaçtan) artan kısmı da esirgenmez."¹⁰⁶¹

* AKAR SUYUN KULLANIMINDA SIRA

776- 6763- 2481- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْجَرَامِيُّ. ثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ، عَنْ عَمِّهِ ثَعْلَبَةَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ؛ قَالَ: قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَبِيلِ مَهْزُورٍ، عَلَى فَوْقِ سَفَلٍ، يَسْقِيهِ عَلَى الْكَعْبَيْنِ، ثُمَّ يُرْسِلُ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنْهُ. فِي الزَّوَادِ: انفرد ابن ماجه بهذا الحديث عن ثعلبة. وليس له شيء في بقية الستة. وفي سنده زكريا بن منظور المدني القاضي، ضعفه أحمد و ابن معين وغيرهما.

776. (2481) (6763)- Sâlebe İbnu Ebî Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Mehzur (isimli derenin) suyu (ile arazilerin sulanması sırası) hususunda şu hükmü verdi: "(Arazisi) yukarıda olan kimse (arazisi) aşağıda olan kimsenin üstündedir (yani önce o sular). Yukarıdaki kimse (arazisini), su, ayak topuklarına varıncaya kadar sular, sonra suyu kendisinden aşağıda olana salıverir."¹⁰⁶²

777- 6764- 2483- حَدَّثَنَا أَبُو الْمُعَلِّسِ. ثَنَا فَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ. ثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ إِسْحَاقَ ابْنِ يَحْيَى بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى، فِي شَرْبِ النَّخْلِ مِنَ السَّبِيلِ أَنَّ عَلَى فَا، عَلَى يَشْرَبُ قَبْلَ سَفَلٍ، وَيُنْثَرُ الْمَاءُ إِلَى الْكَعْبَيْنِ، ثُمَّ يُرْسَلُ الْمَاءُ إِلَى سَفَلِ الَّذِي يَلِيهِ، وَكَذَلِكَ حَتَّى تَنْقَضِيَ الْحَوَائِطُ أَوْ يَفْنَى الْمَاءُ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ إِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى قَالَ ابْنُ عَدِي: يَرُوى عَنْ عُبَادَةَ وَلَمْ يَدْرِكْهُ. وَكَذَا قَالَ غَيْرُهُ.

¹⁰⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/301.

¹⁰⁶⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/301.

¹⁰⁶¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/302.

¹⁰⁶² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/302.

777. (2483) (6764)- Ubâde İbnu's-Sâmit radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, hurmalıkların akar su ile sulanmaları hususunda şöyle hükmetti: "Suyun başından itibaren önce üsttekiler aşağıdakilerden önce sular. Su ökçeye (çıkacak kadar akmaya) bırakılır. Sonra su bitişikteki aşağıya bırakılır. Bahçeler bitinceye veya su tükeninceye kadar böyle yapılır."¹⁰⁶³

AÇIKLAMA:

Bu bahsi daha önce geçti.¹⁰⁶⁴

* SUYUN TAKSİMİ

778- 6765- 2484- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْجَرَامِيُّ. أَنبَأَنَا أَبُو الْجَعْدِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. عَنْ كَثِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَوْفٍ الْمُرَنِّيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُبَدَأُ بِالْخَلِّ يَوْمَ وَرَدَهَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَمْرُو بْنُ عَوْفٍ، ضَعِيفٌ. وَفِيهِ حَفِيدُهُ كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ الشَّافِعِيُّ: رَكْنٌ مِنْ أَرْكَانِ الْكُذْبِ. وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ: كَذَابٌ. وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ: رَوَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ نَسْخَةُ مَوْضُوعَةٍ يَحِلُّ ذِكْرُهَا فِي الْكُتُبِ. وَالرَّوَايَةُ عَنْهُ عَلَى جِهَةِ التَّعَجُّبِ.

778. (2484) (6765)- Kesir İbnu Abdillâh İbni Avf el-Müzeni'nin dedesi (Amr İbnu Avf) radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sulama gününde önce atlardan başlanmalıdır."¹⁰⁶⁵

* KUYUNUN HARİMİ

779- 6766- 2486- حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ عَمْرٍو بْنُ سُكَيْنٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُثَنَّى. ح وَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ الصَّبَّاحِ؛ ثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ قَا: ثَنَا إِسْمَاعِيلُ الْمَكِّيُّ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعْقَلٍ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ حَفَرَ بئرًا فَلَهُ أَرْبَعُونَ ذِرَاعًا عَطْنَا لِمَا شِئْتِهِ فِي الزَّوَادِ: مدار الحديث في "سنن أبي إسحاق" علي إسماعيل بن مسلم المكي تركه يحيى القطان و ابن مهدي وغيرهما .

779. (2486) (6766)- Abdullah İbnu Muğaffel radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim (sahipsiz bir arazide) bir kuyu kazarsa, kendi hayvanlarına yatak olmak üzere kırk zirâlık mesafe onun olur."¹⁰⁶⁶

AÇIKLAMA:

İhtiyaç sebebiyle sahipsiz arazide kuyu kazan kimsenin onu rahat tasarruf edebilmesi için muayyen belli bir sahaya hak sahibi olması gerekir. Sadedinde olduğumuz hadis, bunu kırk zirâ olarak belirler. Bu saha içinde başkası onun izni olmadan tasarrufta bulunamaz. Mesela gelip yeni bir kuyu açamaz, bahçe yapamaz. Kuyuyu kendi arazisi içinde açmışsa böyle bir yatak sahası mevzubahis olamaz, zaten kendisininindir. Kırk zirâlık saha her cihettendir. Ebu Hanîfe'nin fetvası da buna uygundur. Ebu Yusuf ve Muhammed, kuyu suyu deve gücüyle çekilirse bunun harîmi altmış zirâdır. Şâfi'i mezhebine göre, kuyunun sahipsiz arazideki harîmi, kuyudan su çeken kimsenin duracağı yer, suyun döküleceği yer, biriktirileceği havuz, sulamaya gelecek hayvan sürülerinin su civarında bekletileceği yerler gibi, kuyudan istifade edebilmek için ihtiyaç duyulacak yerlerin tamamıdır. Ancak ihtiyaç duyulan bu yerler başkasının mülkü ise harîm olamaz.¹⁰⁶⁷

* AĞACIN HARİMİ

780- 6767- 2488- حَدَّثَنَا عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ خَالِدٍ النَّمِيرِيُّ، أَبُو الْمُعَلِّسِ. ثَنَا الْفَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ. ثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ. أَخْبَرَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْوَلِيدِ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى فِي النَّخْلَةِ وَالنَّخْلَتَيْنِ وَالثَّانَةَ لِلرَّجُلِ فِي النَّخْلِ. فَيَخْتَلِفُونَ فِي حُقُوقِ ذَلِكَ. فَقَضَى أَنَّ لِكُلِّ نَخْلَةٍ مِنْ أَوْلَادِكَ مِنْ أَسْفَلِ مَبْلَغٍ جَرِيدِهَا حَرِيمٌ لَهَا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ مَنْقُطٌ. ضَعِيفٌ، "ع إِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى يَرَوِي عَنْ عُبَادَةَ، وَلَمْ يَدْرِكْهُ.

¹⁰⁶³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/302.

¹⁰⁶⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/302.

¹⁰⁶⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/303.

¹⁰⁶⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/303.

¹⁰⁶⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/303-304.

780. (2488) (6767)- Ubade İbnu's-Sâmit radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, bir hurma bahçesinde, bir adama ait bir, iki, üç hurma ağacı hususunda hüküm verdi. Bahçe sahibi ile bu birkaç ağacın sahipleri, bahçedeki hakları hususunda ihtilaf etmişlerdi. Aleyhissalâtu vesselâm, bu münferid ağaçlardan her biri için, dipten itibaren dalının uzandığı yere kadar ağacın harîmi sayılacağına hükmetti."¹⁰⁶⁸

781- 6768- 2489- حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ أَبِي الصُّعْدِيِّ. ثَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُقَيْرٍ ثَنَا ثَابِتُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَبْدِيُّ عَنْ ابْنِ عُمرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حَرِيمُ النَّخْلَةِ مَدُّ جَرِيدِهَا فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ.

781. (2489) (6768)- İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hurma ağacının harîmi onun dallarının uzunluğu kadardır."¹⁰⁶⁹

* AKARINI SATAN, PARASINI MİSLİNE YATIRIR

782- 6769- 2490- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ حُرَيْثٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ بَاعَ دَارًا أَوْ عَقَارًا فَلَمْ يَجْعَلْ ثَمَنَهُ فِي مِثْلِهِ كَانَ قَمِنًا أَنْ يُبَارَكَ فِيهِ. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا عُثَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ أَخِيهِ سَعِيدِ بْنِ حُرَيْثٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ فِي الزَّوَادِ: لَيْسَ لِسَعِيدِ بْنِ حُرَيْثٍ فِي الْكُتُبِ الْخَمْسَةِ فَي، وَ لِلْمَصْنَفِ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ.

782. (2490) (6769)- Sa'id İbnu Hureys radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim bir ev veya akâr satıp elde ettiği parayı aynı cins (bir mülk)e yatırmazsa, bu kimse, aldığı bedelin hakkında mübarek kılınmamasına müstehak olur."¹⁰⁷⁰

783- 6770- 2491- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ وَعَمْرُو بْنُ رَافِعٍ قَا: ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ. ثَنَا أَبُو مَالِكٍ النَّخَعِيُّ عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ أَبِي عُيَيْدَةَ بْنِ حُذَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ بَاعَ دَارًا وَلَمْ يَجْعَلْ ثَمَنَهَا فِي مِثْلِهَا، لَمْ يُبَارَكَ لَهُ فِيهَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ يُونُسُ بْنُ مَيْمُونٍ. ضَعْفُهُ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ.

783. (2491) (6770)- Huzeyfe İbnu'l-Yemân radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim bir ev satar da aldığı parayı emsaline yatırmazsa, o para, kendisine mübarek kılınmaz."¹⁰⁷¹

AÇIKLAMA:

Dinimiz gayr-ı menkul emvali satıp menkul emvalde harcamayı teşvik etmemiştir. Gayr-i menkul satıldığı taktirde yine gayr-ı menkule yatırılmalıdır. Bu mallar daha emniyetli, daha garantilidir. Zira çalınmaz, gasbedilmez, israfla istihlak edilip tez elden tüketilmez.¹⁰⁷²

ŞUF'A BÖLÜMÜ

* ARAZİYİ SATIŞTA KOMŞUYA HABER VER

784- 6771- 2493- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ وَالْعَلاءُ بْنُ سَالِمٍ، قَا: ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. أَنْبَأَنَا شَرِيكٌ عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ ابْنِ عَكْرَمَةَ عَنْ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَأَرَضَ بِبَيْعِهَا، فَلْيُعْرِضْهَا عَلَى جَارِهِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثَقَاتٌ.

784. (2493) (6771)- İbnu Abbâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bir kimsenin arazisi olur da satmak isterse, önce komşusuna arz etsin."¹⁰⁷³

* HUDUD BELİRİRSE ŞUF'A YOK

785- 6772- 2497- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ قَا: ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ. ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنِ الزَّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بِالشُّعَةِ فِيمَا لَمْ يُقَسِّمَ.

¹⁰⁶⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/304.

¹⁰⁶⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/304.

¹⁰⁷⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/305.

¹⁰⁷¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/305.

¹⁰⁷² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/305.

¹⁰⁷³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/306.

فَإِذَا وَقَعَتِ الْخُدُودُ فَتَ شَفَعَةً حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادٍ الطَّهْرَانِيُّ. ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ. قَالَ أَبُو عَاصِمٍ: سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ مُرْسَلٌ. وَأَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مُتَّصِلٌ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ عَلَى شَرَطِ الْبَخَارِيِّ: وَالْحَدِيثُ قَدْ جَاءَ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ فِي الْبَخَارِيِّ وَغَيْرِهِ.

785. (2497) (6772)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm taksim edilemeyen malda şüfa hakkı tanıdı. Eğer (taşınamaz mal taksim edilip) hududlar belli olursa artık şüfa hakkı yoktur."¹⁰⁷⁴

* ŞUF'A TALEBİ

786- 2500- 6773- 786- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. مُحَمَّدُ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْبَيْلَمَانِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمرٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الشَّفَعَةُ كَحَلِّ الْعُقَالِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْبَيْلَمَانِيُّ، قَالَ فِيهِ ابْنُ عَدِي: كُلُّ مَا يَرْوِيهِ الْبَيْلَمَانِيُّ فَالْبَاءُ فِيهِ مِنْهُ. وَإِذَا رَوَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ فَهُمَا ضَعِيفَانِ. وَقَالَ: حَدَّثَ عَنْ أَبِيهِ نَسْخَةُ كُلِّهَا مَوْضُوعَةٌ. يَجُوزُ احْتِجَاجُ بِهِ وَأُذْكَرُهُ إِعْلَى وَجْهِ التَّعْجَبِ.

786. (2500) (6773)- İbnu Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şüfa (hakkı) devenin bağı bulunduğı ipi çözmek gibidir (ipi çözülen deve kaçırıldığı gibi, kullanılmayan şut"a hakkı da kaçırılır)."¹⁰⁷⁵

787- 2501- 6774- 787- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: مُحَمَّدُ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْبَيْلَمَانِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمرٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: شَفَعَةُ لِشْرِيكَ عَلَى شْرِيكِ إِذَا سَبَقَهُ بِالشَّرَاءِ. وَ لِصَغِيرٍ، وَ لِغَائِبٍ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْبَيْلَمَانِيُّ وَقَدْ تَقَدَّمَ الْكَمُّ فِيهِ فِي "سَنَادِ قَبْلِهِ".

787. (2501) (6774)- İbnu Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bir ortak diğeri bir ortakdan önce (üçüncü bir ortağın hissesini şüfa yoluyla) satın aldığı zaman, diğeri ortağın, hisseyi satın alan ortağa karşı şüfa hakkı yoktur. Buluğ çağına varmamış ortak ve gâib (yani hazır bulunmayan) ortak için de şüfa hakkı yoktur."¹⁰⁷⁶

AÇIKLAMA:

Şüfa hakkı ortaklık ve komşuluktan doğan bir haktır. Satılacak bir malı, aynı fiyata komşu veya ortağın alma hakkı vardır, işte bu hakka şüfa hakkı denir. Son hadiste ifade edilen "çocuk ve gâib için şüfa hakkının olmadığı" meselesini mutlak almamak gerekir. Sahih hadislere dayanan fukahâ bazı kayıtlarla hem çocuk ve hem de gâib için şüfa hakkı olduğunu belirtmişlerdir. Bu mevzu daha önce geçtiği için açıklama kaydetmiyoruz.¹⁰⁷⁷

LUKATA (BULUNTULAR) BÖLÜMÜ

* YİTİK, BULANA HELAL DEĞİL

788- 2502- 6775- 788- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى. ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّخِيرِ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ضَالَّةُ الْمُسْلِمِ حَرَقُ النَّارِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

788. (2502) (6775)- Abdullah İbnu's-Sıhhîr radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Müslümanın yitirdiği (her şey) ateş alevidir."¹⁰⁷⁸

NOT: Bu bahsin açıklaması geçti.¹⁰⁷⁹

KÖLE AZADI BÖLÜMÜ

¹⁰⁷⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sıtte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/307.

¹⁰⁷⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sıtte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/307.

¹⁰⁷⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sıtte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/307.

¹⁰⁷⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sıtte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/307.

¹⁰⁷⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sıtte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/308.

¹⁰⁷⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sıtte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/308.

* MÜDEBBER

789- 6776- 2514- حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ ظُبْيَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمُدَبَّرُ مِنَ الثَّلَاثِ قَالَ ابْنُ مَاجَةَ: سَمِعْتُ عُثْمَانَ يَعْنِي ابْنَ أَبِي شَيْبَةَ، يَقُولُ: هَذَا خَطَأٌ. يَعْنِي حَدِيثُ «الْمُدَبَّرُ مِنَ الثَّلَاثِ» قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: لَيْسَ لَهُ أَصْلٌ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ عَلَى بْنِ ظُبْيَانَ ضَعْفُهُ ابْنُ مَعِينٍ وَ أَبُو هَاشِمٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ. وَكَذِبُهُ ابْنُ مَعِينٍ أَيْضًا. وَ قَالَ الْمَرْيُ: رَوَاهُ الشَّافِعِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ ظُبْيَانَ مَوْقُوفًا. قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ ظُبْيَانَ: كُنْتُ أُحَدِّثُ بِهِ مَرْفُوعًا، فَقَالَ أَصْحَابُنَا لَيْسَ بِمَرْفُوعٍ بَلْ مَوْقُوفٌ عَلَى ابْنِ عُمَرَ فَوَقَفْتُهُ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: الْحِفَاطُ الَّذِينَ حَدَّثُوهُ يَوْقُونَهُ عَلَى ابْنِ عُمَرَ.

789. (2514) (6776)- İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Müdebber (efendisi ölünce azad edilecek olan) köle, sülüs (yani sahibinin terekisinin üçte birin)den olmak üzere muteber) dir."¹⁰⁸⁰

AÇIKLAMA:

Efendinin "Ben ölünce hürsün" diye azad olmasını ölüm şartına bağladığı köleye müdebber denir. Bunun hukuki durumu diğerinden ayırdır, artık satılamaz. Bu hadise göre, adamın geri kalan terekisinin üçte biri bu kölenin değerine denkse köle hür olur, değilse hür olamaz. Karşılamadığı taktirde geri kalan kısmı köle tazmin ederek hürriyetine kavuşur. Mâlik, Şafiî ve cumhûrun hükmü böyledir.¹⁰⁸¹

* ÜMMÜ VELED

790- 6777- 2515- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَا: ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا شَرِيكٌ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّمَا رَجُلٍ وَلَدَتْ أُمُّهُ مِنْهُ، فَهِيَ مُعْتَقَةٌ عَنْ دُبُرِ مِنْهُ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، تَرَكَ ابْنُ الْمَدِينِيِّ وَغَيْرُهُ. وَضَعْفُهُ أَبُو حَاتِمٍ وَغَيْرُهُ. وَقَالَ الْبُخَارِيُّ: إِنَّهُ كَانَ يَتَّهَمُ بِالزِّنْدَقَةِ.

790. (2515) (6777)- İbnu Abbâs radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kimin cariyesi, kendisinden bir çocuk doğurmuşsa, o cariye (ümmü veled olur ve) kendisinin vefatından sonra hür olur."¹⁰⁸²

791- 6778- 2516- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ. ثَنَا أَبُو بَكْرِ يَعْنِي النَّهْشَلِيُّ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: ذُكِرْتُ أُمُّ إِبْرَاهِيمَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أُعْتِقَهَا وَلَدَهَا فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ وَقَدْ تَقَدَّمَ فِيهِ الْكَمُ أَنْفًا.

791. (2516) (6778)- İbnu Abbâs radiyallahu anhumâ anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanında (oğlu) İbrahim'in annesi zikredilmişti. Aleyhissalâtu vesselâm: "Onu, oğlu İbrahim azad etti!" buyurdular."¹⁰⁸³

792- 6779- 2517- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى وَ إِسْحَاقُ بْنُ مُنْصُورٍ، قَا: ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ؛ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: كُنَّا نَبِيعُ سَرَارَيْنَا وَأُمَمَاتٍ أَوْدَنَا وَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِينَا جِي. نَرَى بِذَلِكَ بَأْسًا فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَّاهُ ثَقَاتٌ.

792. (2517) (6779)- Hz. Câbir radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm aramızda hayatta iken, cariyelerimizi ve çocuklarımızın annesi olan cariyelerimizi satardık, bunda bir beis görmezdik."¹⁰⁸⁴

AÇIKLAMA:

Ümmü'l-veledin satılamaması esastır. Bu hususta icma vardır. Alimler, aksi rivayette bulunan sahabilerin bilahare görüşlerinden rücu ederek icmaya katıldıklarını belirtir.¹⁰⁸⁵

¹⁰⁸⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/309.

¹⁰⁸¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/309.

¹⁰⁸² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/310.

¹⁰⁸³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/310.

¹⁰⁸⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/310.

¹⁰⁸⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/310.

* MÜKÂTEBE

793- 6780- 2519- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَ مُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ عَنْ حَجَّاجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّمَا عَبْدٍ كُتِبَ عَلَى مِائَةِ أَوْفِيَّةٍ، فَأَدَّاهَا إِعْشَرَ أَوْفِيَّاتٍ فَهُوَ رَقِيقٌ. فِي الزَّوَادِ: فِيهِ حَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةٍ وَهُوَ مَدْلَسٌ .

793. (2519) (6780)- Amr İbnu Şu'ayb an ebihi an ceddihi radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kendisiyle yüzüymü okiyye üzerinden mükâtebe yapılan bir köle, bütün borcunu ödese de on okiyyelik (az bir şey dahi kalsa) o yine köledir."¹⁰⁸⁶

794- 6781- 2520- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ نَبْهَانَ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ؛ أَنَّهَا أَخْبَرَتْ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: إِذَا كَانَ حَدَاكُنْ مُكَاتَّبٌ، وَكَانَ عِنْدَهُ مَا يُؤَدِّي فَلْتَحْتَجِبْ مِنْهُ. قَالَ السَّنْدِيُّ: ذَكَرَ الْبَيْهَقِيُّ عَنِ الشَّافِعِيِّ مَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّ الْحَدِيثَ يَخْلُو مِنْ ضَعْفٍ، نَ رَاوِيهِ نَبْهَانَ .

794. (2520) (6781)- Ümmü Seleme Radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Siz kadınlardan birinin mukâtebe yaptığı bir köleniz varsa, köleniz ödeyeceği meblağa sahip olduğu andan itibaren onun yanında örtünmeniz (kaç-göç etmeniz) gerekir."¹⁰⁸⁷

* MAHREMİ KÖLE OLAMAZ

795- 6782- 2525- حَدَّثَنَا رَاشِدُ بْنُ سَعِيدٍ الرَّمْلِيُّ وَعَبِيدُ اللَّهِ بْنُ الْحَجِّمِ، لَمَّا طُيِّقَ: ثَنَا ضَمْرَةُ ابْنِ رَبِيعَةَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ مَلَكَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ فَهُوَ حُرٌّ. فِي الزَّوَادِ: فِيهِ إِسْنَادُهُ مِنْ تَكْلَمٍ فِيهِ .

795. (2525) (6782)- İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim mahremi olan bir yakınına malik (olma durumunu kazanır) ise o mahremi hürdür."¹⁰⁸⁸

* MALI OLAN KÖLE AZAD EDİLMİŞSE

796- 6783- 2530- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ. ثَنَا الْمُطَّلِبُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَدِّهِ عُمَيْرٍ وَهُوَ مَوْلَى ابْنِ مَسْعُودٍ؛ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ قَالَ لَهُ: يَا عُمَيْرُ! إِنِّي أَعْتَقْتُكَ عِتْقًا هَنِيئًا. إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَيُّمَا رَجُلٍ أَعْتَقَ غُـمًا، وَلَمْ يُسَمِّ مَالَهُ فَالْمَالُ لَهُ. فَأَخْبَرَنِي مَا مَالُكَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. ثَنَا الْمُطَّلِبُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ؛ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ لَجَدِّي. فَذَكَرَ نَحْوَهُ. فِي الزَّوَادِ: فِيهِ إِسْنَادُهُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْمَسْعُودِيِّ قَالَ فِيهِ الْبَخَارِيُّ: يَتَابِعُ فِي رَفْعِ حَدِيثِهِ. وَقَالَ ابْنُ عَدِيٍّ: لَيْسَ لَهُ إِحْدَيْنَا. وَقَالَ مُسْلِمٌ: ثَقَّةٌ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حِبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَشَيْخُهُ عَمِيرٌ، ذَكَرَهُ ابْنُ حِبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَالْمُطَّلِبُ بْنُ زِيَادٍ وَثَقَهُ أَحْمَدُ وَ ابْنُ مَعِينٍ وَالْعَجَلِيُّ وَغَيْرُهُمْ. وَبَاقِيهِمْ ثَقَاتٌ .

796. (2530) (6783)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh'in azadlısı Umeyr'ın anlattığına göre: "Abdullah kendisine: "Ey Umeyr! Seni ben, kolay bir azadlama ile azadladım. Zira Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Kim bir köleyi azad eder ve (kölenin elindeki) malını zikretmezse mal kölenin olur!" dediğini işittim. Sen bana elindeki maldan haber ver (ne kadardır)?"¹⁰⁸⁹

AÇIKLAMA:

Bu ve benzeri bazı hadislerle dayanan bir kısım âlimler, kölenin mülk edinebileceğini söylemişlerdir. Ancak aslolan aksidir.¹⁰⁹⁰

* VELED-İ ZİNANIN AZADLISI

797- 6784- 2531- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ. ثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ زَيْدِ ابْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي بَزِيدٍ الصَّنِّيِّ عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ سَعْدٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِئِلَ عَنْ وَلَدِ الزَّانَا. فَقَالَ: نَعَنْ .

¹⁰⁸⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/311.

¹⁰⁸⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/311.

¹⁰⁸⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/311.

¹⁰⁸⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/312.

¹⁰⁹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/312.

أَجَاهِدُ فِيهِمَا، خَيْرٌ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ وَلَدَ الزَّانَا. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو يَزِيدَ الصَّنِّيُّ، قَالَ ابْنُ عَبْدِ الْغَنِيِّ: مَنَكَرَ الْحَدِيثَ. وَقَالَ الْبَخَارِيُّ: مَجْهُولٌ. وَكَذَا قَالَ الذَّهَبِيُّ. وَقَالَ الدَّارِقُطْنِيُّ: لَيْسَ بِمَعْرُوفٍ.

797. (2531) (6784)- Resûlullah'ın azadlılarından Meymune bintu Sa'd anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a veled-i zinadan sorulmuştu, şu cevabı verdi: "Savaşırken giydiğim bir çift ayakkabı veled-i zinayı azad etmemden daha hayırlıdır."¹⁰⁹¹

AÇIKLAMA:

Bazı alimler hadisi, veled-i zinanın kötü hal sahibi olması sebebiyle onu azad etmek suretiyle yapılacak iyiliğin sevabının pek az olacağı şeklinde anlamıştır. Hattabî gibi bazı alimler bu hükmün "muayyen bir veled-i zina hakkında varid olduğunu" söylemişlerdir. Bu görüşte olanlar "Zinadan zinaya yapan anne-babanın mesul olduğuna, çocuğun onların fiillerinden masum bulunduğu" dair rivayetleri göz önüne almış olmalıdır.¹⁰⁹²

HUDUD (AĞIR CEZALAR) BÖLÜMÜ

* HADDLERİN TATBİKİ

798- 6785- 2537- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا سَعِيدُ بْنُ سِنَانٍ عَنْ أَبِي الرَّاهِرِيِّ عَنْ أَبِي شَجَرَةَ كَثِيرِ بْنِ مَرْثَةَ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِقَامَةُ حَدِّ مِنْ خُدُودِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ مَطَرِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً، فِي بَدَنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ سَعِيدُ بْنُ سِنَانٍ ضَعْفُهُ ابْنُ سِنَانٍ مَعِينٌ وَغَيْرُهُ. وَقَالَ الدَّارِقُطْنِيُّ: يَضَعُ الْحَدِيثَ.

798. (2537) (6785)- İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah'ın had cezalarından birinin yerine getirilmesi Allah'ın beldelerinde kırk gece yağın yağmurdan daha hayırlıdır."¹⁰⁹³

799- 6786- 2539- حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْظِيُّ. ثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ. ثَنَا الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ عَنْ عِزْرَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ جَدَّ آيَةً مِنَ الْقُرْآنِ فَقَدْ حَلَّ ضَرْبُ عُنُقِهِ. وَمَنْ قَالَ: إِلَهٌ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ فَتَسْبِيلٌ، حَدِّ عَلَيْهِ إِنْ أَنْ يُصِيبَ حَدًّا فَيَقَامَ عَلَيْهِ فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ، فِيهِ حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْعَرَبِيُّ الْقَرَحُ ضَعْفُهُ ابْنُ مَعِينٍ وَأَبُو حَاتِمٍ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ عَدِيٍّ وَالدَّارِقُطْنِيُّ. وَوَقَّعَهُ ابْنُ أَبِي حَاتِمٍ.

799. (2539) (6786)- İbnu Abbâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kur'an'dan tek bir ayeti inkâr edenin boynunu vurmak helal olur. Kim lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerike leh ve enne Muhammeden abduhu ve Resûluhu (Allah birdir, ortağı yoktur, Muhammed onun kulu ve elçisidir)" derse hiç kimsenin ona dokunma yetkisi yoktur. Ancak, bir hadd suçu işlerse, ona cezası verilir."¹⁰⁹⁴

800- 6787- 2540- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَالِمٍ الْمَقْلُوجُ. ثَنَا عُيَيْدَةُ بْنُ سُوْدٍ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ أَبِي صَادِقٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ نَاجِدٍ عَنْ عَبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ؛ قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقِيمُوا خُدُودَ اللَّهِ فِي الْقَرِيبِ وَالْبَعِيدِ. وَتَأْخُذْكُمْ فِي اللَّهِ لَوْمَةً نِمَ فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ عَلَى شَرَطِ ابْنِ حَبَانَ فَقَدْ ذَكَرَ جَمْعَ رَوَاتِهِ، فِي ثِقَاتِهِ.

800. (2540) (6787)- Ubâde İbnu's-Sâmit radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Siz Allah'ın had cezalarını (akrabalık ve diğer hususlarda size) yakın olan hakkında da uzak olan hakkında da tatbik edin. Allah'ın hükmünü uygulamaktan sizi hiçbir ayıplayıcının ayıplaması alıkoymasın."¹⁰⁹⁵

AÇIKLAMA:

Hadd cezaları bizzat nasslarla tesbit edilen cezalardır. Bunların tatbiki hem adaleti sağlar, hem de içtimâî hayatı nizam içinde tutar. Ayet-i kerimede "kısasta sizin için hayat var" buyrulmuştur. İslâm'a göre içtimâî hayatın baş dinamiği adalettir. Bu sebeple onun gerçekleşmesinin ifadesi olan haddin uygulanmasının, Resûlullah, kırk gece aralıksız yağın hareketli yağmurdan daha hayırlı olduğunu ifade etmiştir. Hududun uygulanması hususunda akraba-yabancı, zengin-fakir, avam-havas, müslim-gayr-i müslim ayrımı yapılmamalıdır. Kınayanların

¹⁰⁹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/313.

¹⁰⁹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/313.

¹⁰⁹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/314.

¹⁰⁹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/314.

¹⁰⁹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/314.

kınamasına aldırış edilmemelidir. Resûlullah bu son ifadesiyle, İslâmî hududun tatbikatını medeniliğe aykırı bulacak nesillerin geleceğini haber vermiş olmaktadır.¹⁰⁹⁶

* ŞÜPHE VARSA HAD UYGULANMAZ

801- 6788- 2545- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْجَرَّاحِ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ادْفَعُوا الْحُدُودَ مَا وَجَدْتُمْ لَهُ مَدْفَعًا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ إِبْرَاهِيمُ عَنْ الْفَضْلِ الْمَخْزُومِيِّ ضَعْفَهُ أَحْمَدُ وَ ابْنُ مَعِينٍ وَالْبَخَارِيُّ وَغَيْرُهُمْ .

801. (2545)(6788)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hadd cezasını defedebildiğiniz müddetçe defedin (suçun sübutunu zedeleyen delilleri esas alarak uygulamaktan kaçının)."¹⁰⁹⁷

802- 6789- 2546- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ ثَنَا الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ سَتَرَ عَوْرَدَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَمَنْ كَشَفَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ كَشَفَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ حَتَّى يَفْضَحَ بِهَا فِي بَيْتِهِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ صَفْوَانَ الْجَمَحِيُّ، قَالَ فِيهِ أَبُو حَالِمٍ: مَنَكَرَ الْحَدِيثُ، ضَعِيفَ الْحَدِيثِ. وَقَالَ الدَّارَقُطِيُّ: لَيْسَ بِقَوِيٍّ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَدِ ثِقَاتٍ".

802. (2546) (6789)- İbnu Abbâs radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim müslüman kardeşinin ayıbını örterse, Kıyamet günü Allah da onun ayıbını örter. Kim de müslüman kardeşinin ayıbını açarsa Allah da onun ayıbını açıp evinin içinde bile rezil eder."¹⁰⁹⁸

ACIKLAMA:

Alimler, örtülmesi, teşhir edilmemesi gereken ayıplan bir daha dönüp yapılmayacak şahsî kusurlar olarak yorumlamışlardır. Değilse herkesi ilgilendiren kötülükleri, cürümleri işleyen kimselere müdahale etmek, vazgeçmediği taktirde ilgililere şikayet etmek yasaklanmış olan gıybet değildir, bilakis herkese terettüp eden emr-i bil-ma'ruf ve nehy-i anil-münker vazifesidir. Şu halde ayıbın örtülmesine müteallik hadisler kötülüklerle mücadeleyle engel yapılmamalıdır.¹⁰⁹⁹¹¹⁰⁰

* HADD CEZASINDA ŞEFAAT OLMAZ

803- 6790- 2548- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثَمِيرٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ بْنِ رُكَّانَةَ عَنْ أُمِّهِ عَائِشَةَ بِنْتِ مَسْعُودٍ بِنِ اسْوَدٍ عَنْ أَبِيهَا؛ قَالَ: لَمَّا سَرَقَتِ الْمَرْأَةُ تِلْكَ الْقَطِيفَةَ مِنْ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. أَغْضَمْنَا ذَلِكَ. وَكَانَتْ امْرَأَةً مِنْ قُرَيْشٍ. فَجِئْنَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نُكَلِّمُهُ. وَقُلْنَا: نَحْنُ نَقْدِبُهَا بِأَرْعِينَ أَوْ قِيَّةً. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تُطَهَّرُ خَيْرٌ لَهَا فَلَمَّا سَمِعْنَا لَيْنَ قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَتَيْنَا أَسَامَةَ فَقُلْنَا: كَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَلِكَ قَامَ خَطِيبًا فَقَالَ: مَا إِكْتَارُكُمْ عَلَيَّ فِي حَدِّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَعَ عَلَى أَمَةٍ مِنْ إِمَاءِ اللَّهِ؟ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ! لَوْ كَانَتْ فَاطِمَةُ ابْنَةُ رَسُولِ اللَّهِ نَزَلَتْ بِالَّذِي نَزَلْتُ بِهِ، لَقَطَعَ مُحَمَّدٌ يَدَهَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَهُوَ مَدْلَسٌ .

803. (2548) (6790)- Mes'ud İbnu'l-Esved radiyallahu anı anlatıyor: "(Fatıma isimli) kadın, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın evinden kadifeyi çalınca biz bunu büyük bir hadise olarak değerlendirdik. Kadın Kureys'ten (tanınmış) birisiydi. Lehide konuşmak üzere Resûlullah'a geldik: "Biz onun cezasına mukabil kırk okiyyelik fidye verelim" dedik. Aleyhissalâtu vesselâm: "Cezasını çekerek temizlenmesi onun için daha hayırlıdır" buyurdular. Biz Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın sözündeki yumuşaklığı görünce, Üsâme'ye geldik ve: "Git, kadın lehine Resûlullah'a konuş (da eli kesilmesin)" dedik. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bu hali görünce (sertleşti ve) hutbe irad etmek üzere ayağa kalktı, şöyle söyledi: "Aziz ve celil olan Allah'ın cariyelerinden bir cariyeye terettüp eden Allah'ın haddlerinden birini (tatbik etmemem için) üzerimde niye bu kadar ısrar ediyorsunuz? Muhammed'in nefsinin kudret elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun! Eğer o kadının tenezzül ettiği şeye (hırsızlığa) Muhammed'in kızı Fâtıma tenezzül etseydi Muhammed (hiç çekinmeden) onun elini mutlaka keserdi."¹¹⁰¹

¹⁰⁹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/314.

¹⁰⁹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/315.

¹⁰⁹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/315.

¹⁰⁹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/316.

¹¹⁰⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/316.

¹¹⁰¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/317.

¹¹⁰⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/319.

* MALINI MÜDAFAA EDERKEN ÖLEN ŞEHİTTİR

807- 6794- 2581- حَدَّثَنَا الْخَلِيلُ بْنُ عَمْرٍو. ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ سِنَانَ الْجَزْرِيُّ عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ آتَى عِنْدَ مَالِهِ، فَقَاتَلَ فَقَاتَلَ، فَهُوَ شَهِيدٌ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ يَزِيدُ بْنُ سِنَانَ التَّمِيمِي، أَبُو فَرَّةَ الرَّهَاطِيُّ ضَعْفُهُ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ .

807. (2581) (6794)- İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kimin malının yanına (gasbetmek veya çalmak için) gidilir, bu maksatla mal sahibiyle mukatele edilir ve mal sahibi öldürülürse, o kimse şehit olur."¹¹⁰⁷

808- 6795- 2582- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا أَبُو عَامِرٍ. ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُطَّلِبِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَرَجَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَرَادَ مَالَهُ ظُلْمًا فَقَاتَلَ، فَهُوَ شَهِيدٌ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ لِقِصُورِ دَرَجَتِهِ عَنْ أَهْلِ الْحِفْظِ وَاتِّقَانِ .

808. (2582) (6795)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kimin malı zulüm yoluyla elinden alınmak istenir ve bu yolda öldürülürse, o kimse şehittir."¹¹⁰⁸

NOT: Malını müdafaa ederken öldürülme mevzuunda açıklama geçti.¹¹⁰⁹

* HIRSIZA HADD

809- 6796- 2586- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا أَبُو هِشَامٍ الْمَخْزُومِيُّ. ثَنَا وَهْبٌ. ثَنَا أَبُو وَاقِدٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تُقَطَّعُ يَدُ السَّارِقِ فِي ثَمَنِ الْمَجْنِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو وَاقِدٍ، وَهُوَ ضَعِيفٌ. ضَعْفٌ غَيْرُ وَاحِدٍ وَأَصْلُ حَدِيثٍ فِي صَحِيحَيْنِ وَغَيْرِهِمَا. مِنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ .

809. (2586) (6796)- Âmir İbnu Sa'd'ın babası (Sa'd İbnu Ebi Vakkas) radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Üç dirhemlik) kalkan değerinde (bir malın çalınmasıyla) hırsızın eli kesilir."¹¹¹⁰

* KÖLE ÇALARSA

810- 6797- 2590- حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ. ثَنَا حَجَّاجُ بْنُ تَمِيمٍ عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ أَنَّ عَبْدًا مِنْ رَقِيقِ الْخُمْسِ سَرَقَ مِنَ الْخُمْسِ، فَرَفَعَ ذَلِكَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمْ يَقْطَعْهُ وَقَالَ: مَالُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، سَرَقَ بَعْضُهُ بَعْضًا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ جَابِرَةُ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

810. (2590) (6797)- İbnu Abbas radiyallahu anhüma anlatıyor: "Humusa ait kölelerden biri humus malından çalmıştı. Bu hâdise Resûlullah'a haber verildi. Hırsızın elini kesmedi. "(Hepsi de) Allah Teâla hazretlerinin malıdır, bazısı bazısını çalmıştır" buyurdular."¹¹¹¹

* YANKESİCİ

811- 6798- 2592- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ بْنُ جَعْفَرٍ الْمِصْرِيُّ. ثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَّالَةَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُوفٍ، عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَيْسَ عَلَى الْمُخْتَلِسِ قُتْلٌ فِي الزَّوَادِ: رَجَالُهُ إِسْنَادُهُ مَوْثِقُونَ .

811. (2592) (6798)- Abdurrahman İbnu Avf anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Muhtelis (yankesici) kimseye el kesme cezası verilmez."¹¹¹²

¹¹⁰⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/319.

¹¹⁰⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/320.

¹¹⁰⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/320.

¹¹¹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/320.

¹¹¹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/320.

¹¹¹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/321.

* MEYVE VE SEBZEDE EL KESİLMEZ

812- 5799- 2594- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا سَعْدُ بْنُ سَعِيدٍ الْمُقْبَرِيُّ عَنْ أَخِيهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَطَعَ فِي ثَمَرٍ وَكَثُرَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْمُقْبَرِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

812. (2594) (6799)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ne meyve sebebiyle ne de keser (denen hurma göbeği) hırsızlığı sebebiyle el kesilmez."¹¹¹³

ACIKLAMA:

Alimler semer kelimesinin yaş meyve mânasına kullanılmasını göz önüne alarak yaş meyveyi çalana el kesme cezasının verilemeyeceğine hükmetmiştir. Ebu Hanife "ağacın üzerinde olsun, kesilip toplanmış olsun yaş meyve hırsızlığından kimsenin elinin kesilmeyeceğine" hükmetmiş, ayrıca etleri, sütleri ve meşrubatı da yaş meyveye kıyaslamıştır. Ama diğer alimler, bütün bu maddelerin muhafaza edilecekleri yerlere konduktan sonra çalınması halinde el kesileceğine hükmetmişlerdir.¹¹¹⁴

* MESCİDDE HADD UYGULANMAZ

813- 6800- 2600- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهْيَعَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجَّانَ؛ أَنَّهُ سَمِعَ عَمْرَو بْنَ شُعَيْبٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ إِقَامَةِ الْحَدِّ فِي الْمَسَاجِدِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ لَهْيَعَةَ، وَهُوَ ضَعِيفٌ مَدْلَسٌ. وَ مُحَمَّدٌ بْنُ عَجْنٍ مَدْلَسٌ أَيْضًا.

813. (2600) (6800)- Amr İbnu Şu'ayb an ebihi an ceddihi radiyallahu anihüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm mescidlerde hadd uygulanmasını yasakladı."¹¹¹⁵

* TA'ZİR

814- 6801- 2602- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيَّاشٍ. ثَنَا عَبَادُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ يَحْيَى ابْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَعَزَّرُوا فَوْقَ عَشْرَةِ أَسْوَاطٍ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبَادُ بْنُ كَثِيرٍ وَالتَّقْفِيُّ، قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ: رَوَى أَحَادِيثَ كَذَبَ لَمْ يَسْمَعْهَا. وَ قَالَ الْبَخَارِيُّ: تَرَكَوه. وَكَذَا قَالَ غَيْرُ وَاحِدٍ.

814. (2602) (6801)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "On kamçıdan fazla ta'zir cezası vermeyin."¹¹¹⁶

ACIKLAMA:

Ta'zir cezası haddlerin dışındaki suçlara verilen cezadır. Pek çok çeşitleri vardır. Bunun miktarı, hangi suç hangisinin tatbik edileceği devlet reisine bırakılmıştır. Bu hususlarda geniş açıklamalar geçti.¹¹¹⁷

* ERKEK KARISINI YABANCI İLE YAKALARSA

815- 6802- 2606- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ الْفَضْلِ بْنِ دَلْهَمٍ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْمُحَبِّقِ؛ قَالَ: قِيلَ: بِي تَابِتٍ سَعْدُ بْنُ عَبَادَةَ حِينَ نَزَلَتْ آيَةُ الْحُدُودِ وَكَانَ رُجُوعًا غَيْرُورًا: أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّكَ وَجَدْتَ مَعَ امْرَأَتِكَ رَجُلًا أَيْ شَيْءًا كُنْتَ تَصْنَعُ؟ قَالَ: كُنْتُ ضَارِبَهُمَا بِالسَّيْفِ. أَنْتَظِرُ حَتَّى أَجِي بِأَرْبَعَةٍ؟ إِلَى مَا ذَلِكَ قَدْ قَضَى حَاجَتَهُ وَذَهَبَ. أَوْ أَقُولُ: رَأَيْتُ كَذَا وَكَذَا. فَتَضْرِبُونِي الْحَدَّ وَتَقْبَلُونِي شَهَادَةً أَبَدًا. قَالَ فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ فَقَالَ: كَفَى بِالسَّيْفِ شَاهِدًا. ثُمَّ قَالَ: إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَتَّبَعَ فِي ذَلِكَ السَّكْرَانُ وَالْغَيْرَانُ. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ يَغْنِي ابْنُ مَاجَةَ: سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ يَقُولُ: هَذَا حَدِيثٌ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّنَافِسِيُّ. وَفَاتَنِي مِنْهُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ قَبِيصَةُ بْنُ حُرَيْثٍ بَن قَبِيصَةَ. قَالَ الْبَخَارِيُّ: فِي حَدِيثِهِ نَظَرٌ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَبَاقِي رَجَالُ السَّانِدِ مَوْتُونَ.

¹¹¹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/321.

¹¹¹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/321.

¹¹¹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/322.

¹¹¹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/322.

¹¹¹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/322.

815. (2606) (6802)- Seleme İbnu'l-Muhabbik radiyallahu anı anlatıyor: "Haddlerle ilgili âyet nazil olunca, kıskanç bir adam olan Ebu Sâbit, Sa'd İbnu Ubâde'ye: "Sen hanımınla bir adamı yakalasan ne yapacağını zannedersin?" denildi.

"Kılıncımı her ikisine de vurur (gebertirim)! Dört tane şahit getirmemi mi bekleyeceğim? O vakte kadar herif işini tamamlar ve gider bile veya "şöyle bir vak'â gördüm deyip de bana hadd vurmalarını ve ebediyen şahitlikten de düşmemi mi göze alacağım?" diye cevap verdi. Ravi der ki: "Onun bu sözleri Resûlullah'a haber verildi. Aleyhissalâtu vesselâm (önce): "Kılınç şahid olarak yeterlidir" dedi ise de, sonra: "Hayır! Sarhoşun ve kıskancın bu işte birbirini takip etmelerinden korkarım!" buyurdular."¹¹¹⁸

AÇIKLAMA:

Hadis, karısını zina halinde yakalayan erkeğin ne yapacağı hususunu aydınlatmaktadır. "Her ikisini de öldürürüm" diyen Sad İbnu Ubâde'nin davranışını önce tasvip eden Resûlullah; bilahare bunun kötüye kullanılacağını belirterek bu kararından rücu etmiştir. Bu durumda kişiye düşen, mahkemeye başvurmaktır. İddia sahibi iddiasına dört erkek şahid getiremediği takdirde, mûla'ane başvurulur. Zina halinde karısını veya erkeği öldürme yetkisi kimseye verilmemiştir. Bu cezayı mahkeme verir. Böyle bir öldürmede bulunan kişinin durumu ihtilafıdır. Zina hadisesini ispatlayamazsa cinayet suçuyla yargılanır, isbatlarsa kendisine düşmeyen işi yapmaktan dolayı ta'zir edilir. "Erkek veya kadının geçmiş leke ise veya tabip muayenesiyle zinaya hükmedilirse, katil kocaya ölüm cezası verilmez" diyen fakih de olmuştur.¹¹¹⁹

* ÖLEN BABASININ HANIMIYLA EVLENEN

816- 6803- 2608- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنُ أَخِي الْحُسَيْنِ الْجُعْفِيِّ. ثَنَا يُوسُفُ بْنُ مَنَازِلِ الثَّمِيمِيِّ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَيْسَ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً أَبِيهِ أَنْ أَضْرِبَ عُقْفَهُ وَأَصْفِي مَالَهُ فِي الزَّوَادِ: صحيح .

816. (2608) (6803)- Muâviye İbnu Kurre radiyallahu anı babası (Kurre İbnu İyâs)dan naklediyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm beni, babasının hanımıyla evlenmiş olan bir adama göndererek boynunu vurmamı ve malını müsadere etmemi emretti."¹¹²⁰

* YABANCIYI BABA DİYE İDDİA EDEN

817- 6804- 2609- حَدَّثَنَا أَبُو بَشِيرٍ. بَكْرُ بْنُ خَلْفٍ. ثَنَا ابْنُ أَبِي الضَّبِّفِ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ ابْنِ حُنَيْمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ انتَسَبَ إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ، أَوْ تَوَلَّى غَيْرَ مَوْلَاهُ، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ أَبِي الضَّبِّفِ، لَمْ أَرُ حَدِّثَ فِيهِ كَمَا، بَجَرَحٍ وَبِتَوَثُّقٍ. وَبَاقِي رِجَالِ "إِسْنَادٍ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ .

817. (2609) (6804)- İbnu Abbâs radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, kendisini babasından başkasına nisbet ederse (yani onun oğlu olduğunu söylerse) veya Mevlasından başka birini Mevla (efendi) edinirse, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti üzerine olsun."¹¹²¹

818- 6805- 2611- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ. أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ لَمْ يَرْحَ رَائِحَةُ الْجَنَّةِ وَإِنْ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، نَحْوُ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّبَّاحِ هُوَ أَبُو جَعْفَرٍ الْجَرَجَانِيُّ التَّاجِرُ. قَالَ فِيهِ ابْنُ مَعِينٍ: بِأَسْبَغٍ. وَفِي الزَّوَادِ: صَالِحُ الْحَدِيثِ وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَبَاقِي رِجَالِ "إِسْنَادٍ يَسْتَلُ عَنْ حَالِهِمْ لَشَهْرَتِهِمْ .

818. (2611) (6805)- Abdullah İbnu Amr radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim (kendisine) babasından başkasını (baba diye) iddia ederse cennetin kokusunu hiç duymayacaktır. Halbuki onun kokusu beşyüz yıl uzaklıkta bulunup (hissedilir)."¹¹²²

AÇIKLAMA:

¹¹¹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/323.

¹¹¹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/323.

¹¹²⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/324.

¹¹²¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/324.

¹¹²² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/324-325.

* KABİLEDEN BİRİNİ İNKÂR EDEN

819- 6806- 2612- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، ح وَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ح وَ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ حَيَّانٍ، أَتَانَا عَبْدُ الْعَزِيزِ ابْنُ الْمُغِيرَةِ؛ قَالَ: ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَقِيلِ بْنِ طَلْحَةَ السَّلَمِيِّ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ هُبَيْضٍ عَنْ شُعْبَةَ بْنِ قَيْسٍ؛ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَفْدِ كَنْدَةَ وَ يَزِيدُ بْنُ أَفْضَلِهِمْ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَلَسْتُمْ مِنَّا؟ فَقَالَ: نَحْنُ بَنُو النَّضْرِ بْنِ كَنْانَةَ تَقْفُو أَمَّنَا وَ نَنْتَفِي مِنْ أَبِينَا، قَالَ، فَكَانَ شُعْبَةُ بْنُ قَيْسٍ يَقُولُ: أَوْتَى بِرَجُلٍ نَفَى رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ مِنَ النَّضْرِ ابْنِ كَنْانَةَ، إِجْلَدْتُهُ الْحَدَّ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رَجَّاهُ ثَقَاتٌ. عَنْ عَقِيلِ بْنِ طَلْحَةَ، وَثَقَهُ ابْنُ مَعِينٍ وَالنَّسَائِيُّ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَبَاقِي رِجَالُ "إِسْنَادٍ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ."

819. (2612) (6806)- Eş'as İbnu Kays anlatıyor: "Kinde heyeti içerisinde Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a geldim. Heyet mensupları beni kendilerinden üstün görürlerdi. Bu sebeple: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizden değil misiniz?" dedim.

"Biz, Benî Nadr İbni Kinâneniz, anamızı iffetsizlikle itham etmeyiz ve babalarımıza olan nisbetimizi reddetmeyiz!" buyurdular.

Ravi devamla der ki: "Eş'as İbnu Kays derdi ki: "Kureyşli birinin, Nadr İbnu Kinâne'den olduğunu reddeden biri bana getirilse, ona mutlaka (iftira etti diye) hadd celdesi tatbik ederim."¹¹²⁴

AÇIKLAMA:

1- Dinimiz nesebe son derece ehemmiyet vermiştir. Birçok fıkhi ahkâm neseb bağına dayanır. Bu sebeple nesebin inkârı, neseplerin böylece karıştırılması pek çok haramların işlenmesine, hukukun karışmasına sebeptir. Bu sebeple nesebini inkâr haramdır ve Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm böylelerini en ağır bir lanetle lanetlemiştir.

2- Daha önce bizzat kaydettiğimiz üzere, "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın 21 göbek ecdadı bilinmektedir. Bu şecere sahih hadislerle sabittir. Aleyhissalâtu vesselâm'ın sahih hadislerle sabit olan ecdatlarından biri de Nadr İbnu Kinâne'dir. Bu sebeple hadisin ravisi Eş'as İbnu Kays, kesin bir üslupla, Kureyşe mensup bir adamın Nadr İbnu Kinâne'ye mensup olduğunu inkar edecek kimseye hadd-i kazf (seksen değnek) uygulayacağını söylemiştir.¹¹²⁵

* MUHANNİS

820- 6807- 2613- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الرَّيِّعِ الْجُرْجَانِيُّ، أَتَانَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنِي يَحْيَى ابْنُ الْعَمَةِ؛ أَنَّهُ سَمِعَ بِشْرَ بْنَ نُمَيْرٍ؛ أَنَّهُ سَمِعَ مَكْحُورَ يَقُولُ: إِنَّهُ سَمِعَ يَزِيدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ؛ أَنَّهُ سَمِعَ صَفْوَانَ بْنَ أُمَيَّةَ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَاءَ عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّ اللَّهَ قَدْ كَتَبَ عَلَيَّ الشُّقُوفَ، فَمَا أَرَانِي أَرْزُقُ مِنْ دَفْيِ بَكْفَى، فَأَذِنَ لِي فِي الْغَنَاءِ فِي غَيْرِ فَاجِشَةٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَدْنُ لَكَ وَ كَرَامَةً وَ نُخْمَةً عَيْنٍ. كَذَبْتَ أَيْ عَدُوَّ اللَّهِ! لَقَدْ رَزَقَكَ اللَّهُ طَيِّبًا حَرًّا، فَاخْتَرْتَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْكَ مِنْ رِزْقِهِ مَكَانَ مَا أَحَلَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَكَ مِنْ حَرِّهِ. وَلَوْ كُنْتَ تَقَدَّمْتَ إِلَيْكَ لَفَعَلْتُ بِكَ وَفَعَلْتُ. ثُمَّ عَيَّنِي وَثَبْتُ إِلَى اللَّهِ. أَمَا إِنَّكَ إِنْ فَعَلْتَ بَعْدَ التَّقْدِيمَةِ إِلَيْكَ ضَرْبُكَ ضَرْبًا وَجِيعًا وَخَلَقْتُ رَأْسَكَ مِثْلَةَ وَفَيْتِكَ مِنْ أَهْلِكَ وَأَخْلَلْتُ سَلْبَكَ نُهْبَةً لِإِفْتِيَانِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ. فَقَامَ عَمْرُو، وَبِهِ مِنَ الشَّرِّ وَالْخَرْي مَا يَعْلَمُهُ اللَّهُ. فَلَمَّا وَلَّى قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ الْعُصَاةُ. مِنْ مَاتَ مِنْهُمْ بَغَيْرِ تَوْبَةٍ حَشَرَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَوَمَّ الْقِيَامَةِ كَمَا كَانَ فِي الدُّنْيَا مَخْنَأً غَرِيَانًا يَسْتَبِيرُ مِنَ النَّاسِ بِهَذْبَةٍ، كُلَّمَا قَامَ صُرِعَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ بَشْرُ بْنُ الْبَصْرِيِّ، قَالَ فِيهِ يَحْيَى الْقَطَانُ: كَانَ رَكْنًا مِنْ أَرْكَانِ الْكُذْبِ. وَقَالَ أَحْمَدُ: تَرَكَ النَّاسَ حَدِيثَهُ. وَكَذَا قَالَ غَيْرُهُ. وَيَحْيَى بْنُ الْعَمَةِ، قَالَ أَحْمَدُ: يَضَعُ الْحَدِيثَ. وَقَرِيبٌ مِنْهُ مَا قَالَ غَيْرُ.

820. (2613) (6807)- Safvân İbnu Ümeyye radiyallahu anı anlatıyor: "Biz Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanında idik. Derken Amr İbnu Mürre radiyallahu anı geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah bana musibet takdir etmiştir. Çünkü ben elimle def çalmaktan başka bir yolla rızıklanacağımı zannetmiyorum. Öyleyse bana fuhşa ait olmayan şarkı hususunda izin verin!" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm cevapta bulundu: "Hayır! Sana izin veremem, bunda bir hayır, bir rıza yoktur Sen yalan söyledin ey Allah'ın düşmanı! Allah seni temiz ve helal şeylerle rızıklandırdı, sen ise (kendi iradenle) aziz ve celil olan Allah'ın rızıkından sana helal kıldıkları yerine, Allah'ın rızıkından sana haram kıldığı rızkı ihtiyar ettin. Eğer bu yasaklama hükmünü daha önce sana ulaştırmış olsaydım şimdi sana hak ettiğin cezayı verirdim. Yanımdan kalk ve Allah'a tevbe et. Bilesin bu yasaktan sonra (eski işini) yaparsan seni acı bir şekilde döveceğim ve ibret olsun diye saçını traş edeceğim, seni aileden alıp

¹¹²³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/325.

¹¹²⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/325.

¹¹²⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/325-326.

sürgüne göndereceğim. Senin üstün başında taşıdığın varlığını Medine gençlerine ganimet olarak helal kılacağım."

Ravi der ki: "Amr, (Resûlullah'ın bu talimatından sonra, öyle fena ve rüsvay bir vaziyette kalktı ki, bunun derecesini ancak Allah bilir.

O çekip gidince Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Bunlar asilerdir. Böyleleri tevbe etmeden ölürse, aziz ve celil olan Allah onları, Kıyamet günü, dünya da oldukları üzere muhannes (kadınlaşmış), çıplak ve insanlara karşı bir ince yaprakla olsun örtülmemiş vaziyette haşredecektir, ayağa kalktıkça yere yıkılacaklardır."¹¹²⁶

AÇIKLAMA:

İbnu Mace bu hadisi muhannes (kadınlaşan erkek)lerle ilgili babta kaydetmiştir, zaafi şiddetli olan rivayetlerdendir, ancak muhanneslerin teliniyle ilgili sahih rivayetler vardır. Muhanneslerle ilgili açıklama daha önce yapıldığı için tekrâr etmeyeceğiz. Rivayetdeki üslubun, bildiğimiz sahih hadislerinkine olan farklılığı dikkatleri çekmiş olmalı.¹¹²⁷

DİYETLER BÖLÜMÜ

* MÜSLÜMANI ZULMEN ÖLDÜREN

821- 6808- 2618- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثُمَيْرٍ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَائِذٍ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَقِيَ اللَّهَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا لَمْ يَتَنَدَّ بِدَمٍ حَرَامٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. إِنْ كَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَائِذٍ زَدِي سَمِعَ مِنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ. فَقَدْ قِيلَ: إِنْ رَوَيْتَهُ عَنْهُ مَرْسَلَةٌ.

821. (2618) (6808)- Ukbe İbnu Âmir el-Cüheni radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

"Kim hiçbir şirk koşmadan ve haram bir kana da bulaşmadan Allah'a kavuşursa (önünde sonunda) cennete girecektir."¹¹²⁸

822- 6809- 2618- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ جَنَاحٍ عَنْ أَبِي الْجَهْمِ الْجَوْزَجَانِيِّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَزَوَالِ الدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ قَتْلِ مُؤْمِنٍ بِغَيْرِ حَقٍّ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ مَوْثِقُونَ. وَقَدْ صَرَحَ الْوَلِيدُ بِالسَّمَاعِ فَزَالَتْ تَهْمَةٌ تَدْلِيْسُهُ. وَالْحَدِيثُ فِي رِوَايَةِ غَيْرِ الْبَرَاءِ أَخْرَجَهُ غَيْرُ الْمَصْنَفِ أَيْضًا.

822. (2618) (6809)- Bera İbnu Âzib radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Şüphesiz dünyanın yok olması, Allah Teâla nezdinde, bir mü'minin haksız yere öldürülmesinden daha ehvendir" buyurdular."¹¹²⁹

AÇIKLAMA:

Bu hadis bir mü'mini haksız yere öldürmenin ne kadar şer'i bir cinayet olduğunu insanların kavramaları maksadını gütmektedir. Zira, insanlar nazarında son derece azametli ve ehemmiyetli gözükten yer küresinin Allah nezdindeki ehemmiyeti, bir mü'mine karşı işlenen cinayetin yanında küçük kalmaktadır. Mü'minin hukuku bundan ehemmiyetli olunca, onun hayat hakkına riayetin fevkalade büyük bir ehemmiyet taşıdığı idrak edilir.¹¹³⁰

823- 6810- 2620- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ رَافِعٍ. ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَعَانَ عَلَى قَتْلِ مُؤْمِنٍ بِشَطْرِ كَلِمَةٍ لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ مَكْنُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ: أَيْسٌ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ يَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، بِالْغَوَافِي تَضْعِيفُهُ، حَتَّى قِيلَ كَأَيْهِ حَدِيثٌ مَوْضُوعٌ.

823. (2620) (6810)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

"Kim bir mü'mini öldürmeye yarım kelime kadar yardım etse, iki gözün arasına "Allah'ın rahmetinden ümitsizdir" yazılı olduğu halde Allah Teâla hazretlerinin huzuruna çıkacaktır."¹¹³¹

¹¹²⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/327.

¹¹²⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/327.

¹¹²⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/328.

¹¹²⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/328.

¹¹³⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/328-329.

¹¹³¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/329.

* KISAS NEREDE YOK?

824- 6811- 2636- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ وَعَمَّارُ بْنُ خَالِدٍ الْوَاسِطِيُّ. ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ دَهْثَمِ بْنِ قُرَّانَ. حَدَّثَنِي نَمْرَانُ بْنُ جَارِيَةَ عَنْ أَبِيهِ؛ أَنَّ رَجُلًا ضَرَبَ رَجُلًا عَلَى سَاعِدِهِ بِالسَّيْفِ فَقَطَعَهَا مِنْ غَيْرِ مَفْصَلٍ. فَاسْتَعْدَى عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَمَرَ لَهُ بِالِدِّيَّةِ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي أُرِيدُ الْقِصَاصَ. فَقَالَ: خُذِ الدِّيَّةَ. بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِيهَا. وَلَمْ يَقْضَ لَهُ بِالْقِصَاصِ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ دَهْثَمُ بْنُ قُرَّانَ الْيَمَانِيُّ، ضَعْفَهُ أَبُو دَاوُدَ، وَقَالَ لَيْسَ لِحَارِيَةَ عِنْدَ الْمُصَنِّفِ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ، وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ.

824. (2636) (6811)- Cârîye İbnu Zafar radıyallahu anh anlatıyor: "Bir adam bir başkasının ön kolunu bir kılıç vurarak mafsalsız olmayan bir yerden koparıp attı. Kolu koparılan adam Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a müracaatla kolunu kesenden hakkını almasını istedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm kolu kesilene diyet ödemeyi emretti. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben kısas istiyorum" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm: "Diyetini al, Allah diyeti hakkında mübarek kılacaktır" buyurdular ve kısasa hükmetmediler."¹¹³²

825- 6812- 2637- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. ثَنَا رَشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ مُحَمَّدٍ، نَصَّارِيٍّ عَنْ ابْنِ صُهَيْبَانَ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَوِّدْ فِي الْمَأْمُومَةِ وَالْجَائِفَةِ وَالْمُنْقَلَةِ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ رَشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ الْمَصْرِيُّ، أَبُو الْحَجَّاجِ، الْمَهْرِيُّ ضَعْفَهُ جَمَاعَةٌ. وَاخْتَلَفَ فِيهِ كَمْ أَحْمَدُ قَمَرَةً ضَعْفَهُ وَمَرَّةً. قَالَ: أَرَجُو أَنَّهُ صَالِحُ الْحَدِيثِ.

825. (2637) (6812)- Abbâs İbnu Abdilmuttalib anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ne me'mûne (beyin zarına ulaşan yara)da, ne câife (bedenin iç kısmına ulaşan yara)da, ne de münakkile (kemiği kırıp yerinden kaydıran yara)da kısas vardır. (Yani başkasını bu çeşit yaralarla yaralayan kimseye kısas uygulanmaz, diyet alınır)."¹¹³³

AÇIKLAMA:

Belirtilen me'mune, münakkile, câife çeşidine giren yaralar için kısas yapılmaz. Çünkü, aynı miktarda yara açmak mümkün değildir. Bunlara diyet takdir edilir. Me'mune ve câife denen yaralar için tam diyetin (100 deve) üçte biri takdir edilmiştir. Münakkile denen yaraların diyeti 15 devedir.¹¹³⁴

* KÂFİRİN DİYETİ

826- 6813- 2644- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَيَّاشٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى أَنَّ عَقْلَ أَهْلِ الْكِتَابَيْنِ يَضْفُ عَقْلَ الْمُسْلِمِينَ، وَهُمْ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ، لِقِصُورِهِ عَنْ دَرَجَةِ الصَّحِيحِ. نَعْبُدُ الرَّحْمَنَ بْنَ عَيَّاشٍ، لَمْ أَرِ مِنْ ضَعْفِهِ وَمِنْ وَثْقِهِ. وَعَمْرِو بْنُ شُعَيْبٍ عَنْ جَدِّهِ مُخْتَلَفٌ فِيهِ.

826. (2644) (6813)- Amr İbnu şuayb an ebîhi an ceddîhi radıyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, ehl-i kitap olan yahudi ve hristiyanların diyetinin müslümanların diyetinin yarısı olduğuna hükmetti."¹¹³⁵

AÇIKLAMA:

Bu hadis, zımmilerin diyetinin; müslümanların diyetinin yansı olduğunu söylüyor ise de, bu mevzudaki başka nasslar sebebiyle: Hanefilere göre zımmilerin diyeti müslümanlarınkı kadardır. Şafilere göre zımmilerin diyeti müslümanların diyetinin üçte biri kadardır. Mâlikilere göre yahudi ve hristiyanların diyeti müslümanların diyetinin yansı kadardır. Hanbelilere göre yahudi veya hristiyan kasten öldürülmüşse tam diyet, sehven öldürülmüşse yarım diyet ödenir.¹¹³⁶

* KATİL MAKTULE VARİS OLAMAZ

¹¹³² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/329.

¹¹³³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/330.

¹¹³⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/330.

¹¹³⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/330-331.

¹¹³⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/331.

827- 6814- 2646- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ قَا: ثَنَا أَبُو خَالِدٍ أَمْرُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ؛ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي مُدَلِجٍ قَتَلَ ابْنَهُ فَأَجَذَ عُمَرُ مَائَةً مِنْ أَيْلٍ. ثَبَّتِينَ حَقَّةً وَثَنَيْنَ جَذَعَةً وَأَرْبَعِينَ خَلْفَةً. فَقَالَ: أَيْنَ أَخُو الْمُقْتُولِ؟ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَيْسَ لِقَاتِلٍ مِزَاتٌ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

827. (2646) (6814)- Amr İbnu Şuayb anlatıyor: "Benî Mudlic'ten bir adam oğlunu öldürmüştü. Hz. Ömer ondan (diyet olarak) yüz deve aldı. Otuz hıkka (beş yaşına basmış dişi deve), otuz ceze'â (dört yaşına basmış dişi deve) ve kırk da halifa (hamile deve). Sonra: "Maktûl'ün kardeşi nerededir? Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan: "Kâtîle (maktulün malından) vâris olma hakkı yoktur" dediğini işittim" dedi."¹¹³⁷

AÇIKLAMA:

Hanefiler ve Şâfiiler ve fakihlerin ekserisi bu hadisi esas alarak: "Katil öldürdüğü kimseye varis olamaz, kasten de, yanlışlıkla da öldürmüş olsa, malına da diyetine de" demişlerdir.

Mâlik ve bir kısım fakihler "yanlışlıkla öldüren, maktulün malına varis olur, diyetine olamaz" demiştir.

Hanefiler, Şâfiiler ve Hanbeliler: "Adam oğlunu öldürdüğü için kısas edilmez" demiştir. Mâlikîler, "Baba oğlunu yatırıp boğazlarsa veya aç susuz hapsedip ölümüne sebep olursa kısas edilir, değilse edilmez" demiştir.¹¹³⁸

* DİŞİN DİYETİ

828- 6815- 2651- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ النَّبَلِيسِيُّ ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ. ثَنَا أَبُو حَمْرَةَ الْمَرْوَزِيُّ. ثَنَا يَزِيدُ النَّخَوِيُّ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّهُ قَضَى فِي السِّنِّ حَمْسًا مِنْ أَيْلٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ.

828. (2651) (6815)- İbnu Abbâs radiyallahu anhûma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir diş için diyet olarak beş deveye hükmetti."¹¹³⁹

* PARMAKLARIN DİYETİ

829- 6816- 2653- حَدَّثَنَا جَمِيلُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَتَكِيُّ. ثَنَا عَبْدُ أَعْلَى. ثَنَا سَعِيدٌ عَنْ مَطَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَصَابِعُ سَوَاءٌ كُلُّهُنَّ. فِيْهِنَّ عَشْرٌ عَشْرٌ مِنْ أَيْلٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

829. (2653) (6816)- Amr İbnu Şu'ayb an ebihi an ceddihi radiyallahu anhûma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Parmakların hepsi diyettedirler. Her birine onar deve diyet vardır."¹¹⁴⁰

* HÜR, KÖLEYE KARŞI ÖLDÜRÜLÜR MÜ?

830- 6817- 2664- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا ابْنُ الطَّبَّاعِ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ. وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ قَالَ: قَتَلَ رَجُلٌ عَبْدَهُ عَمْدًا مُنْعَمًا. فَجَلَدَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَائَةً. وَتَفَاهُ سَنَةً. وَمَكَ سَهْمَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ.

830. (2664) (6817)- Amr İbnu Şu'ayb an ebihi an ceddihi radiyallahu anhûma anlatıyor: "Bir adam kölesini kasten ve taammüden öldürdü. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm adama yüz sopa ile celde tatbik etti ve bir yıl da sürgüne gönderdi ve müslümanların (hisselerinin) içinden onun hissesini sildi."¹¹⁴¹

AÇIKLAMA:

Ebu Hanife'ye göre hür kimse kendi kölesini öldürürse kısas edilmez, başkasının kölesini öldürürse kısas edilir. Mâlik ve Şâfi'ye göre hür, ne kendi kölesi ne de başkasının kölesi sebebiyle kısas edilmez.¹¹⁴²

¹¹³⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/331.

¹¹³⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/331.

¹¹³⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/332.

¹¹⁴⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/332.

¹¹⁴¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/332.

¹¹⁴² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/332.

* KISAS KILIÇLA YAPILIR

831- 6818- 2667- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْعُرُوقِيُّ. ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ ابْنِ عَازِبٍ عَنِ التُّعْمَانِ عَنْ بَشِيرٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَوِّدُوا بِالسَّيْفِ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ جَابِرُ الْجَعْفِيُّ، وَهُوَ كَذَّابٌ.

831. (2667) (6818)- Nu'man İbnu Beşîr ve Ebu Bekre radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kısas (cezası) ancak kılıçla icra edilir."¹¹⁴³

* HERKES KENDİ CİNAYETİNDEN SORUMLU

832- 6819- 2670- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ. ثَنَا جَامِعُ بْنُ شَدَّادٍ عَنْ طَارِقِ الْمُحَارِبِيِّ؛ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطِيهِ يَقُولُ: أَتَجْنِي أُمَّ عَلَى وَلَدٍ. أَتَجْنِي أُمَّ عَلَى وَلَدٍ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرَجَالُهُ ثَقَاتٌ.

832. (2670) (6819)- Târik el-Muhâribî radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ı koltuk altlarının beyazlığı görülecek kadar kollarını kaldırıp şöyle dediğini işinim: "Bilesiniz hiçbir anne oğlunun günahından sorumlu tutulmaz, bilesiniz hiçbir anne oğlunun günahından sorumlu tutulmaz."¹¹⁴⁴

833- 6820- 2671- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ رَافِعٍ. ثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ يُونُسَ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ أَبِي الْحَزَرِ عَنِ الْحَشَّاشِ الْعَنْبَرِيِّ. قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعِيَ ابْنِي. فَقَالَ: تَجْنِي عَلَيْهِ وَتَجْنِي عَلَيْكَ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ كُلُّهُمْ ثَقَاتٌ. إِنْ هَشِيمَا كَانَ يَدْلَسُ. وَلَيْسَ لِلْحَشَّاشِ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ الْمَوْجُودِ عِنْدَ ابْنِ مَاجَةَ. وَلَيْسَ لَهُ فِي بَقِيَةِ أَصُولِ الْخَمْسَةِ.

833. (2671) (6820)- Haşhâş el-Anberî radiyallahu anı anlatıyor: "Beraberimde oğlum olduğu halde Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a gelmiştim. Bilveyle: "Sen oğlunun günahından sorumlu tutulmazsın, o da senin günahından sorumlu tutulmaz" buyurdular."¹¹⁴⁵

834- 6821- 2672- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَقِيلٍ. ثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ. ثَنَا أَبُو الْعَوَّامِ الْقَطَّانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَحَادَةَ عَنْ زِيَادِ بْنِ عَقَّةَ عَنْ أَسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَجْنِي نَفْسٌ عَلَى أُخْرَى. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَقَالَ النَّسَائِيُّ: بَأْسُ بِهِ. وَابُو الْعَوَّامِ الْقَطَّانُ، اسْمُهُ عَمْرَانُ بْنُ دَاوُدَ، وَثِقَةٌ الْجُمْهُورُ. وَبَاقِي رَجَالُ أَهْلِ سَنَدٍ عَلَى شَرِّطِ الشَّيْخِينَ.

834. (2672) (6821)- Üsâme İbnu şerîk anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hiç kimse başka birinin günahından mesul olmaz."¹¹⁴⁶

AÇIKLAMA:

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, bu hadislerde aynı manayı değişik üslûplarla tekrar etmektedir. Maksud ferdi sorumluluğu zihinlerde iyice tesbittir. Çünkü cahiliye sisteminde ferdi sorumluluk yoktu, kabilevî müşterek sorumluluk vardı. Bir ferde karşı cinayet yoktu, ferdin mensub olduğu kabileye karşı cinayet vardı. Cani tek de değildi, cinayeti işleyen kimsenin bütün kabilesi suçlu ve mücrim idi. İntikam failden alınmaz, kabilesinin herhangi bir ferdinden alınabilirdi. Resûlullah tebliğinin ilk gününden itibaren hep ferdi sorumluluk, uhrevî sorumluluk duygusunu yerleştirmeye gayret göstermiştir. Kişi şahsiyetini büyük ölçüde ferdi sorumlulukla bulacaktı.¹¹⁴⁷

* HEDER OLAN (TAZMİN EDİLMEYEN) ZARARLAR

835- 6- 2674- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ. ثَنَا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَوْفٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْعَجَمَاءُ جَرَحُهَا جُبَارٌ وَالْمَعْدُنُ جُبَارٌ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ضَعْفُهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَعِينٍ. وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ: كَذَّابٌ. وَقَالَ أَهْلُ الشَّافِعِيِّ: هُوَ رَكْنٌ مِنْ أَرْكَانِ الْكُذْبِ، وَقَالَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ مَجْمَعٌ عَلَى ضَعْفِهِ.

¹¹⁴³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/333.

¹¹⁴⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/333.

¹¹⁴⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/333.

¹¹⁴⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/334.

¹¹⁴⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/334.

835. (2674) (6822)- Amr İbnu Avf anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Acma (yani dilsiz hayvan)ın verdiği zarar hederdir. Maden ocağında uğranılan zarar da hederdir" buyurdular."¹¹⁴⁸

836- 6823- 2675- حَدَّثَنَا عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ خَالِدٍ التَّمِيمِيُّ. ثَنَا فَضِيلُ بْنُ سَلَيْمَانَ. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ؛ قَالَ: اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ الْمَعْدِنَ جُبَّارٌ، وَالْبَيْزُ جُبَّارٌ، وَالْعُجْمَاءُ جَرَحُهَا جُبَّارٌ. وَالْعُجْمَاءُ الْبَهِيمَةُ مِنَ الْإِنْعَامِ وَغَيْرُهَا. وَالْجُبَّارُ هُوَ الْهَذْرُ الَّذِي يُغَرِّمُ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ ثِقَاتٌ. إِنْ أَنْ إِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى لَمْ يَدْرِكْ عِبَادَةَ. قَالَهُ التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ.

836. (2675) (6823)- Ubâde İbnu's-Sâmit anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle hükmetti: "Madende uğranılan zarar hederdir, kuyunun sebep olduğu zarar hederdir, dilsizin (hayvanın) sebep olduğu zarar hederdir." Acma: Deve, sığır, davar (koyun-keçi) ve başka hayvan mânasınadır. Cübâr tazmini olmayan, ödettirilmeyen zararlıdır, heder de denir."¹¹⁴⁹

ACIKLAMA:

Bu bahisle ilgili açıklama geçti.¹¹⁵⁰

* KASÂME

837- 6824- 2678- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا أَبُو خَالِدٍ أَوْ خَمْرٌ عَنْ حَجَّاجٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ أَنَّ حُوَيْصَةَ وَمُحَصِّصَةَ ابْنَيْ مَسْعُودٍ؛ وَ عَبْدِ اللَّهِ وَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنَيْ سَهْلٍ. خَرَجُوا يَمْتَارُونَ بِخَيْبَرَ. فَعَدِيَ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ فَقُتِلَ. فَذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: تَقْسِمُونَ وَتَسْتَحِقُّونَ؟ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَيْفَ نَقْسِمُ وَلَمْ نَشْهَدْ؟ قَالَ فَتُبِّرُكُمْ يَهُودُ؟ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِذَا تَقْتُلْنَا. قَالَ فَوَدَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عِنْدِهِ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ حَجَّاجُ بْنُ أُرْطَاةٍ وَهُوَ مَدْلَسٌ.

837. (2678) (6824)- Amr İbnu Şu'ayb an ebihî an ceddihi radiyallahu anhüma anlatıyor: "Mes'ud'un oğulları Huvayyîsa ve Muhayyîsa ile Sehl'in oğulları Abdullah ve Abdurrahmân Hayber'den yiyecek temin etmek maksadıyla (Medine'den) çıkıp gittiler. Orada Abdullah'a saldırıp öldürdüler. Durum Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a haber verilmişti. "(Abdullah'ın arkadaşlarına: "Onun Hayber yahudileri tarafından öldürüldüğüne yemin ederseniz diyete) müstehak olursunuz!" buyurdular. Onlar: "Ey Allah'ın Resûlü! Görmediğimiz şey hususunda nasıl yemin edelim!" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm: "Öyle ise yahudiler yemin ederek isnat ettiğiniz suçtan berâat ederler" buyurdu. Onlar: "Ey Allah'ın Resûlü! (Yahudiler, yemin etmekle beraat edebilince) bizi öldürürler" dediler. Neticede maktulün diyetini, Aleyhissalâtu vesselâm kendi nezdinden karşıladı."¹¹⁵¹

ACIKLAMA:

Bu hadise Kasâme bahsinde açıklandı.¹¹⁵²

* MÜSLE YAPILAN KÖLE HÜRDÜR

838- 6825- 2679- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ: ثَنَا عَبْدُ السَّامِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ رُوْحٍ بْنِ زُبَيْعٍ عَنْ جَدِّهِ؛ أَنَّهُ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ خَصَى غُـمَّ لُهُ. فَأَعْتَقَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمُثَلَّةِ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ ضَعْفٌ لضعف إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ.

838. (2679) (6825)- Zinba (Ebu Ravh) radiyallahu anh'in anlattığına göre: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına gelmişti. Aleyhissalâtu vesselâm, onun kölesini hadımlaştırdığını öğrenince, köleyi müsle (işkence) sebebiyle âzâd etti."¹¹⁵³

ACIKLAMA:

¹¹⁴⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/334.

¹¹⁴⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/335.

¹¹⁵⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/335.

¹¹⁵¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/335-336.

¹¹⁵² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/336.

¹¹⁵³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/336.

Müsle, işkence manasına gelir. Hakaret ve eziyet etmek maksadıyla burun, kulak kesmek, göz oymak gibi davranışlara hep müsle denir. Hür kimsenin köleye yaptığı bu çeşit işkenceler sebebiyle kısas yapılıp yapılamayacağı ihtilaflı mevzulardandır. Umumiyetle "hür, köle ile kısas edilmez" hükmü benimsenmiştir. Bu hükümde Bakara'nın 178. âyet esas alınmıştır. Bu çeşit davranışları önlemek için Resûlullah, işkence mukabili azad etme cezası uygulamıştır. Yukarıdaki hadis bu uygulamaya bir örnektir.¹¹⁵⁴

* EMAN VERDİKTEN SONRA ÖLDÜREN

839- 6826- 2688- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي الشَّوَّارِبِ. ثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ ابْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ شَدَّادِ الْقُتَيْبَانِيِّ؛ قَالَ: لَوْ كَلِمَةٌ سَمِعْتُهَا مِنْ عَمْرِو بْنِ الْحَمِقِ الْخَزَاعِيِّ لَمَشَيْتُ فِيمَا بَيْنَ رَأْسِ الْمُخْتَارِ وَجَسَدِهِ. سَمِعْتُهُ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ آمَنَ رَجُلٌ عَلَى دَمِهِ، فَقَتَلَهُ؛ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ لَوَاءً غَدَرٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ. 'ن رِفَاعَةَ بْنِ شَدَّادٍ أَخْرَجَهُ النَّسَائِيُّ فِي سَنَنِهِ وَوَقَّعَهُ وَذَكَرَهُ ابْنُ حِبَّانٍ فِي الثَّقَاتِ. وَبَاقِي رِجَالُ ثَنَاتٍ. يَبَاقِي رِجَالُ 'ا' سَنَادٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ .

839. (2688) (6826)- Rıfâ'a İbnu Şeddâd el-Fityânî demiştir ki: "şayet Amr İbnu'l-Hamık el-Huzâ'î'den işittiğim bir kelam (hadis) olmasaydı ben Muhtâr'ın başı ile cesedini (ayırıp) arasında yürürdüm. Ondan, Aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Kim bir kimsenin kanına emân verir ve sonra da öldürürse o kimse Kıyamet günü zulüm bayrağını taşır" buyurmuş olduğunu işittim."¹¹⁵⁵

AÇIKLAMA:

Burada adı geçen Muhtar, hicri 64 yılında, Kerbelâ hâdisesinin intikamını almak iddiasıyla ortaya çıkıp, Şiîlerle işbirliği yapan ve kurnazca topladığı 12 bin kadar taraftarla 65 yılında Kûfe'yi ele geçiren ve orada Kerbelâ hadisesinde bulunan pek çok kimsenin kanını döken zâlimlerden biridir. 1.5 yıl Kûfe'de hakimiyet kurmuş ise de, Mus'ab İbnu Zübeyr'in gönderdiği askerlere mağlup olmuş ve katledilmiştir.¹¹⁵⁶

* HAMİLE KADINA KISAS

840- 6827- 2694- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ ابْنِ لَهِيْعَةَ، عَنْ ابْنِ أَنْعَمٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيْيٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَنَمٍ. ثَنَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ وَعُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ وَشَدَّادُ بْنُ أَوْسٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمَرْأَةُ، إِذَا قَتَلَتْ عَمْدًا، قُتِلَتْ حَتَّى تَضَعَ مَا فِي بَطْنِهَا، إِنْ كَانَتْ حَامٍ، وَ حَتَّى تُكْفَلَ وَلَدَهَا. وَإِنْ رَزَتْ لَمْ تُرْجَمْ حَتَّى تَضَعَ مَا فِي بَطْنِهَا، وَ حَتَّى يُكْفَلَ وَلَدَهَا. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ أَنْعَمٍ. اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ أَنْعَمٌ ضَعِيفٌ. وَكَذَلِكَ الرَّاوي عَنْهُ مَدَّ اللَّهُ بِنَ لَهِيْعَةَ .

840. (2694) (6827)- Muaz İbnu Cebel, Ebu Ubeyde İbnu'l-Cerrâh, Ubâde İbnu's-Sâmit ve Şeddâd İbnu Evs radiyallahu anhüm ecmainden rivayet edildiğine göre Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle buyurmuştur: "Kadın, taammüden bir kimseyi öldürdüğü vakit, hamile olduğu taktirde hemen öldürülmez, çocuğunu doğurup bir bakıcıya vermesi beklenir. Keza zina yapacak olsa karnındaki doğurup bir kadına verinceye kadar recmedilmez."¹¹⁵⁷

AÇIKLAMA:

Hadisin hükmüyle amel hususunda ülemanın ihtilaflı yoktur. Çünkü, karnındaki çocuğun bir günahı yoktur. Onun annesiyle birlikte öldürülmesi câiz değildir.¹¹⁵⁸

VASİYETLER BÖLÜMÜ

* RESÛLULLAH'IN VASİYETİ

841- 6828- 2697- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُقَدَّامِ. ثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ. سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: كَانَتْ عَامَّةُ وَصِيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ خَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ، وَهُوَ يُعْرِغُ بِنَفْسِهِ: الصَّوَّةَ. وَمَا مَلَكَهُ أَيْمَانُكُمْ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادٌ حَسَنٌ، لِقِصُورِ أَحْمَدَ بْنِ الْمُقَدَّامِ عَنْ دَرَجَةِ أَهْلِ الضَّبْطِ. وَبَاقِي رِجَالُهُ عَلَى شَرْطِ الشَّيْخِينَ .

¹¹⁵⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/336.

¹¹⁵⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/337.

¹¹⁵⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/337.

¹¹⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/337.

¹¹⁵⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/337.

841. (2697) (6828)- Hz. Enes anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a ölüm vakti geldiği vakit, Aleyhissalâtu vesselâm'ın can çekişirken yaptığı vasiyetin hepsi: "Namaz(ı ihmal etmeyin) ve sağ ellerinizin sahip oldukları(nın yani kölelerinizin hukukuna riayet edin)" demek olmuştur."¹¹⁵⁹

AÇIKLAMA:

Sağ elinizin sahip olduğu tabiri ile mal-mülk kastedilir. Öncelikle kölelerin kastedildiği bu tabirin şümûlüne zekata tabi malların da girdiği belirtilmiştir. Binaenaleyh, Resûlullah bu vasiyetiyle hem kölelere iyi muamele edilmesini hem de zekâtın hakkıyla verilmesini nazara vermiş olmaktadır.¹¹⁶⁰

*** VASIYETE TEŞVİK**

842- 6829- 2700- حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ. ثَنَا دُرُسْتُ بْنُ زِيَادٍ. ثَنَا يَزِيدُ الرَّقَاشِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمَحْرُومُ مَنْ حَرَّمَ وَصِيَّتَهُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ يَزِيدُ بْنُ أَبَانَ الرَّقَاشِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

842. (2700) (6829)- Hz. Enes anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Mahrum kişi, vasiyet etmekten mahrum kalan kişidir."¹¹⁶¹

843- 6830- 2701- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُصَنَّفِيِّ الْحَمَصِيُّ. ثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ مَاتَ عَلَى وَصِيَّةٍ مَاتَ عَلَى سَبِيلٍ وَسُنَّةٍ. وَمَاتَ عَلَى ثَقْيٍ وَشَهَادَةٍ. وَمَاتَ مَغْفُورًا لَهُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ بَقِيَّةٌ، وَهُوَ مَدْلَسٌ. وَشَيْخُهُ يَزِيدُ بْنُ عَوْفٍ، لَمْ أَرْمَنْ تَكَلِّمْ فِيهِ.

843. (2701) (6830)- Câbir İbnu Abdillâh radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim vasiyet yapmış olarak ölürse doğru bir yol ve sünnet üzere ölmüş olur; takva ve şahadet üzere ölmüş olur, mağfirete uğramış (günahları bağışlanmış) olarak ölmüş olur."¹¹⁶²

AÇIKLAMA:

Bilhassa borcu bulunan kimseler için vasiyet yapmanın ve vasiyetini beraberinde taşımanın vecibe olduğuna dair açıklama geçti.¹¹⁶³

*** VASIYETTE ZULÜM**

844- 6831- 2703- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ زَيْدِ الْعَمِّيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ فَرَّ مِنْ مِيرَاثٍ وَارِثِهِ قَطَعَ اللَّهُ مِيرَاثَهُ مِنَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ زَيْدُ الْعَمِّيِّ.

844. (2703) (6831)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim varisinin mirasçılığı (hakkı)ndan kaçarsa Allah Kıyâmet günü o kimsenin cennetten mirasçılığını keser."¹¹⁶⁴

845- 6832- 2705- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ دِينَارٍ الْحَمَصِيُّ. ثَنَا بَقِيَّةُ عَنْ أَبِي حَلْبَسٍ عَنْ خَلِيدِ بْنِ أَبِي خَلِيدٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ حَضَرَتْهُ الْوَفَاءُ فَأَوْصَى وَكَانَتْ وَصِيَّتُهُ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ، كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا تَرَكَ مِنْ زَكَاتِهِ فِي حَيَاتِهِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، وَهُوَ مَدْلَسٌ، وَقَدْ عَنَعْنَاهُ. وَشَيْخُهُ أَبُو حَلْبَسٍ أَحَدُ الْمَجَاهِيلِ.

845. (2705) (6832)- Muaviye İbnu Kurre babasından naklen anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, ölüm yaklaşınca vasiyette bulunur ve vasiyeti de Allah'ın kitabına uygun olursa, bu vasiyeti, onun hayatında vermeyi ihmal ettiği zekâtına kefâret olur."¹¹⁶⁵

¹¹⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/338.

¹¹⁶⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/338.

¹¹⁶¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/338.

¹¹⁶² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/339.

¹¹⁶³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/339.

¹¹⁶⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/339.

¹¹⁶⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/340.

* SADAKA ÖLÜM SIRASINDA DEĞİL HAYAT BOYU VERİLMELİ

846- 6833- 2707- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. أَنبَأَنَا حَرِيرُ بْنُ عُثْمَانَ. حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نَفِيرٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ جَحَّاشٍ الْفُرَشِيِّ؛ قَالَ: بَرَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي كَفِّهِ. ثُمَّ وَضَعَ أَصْبُعَهُ السَّيِّئَةِ وَقَالَ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَنَّى تُعْجِرُنِي، ابْنِ آدَمَ! وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ مِثْلِ هَذِهِ. فَإِذَا بَلَغْتَ نَفْسُكَ هَذِهِ «وَأَشَارَ إِلَى خَلْقِهِ» قُلْتُ: أَتَصَدَّقُ. وَأَنَّى أَوَانُ الصَّدَقَةَ؟ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ.

846. (2707) (6833)- Busr İbnu Cahhâş el-Kureşî radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir gün) bir avucuna tükürdü, sonra bu tükürüğü işaret parmağıyla göstererek buyurdular ki: "Allah Teâla hazretleri diyor ki: "Ey Âdemoğlu! Sen nasıl olur da beni âciz yerine koyar ve zekâtını ödemezsin! Halbuki ben seni şu tükürük damlası kadar bir sudan yarattım. Sen, ne vakit ruhun şuraya gelince -eliyle boğazını gösterdi- "Sadaka veriyorum!" dersin. Sadaka vermenin zamanı bu mu!"¹¹⁶⁶

847- 6834- 2709- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ تَصَدَّقَ عَلَيْكُمْ، عِنْدَ وَفَاتِكُمْ، بِثُلْثِ أَمْوَالِكُمْ، زِيَادَةً لَكُمْ فِي أَعْمَالِكُمْ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ طَلْحَةُ بْنُ عَمْرٍو الْحَضْرَمِيُّ، ضَعْفُهُ غَيْرُ وَاحِدٍ.

847. (2709) (6834)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şüphesiz, Allah Teâla hazretleri, (ahirete göndereceğiniz hayır) amellerinizi artırmak için, vefatınız zamanında mallarınızın üçte birini size tasadduk etti (vasiyet etme yetkisini verdi)."¹¹⁶⁷

848- 6835- 2710- حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقَطَّانِ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى. أَنبَأَنَا مُبَارَكُ بْنُ حَسَّانٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى وَسَلَّمَ: يَا ابْنَ آدَمَ! ائْتِنَانِ لَمْ تَكُنْ لَكَ وَاحِدَةٌ مِنْهُمَا: جَعَلْتُ لَكَ نَصِيبًا مِنْ مَالِكَ حِينَ أَخَذْتُ بِكَ ظَمَكَ، طَهَّرَكَ بِهِ وَأَزَكَّكَ. وَصَّاهُ عَبْدُ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، بَعْدَ انْقِضَاءِ أَجَلِكَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَالُ. 'ن' صَالِحُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ يَحْيَى، لَمْ أَرُ أَحَدًا فِيهِ كَمَا، بَجَرَحٍ وَغَيْرِهِ. وَمُبَارَكُ بْنُ حَسَّانٍ، وَثَقَهُ ابْنُ مَعِينٍ. وَقَالَ النَّائِي: لَيْسَ بِالْقَوِيِّ. وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ: مُنْكَرُ الْحَدِيثِ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ، يَخْطِئُ وَيُخَالِفُ. وَقَالَ 'ز' دِي: مَتْرُوكٌ. وَبَاقِي رَجَالُهُ 'ا' سَنَادٌ عَلَى شَرَطِ الشَّيْخَيْنِ.

848. (2710) (6835)- İbnu Ömer radiyallahu anihüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ey Âdemoğlu! İki şey vardır ki, hiçbirisi senin hakkın değildir ve ben onları rahmetimle sana bağışladım:

1) (Canımı almak üzere) gırtlğından tuttuğum anda malından sana (vasiyette bulunman için üçte bir nisbetinde) bir pay ayırdım, tâ ki onunla seni temizleyeyim, günahlarından arındırayım.

2) Ecelin sona erdikten sonra kullarımın sana (kılacakları cenaze) namazı."¹¹⁶⁸

AÇIKLAMA:

Mal-mülk, insanın sahip olduğu her şey aslında Allah'ın mülküdür. Rab Teâlâ belli şartlar çerçevesinde tasarruf etmek üzere bunu insana emanet etmiştir. İnsanoğlu, gafletle bu mala temellük eder, kendinin zanneder, Allah'ın dilediği tarzda tasarruftan kaçınır. Halbuki ölüncü beraberinde kefinden başka bir şey götürmez Rab Teâla, mü'mine, bu servetin üçte birini dilediği gibi vasiyet ederek uhrevî kazancını artırma yetkisi vermiştir. Resûlullah bu yetkinin ilahî bir lütuf olduğuna, bu yetkinin ne maksatla kullanılacağına dikkat çekmektedir.¹¹⁶⁹

* VARİS LEHİNE VASIYET OLMAZ

849- 6836- 2714- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ بْنُ شَابُورٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ ابْنِ جَابِرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ؛ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: إِنِّي لَتَحْتَ نَاقَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسِيلُ عَلَى لَعَابِهَا. فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ. أَوْصِيَّةَ لَوَارِثٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. وَ مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ وَثَقَهُ رَحِيمٌ وَأَبُو دَاوُدَ. وَبَاقِي رَجَالُ 'ا' سَنَادٌ عَلَى شَرَطِ الْبَخَارِيِّ.

¹¹⁶⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/340.

¹¹⁶⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/340.

¹¹⁶⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/341.

¹¹⁶⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/341.

849. (2714) (6836)- Hz. Enes anlatıyor: "(Veda hutbesi sırasında) ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın devesinin (boynunun) altında idim. Devenin salyası üzerime akıyordu. Efendimizin şöyle söylediğini işittim: "Allah Teâla Hazretleri her hak sahibine hakkını vermiştir. Bilesiniz, vârise vasiyet yoktur." ¹¹⁷⁰

FERAİZ BÖLÜMÜ

* FERAİZ (VARİSLERİN PAY HAKLARI) İLMİNE TEŞVİK

850- 6837- 2719- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْجَزَامِيُّ ثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبِي الْعَطَافِ. ثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَرَجٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ! تَعْلَمُوا الْفَرَائِضَ وَعَلِمُوهَا فَإِنَّهُ نِصْفُ الْعِلْمِ. وَهُوَ يُنْسَى. وَهُوَ أَوَّلُ شَيْءٍ يُنْزَعُ مِنْ أُمَّتِي. فِي الزَّوَانِدِ: قُلْتُ أَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ. وَقَالَ: إِنَّهُ صَحِيحٌ اسْنَادًا. وَفِيمَا قَالَهُ نَظَرْتُ. فَإِنْ حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْمَذْكُورُ ضَعْفُهُ ابْنُ مَغِينٍ وَابْنُ الْبَخَارِيِّ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ حَاتِمٍ وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ: يَجُوزُ أَنْ حَتَّاجٌ بِهِ. بِحَالٍ وَقَالَ ابْنُ عَدِيٍّ: قَلِيلُ الْحَدِيثِ. وَحَدِيثُهُ، كَمَا قَالَ الْبَخَارِيُّ مُنْكَرٌ.

850. (2719) (6837)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ey Ebu Hureyre, feraiz ilmini öğrenin ve öğretin. Çünkü o, ilmin yarısıdır. O unutulmuş bir ilimdir ve o ümmetimden çıkıp alınacak ilk ilimdir." ¹¹⁷¹

* CEDDE (BÜYÜKANNE)NİN PAYI

851- 6838- 2725- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ. ثَنَا سَلْمُ بْنُ قُتَيْبَةَ عَنْ شَرِيكِ، عَنْ لَيْثٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَثَ جَدَّةٍ سُدُسًا فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ لَيْثُ بْنُ سَلِيمٍ، وَهُوَ ضَعِيفٌ مَدْلَسٌ.

851. (2725) (6838)- İbnu Abbâs radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir ceddeyi sūduse (altıda bir'e) vârise kıldı." ¹¹⁷²

* KELÂLE

852- 6839- 2727- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَابْنُ بَكْرٍ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَا: ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا سُفْيَانُ ثَنَا عُمَرُ بْنُ مُرَّةَ، عَنْ مُرَّةَ بْنِ شَرَّاحِيلٍ؛ قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: ثَبَتَتْ، أَنْ يَكُونَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُنَّ، أَحَبُّ إِلَيْنَا مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا: الْكَالَةُ وَالرِّبَا وَالْخَفَةُ. فِي الزَّوَانِدِ: رَجُلٌ إِسْنَادُهُ ثَقَاتٌ، إِنَّهُ مُنْقَطِعٌ.

852. (2727) (6839)- Ömer İbnu'l-Hattâb radiyallahu anı demiştir ki: "Üç mesele vardır ki, şayet Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm onları açıklamış olsaydı, bu benim yanımda, dünya ve dünyanın içindeki şeylerden daha hayırlı olacaktı: Kelâle, fâiz ve hilâfet." ¹¹⁷³

AÇIKLAMA:

Bunlar, ilgili bahislerde açıklandı. ¹¹⁷⁴

* KÂTİLİN MİRASI

853- 6840- 2736- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَ مُحَمَّدٌ بْنُ يَحْيَى. قَا: ثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ الْحَسَنِ ابْنِ صَالِحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُمَرُ بْنُ شُعَيْبٍ: حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ، يَوْمَ فَتَحَ مَكَّةَ فَقَالَ: الْمَرْأَةُ تَرِثُ مِنْ دِيَّتِهِ زَوْجَهَا وَمَالِهِ. وَهُوَ يَرِثُ مِنْ دِيَّتِهَا وَمَالِهَا. مَا لَمْ يَقْتُلْ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ. فَإِذَا قَتَلَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ عَمْدًا، لَمْ يَرِثْ مِنْ دِيَّتِهِ وَمَالِهِ شَيْئًا. وَإِنْ قَتَلَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ خَطَأً، وَرِثَ مِنْ مَالِهِ، وَلَمْ يَرِثْ مِنْ دِيَّتِهِ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ، وَهُوَ الْمَصْلُوبُ. قَالَ أَحْمَدُ: حَدِيثُهُ مُوَضَّوعٌ. وَقَالَ مُرَّةٌ: عَمْدًا كَانَ يَضَعُ. وَقَالَ أَبُو أَحْمَدَ الْحَاكِمُ: كَانَ يَضَعُ الْحَدِيثَ، صَلَبَ عَلَى الزَّنْدَقَةِ. وَقَالَ الْحَاكِمُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: سَاقِطٌ بَخَفٍ.

853. (2736) (6840)- Abdullah İbnu Amr anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Mekke'nin fethedildiği gün kalkıp şu beyanda bulundu: "Kadın kocasının diyetine ve malına vârise olur. Erkek de karısının diyetine ve

¹¹⁷⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/342.

¹¹⁷¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/343.

¹¹⁷² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/343.

¹¹⁷³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/344.

¹¹⁷⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/344.

malına varis olur, yeter ki bunlar birbirlerini öldürmüş olmasınlar. Bunlardan biri diğerini taammüden öldürürse ne malına, ne de diyetine hiçbir surette vâris olamaz. Bunlardan biri arkadaşını hatâen öldürürse malına vâris olur, diyetine vâris olamaz."¹¹⁷⁵

* ÇOCUĞUNU İNKÂR EDEN

854- 6841- 2743- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُثَيْدَةَ. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَرْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبَرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ آيَةُ اللَّعَانِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَلْحَقْتُ بِقَوْمٍ مَنْ لَيْسَ مِنْهُمْ، فَلَيْسَتْ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ. وَلَنْ يُدْخِلَهَا جَنَّتَهُ. وَأَيُّمَا رَجُلٍ أَنْكَرَ وَلَدَهُ، وَقَدْ عَرَفَهُ، اخْتَجَبَ اللَّهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَفَضَحَهُ عَلَى رُؤْسِ أَشْهَادٍ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ ضَعِيفٌ. فِيهِ يَحْيَى بْنُ حَرْبٍ، وَهُوَ مَجْهُولٌ. قَالَهُ الْكَاشِفُ.

854. (2743) (6841)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Mulâne âyeti nazil olduğu zaman Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kendilerinden olmayan bir kimseyi (yalan beyanla) bir kavme dahil eden kadının, Allah'tan bekleyeceği hiçbir şeyi yoktur. Allah onu asla cennetine koymayacaktır. Kendinden olduğunu bile bile çocuğunu inkâr eden erkeğe karşı Allah, (rahmetini) perdeleyecek ve onu, şahidler huzurunda rezil-rüsvey edecektir."¹¹⁷⁶

855- 6842- 2744- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ، عَنْ يَحْيَى سَعِيدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُفِّرَ بِأَمْرِي إِدْعَاءُ نَسَبٍ يَغْرِفُهُ، أَوْ جَحْدُهُ وَإِنْ دَقَّ فِي الزَّوَادِ: هَذَا الْحَدِيثُ فِي بَعْضِ النُّسخِ دُونَ بَعْضٍ وَلَمْ يَذْكُرْهُ الْمَزِي فِي أَطْرَافٍ. وَإِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَأُظْهِرَ مِنْ زِيَادَاتِ ابْنِ الْقَطَنِ.

855. (2744) (6842)- Amr İbnu Şu'ayb an ebihi an ceddihi radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bir kimsenin, bilmediği bir nesebi iddia etmesi veya iç yüzü meçhul olsa bile bir nesebi reddetmesi bir nankörlüktür."¹¹⁷⁷

AÇIKLAMA:

Neseb iddia ve inkâr meselelerine temas edildi.¹¹⁷⁸

* ÇOCUK İDDİA ETME

856- 6843- 2746- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ عَنْ بِلَالِ الدِّمَشْقِيِّ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّ مُسْتَلْحَقٍ اسْتَلْحَقَ بَعْدَ أَبِيهِ الَّذِي يُدْعَى لَهُ ادْعَاؤُهُ وَرَثَتُهُ مِنْ بَعْدِهِ، فَقَضَى أَنْ مَنْ كَانَ مِنْ أُمَّةٍ يَمْلِكُهَا يَوْمَ أَصَابَهَا، فَقَدْ أَحَقَّ بِمَنْ اسْتَلْحَقَهُ. وَلَيْسَ لَهُ فِيمَا قَسَمَ قَبْلَهُ مِنَ الْمِيرَاثِ شَيْءٌ. وَمَا أَدْرَكَ مِنْ مِيرَاثٍ لَمْ يُقَسِّمْ فَلَهُ نَصِيبُهُ. وَ يَلْحَقُ إِذَا كَانَ أَبُوهُ الَّذِي يُدْعَى لَهُ أَنْكَرَهُ. وَإِنْ كَانَ مِنْ أُمَّةٍ يَمْلِكُهَا. أَوْ مِنْ حُرَّةٍ عَاهَرَ بِهَا، فَإِنَّهُ يَلْحَقُ وَ يُوْرَثُ. وَإِنْ كَانَ الَّذِي يُدْعَى لَهُ هُوَ ادْعَاؤُهُ، فَهُوَ وَلَدُ زَنَاءٍ. هَلْ أَمَّهُ مِنْ كَانُوا. حُرَّةٌ أَوْ أُمَّةٌ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ: يَعْنِي بِذَلِكَ مَا قَسَمَ فِي الْجَاخِلِيَّةِ قَبْلَ الْمَسَمِّ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَ هَذَا فِي بَعْضِ النُّسخِ دُونَ بَعْضٍ. وَلَمْ يَذْكُرْهُ الْمَزِي.

856. (2746) (6843)- Amr İbnu Şu'ayb an ebihi an ceddihi radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Nisbet edildiği babasının ölümünden sonra ilhak edilmesi istenen çocuk, (adamın sağlığında inkâr etmemiş olması şartıyla) babası olduğu söylenen adamın ölümünden sonra mirasçılarının ilhak iddiasında bulundukları kimsedir."

Ravi der ki: "Aleyhissalâtu vesselâm onun hakkında şu hükmü koydu: "Cinsi temasta bulunduğu sırada mülkiyetinde bulunan cariyeden doğan çocuk, bu çocuğın, o adamın çocuğu olduğunu iddia eden mirasçılara katılmış olur. Fakat mirasçılarının yaptığı bu ilhak iddiasından önce (ölen adamın) mirasçılar arasında taksim edilmiş olan malından o ilhak edilen kimseye artık pay yoktur. (Şayet varsa) henüz taksim edilmemiş mirastan yetiştigi miktardan kendine hissesi vardır. Nisbet edildiği babası (hayatta iken) onu inkâr etmiş (yani onun kendi çocuğu olmadığını söylemiş) olma halinde, artık (mirasçılar, ilhak iddiasında bulunsalar bile) o kimse mirasçılara katılmaz (ve adamın çocuğu sayılmaz). Eğer çocuk, adamın, cinsi temasta bulunduğu sırada) mâlik

¹¹⁷⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/344.

¹¹⁷⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/345.

¹¹⁷⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/345.

¹¹⁷⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/345.

olmadığı bir cariye den veya zina ettiği hür bir kadından olsa, (adamin mirasçıları ilhak iddiasında bulunsa bile) çocuk, adamin evladından sayılmaz ve çocuğa mirasçı olamaz; bu durumda kendisine nisbet edilen adam, çocuğun kendisinden olduğunu te'yid etse bile hüküm böyledir. Çünkü o, zina mahsulü bir çocuktur. Hür veya cariye olan annesinin mirasçılara katılır."¹¹⁷⁹

ACIKLAMA:

Bu hadiste bir cahiliye müessesesi ıslah edilmektedir: Cahiliyede câriye sahipleri, bunları hem zinaya teşvik ederler, kazanç sağlarlar, hem de kendileri temasta bulunurlardı. Doğan çocuğa hem efendi, hem de zâni sahip çıkabilirdi. İslâm, zaniye neseb hakkı tanımamakla bu meseleyi halletmiştir. Hadis, ister hür, ister köle kadından olsun zina mahsulünü anneye ilhak etmiş, babayla nisbetini kesmiştir.

Hadis, sağ iken babası tarafından inkâr edilmemiş bulunan bir çocuğun, babasının ölümünden sonra iddiası halinde, o babaya ilhakını kabul etmektedir."¹¹⁸⁰

* MİRASLARIN TAKSİM ÇEŞİTLERİ

857- 6844- 2749- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَنبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهْبَعَةَ عَنْ عَقِيلٍ؛ أَنَّهُ سَمِعَ نَافِعًا يَخْبُرُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا كَانَ مِنْ مِيرَاثٍ قُسِمَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ. فَهُوَ عَلَى قِسْمَةِ الْجَاهِلِيَّةِ وَمَا كَانَ مِنْ مِيرَاثٍ أَدْرَكَهُ "سَمٌ، فَهُوَ عَلَى قِسْمَةِ "سَمٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ، لضعف ابن لهيعة .

857. (2749) (6844)- Abdullah İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Cahiliye devrinde taksim edilmiş bir miras malı, o zamanki taksim üzere muteberdir. İslâm dönemine intikal eden bir miras, artık İslâm'a göre taksim edilecektir."¹¹⁸¹

CİHAD BÖLÜMÜ

* ALLAH YOLUNDA CİHADIN FAZİLETİ

858- 6845- 2754- حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ، قَا: ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ شَيْبَانَ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَضْمُونٌ عَلَى اللَّهِ. إِمَّا أَنْ يَكْفَتْهُ إِلَى مَغْفَرَتِهِ وَرَحْمَتِهِ، وَإِمَّا أَنْ يَرْجِعَهُ بِأَجْرٍ وَغَنِيمَةٍ. وَمِثْلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، كَمِثْلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الَّذِي يَفُتِّرُ حَتَّى يَرْجِعَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَطِيَّةُ بْنُ سَعِيدٍ الْعُوفِي، ضَعْفُهُ أَحْمَدُ وَأَبُو حَاتِمٍ وَغَيْرُهُمَا .

858. (2754) (6845)- Ebu Sa'îd'l-Hudrî radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah yolunda cihad eden kimse Allah'ın şu garantisi altındadır: "Allah onu ya mağfiret ve rahmetine dahil eder (şehit olur), yahud sevap ve ganimetle sağ salim geri çevirir. Allah yolunda cihad eden kimsenin misali, hiç ara vermeden geceleri hep namaz kılan, gündüzleri de hep oruç tutan kimse gibidir. Bu hal evine dönünceye kadar böyledir."¹¹⁸²

* BİR GAZİYİ TEÇHİZ ETMENİN FAZİLETİ

859- 6846- 2758- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَزِيدَ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَادِ، عَنْ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي الْوَلِيدِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُرَاقَةَ عَنْ عُمَرَ ابْنِ الْخَطَّابِ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا سَبِيلَ اللَّهِ حَتَّى يَسْتَقِلَّ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ حَتَّى يَمُوتَ أَوْ يَرْجِعَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ صَحِيحٌ، إِنْ كَانَ عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ سَمِعَ مِنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ. فَقَدْ قَالَ فِي التَّهْذِيبِ: إِنْ رَوَيْتَهُ عَنْهُ مَرَّةً .

859. (2758) (6846)- Hz. Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim Allah yolunda cihad eden bir gaziyi tam olarak teçhiz ederse, o gazi ölünceye veya savaştan dönünceye kadar sevabına iştirak eder."¹¹⁸³

* ALLAH YOLUNDA NAFAKANIN FAZİLETİ

¹¹⁷⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/346-347.

¹¹⁸⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/347.

¹¹⁸¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/347.

¹¹⁸² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/348.

¹¹⁸³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/349.

860- 6847- 2761- حَدَّثَنَا هَارُونَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَمَّالُ. ثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنِ الْخَلِيلِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ، وَأَبِي أَمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ وَ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرَ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَعُمَرَانِ بْنِ الْحُسَيْنِ؛ كُلُّهُمْ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ أَرْسَلَ بِنَفَقَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَقَامَ فِي بَيْتِهِ فَلَهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ سَبْعُمِائَةِ دِرْهَمٍ. وَمَنْ غَزَا بِنَفْسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَأَنْفَقَ فِي وَجْهِ ذَلِكَ فَلَهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ سَبْعُمِائَةِ أَلْفٍ دِرْهَمٍ. ثُمَّ تَبَيَّنَ هَذِهِ (E) وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ (في الزوائد: في إسناده خليل بن عبد الله. قَالَ الذهبي: يعرف. وَكَذَا قَالَ ابْنُ عَبْدِ الْهَادِي .

860. (2761) (6847)- Hz. Ali, Ebu'd-Derda, Ebu Hureyre, Ebu Ümâme, Abdullah İbnu Ömer, Abdullah İbni Amr, Hz. Câbir, İmran İbnu Husayn radiyallahu anhüm ecmain anlatmışlardır: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim evinde oturduğu halde; Allah yolunda (cihad edenlere) bir nafaka gönderecek olursa, ona her bir dirhem karşılığında yediyüz dirhem (sevabı) vardır. Kim de Allah yolunda bizzat cihad eder ve bu yolda mal harcarsa, ona da her bir dirhem için yediyüzbin dirhem (sevabı) vardır."

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm sözlerini şu ayetle tamamladı: "Ve Allah dilediğine kat kat sevap verir" (Bakara 261).¹¹⁸⁴

* ALLAH YOLUNDA RİBAT

861- 6848- 2766- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ؛ قَالَ: خَطَبَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ النَّاسَ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! إِنِّي سَمِعْتُ حَدِيثًا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أُحَدِّثْكُمْ بِهِ إِلَّا الضُّمْنُ بِكُمْ وَبَصَابِيكُمْ. فَلَا تَحْزَنُوا لِنَفْسِهِ أَوْلِيْدَغ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ رَابطَ لَيْلَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ، كَانَتْ كَأَلْفِ لَيْلَةٍ، صِيَامَهَا وَقِيَامَهَا فِي الزَّوَاد: فِي إسناده عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ. وضعفه أحمد و ابن معين وغيرهما .

861. (2766) (6848)- Abdullah İbnu'z-Zübeyr radiyallahu anı anlatıyor: "Osman İbnu Affân radiyallahu anı bir hitabesinde şöyle dediler: "Ey insanlar! Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan bir hadis işitmiştim. Size ve arkadaşlığınıza olan düşkünlüğüm (yani bu hadisi duyunca beni terk ederek hep cephelere koşacağınız endişem) bunu şimdiye kadar rivayetime mani oldu. (Şimdi rivayet ediyorum. Artık) dileyen kendisine ribâtı (Allah yoluna bezli) seçsin, dileyen de bıraksın. Efendimiz buyurmuştu ki: "Kim Allah Sübhanehu yolunda bir gece ribât (yani hududda ve tehlikeli yerde düşmana karşı bekleme)de bulunursa, o tek gecesi bin günlük gece namazına ve bin günlük gündüz orucuna bedel olur."¹¹⁸⁵

862- 6849- 2767- حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الْعَلِيِّ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي اللَّيْثُ عَنْ زُهْرَةَ ابْنِ مَعْبُدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ مَاتَ مُرَابِّطًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَجْرَى عَلَيْهِ أَجْرُ عَمَلِهِ الصَّالِحِ الَّذِي كَانَ يَفْعَلُ، وَأَجْرَى عَلَيْهِ رِزْقُهُ وَآمِنَ مِنَ الْفَقْدَانِ وَبَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ آمِنًا مِنَ الْفَرْع. فِي الزَّوَاد: فِي إسناده صحيح. معبد بن عبد الله بن هشام، ذكره ابن حبان في الثقات. ويونس بن عبد العلى أخرجه له مسلم. وباقي رجال الإسناد علي شرط البخاري .

862. (2767) (6849)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim Allah yolunda murâbit olarak ölürse, kendisine, yapmakta olduğu salih amellerin ücreti (sanki ölmemiş gibi Kıyamet gününe kadar verilir), rızkı da mütemadiyen verilir, kabirdeki hesaba çekicilerden emin olur. Allah Teâla hazretleri onu, Kıyamet günü cehennem korkusundan emîn olarak diriltir."¹¹⁸⁶

863- 6850- 2768- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَمُرَةَ. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْلَى السَّلْمِيُّ. ثَنَا عُمَرُ بْنُ صُبَيْحٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُمَرَ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِرَبَّاطِ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مِنْ وَرَاءِ عَوْرَةِ الْمُسْلِمِينَ مُحْتَسِبًا مِنْ غَيْرِ شَهْرِ رَمَضَانَ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنْ عِبَادَةِ مِائَةِ سَنَةٍ صِيَامَهَا وَقِيَامَهَا. وَرَبَّاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مِنْ وَرَاءِ عَوْرَةِ الْمُسْلِمِينَ مُحْتَسِبًا مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَعْظَمُ أَجْرًا -أَرَاهُ قَالَ- مِنْ عِبَادَةِ أَلْفِ سَنَةٍ صِيَامَهَا وَقِيَامَهَا. فَإِنْ رَدَّ اللَّهُ إِلَى أَهْلِهِ سَالِمًا لَمْ تُكْتَبْ عَلَيْهِ سِتَّةُ أَلْفِ سَنَةٍ. وَتُكْتَبُ لَهُ الْحَسَنَاتُ وَيُجْرَى لَهُ أَجْرُ الرَّبَّاطِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. فِي الزَّوَاد: هَذَا إِسْنَادٌ ضَعِيفٌ. فِيهِ مُحَمَّدُ بْنُ يَعْلَى وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَكَذَلِكَ عُمَرُ بْنُ صُبَيْحٍ. وَمَكْحُولٌ لَمْ يَدْرِكْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ. وَمَعَ ذَلِكَ فَهُوَ مَدْلَسٌ وَقَدْ عَنَعْنَاهُ. وَقَالَ السُّيُوطِيُّ: قَالَ الْحَافِظُ زَكِي الدِّينِ الْمَنْذَرِيُّ فِي التَّرغِيبِ: أَثَارُ الْوَضْعِ ثَلَاثَةٌ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ. وَيَحْتَاجُ بِرَوَايَةِ عُمَرَ بْنِ صُبَيْحٍ. قَالَ الْحَافِظُ عَمَادُ الدِّينِ بْنُ كَثِيرٍ فِي جَامِدِ الْمَسَانِيدِ: أَخْلَقَ بِهَذَا أَبَدِيَّةً أَنْ يَكُونَ مَوْضُوعًا، لَمَا فِيهِ مِنَ الْمَجَازِفَةِ. وَنَهَى عَنْ رَوَايَةِ عُمَرَ بْنِ صُبَيْحٍ أَحَدَ الْكَذَّابِينَ الْمَعْرُوفِينَ بِوَضْعِ الْحَدِيثِ .

¹¹⁸⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/349.

¹¹⁸⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/350.

¹¹⁸⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/350.

863. (2768) (6850)- Übey İbnu Ka'b radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah rızası için Ramazan ayı dışında müslümanların avreti gerisinde (yani düşmanların gelmesinden korkulan tehlikeli cephede), sevap umuduyla bir günlük ribât, sevap yönüyle yüz yıllık oruçlu, namazlı ibadetten hayırlıdır. Müslümanların avreti gerisinde, ramazan ayında Allah rızası için bir günlük ribât Allah indinde, orucuyla namazıyla bin yıllık ibadetten daha hayırlı, sevabca daha büyüktür. Eğer Allah onu sağ-salim ailesine kavuşturursa, bin yıl ona bir tek günah yazılmaz, sadece haseneleri yazılır ve kendisine Kıyamete kadar ribât sevabı akıtılır."¹¹⁸⁷

AÇIKLAMA:

Alimler gerek sevapta ve gerekse gûnahta fazla mübalağayı, hadisin uydurma olduğuna delil kabul ederler. Burada aynı durum mevzubahistir. Hele sağ-salim dönenden bin yıl hiç günah yazılmaması, olacak şey değil. Bunun da uydurma olabileceği belirtilmiş, zaafına dikkat çekilmiştir.¹¹⁸⁸

*** ALLAH YOLUNDA NÖBET**

864- 6851- 2769- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ. أَنبَأَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ مُحَمَّدٍ ابْنِ زَائِدَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رَجِمَ اللَّهُ حَارِسَ الْحَرَسِ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. فِيهِ صَالِحُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ زَائِدَةَ أَبُو وَقْدٍ اللَّيْثِ، ضَعِيفٌ.

864. (2769) (6851)- Ukbe İbnu Âmir el-Cühenî radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah askerlerin nöbetini tutan kimseye rahmet eylesin (veya eylemiştir)."¹¹⁸⁹

865- 6852- 2770- حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ الرَّمْلِيُّ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ بْنُ شَابُورٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ خَالِدِ بْنِ أَبِي الطَّوِيلِ؛ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: حَرَسَ لَيْلَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلَ مِنْ صِيَامِ رَجُلٍ وَقِيَامِهِ فِي أَهْلِهِ أَلْفَ سَنَةٍ: السَّنَةُ ثَمَانِيَةٌ وَسِتُّونَ يَوْمًا. وَالْيَوْمُ كَأَلْفِ سَنَةٍ. فِي الزَّوَانِدِ: سَعِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ أَبِي الطَّوِيلِ، قَالَ الْبَخَارِيُّ فِيهِ وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحَاكِمُ: رَوَى عَنْ أَنَسٍ أَحَادِيثَ مَوْضُوعَةً. وَقَالَ أَبُو نَعِيمٍ: رَوَى عَنْ أَنَسٍ مَنَاكِيرَ. وَقَالَ أَبُو حَاتِمٍ: أَحَادِيثُهُ عَنْ أَنَسٍ تَعْرِفُ.

865. (2770) (6852)- Enes İbnu Mâlik radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah yolunda bir gece nöbetçilik, bir adamın ailesi içinde bin yılda kılacağı namaz ve tutacağı oruçtan daha hayırlıdır, (bu zikredilen) yıl üçyüzaltmış gündür ve bir gün bin yıl gibidir."¹¹⁹⁰

*** CİHADA ÇIKMAK**

866- 6853- 2773- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بَكَّارٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ الْوَلِيدِ بْنِ بُسْرِ بْنِ أَبِي أَرْطَاةَ. ثَنَا الْوَلِيدُ. حَدَّثَنِي شَيْبَانُ عَنْ أُمِّ عُمَيْسَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا اسْتَنْفَرْتُمْ فَانْفِرُوا. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

866. (2773) (6853)- İbnu Abbas radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Cihada çağırıldığınız zaman cihada koşun."¹¹⁹¹

867- 6854- 2775- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ بْنُ يَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّسْتَرِيِّ. ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ شَيْبِيبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ رَاحَ رَوْحَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَانَ لَهُ بِمِثْلِ مَا أَصَابَهُ مِنَ الْغُبَارِ مِسْكًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادُهُ حَسَنٌ مُخْتَلَفٌ فِي رَجَالِ إِسْنَادِهِ.

867. (2775) (6854)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah yolunda kim tek bir yürüyüş yapsa, kendisine isabet eden toz, Kıyamet günü mislince misk olur."¹¹⁹²

*** DENİZ GAZVESİNİN FAZİLETİ**

¹¹⁸⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/351.

¹¹⁸⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/351.

¹¹⁸⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/352.

¹¹⁹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/352.

¹¹⁹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/353.

¹¹⁹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/353.

868- 6855- 2777- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا بَقِيَّةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ يَحْيَى عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَدَدٍ عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: غُرُوةٌ فِي الْبَحْرِ مِثْلُ عَشْرِ غُرُواتٍ فِي الْبَرِّ. وَالَّذِي يَسْدُرُ فِي الْبَحْرِ كَالْمُتَسَخِّطِ فِي دَمِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَعَابِيَةُ بْنُ يَحْيَى وَهُوَ ضَعِيفٌ.

868. (2777) (6855)- Ebu'd-Derda radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Denizde yapılan bir gazve (savaş), sevapça karada yapılan on gazveye bedeldir."¹¹⁹³

* DEYLEM'İN FETHİ VE KAZVINİN FAZİLETİ

869- 6856- 2779- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا أَبُو دَاوُدَ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْوَاسِطِيُّ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ. ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ؛ كُلُّهُمْ عَنْ قَيْسِ عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ لَطَوَّلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ حَتَّى يَمْلِكَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يَمْلِكُ جَبَلَ الدَّلِيمِ وَالْقُسْطَ طِينِيَّةً. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ. ضَعْفُهُ أَحْمَدُ وَابْنُ الْمَدِينِيِّ وَغَيْرُهُمَا. وَ قَالَ أَبُو حَاتِمٍ: لَيْسَ بِقَوِيٍّ، مَحَلُّهُ الصَّدَقُ. وَقَالَ الْعَجَلِيُّ: كَانَ مَعْرُوفًا بِالْحَدِيثِ صَدُوقًا. وَقَالَ ابْنُ عَدِيٍّ: رَوَايَاتُهُ مُسْتَقِيمَةٌ، وَالْقَوْلُ فِيهِ أَنَّهُ بِأَسْ بِهِ.

869 (2779) (6856)- Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Dünyanın ömründen bir tek gün bile kalmış olsa, Ehl-i Beyt'imden bir adam melik oluncaya ve Deylem dağına ve Konstantiniyye'ye (İstanbul'a) malik oluncaya kadar Allah, o günün uzatacaktır."¹¹⁹⁴

870- 6857- 2780- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَسَدٍ. ثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ. ثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ بْنُ صَبِيحٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي أَنْسَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَتَفْتَحُ عَلَيْكُمْ قَائِقُ، وَسَتَفْتَحُ عَلَيْكُمْ مَدِينَةً يُقَالُ لَهَا قَرْوِينُ. مَنْ رَابَطَ فِيهَا أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً، كَانَ لَهُ فِي الْجَنَّةِ عَمُودٌ مِنْ ذَهَبٍ. عَلَيْهِ زَبْرَجْدَةٌ خَضِرَاءُ. عَلَيْهَا قَبَّةٌ مِنْ يَاقُوتَةٍ خَمْرَاءُ. لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مُضْرَاعٍ مِنْ ذَهَبٍ. عَلَى كُلِّ مُضْرَاعٍ زَوْجَةٌ مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. لضعف يزيد بن أبان الرقاشي والرقاشي والربيع بن صبيح و داود بن المحبر. فهو مسلسل والضعفاء. ذكره ابن الجوزي في الموضوعات. وَقَالَ: هَذَا الْحَدِيثُ مَوْضُوعٌ شَكٌّ فِيهِ. وَ أَتَاهُمْ بِوَضْعِ هَذَا الْحَدِيثِ غَيْرُ يَزِيدَ بْنِ أَبِي أَنْسَ. وَقَالَ: وَالْعَجَبُ مِنْ ابْنِ مَاجَةَ مَعَ عِلْمِهِ كَيْفَ اسْتَحْلَ أَنْ يَذْكَرَ هَذَا الْحَدِيثَ فِي كِتَابِ السُّنَنِ وَ يَتَكَلَّمُ عَلَيْهِ أَهْلُ السِّيَاطِ عَنْ ابْنِ الْجَوْزِيِّ أَنَّهُ قَالَ: هَذَا الْحَدِيثُ مَوْضُوعٌ، نَ دَاوُدَ وَضَاعٌ وَهُوَ الْمَتَّهَمُ بِهِ. وَ الرَّبِيعُ ضَعِيفٌ وَزَيْدٌ مَتْرُوكٌ. وَقَالَ السِّيَاطِيُّ: أَوْرَدَهُ الرَّافِعِيُّ فِي تَارِيخِهِ وَقَالَ: مشهور. رواه عن داود جماعة. وأودعه "م" ابن ماجه في سننه. والحفاظ يقرنون كتابه باصحيحين وسنن أبي داود والنسائي. ويحتجون بما فيه. لكن يحكي تضعيف داود عن أحمد وغيره.

870. (2780) (6857)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Dünyanın etrafını fethetmek sizlere nasib kılınacak ve Kazvin denilen bir şehir size fethedilecektir. Sizden kim bu gazveye kırk gün -veya kırk gece- iştirak ederse, ona cennette üzerinde yeşil zeberced taşı bulunan altından mamul bir sütun verilecektir. Bu sütun üzerinde, kırmızı yakut taşlarından mamul bir kubbe (köşk) vardır. O kubbenin, altından mamul yetmişbin kapısı vardır, her kapı kanadının başında (huru'l-ıyn denilen) siyah gözlü bir zevce vardır."¹¹⁹⁵

AÇIKLAMA:

Bazı hadisçiler bunu mevzu addetmiştir.¹¹⁹⁶

* ALLAH YOLUNDA CİHAD İÇİN AT BESLEMENİN FAZİLETİ

871- 6858- 2791- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَيْرٍ عَيْسَى بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّمْلِيُّ. ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ رَوْحِ الدَّارِمِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُقْبَةَ الْقَاضِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ تَمِيمِ الدَّارِيِّ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ ارْتَبَطَ فَرَسَافِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ عَالَجَ عُلْفَهُ بِيدِهِ كَانَ لَهُ بِكُلِّ حَبَّةٍ حَسَنَةٌ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ: مُحَمَّدٌ وَأَبُوهُ عُقْبَةُ وَجَدَهُ عُقْبَةُ وَجَدَهُ. وَهُوَ مَجْهُولُونَ وَالْجَدُّ لَمْ يَسْمَ.

871. (2791) (6858)- Temîmu'd-Dârî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ı işittim, buyurdular ki: "Allah yolunda kim bir at (edinip) bağlar, kendi eliyle yemini verirse, yedirdiği her bir dane için bir sevap vardır."¹¹⁹⁷

¹¹⁹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/353.

¹¹⁹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/354.

¹¹⁹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/354-355.

¹¹⁹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/355.

* ALLAH YOLUNDA ÇARPIŞMANIN FAZİLETİ

872- 6859- 2793- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَفَّانُ. ثَنَا دَيْلَمُ بْنُ غَزْوَانَ. ثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: حَضَرْتُ حَرْبًا. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ: يَا نَفْسُ! أَرَأَيْكَ تَكْرِهِينَ الْجَنَّةَ لِحُلْفِ اللَّهِ لَتَنْزِلَنَّ طَائِعَةً أَوْ لَتُكْرَهِنَّ فِي الزَّوَادِ: إسناده حسن. 'ن ديلم بن غزوان مختلف فيه .

872. (2793) (6859)- Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anı anlatıyor: "Ben bir harbe katıldım. Abdullah İbnu Ravâha şöyle demişti: "Ey nefsim! Seni cennet(e sokacak olan mukâtele)den hoşlanmıyor görüyorum. Allah'a yemin ederim ki sen istesen de istemesen de savaşacaksın!"¹¹⁹⁸

873- 6860- 2794- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ. ثَنَا حَجَّاجُ بْنُ دِينَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ ذَكْوَانَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْسَةَ؛ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! أَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: مَنْ أَهْرَيْقَ دَمَهُ وَغَوَّرَ جَوَادُهُ فِي الزَّوَادِ: إسناده ضعيف، لضعف مُحَمَّد بن ذكوان .

873. (2794) (6860)- Amr İbnu Abese radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Cihadın hangisi en faziletlidir?" dedim. "Kanı dökülen ve iyi cins atı yaralanan mücahid(in cihadı en faziletli cihaddır)" buyurdular."¹¹⁹⁹

874- 6861- 2795- حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ أَدَمَ وَأَحْمَدُ بْنُ ثَابِتٍ الْجَدْرِيُّ، قَالَ: ثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَجَّانَ عَنْ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ مَجْرُوحٍ يُجْرَحُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجْرَحُ فِي سَبِيلِهِ إِجَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَجُرْحُهُ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ جُرْحِ. اللَّوْنُ لَوْنٌ دَمٍ وَالرَّيْحُ رِيحُ مَسْكِ فِي الزَّوَادِ: إسناده صحيح .

874. (2795) (6861)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah yolunda yaralanan hiçbir yaratık yoktur ki -ancak kimin O'nun yolunda yaralandığını Allah bilir- Kıyamet günü, yarası, yaralandığı günde şekliyle getirilmiş olmasın: Kanı kan renginde, kokusu misk kokusunda olarak."¹²⁰⁰

* ALLAH YOLUNDA ŞEHİD OLMANIN FAZİLETİ

875- 6862- 2798- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا إِبْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ إِبْنِ عَوْنٍ عَنْ وَهْلِ بْنِ أَبِي زَيْدٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ الشَّهْدَاءَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: تَجِفُّ أَرْضُ مَنْ دَمِ الشَّهِيدِ حَتَّى تَبْدِرَهُ رُوحَتُهُ. كَأَنَّهُمَا ظِلْرَانِ أَضَلَّتَا فَصِيلَهُمَا فِي بَرَاخٍ مِنْ أَرْضٍ. وَفِي يَدِ كُلٍّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا خُلَّةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا فِي الزَّوَادِ: هَذَا إسناده ضعيف، لضعف هل بن ذئب .

875. (2798) (6862)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanında şehitlerden bahsedilmişti. Şöyle buyurdular:

"Yeryüzü şehitlerin kanından kurumadan önce, onu, hurilerden iki karısı, emzikli yavrularını çöl bir arazide kaybedip âniden bulan anne heyecanı, her birinin elinde -dünya ve içindekilerden daha değerli- birer takım elbise olduğu halde karşılarlar."¹²⁰¹

* SİLAH

876- 6863- 2806- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَوَّارٍ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خَصِيفَةَ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَوْمَ أُحُدٍ أَخَذَ دِرْعَيْنِ كَأَنَّهُمَا ظَاهِرَ بَيْنَهُمَا فِي الزَّوَادِ: إسناده صحيح عَلَى شرط البخاري .

876. (2806) (6863)- Sâ'ib İbnu Yezid radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Uhud günü iki zırh giydi. Aleyhissalâtu vesselâm sanki ikisini de üst üste giymişti."¹²⁰²

¹¹⁹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/355.

¹¹⁹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/355.

¹¹⁹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/356.

¹²⁰⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/356.

¹²⁰¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/357.

¹²⁰² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/357.

877- 6864- 2809- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَمُرَةَ. أَنبَأَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ؛ قَالَ: كَانَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ إِذَا عَزَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَمَلَ مَعَهُ رُمْحًا. فَإِذَا رَجَعَ طَرَحَ رُمْحَهُ حَتَّى يُحْمَلَ لَهُ. فَقَالَ لَهُ عَلِيُّ: 'ذَكَرَنَّا ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: 'تَفْعَلْ. فَإِنَّكَ إِنْ فَعَلْتَ لَمْ تُزَفَّعْ. صَالَةً فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو الْخَلِيلِ، وَهُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْخَلِيلِ. ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ، وَقَالَ الْبَخَارِيُّ: يَتَابَعُ عَلَيْهِ. وَأَبُو إِسْحَاقَ هُوَ مَدْلَسٌ. وَقَدْ اخْتَلَطَ بَاخِرٌ عَمْرَهُ.

877. (2809) (6864)- Hz. Ali radiyallahu anhu anlatıyor. "Mugire İbnu Şu'be radiyallahu anhu, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la gazveye çıktığı vakit, beraberinde bir mızrak taşırdı. Dönüşünde mızrağını atardı, ta ki onu, kendisi için bir başkası taşıyıversin. Ali ona: "Senin bu yaptığını Resûlullah'a haber vereceğim!" dedi (ve haber verdi). Aleyhissalâtu vesselâm Muğire'ye: "Öyle yapma! Eğer yaparsan yere attığın mızrak, yitik mal olarak kaldırılmaz, (alan onu temellük eder)" dedi."¹²⁰³

AÇIKLAMA:

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, mızrağını yere atmamasını tembihliyor. Zira atılan bir mal, yitirilen bir mal gibi değildir. Yitiği bulan kimse, sahibini aramakla mükelleftir. Böylesi mallara lukata veya dâlle denir. Ama atılan malı alan kimse atana götürmek zorunda değildir, temellük edebilir.¹²⁰⁴

* SİLAH YERLİ OLMALI

878- 6865- 2810- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَمُرَةَ. أَنبَأَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ أَبِي رَاشِدٍ عَنْ عَلِيِّ قَالَ: كَانَتْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْسٌ عَرَبِيَّةٌ. فَرَأَى رَجُلٌ بِيَدِهِ قَوْسٌ فَارِسِيَّةً. فَقَالَ: مَا هَذِهِ؟ أَلْقَاهَا. وَعَلَيْكُمْ بِهِذِهِ وَأَشْبَاهُهَا وَرِمَاحُ الْقَنَا. فَإِنَّهُمَا يَزِيدُ اللَّهُ لَكُمْ بِهِمَا فِي الدِّينِ. وَيُمْكِّنُ لَكُمْ فِي الْبَدَنِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَشِيرٍ الْجَبَانِيُّ ضَعْفَهُ يَحْيَى الْقَطَّانُ وَغَيْرُهُ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ لَكِنَّا مَا أَجَادَ فِي ذَلِكَ.

878. (2810) (6865)- Hz. Ali radiyallahu anhu anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın elinde bir arabî yay vardı. Aleyhissalâtu vesselâm o sırada elinde fârisî bir yay olan bir adam görmüştü: "Bu nedir? At onu!" buyurdular ve devamlar: "Sizin şunu ve şunun benzerleri ile (el-kanâ denen) mızrakları edinmeniz gerekir. Çünkü Allah Teâla hazretleri, sizin için dini bunlarla güçlendirecek ve size muhtelif beldeler(in fethini) müyesser kılacaktır" buyurdular."¹²⁰⁵

AÇIKLAMA:

Şârih Sindî, arabî yayı "okların atılmasında kullanılan yay", fârisî yayı da "küçük taşları ve benzeri şeyleri atmada kullanılan yay" diye açıklar.

Bazı rivayetlerde, bu hadisenin Hayber fethi sırasında cereyan ettiği tasrih edilir. Resûlullah'ın bu emrinde, henüz fethedilmediği için diyar-ı küfür addedilen Fars (İran) memleketlerinde imal edilen yay yerine, yedi imal edilen-arabî yayın kullanılmasına, bir başka ifade ile, silah sanayiinde dışa bağımlı olmamaya, yerli imalat varken yabancı mamûlâta yer vermemeye nebevî bir irşad görmek istiyoruz. Allahu a'lem bissavab.¹²⁰⁶

* ALLAH YOLUNDA ATMAK

879- 6866- 2815- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ. أَنبَأَنَا سُفْيَانُ عَنْ 'عَمَّشٍ عَنْ زِيَادِ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَفَرٍ يَزُمُونَ. فَقَالَ رَمِيًّا بَنَى إِسْمَاعِيلَ. فَإِنَّ أَبَاكُمْ كَانَ رَامِيًّا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، وَرَوَاهُ الْبَخَارِيُّ مِنْ حَدِيثِ سَلْمَةَ بْنِ 'كُوْعٍ.

879 (2815) (6866)- İbnu Abbâs radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir defasında) ok atmakta olan (Eslem kabilesinden) bir gruba rastlamıştı, (onları takdiren): "Ey İsmailoğulları! Atmaya devam edin. Sizin atalarınız da (çok iyi) atıcıları" buyurdular."¹²⁰⁷

¹²⁰³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/357.

¹²⁰⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/358.

¹²⁰⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/358.

¹²⁰⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/358.

¹²⁰⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/359.

* SAVAŞ SIRASINDA ALIM-SATIM

880- 6867- 2823- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ. ثَنَا سَنِيدُ بْنُ دَاوُدَ عَنْ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيِّ. أَنَبَانَا عَلِيُّ بْنُ عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ. ثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدٍ؛ قَالَ: رَأَيْتُ رَجُلًا يَسْأَلُ أَبِي عَنِ الرَّجُلِ يَغْزُو فَيَسْتَرَى وَيَبِيعُ وَيَتَّجِرُ فِي غَزْوَتِهِ؛ فَقَالَ لَهُ أَبِي: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَّبِعُونَ نَشْتَرِي وَنَبِيعُ وَهُوَ بِرَأْنَا وَنَبِيعُ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ، لَضَعْفِ عَلِيِّ بْنِ عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ، وَسَنِيدِ بْنِ دَاوُدَ.

880. (2823) (6867)- Harice İbnu Zeyd radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Bir adamın, babam (Zeyd İbnu Sâbit)ten gazveye çıkıp, gazve sırasında alış-veriş ve ticaret yapan kimse hakkında sorduğuna şahit oldum. Babam ona şu cevabı vermişti: "Biz Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ile Tebük (seferin)de iken alıyor, satıyorduk. Resûlullah bizi gördüğü halde yasaklamamıştı."¹²⁰⁸

AÇIKLAMA:

Gazve sırasında, savaş hizmetlerine mâni olmayacak şekilde alış-verişte bulunmak haram değildir. Fakat asıl vazife olan cihad hizmetlerini aksatacak olan ticarete cevaz verilmez. Tebük seferinde ordu savaşa girişmemiştir. Savaşa girilse bile, bir askerî seferin her anı düşmanla mukâtele ile geçmez. Şu halde müsait zamanlarda alış-veriş yapmak "haram" denilemez.¹²⁰⁹

881- 6868- 2827- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ مُحَمَّدُ الصَّنْعَانِيُّ. ثَنَا أَبُو سَلَمَةَ الْعَامِلِيُّ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كُنْتُمْ بَنُ الْجَوْنِ الْخُرَاعِيِّ: يَا أَكْثَمُ! غَزُ مَعَ غَيْرِ قَوْمِكَ يَحْسُنُ خُلُقُكَ، وَتَكْرُمُ عَلَى رُفَقَائِكَ. يَا أَكْثَمُ! خَيْرُ الرُّفَقَاءِ أَرْبَعَةٌ وَخَيْرُ السَّرَايَا أَرْبَعُمَائَةٍ وَخَيْرُ الْجُيُوشِ أَرْبَعَةٌ أَف. وَلَنْ يُغْلِبَ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا مِنْ قَلَةٍ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّنْعَانِيُّ وَأَبُو سَلَمَةَ الْعَامِلِيُّ وَهُمَا ضَعِيفَانِ. وَقَالَ السُّيُوطِيُّ: قَالَ ابْنُ أَبِي حَاتِمٍ: سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ: الْعَامِلِيُّ مَتْرُوكٌ. وَالْحَدِيثُ بَاطِلٌ.

881. (2827) (6868)- Hz. Enes radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Eksem İbnu'l-Cevn el-Huzâ'î'ye: "Ey Eksem! Kendi kavminden olmayanlarla birlikte (kâfirlere karşı) savaş ki huyun güzelleşsin ve arkadaşlarının yanında kıymetin olsun. Ey Eksem! (Yolculuk sırasında) arkadaşların en hayırlısı (sayıca) dört olandır. Askerî birliğin en hayırlısı, (miktarı) dört yüz olandır. Ordunun en hayırlısı dörtbin olandır. Onikibin kişilik ordu, sayı azlığı sebebiyle mağlup olmaz."¹²¹⁰

AÇIKLAMA:

İnsan kendi kavmi içinde, ufak tefek kusurları da bilindiği için fazla itibar görmez. Üstelik o, kavmi içinde bazı kötü alışkanlıklarını da devam ettirebilir. Halbuki, yabancıların arasında itibar görmek için dikkatli davranacak, kendisine çekidüzen verecektir. Böylece huy da güzelleşir. Ordunun miktarıyla ilgili açıklama geçti.¹²¹¹

* MÜBAREZE (TEKE TEK SAVAŞ) VE SELEB

882- 6870- 2836- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا أَبُو الْعُمَيْسِ وَعِكرْمَةُ بْنُ عَمَّارٍ عَنْ إِيَّاسِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ الْكُوعِ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: بَارَزْتُ رَجُلًا فَقَاتَلَهُ. فَفَقَاتَلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَلْبَةً. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرَجَالُهُ ثَقَاتٌ.

882. (2836) (6869)- Seleme İbnu'l-Ekvâ' anlatıyor: "Bir adamla teke tek vuruştum ve herifi geberttim. Onun selebini (eşyalarını) Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bana verdi."¹²¹²

883- 6870- 2838- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ثَنَا أَبُو مَالِكٍ الشَّجْعِيُّ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنْ ابْنِ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَتَلَ قَلَةً سَلْبًا» فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ سَلِيمَانُ بْنُ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ. ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَقَالَ ابْنُ الْقُطَّانِ. حَالُهُ مَجْهُولٌ. وَبَاقِي رَجَالُهُ مَوْثُقُونَ.

883. (2838) (6870)- Semüre İbnu Cündeb radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Kim bir kâfiri öldürürse seleb'i onundur" buyurdular."¹²¹³

¹²⁰⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/359.

¹²⁰⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/359.

¹²¹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/360.

¹²¹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/360.

¹²¹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/360.

AÇIKLAMA:

Seleb, öldürülen askerin üzerinden çıkan her şeydir: Askeri teçhizat, elbise, para vs. Resûlullah, savaş sırasında bir kafiri öldürdüğünü ispatlayan askere, onun selebinin verileceğini teşir etmiştir. Askerin üzerinde çıkan hangi şeylerin seleb sayılacağına alimler ihtilaf etmiştir. Bazıları atı seleb saymaz. Keza fazla miktarda mal çıkmışsa o da seleb sayılmayabilir. Ahmed İbnu Hanbel, Evzâi ve Şâfiî hazretleri selebin öldürene ait olacağına hükmetmiştir. Ama devlet başkanı dilerse selebin beşte birini alabilir derler. Hanefiler ve Mâlikiler ise, devlet başkanı "seleb öldürene aittir" demedi ise seleb öldürene ait değildir, ganimet gibi muamele görür. Cumhûr, selebin kâtile ait olduğu kanaatinde birleşir.¹²¹⁴

* GULÛL (GANİMETTEN ÇALMA)

884- 6871- 2850- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ أَبِي سِنَانٍ عِيسَى بْنِ سِنَانٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ؛ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ إِلَى جَنْبِ بَعِيرٍ مِنَ الْمَقَاسِمِ. ثُمَّ تَنَازَلَ شَيْئًا مِنَ الْبَعِيرِ. فَأَخَذَ مِنْهُ قَرْدَةً. يَغْنَى وَبَرَةً. فَجَعَلَ بَيْنَ إصْبَعَيْهِ ثُمَّ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! هَذَا مِنْ غَنَائِمِكُمْ. أَذُوا الْخَيْطِ وَالْمَخِيطُ فَمَا فَوْقَ ذَلِكَ فَمَا دُونَ ذَلِكَ. فَإِنَّ الْعُلُولَ غَارٌ عَلَى أَهْلِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ. وَشَنَارٌ وَنَارٌ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ عِيسَى بْنُ سِنَانٍ. اخْتَلَفَ فِيهِ كَمِ ابْنِ مَعِينٍ. قَالَ: لَيْسَ الْحَدِيثُ وَلَيْسَ بِالْقَوِي قِيلَ: ضَعِيفٌ وَقِيلَ: بَأْسٌ بِهِ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حِبَّانٍ فِي الثَّقَاتِ. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَادِ ثِقَاتٍ".

884. (2850) (6871)- Ubâde İbnu's-Sâmit radiyallahu anı anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Huneyn günü bize, ganimet malından bir devenin yanında namaz kıldırdı. Namazdan sonra deveden bir parça yün alıp onu iki parmağı arasına koydu sonra: "Ey insanlar! buyurdu. Şu yün parçası bile sizin ganimetlerinizdendir. Bir iplik, bir iğne, bundan daha değerli, daha değersiz bile olsa buraya getirin. Zira (getirmemek gulûldür yani hırsızlık); gulûl ise, Kıyamet günü yapan için ardır, ayıptır, ateştir."¹²¹⁵

AÇIKLAMA:

Gulûl hakkında mükerreren açıklama geçti.¹²¹⁶

* NEFEL (GANİMETTEN AYRI OLARAK VERİLEN PARA)

885- 6872- 2853- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ. ثَنَا رَجَاءُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ. ثَنَا عَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ قَالَ: نَفَلَ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. يَرُدُّ الْمُسْلِمُونَ قَوِيَّهُمْ عَلَى ضَعِيفِهِمْ. قَالَ رَجَاءُ: فَسَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ مُوسَى يَقُولُ لَهُ: حَدَّثَنِي مَكْحُولٌ عَنْ حَبِيبِ بْنِ مَسْلَمَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَفَلَ، فِي الْبِدَاةِ الرَّبْعَ؛ وَجِئَ فَقَالَ الثَّلَاثُ. فَقَالَ عَمْرُو: أَحَدُكَ عَنْ أَبِي عَنْ جَدِّي وَتَحَدَّثَنِي عَنْ مَكْحُولٍ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

885. (2853) (6872)- Amr İbnu Şu'ayb an ebihi an ceddihi radiyallahu anhuma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan sonra nefel (yani mücahide ganimetteki hissesinden başka bir şey) yoktur. Müslümanların kuvvetli olanları (kazandıklarından) zayıf olanlara verirler." (Ravilerden) Recâ demiştir ki: "Süleyman İbnu Musa'nın şöyle söylediğini işittim: "Mekhûl bana Habîb İbnu Mesleme'den rivayeten dedi ki: "Resûlullah savaşa giderken (askerlerden bazılarını diğerlerinden fazla olarak) dörtte bir ve savaş dönüşünde üçte bir nisbetinde nefel (denen ziyade bir ikram)da bulundu." Bunun üzerine Amr: "Ben sana babam vasıtasıyla (sahabi olan) dedemden rivayet ediyorum, sen ise Mekhûlden hadis rivayet ediyorsun" demiştir."¹²¹⁷

AÇIKLAMA:

1- Nefel, dilimizde mevcut nafile kelimesiyle aynı köktendir. Burada, mücahide ganimetteki payından fazla olarak verilen mala denmiştir. Pay dışı, -bilhassa üstün başarı gösterenlere olmak üzere bir kısım askerlere ziyade bir ikramda bulunulmasının meşruiyetinde İslâm üleması icma eder. Bunun kaynağı ne olmalıdır düşmandan elde edilen ganimetten devlet başkanının beşte birlik payı alınmazdan önce, ganimetin tümünden mi, devlet başkanının payı olan beşte birin beşte birin den mi? gibi hususlarda ihtilaf edilmiştir. Daha önceki bahislerde açıklandığı için burada tekrar etmeyeceğiz.

¹²¹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/361.

¹²¹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/361.

¹²¹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/362.

¹²¹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/362.

¹²¹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/362.

2- Sadedinde olduğumuz hadiste, bir ihtilaf dikkatimizi çekmektedir: Nefel verme yetkisi sadece Resûlullah'a mı mahsustur? Amr İbnu Şu'ayb'ın bu kanaatte olduğu anlaşılmaktadır. Resûlullah'tan sonra da meşruiyetinde icma edildiğini kaydettiğimize göre, hakikatte bu noktada bir ihtilaf mevzubahis değildir.¹²¹⁸

* DEVLET BAŞKANININ SAVAŞA YOLLADIĞI ORDUYA TAVSİYESİ

886- 6873- 2857- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَلُ. ثَنَا أَبُو أَسَامَةَ. حَدَّثَنِي عَطِيَّةُ بْنُ الْحَارِثِ أَبُو رُوْفٍ الْهَمْدَانِيُّ. حَدَّثَنِي أَبُو الْعَرِيفِ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ خَلِيفَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ، قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ. فَقَالَ سِيرُوا بِاسْمِ اللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ. قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ وَتَمَثَّلُوا وَتَعْدَرُوا وَتَعْلُوا وَتَقْتُلُوا وَلِيدًا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

886. (2857) (6873)- Safvan İbnu Assâl radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm beni seriyyede savaşa gönderdi. (Yola çıkarken) şu talimatı verdiler: "Allah'ın adıyla, Allah yolunda yürüyün. Allah'ı inkâr edenlerle savaşın. İşkence yapmayın, (ahidde bulunduğunuz taktirde) ahidinizi bozmayın, çocukları öldürmeyin."¹²¹⁹

AÇIKLAMA:

Askeri sefere çıkan komutanlara yapılan başkaca tavsiyeler daha önce kaydedildi ve gerekli açıklamalar yapıldı.¹²²⁰

* ALLAH'A İSYANDA KULA İTAAT YOK

887- 6874- 2863- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَكَمِ بْنِ ثَوْبَانَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ عَلْقَمَةَ بْنَ مُجَرِّزٍ عَلَى بَعْثٍ وَأَنَا فِيهِمْ. فَلَمَّا انْتَهَى إِلَى رَأْسِ غَزَاتِهِ أَوْ كَانَ بِبَعْضِ الطَّرِيقِ اسْتَأْذَنَتْهُ طَائِفَةٌ مِنَ الْجَيْشِ فَأَذِنَ لَهُمْ وَأَمَرَ عَلَيْهِمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُذَافَةَ بْنُ قَيْسِ السَّهْمِيِّ. فَكُنْتُ فِيمَنْ غَرَا مَعَهُ فَلَمَّا كَانَ بِبَعْضِ الطَّرِيقِ أَوْ قَدْ الْقَوْمَ نَارًا لِيَصْطَلُوا أَوْ لِيَخْنَعُوا عَلَيْهَا صَنِيعًا. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ -وَكَانَتْ فِيهِ دُعَابَةٌ-: أَلَيْسَ لِي عَلَيْكُمُ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ؟ قَالُوا: بَالَى. قَالَ فَمَا أَنَا بِأَمْرِكُمْ بِشَيْءٍ إِنْ صَنَعْتُمُوهُ؟ قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ فَإِنِّي أَعَزُّمُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَوَائِبْتُمْ فِي هَذِهِ النَّارِ. فَقَامَ نَاسٌ فَتَحَجَّزُوا. فَلَمَّا ظَنَّ أَنَّهُمْ وَائِبُونَ قَالَ: أَمْسِكُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ. فَإِنَّمَا كُنْتُ أَمْرُحُ مَعَكُمْ. فَلَمَّا قَدْ مَنَّا ذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَمْرِكُمْ مِنْهُمْ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ فَتَطِيعُوهُ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ.

887. (2863) (6874)- Ebu Sâid radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Alkame İbnu Mücezzez radiyallahu anı, benim de içinde bulunduğum bir askerî birliğin başında savaşa gönderdi. Kumandan gazvesinin başına geçince veya yolda belli bir yere varınca, askerlerden bir grup, kendisinden (ayrı gitmek) hususunda izin istedi. Onlara izin verdi. Başlarına Abdullah İbnu Huzâfe İbnu Kays es-Sehmi'yi sorumlu tayin etti. Ben onunla savaşanlar içerisinde idim. Yolun bir yerine gelmiştik, (mola sırasında) askerlerden bazıları ısınmak veya üzerinde (yemek) yapmak maksadıyla bir ateş yaktilar. Komutanımız Abdullah -ki şakacı birisiydi- sizin üzerinizde itaat edilmek ve sözü dinlenmek hakkım yok mu?" diye sordu. Askerler: "Elbette var!" dediler. "Öyleyse, dedi ne emredersem yapacaksınız değil mi?" Askerler yine: "Elbette!" dediler. Bunun üzerine komutan: "Şu halde size, şu ateşe atılmayı emrediyorum" dedi. Askerlerin bir kısmı kalkıp emri yerine getirmeye hazırlandılar. Abdullah, onların ateşe atılacaklarına inanınca: "Kendinizi tutun, ben size şaka yapmışım" dedi. Medine'ye dönünce, bu hadiseyi Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a anlattılar. Efendimiz şöyle buyurdular: "Onlardan (yani başınızdakilerden) kim size Allah'a isyanı emrederse ona itaat etmeyin."¹²²¹

* BİATA VEFA GEREKİR

888- 6875- 2873- حَدَّثَنَا عُمَرَانُ بْنُ مُوسَى اللَّيْثِيُّ. ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ. أَنبَأَنَا عَلِيُّ بْنُ جَدْعَانَ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا إِنَّهُ يُنْصَبُ لِكُلِّهِ غَايِرٌ لَوْاءٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقْدَرُ غَدْرَتُهُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَلِيُّ بْنُ زَيْدِ بْنِ جَدْعَانَ ضَعِيفٌ.

¹²¹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/362-363.

¹²¹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/363.

¹²²⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/363.

¹²²¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/364.

888. (2873) (6875)- Ebu Saidi'l-Hudrî radiyallahu anı anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bilesiniz, Kıyamet günü ahdini tutmayan her vefasız vefasızlığının derecesine uygun bir bayrak dikilecek (böylece vefasızlığı teşhir edilecek)tir." ¹²²²

MENÂSİK (HAC VE UMRE) BÖLÜMÜ

*** HACCA GİTME**

889- 6876- 2883- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَ عَمْرُو بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. قَا: ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَبُو إِسْرَائِيلَ عَنْ فَضِيلِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الْفَضْلِ (أَوْ أَحَدِهِمَا عَنِ الْخَرِّ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَرَادَ الْحَجَّ فَلْيَتَّعِجَلْ. فَإِنَّهُ قَدْ يَمْرُضُ الْمَرِيضُ وَتَضِلُّ الضَّالَّةُ وَتَغْرُضُ الْحَاجَّةُ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ إِسْمَاعِيلُ أَبُو خَلِيفَةَ أَبُو إِسْرَائِيلَ الْمُتَمِّي، قَالَ فِيهِ ابْنُ عَدِيٍّ: عَامَّةٌ مَا يَرُوه بِخَالِفِ الثَّقَاتِ. وَ قَالَ النَّسَائِيُّ: ضَعِيفٌ وَ قَالَ الْجَرَجَانِيُّ: مُفْتَرِزَانِ. نَعَمْ قَدْ جَاءَ مَنْ أَرَادَ الْحَجَّ فَلْيَعَجَلْ بِسَنَدٍ آخَرَ رَوَاهُ الْحَاكِمُ. وَ قَالَ صَحِيحٌ. وَ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ أَيْضًا .

889. (2883) (6876)- İbnu Abbas veya Fadl İbni Abbâs -veya bunlardan biri bir diğerinden- anlatmıştır: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

"Kim hac yapmak isterse acele etsin. Çünkü olur ki insan hastalanır (bineği) kaybolur, (gitmeye mani) bir iş zuhûr eder." ¹²²³

*** HACCIN FARZ KILINMASI**

890- 6877- 2885- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُوَيْفَانَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! الْحَجُّ فِي كُلِّ عَامٍ؟ قَالَ: لَوْ قُلْتُ: نَعَمْ. لَوْ جَبَبْتُ. وَلَوْ جَبَبْتُ لَمْ تَقُومُوا بِهَا. وَلَوْ لَمْ تَقُومُوا بِهَا عَذَّبْتُكُمْ. فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. 'ن مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ مَعْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ثَقَّةٌ. وَأَبُوهُ مِثْلُهُ .

890. (2885) (6877)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Halk: "Ey Allah'ın Resûlü, hacctmek her sene farz mıdır?" diye sormuştu. "Eğer "Evet!" desem bu vacip olur. Eğer vacip olsa, bunu yerine getiremezsiniz, bu durumda yer getirmezseniz azab görürsünüz" buyurdular." ¹²²⁴

*** HACC VE UMRENİN FAZİLETİ**

891- 6878- 2887- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ. فَإِنَّ الْمُتَابِعَةَ بَيْنَهُمَا تَنْفِي الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ خَبَثَ الْخَالِدِ. حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِيرٍ. ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ بَنِي عَامِرٍ عَنْ رَبِيعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوُهُ. فِي الزَّوَانِدِ: مدار "سنادين على عاصم بن عبيد الله، وهو ضعيف. والمتن صحيح من حديث ابن مسعود رضي الله تعالى عنه. رواه الترمذي والنسائي .

891. (2887) (6878)- Hz. Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hacc ve umreyi peşpeşe yapın. Çünkü bunla peşpeşe yapılması, tıpkı körüğün demirin pasını temizlemesi gibi, fakrı ve nahları temizler." ¹²²⁵

*** HACININ DUASINDAKİ FAZİLET**

892- 6879- 2892- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْجَرَامِيُّ. ثَنَا صَالِحُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَالِحٍ مَوْلَى بَنِي عَامِرٍ. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّهُ قَالَ: الْحَجَّاجُ وَالْعُمَرَاءُ وَقَدْ أَلَّهِ. إِنْ دَعَا أَجَابَهُمْ وَإِنْ اسْتَعْفَرُوهُ غَفَرَ لَهُمْ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ صَالِحُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. قَالَ الْبَخَارِيُّ: فِيهِ: منكر الحديث .

¹²²² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/365.

¹²²³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/366.

¹²²⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/366-367.

¹²²⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/367.

892. (2892) (6879)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hacılar ve umre yapanlar Allah'ın elçileridir. Onlar Allah'a dua etseler, Allah onlara derhal icabet eder (duaları kabul eder). Eğer kendisinden af ve mağfiret dileseler, derhal onlara mağfiret eder." ¹²²⁶

893- 6880- 2893- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ. ثَنَا عِمْرَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: الْغَازِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْحَاجُّ وَالْمُعْتَمِرُ وَقَدْ أَلَّهِ دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ. وَسَلَّوْهُ فَأَعْطَاهُمْ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَعَمْرَانُ مُخْتَلَفٌ فِيهِ .

893. (2893) (6880)- İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki. "Allah yolunda cihad eden, hacceden ve umre yapan Allah'ın elçisidir. Çünkü Allah bunların yapılmasına kulları davet etti, onlar da icabet ettiler. Buna mukabil onlar da O'ndan (dilediklerini istediler), Allah da onlara istediklerini verdi." ¹²²⁷

* ÖLENE BEDEL HACC

894- 6881- 2904- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَلَى الصَّنْعَانِي. ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ. أَثْبَاتًا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ سُلَيْمَانَ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَصَمٍّ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَحُجُّ عَنْ أَبِي؟ قَالَ: نَعَمْ. حُجَّ عَنْ أَبِيكَ. فَإِنْ لَمْ تَزِدْهُ خَيْرًا لَمْ تَزِدْهُ شَرًّا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَسُلَيْمَانُ هُوَ ابْنُ فَيْرُوزَ أَبُو إِسْحَاقَ ثَقَفِي .

894. (2904) (6881)- İbnu Abbas radiyallahu anhüma anlatıyor: "Bir adam Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a gelip: "Babama bedel haccedebilir miyim?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Evet! Babana bedel haccet. Bu haccinla onu hayır yönüyle artırmasan bile şer yönüyle artırmış olmazsın" buyurdular." ¹²²⁸

895- 6882- 2905- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْعَوَّثِ بْنِ حُصَيْنٍ «رَجُلٌ مِنَ الْفُرْعِ» أَنَّهُ اسْتَفْتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ جَجَّةٍ كَانَتْ عَلَى أَبِيهِ. مَاتَ وَلَمْ يَحُجَّ. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حُجَّ عَنْ أَبِيكَ وَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَكَذَلِكَ الصِّيَامُ فِي النَّذْرِ، يُفْضَى عَنْهُ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عُثْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ الْخَرَّاسَانِي، ضَعْفُهُ ابْنُ مَعِينٍ. وَقِيلَ: مَنَكَرَ الْحَدِيثُ مَتْرُوكٌ. وَ قَالَ الْحَاكِمُ: رَوَى عَنْ أَبِيهِ أَحَادِيثُ مَوْضُوعَةٌ .

895. (2905) (6882)- Ebu'l-Gavs İbnu Huseyn'in -ki el-Fur kabilesinden biridir- anlattığına göre: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a babasının üzerine vacib olmuş fakat eda etmeden ölmüş olduğu hacc hakkında sormuştu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Babana bedel haccet!" buyurdu ve ilave etti: "Nezir orucu da böyle, ona bedel kaza edilir." ¹²²⁹

* HAYATTA OLAN GÜÇSÜZE BEDEL HACC

896- 6883- 2908- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. ثَنَا أَبُو خَالِدٍ أَيْ خَمْرٌ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كُرَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: أَخْبَرَنِي حُصَيْنُ بْنُ عَوْفٍ؛ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنْ أَبِي أَدْرَكَهُ الْحَجُّ وَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَحُجَّ مُعْتَرِضًا. فَصَمَتَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ: حُجَّ عَنْ أَبِيكَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ كَرِيبٍ، قَالَ أَحْمَدُ: مَنَكَرَ الْحَدِيثُ يَجِي بِعَجَائِبَ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَوْفٍ وَ قَالَ الْبُخَارِيُّ: مَنَكَرَ الْحَدِيثُ، فِيهِ نَظَرٌ. وَضَعْفُهُ غَيْرُ وَاحِدٍ .

896. (2908) (6883)- Nusayn İbnu Avf radiyallahu anh anlatıyor: "Ey Allah'ın Resûlü! Babama hacc farz oldu. Ancak binek üzerinde bağlanmadıkça hacc yapmaya muktedir değil!" dedim. Aleyhissalâtu vesselâm bir müddet sukut buyurup sonra: "Babana bedel haccet!" buyurdular." ¹²³⁰

AÇIKLAMA:

Hacca gidemeyecek derecede sıhhati bozulan birinin yerine bedel olarak bir başkası hacca gidebilir. Bu başta Hanefiler, Şâfiler olmak üzere çoğunlukla benimsenen bir görüştür. Bedel gönderen kimse sonradan şifa bulsa çoğunluğun hükmüne göre, bizzat hacca gitmesi gerekir. ¹²³¹

¹²²⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/367.

¹²²⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/368.

¹²²⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/368.

¹²²⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/369.

¹²³⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/369.

¹²³¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/369.

* MİKAT YERLERİ

897- 6884- 2915- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ عَنْ جَابِرٍ؛ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُهَلُّ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي الْحُلْفَةِ. وَمُهَلُّ أَهْلِ الشَّامِ مِنَ الْجُحْفَةِ. وَمُهَلُّ أَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ يَلْمَلَمَ. وَمُهَلُّ أَهْلِ نَجْدٍ مِنْ قَرْنٍ. وَمُهَلُّ أَهْلِ الْمَشْرِقِ مِنْ ذَاتِ عِزْقٍ ثُمَّ أَقْبَلَ بِوَجْهِهِ لِفُقٍّ، ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ! أَقْبِلْ بِقُلُوبِهِمْ . فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ إِبْرَاهِيمُ الْحَرِيرِيُّ. قَالَ فِيهِ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ: مَتْرُوكُ الْحَدِيثِ وَقِيلَ: ضَعِيفٌ. وَأَصْلُ الْحَدِيثِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ. وَلَمْ يَقُلْ: ثُمَّ أَقْبَلَ وَبَجْهَهُ. وَذَكَرَ مُهَلُّ أَهْلِ الشَّامِ .

897. (2915) (6884)- Hz. Câbir radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bize hitap ederek buyurdular ki: "Medine halkının ihrama gireceği yer Zülhuleyfe'dir. Şam halkının ihrama gireceği mikat yeri Cuhfe'dir. Yemenlilerin mikat yeri Yelemlem'dir. Necid ahalisinin mikat mahalli Karn'dır. Doğu (yani Irak) ahalisinin mikat yeri Zat-ı İrk'dır." Aleyhissalâtu vesselâm sonra, mübarek yüzlerini doğu taraftaki ufka çevirdi ve: "Allahım onların (doğdakilerin) kalplerini İslâm'a çevir" diye dua etti."¹²³²

AÇIKLAMA:

Mikatlar hakkında açıklama geçti.¹²³³

* İHRAM

898- 6885- 2917- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدِّمَشْقِيُّ ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ. قَا. ثَنَا أَوْزَاعِيُّ عَنْ أُيُوبَ بْنِ مُوسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثَيْدٍ عَنْ عُمَيْرٍ عَنْ ثَابِتِ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: إِنِّي عِنْدَ ثِقَاتٍ نَافَةٍ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ السَّجَرَةِ. فَلَمَّا اسْتَوَتْ بِهِ قَائِمَةً قَالَ: لَنَبِيكَ! بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ مَعًا وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ .

898. (2917) (6885)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor. "Ben (Zülhuleyfe'deki) ağacın yanında, Resûlullah'ın bindiği devesinin sefinelerinin (yani çökük iken yere değen uzuvlarının) yanında idim. Deve ayağa kalkıp doğrulunca, Aleyhissalâtu vesselâm: "Allah'ım! Umre ve hacca beraber niyet ederek davetine icabet ediyorum! Emrine âmâdeyim!" buyurdular. (Yani o zaman ihrama girdiler). Bu (ihrama girme işi) Veda haccında idi."¹²³⁴

AÇIKLAMA:

Zülhuleyfe'de ihrama giriş anlatıldı.¹²³⁵

* İHRAMLIYA GÖLGELİK

899- 6886- 2925- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُثَنَّرِ الْحَرَامِيُّ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ: ثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَمَرَ بْنِ حَفْصٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدٍ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ مُحْرِمٍ يَصْنَعِي اللَّهُ يَوْمَهُ يَلْبِي حَتَّى تَغِيبَ الشَّمْسُ أَ غَابَتْ بِذُنُوبِهِ فَعَادَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. لَضَعْفِ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدٍ اللَّهِ وَعَاصِمِ بْنِ عَمَرَ بْنِ حَفْصٍ .

899. (2925) (6886)- Hz. Câbir İbnu Abdillâh radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah rızası için gününü, akşama kadar, güneş altında telbiye çekerek geçiren hiçbir muhrim (hacc veya umre için ihrama giren) yoktur ki günahları güneşle beraber batmasın ve annesinin kendisini doğurduğu (günahsız) şekle dönmesin."¹²³⁶

* HACCA İHRAMDAN ÇIKMA ŞARTI

900- 6887- 2936- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. ثَنَا أَبِي. ح وَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ جَدِّهِ (قَالَ: أَذْرِي أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ أَوْ سَعْدَى بِنْتِ عَوْفٍ)؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيَّ ضَبَاعَةَ بِنْتِ أَبِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ. فَقَالَ: مَا يَمْنَعُكَ يَا عَمَّتَاهُ! مِنَ الْحَجِّ؟ فَقَالَتْ: أَنَا أَمْرَأَةٌ

¹²³² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/370.

¹²³³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/370.

¹²³⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/370.

¹²³⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/370.

¹²³⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/371.

سَقِيمَةً. وَأَنَا أَخَافُ الْحَيْسَ. قَالَ فَأَحْرَمِي وَلَشَتَّرَطِي أَنَّ مَجْلِكَ حَيْثُ حَبَسْتُ فِي الزَّوَادِ: لَيْسَ لِسَعْدَى بِنْتُ عَوْفٍ، هَذِهِ عِنْدَ الْمَصْنَفِ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ. وَلَيْسَ لَهَا فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ شَيْءٌ. وَ هَذَا مِنْ مِسْنَدِهَا. وَفِي إِسْنَادِهِ أَبُو بَكْرٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. لَمْ أَرِ مِنْ تَكْلَمِ فِيهِ بِجَرَحٍ وَبِتَوْثِيقٍ. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَادِ ثِقَاتٍ".

900. (2936) (6887)- Ebu Bekr İbnu Abdillâh İbnü'z-Zübeyr radiyallahu anhüma büyük annesinden -ravi der ki: Bu büyükanne Esmâ Bintu Ebi Bekr midir, yoksa Su'dâ Bintu Avf mıdır bilemiyorum- naklediyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın Dubâ'a Bintu Abdilmuttalib'in yanına girmişti, ona: "Ey halacığım seni hacc yapmaktan alıkoyan mâni nedir?" diye sordu. Halası: "Ben hastalıklı bir kadınıym, (hastalığının hacc menasikini yapmama) engel olmasından korkuyorum" dedi. Bunun üzerine Aleyhissalâtu vesselâm: "İhrama gir, ancak (menasiki) ikmalinden alıkonulduğun yerde ihramdan çıkmayı şart koş!" buyurdular..¹²³⁷

901- 6888- 2937- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٌ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضْلٍ وَوَكَيْعٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ضُبَاعَةَ؛ قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا شَاكِيَةٌ. فَقَالَ: أَمَا تُرِيدِينَ الْحَجَّ الْعَامَ قُلْتُ: إِنِّي لَعَلِيلَةٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: حُجِّي وَقُولِي: مَحَلِّي حَيْثُ تَحْبِسُنِي. فِي الزَّوَادِ: رِجَالُهُ الصَّحِيحُ وَلَيْسَ لَضُبَاعَةَ سِوَى ثَلَاثَةِ أَحَادِيثَ. انفرد المصنف بإخراج هذا. وأخرج أبو داود حديثا والنسائي أخر .

901. (2937) (6888)- Dubâ'a (Bintu Zübeyr İbnu Abdilmuttalib) radiyallahu anhâ anlatıyor: "Ben hasta iken Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm yanıma girdi ve (bana): "Sen bu yıl hacca gitmek istemiyor musun?" buyurdular. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben cidden hastayım" dedim. Aleyhissalâtu vesselâm: "Sen hacca git ve ihrama girerken: "(Allah'ım!) beni hacc menakisini tamamlamaktan alıkoyduğun yerde ihramdan çıkacağım" diyerekten niyet et!" buyurdular."¹²³⁸

ACIKLAMA:

Umumiyetle alimler, hadiste zikredildiği şekilde ihrama girerken, bir engel zuhûru halinde ihramdan çıkma şartının koşulabileceğini, bunun caiz olduğunu söylemiştir. Zahiriler, Şâfiîler, Hanbelîler bu görüştedir. Hanefîlerle Mâlikîlerin bir kısmı bu görüşe katılmamıştır. Onlar böyle şart koşmanın caiz olmayacağına, hacc tamam olmadan ihramdan çıkılamayacağına hükmederler.¹²³⁹

* HAREM-İ ŞERİFE GİRME ÂDÂBI

902- 6889- 2939- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ صَبِيحٍ. ثَنَا مُبَارَكُ بْنُ حَسَّانَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: كَانَتْ أَنْبِيَاءُ تَدْخُلُ الْحَرَمَ مُشَاءَ حُفَاةٍ. وَيَطُوفُونَ بِالْبَيْتِ. وَيَقْضُونَ الْمَنَاسِكَ حُفَاةً مُشَاءَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُبَارَكُ بْنُ حَسَّانَ. وَهُوَ وَإِنْ وَثَّقَهُ ابْنُ مَعِينٍ، فَقَدْ قَالَ النَّسَائِيُّ: لَيْسَ بِالْقَوِيِّ. وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ: مَنَكَرَ الْحَدِيثَ. وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ: يَخْطِئُ وَيَخَالَفُ. وَقَالَ أَزْدِي: مَتْرُوكٌ. وَإِسْمَاعِيلُ ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ "سَنَادِ ثِقَاتٍ".

902. (2939) (6889)- Abdullah İbnu Abbâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Peygamberler Harem-i şerife yaya ve yalınayak olarak girerlerdi. Yine yalınayak ve yaya olarak Beytullah'ı tavaf edip, menâsiki (hacc ve umrenin gereklerini) bu şekilde ifa ederlerdi."¹²⁴⁰

* HACERÜ'L-ESVED'İ İSTİLÂM

903- 6890- 2945- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا خَالِي يَعْلى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمرَ؛ قَالَ: سَأَتَقَبَّلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَجَرَ. ثُمَّ وَضَعَ شَقَّتَيْهِ عَلَيْهِ يَبْكِي طَوِيًّا. ثُمَّ التَفَتَ فَإِذَا هُوَ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ يَبْكِي. فَقَالَ: يَا عُمَرُ! هَهُنَا نَسْكَبُ الْعَبْرَاتِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ الْخُرَاسَانِيُّ، ضَعْفُهُ ابْنُ مَعِينٍ أَبُو حَاتِمٍ وَغَيْرُهُمَا .

903. (2945) (6890)- İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Haceru'l-Esved'e yöneldi, sonra dudaklarını üzerine koyup uzun müddet ağladıktan sonra ondan ayrıldı. Bir de baktı ki, Ömer İbnu'l-Hattat da yanında, o da ağlıyor. Hemen: "Ey Ömer buyurdular, evet gözyaşları burada dökülür."¹²⁴¹

* TAVAFIN FAZİLETİ

¹²³⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/371.

¹²³⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/372.

¹²³⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/372.

¹²⁴⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/373.

¹²⁴¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/373.

904- 6891- 2957- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، ثَنَا حُمَيْدُ بْنُ أَبِي سَوْيَةَ؛ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ هِشَامٍ يَمْلَأُ عَطَاءَ بْنِ أَبِي رَبَّاحٍ عَنِ الرُّكْنِ الْيَمَانِيِّ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ. فَقَالَ عَطَاءُ: حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «وَكُلَّ بِهِ سَبْعُونَ مَلَكًا. فَمَنْ قَالَ: اَللَّهُمَّ! إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ رَبَّنَا أَتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ، قَالُوا: آمِينَ. فَلَمَّا بَلَغَ الرُّكْنَ الْاِسْوَدَ قَالَ: يَا أَيُّهَا مُحَمَّدُ! مَا بَلَغَكَ فِي هَذَا الرُّكْنِ الْاِسْوَدِ؟ فَقَالَ عَطَاءُ: حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ قَاوَضَهُ فَإِنَّمَا يُقَاوِضُ يَدَ الرَّحْمَنِ. قَالَ لَهُ ابْنُ هِشَامٍ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ! قَاوِافُ؟ قَالَ عَطَاءُ: حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَ يَتَكَلَّمَ بِسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدِ لِلَّهِ وَ إِلَهَ إِلَهٍ اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَ حَوْلَ وَ قُوَّةُ إِلَهٍ مُجِيبُ عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ وَ كُتِبَتْ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَ رُفِعَ لَهُ بِهَا عَشْرَةَ دَرَجَاتٍ. وَ مَنْ طَافَ فَتَكَلَّمَ وَ هُوَ فِي تِلْكَ الْحَالِ خَاضَ فِي الرَّحْمَةِ بِرَجُلَيْهِ كَخَائِضِ الْمَاءِ بِرَجُلَيْهِ فِي الزَّوَادِ: يَدُلُّ عَلَى أَنَّ الْحَدِيثَ مِنَ الزَّوَادِ: إِنْ أَنَّهُ مَا تَكَلَّمَ عَلَى إِسْنَادِهِ. وَ قَالَ السَّنَدِيُّ: بَعْدَ ذِكْرِ مَا تَقَدَّمَ: وَ ذَكَرَ الدِّمِيرِيُّ مَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ حَدِيثٌ غَيْرٌ مَحْفُوظٌ.

904. (2957) (6891)- Ata İbnu Ebî Rabâh Ka'be'yi tavaf ederken İbnu Hişâm radiyallahu anhüm'ün kendisine şöyle soru sorduğuna ve kendisine şöyle cevap verdiğine şahit oldum: "İbnu Hişâm: "Rükn-i Yemanî hakkında bilgi verir misin?" diye sordu. Atâ dedi ki: "Ebu Hureyre radiyallahu anh'ın rivayetine göre, aleyhissalâtu vesselâm demiştir ki: "Rükn-i Yemanî 70 bin meleğe emanet edilmiştir. Kim (onun yanında): "Allahım! Senden af, dünya ve ahirette âfiyet diliyorum. Rabbimiz! Bize dünyada iyiyi, ve ahirette de iyiyi ver ve bizi cehennem azabından koru!" diye dua ederse o melekler "âmin!" derler."

Atâ, Haceru'l-esved'in bulunduğu köşeye gelince: "Ey Ebu Muhammed! Bu Haceru'l-esved rüknü hakkında ne işittin?" dedi. Atâ şu cevabı verdi: "Ebu Hureyre radiyallahu anh bana, Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Kim Haceru'l-esvede yönelirse, şüphesiz Rahmân (olan) Allah'a yönelmiş olur" buyurduğunu anlattı."

İbnu Hişâm, Atâ'ya: "Ey Ebu Muhammed! Tavafin faziletiyle ilgili ne işittiniz?" diye sordu. Atâ şu cevabı verdi: "Ebu Hureyre radiyallahu anh, bana Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Kim Beytullah'ı yedi sefer tavaf eder, tavaf sırasında konuşmayıp sadece "Sübhaneallah, velhamdülillah ve lâilâhe illallah, vallahu ekber velâ havle velâ kuvvete illa billah" derse ondan on günah silinir ve on sevap yazılır, onun bununla mertebesi on derece yükselir. Kim de tavaf sırasında konuşursa sadece ayaklarıyla rahmete girer, tıpkı ayaklarıyla suya dalanlar gibi."¹²⁴²

ACIKLAMA:

Tavaf sırasında konuşmak caizdir, ancak konuşmayıp, hep zikirde meşgul olmak efaldır. ¹²⁴³

* HACC-I İFRAD

905- 6892- 2966- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ الدَّرَّاورِدِيُّ وَحَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ جَعْفَرِ ابْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْرَدَ الْحَجَّ. إِسْنَادٌ حَدِيثُ جَابِرٍ صَحِيحٌ.

905. (2966) (6892)- Hz. Cabir radiyallahu anh diyor ki: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm hacc-ı ifrâd yapmıştır."¹²⁴⁴

906- 6893- 2967- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عُمَرِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرُ وَ عُثْمَانُ أَفْرَدُوا الْحَجَّ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَهُوَ مَتْرُوكٌ. وَكَذِبَهُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَنَسَبُو إِلَى الْوَضْعِ.

906. (2967) (6893)- Hz. Câbir radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Ebu Bekr, Ömer, Osman radiyallahu anhüm ecmaîn hacc-ı ifrad yaptılar."¹²⁴⁵

* HACC-I KIRAN

907- 6894- 2971- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، ثَنَا حَجَّاجُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو طَلْحَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَنَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ حَجَّاجُ بْنُ أَرطَاةٍ ضَعِيفٌ وَمَدْلَسٌ. وَقَدْ رَوَاهُ بِالْعَنْعَنَةِ.

¹²⁴² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/374.

¹²⁴³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/374.

¹²⁴⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/375.

¹²⁴⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/375.

907. (2971) (6894)- Ebu Talha radiyallahu anh demiştir ki: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm hacc ve umreyi beraber (yani hacc-i kiran) yaptı."¹²⁴⁶

908- 6895- 2972- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثُمَيْرٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى بْنِ حَارِثِ الْمُخَارِبِيِّ. ثَنَا أَبِي عَنْ عِيَّانَ بْنِ جَامِعٍ عَنْ لَيْثِ بْنِ عَطَاءٍ وَطَاوُسٍ وَمُجَاهِدٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَابْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْمَصْنَفَ لَيْثُ بْنُ أَبِي سَلِيمٍ، وَهُوَ لَمْ يَطْفُ هُوَ وَأَصْحَابُهُ لِعُمَرَتِهِمْ وَحَجَّتِهِمْ حِينَ قَدِمُوا إِطَافاً وَاجِدٍ. ضَعِيفٌ وَمُدْلَسٌ. وَالحديث عن غير ابن عباس ذكره غير المصنف أيضا .

908. (2972) (6895)- İbnu Abbâs radiyallahu anhuma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, ashabıyla birlikte (Veda Haccında Mekke'ye) geldikleri zaman, ne o ne ashâbı, umre ve hacc için (Kabe'nin etrafında yedi defa dolaşmak suretiyle) ancak bir kere tavaf ettiler."¹²⁴⁷

* HACCI FESHETMEK

909- 6896- 2982- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ. ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ؛ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ. فَأَحْرَمْنَا بِالْحَجِّ. فَلَمَّا قَدِمْنَا مَكَّةَ قَالَ: اجْعَلُوا حِجَّتَكُمْ عُمْرَةً. فَقَالَ النَّاسُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! قَدْ أَحْرَمْنَا بِالْحَجِّ. فَكَيْفَ نَجْعَلُهَا عُمْرَةً. قَالَ: انْظُرُوا مَا أَمْرُكُمْ بِهِ فَافْعَلُوا فَرَدُّوا عَلَيْهِ الْقَوْلَ. فَغَضِبَ. فَأَنْطَلَقَ. ثُمَّ دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ غَضَبًا. فَرَأَتْ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ فَقَالَتْ: مَنْ أَغْضَبَكَ؟ أَغْضَبَهُ اللَّهُ! قَالَ: وَمَالِي أَغْضَبَ وَأَنَا أَمْرٌ أَمْرًا فَتُتْبِعُ فِي الزَّوَادِ: رَجَالُ إِسْنَادِهِ ثِقَاتٌ. إِنْ فِيهِ أَبَا إِسْحَاقَ. واسمه عمرو بن عبد الله. وقد اختلط بأخرة. ولم يتبين حال ابن عياش. هل روى قبل اختط أو بعده فيتوقف حديثه حتى يتبين حاله .

909. (2982) (6896)- Berâ İbnu'l-Âzib radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ve ashabı, haccda başımızda beraber çıktılar. Biz (sahabilerin çoğu) hacc niyetiyle ihrama girdik. Mekke'ye geldiğimiz vakit, Aleyhissalâtu vesselâm: "Haccınızı umreye çevirin!" buyurdular. Ashab: "Ey Allah'ın Resûlü! Biz hacc niyetiyle ihrama girmiştik! Şimdi onu nasıl umreye çevirelim?" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm: "Size emrettiğime riayet edin, dediğimi yapın!" buyurdular. Ashab, önceki itirazlarını tekrar etti, bunun üzerine Aleyhissalâtu vesselâm kızdı. (Ashab'ı koyup) gitti. Öfkeli haliyle Hz. Aişe'nin yanına girdi. Aişe radiyallahu anhâ, Resûlullah'ın öfkesini yüzünden okumuştı: "Seni kim öfkелendirdi? Allah da onu öfkелendirsindir!" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm: "Nasıl öfkелenmeyeyim? Ben bir emirde bulunuyorum, emrim tutulmuyor!" buyurdu."¹²⁴⁸

* UMRE

910- 6897- 2989- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الْخُسَيْبِيُّ. ثَنَا عُمَرُ بْنُ قَيْسٍ. أَخْبَرَنِي طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عَمِّهِ إِسْحَاقَ بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُتَيْبَةَ اللَّهِ؛ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْحَجُّ جِهَادٌ وَالْعُمْرَةُ تَطَوُّعٌ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ قَيْسٍ الْمَعْرُوفُ بِمَنْدَلٍ ضَعْفُهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَعِينٍ وَغَيْرُهُمْ. وَالْحَسَنُ أَيْضًا ضَعِيفٌ .

910. (2989) (6897)- Talha İbnu Ubeydillah radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hacc cihaddır. Umre tatavvu (sünnet)dir."¹²⁴⁹

* RAMAZANDA UMRE

911- 6898- 2992- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ. ثَنَا سُفْيَانُ. ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَا: ثَنَا وَكِيعٌ جَمِيعاً عَنْ دَاوُدَ بْنِ يَزِيدَ الرَّعَافِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ هَرِمِ بْنِ خَنْبَشٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً. فِي الزَّوَادِ: حَدِيثٌ وَهَبُ بْنُ خَنْبَشٍ إِسْنَادُهُ الطَّرِيقُ الْوَلِيُّ مِنْ طَبِيعٍ صَحِيحٍ وَإِسْنَادُهُ الطَّرِيقُ الثَّانِي ضَعِيفٌ لضعف داود بن يزيد .

911. (2992) (6898)- Herim İbnu Hanbeş radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ramazan ayında yapılan bir umre (sevap cihetiyle) bir hacca muâdildir."¹²⁵⁰

¹²⁴⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/375.

¹²⁴⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/376.

¹²⁴⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/376.

¹²⁴⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/377.

¹²⁵⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/377.

* ZÜLKÂDE AYINDA UMRE

912- 6899- 2996 - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: لَمْ يَغْتَمِرْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا فِي ذِي الْقَعْدَةِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ ضَعِيفٌ، لضعف مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى .

912. (2996) (6899)- İbnu Abbâs radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Zülkâde ayından başka bir ayda umre yapmamıştır."¹²⁵¹

* MİNAYA ÇIKMA

913- 6900- 3005 - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ. أَنبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمرَ؛ أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي الصَّلَاةَ الْخَمْسِينَ بِمَنَى. ثُمَّ يُخْبِرُهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ حَدِيثُ ابْنِ عُمرَ، فِيهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمرَ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

913. (3005) (6900)- İbnu Ömer radiyallahu anhumâ'nın anlattığına göre: "Kendini (hacc sırasında) beş vakti (yani Zilhicce'nin sekizinci günü öğle, ikindi, akşam, yatsı ve Arefe günü sabah namazlarını) Mina'da kıları. Sonra Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın da böyle yaptığını arkadaşlarına haber verdi."¹²⁵²

AÇIKLAMA:

Hadiste görüldüğü üzere hacıların Zilhiccenin sekizinci günü Mekke'yi terk ederek Mina'ya gitmeleri, orada belirtilen beş vakit namazı kılıp ve Terviye gününü Arefe gününe bağlayan geceyi orada geçirmeleri, oradan da Arafat'a geçmeleri sünnettir. Bunun sünnet olduğunda icma vardır. Tatbikatta, bugün kalabalık sebebiyle herkes bunu uygulamamaktadır. Arafat günü Mekke'den doğrudan Arafat'a giden de olmaktadır. Mina'da geceleme sünnet olduğu için, böyle yapanlara herhangi bir ceza gerekmez.¹²⁵³

* ARAFAT'TA DUA

914- 6901- 3013 - حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهَاشِمِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْقَاهِرِ بْنُ السَّرِيِّ السَّلْمِيُّ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ كَنَانَةَ بْنِ عَبَّاسِ بْنِ مُرْدَاسٍ السَّلْمِيُّ؛ أَنَّ أَبَانَ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا مَتَّهِ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ بِالْمَغْفِرَةِ. فَأَجِيبَ: إِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ مَا خَلَا الظَّالِمَ. فَأَتَى أَخَذَ لِلْمَطْلُومِ مِنْهُ. قَالَ: أَيُّ رَبِّ! إِنْ شِئْتَ أُعْطِيتَ الْمَطْلُومَ مِنَ الْجَنَّةِ. وَغَفَرْتُ لِلظَّالِمِ فَلَمْ يُجِبْ عَشِيَّتَهُ فَلَمَّا أَصْبَحَ بِالْمُرْدَلِفَةِ أَعَادَ الدُّعَاءَ. فَأَجِيبَ إِلَيَّ مَا سَأَلَ. قَالَ فَضَحَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَوْ قَالَ تَبَسَّمَ. فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمرُ: يَا أَبَايَ أَنْتَ وَأُمِّي! إِنْ هَذِهِ لَسَاعَةٌ مَا كُنْتَ تَضْحَكُ فِيهَا. فَمَا الَّذِي أَضْحَكَكَ؟ أَضْحَكَكَ اللَّهُ سَيِّدًا! قَالَ: إِنْ دَعَاؤُ اللَّهِ إِبْلِيسَ لَمَّا عَلِمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ اسْتَجَابَ دُعَائِي وَغَفَرَ مَتَّي أَخَذَ التَّرَابَ فَجَعَلَ يَحْنُوهُ عَلَى رَأْسِهِ وَيَدْعُو بِالْوَيْلِ وَالنُّبُورِ. فَأَضْحَكَنِي مَا رَأَيْتُ مِنْ جَزَعِهِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَنَانَةَ، قَالَ الْبَخَارِيُّ: لَمْ يَصِحْ حَدِيثُهُ. وَلَمْ أَرِ مِنْ تَكْلَمٍ فِيهِ بِجَرَحٍ وَتَوْثِيقٍ .

914. (3013) (6901)- Abbâs İbnu Mirdas es-Sillemî radiyallahu anh'ın anlattığına göre: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Arafat günü akşamı ümmeti için mağfaret duasında bulunmuştur. Rabb Teâla, duasına: "Ben, zalimler hariç ümmetini mağfaret buyurdum. Zira ben zalimden mazlumun intikamını alacağım" diye icabette bulunmuştur. Resûlullah: "Ey Rabbim! Dilersen mazluma (kendi katından bir lütuf olarak) cenneti verir, zalimi de affedersin!" dedi. O akşam Rabb Teâla bu duasına icabet etmedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Müzdelife'de sabah namazını kılınca, önceki (cevapsız kalan) duasını tekrar etti. Duasına, arzusu istikametinde cevap verildi. Ravî devamla der ki: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bunun üzerine (memnuniyetinden) güldü -veya "tebessüm etti" demiştir.- Hz. Ebu Bekr ve Ömer radiyallahu anhumâ: "Annem babam sana kurban olsunlar! Şimdiye kadar bu saatlerde hiç gülmemiştiniz. Sizi güldüren şey nedir? Allah seni sevindirsin!" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Allah'ın düşmanı İblis, Rab Teâla hazretlerinin, ümmetimin hepsini mağfaret buyurduğunu öğrenince, yerden toprak alıp kendi yüzüne saçtı ve "Yazıklar olsun bana! Helak oldum, her emeğim boşa gitti!" diye bağırıp çağırmaya başladı. Onun bu korku ve üzüntüsünü görmek beni güldürdü" buyurdular."¹²⁵⁴

¹²⁵¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/377.

¹²⁵² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/378.

¹²⁵³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/378.

¹²⁵⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/379.

* ARAFAT'TAN MÜZDELİFE'YE DÖNÜŞ

915- 6902- 3018- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ. أَنبَأَنَا الثَّوْرِيُّ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ قُرَيْشٌ: نَحْنُ قَوَاطِنُ الْبَيْتِ. تَجَاوَزُ الْحَرَمَ. فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ «ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ» فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رَجَّاهُ ثِقَاتٌ. وَقَالَ: الْحَدِيثُ مُوقُوفٌ، وَلَكِنْ حَكَمَهُ الرِّفْعُ، فَهُوَ فِي شَأْنِ نَزْوِلِهِ.

915. (3018) (6902)- Hz. Aişe radiyallahu anha anlatıyor: "Kureyşliler dediler ki: "Biz Ka'be-i Muazzama sakinleriyiz (yani onun yanında ikamet eden imtiyazlı kimseleriz). Biz (vakfe için) Harem-i Şerifin dışına çıkmayız (Arafat'a gitmeyiz, vakfemizi sadece Müzdelife'de taşradan gelenlerden ayrı olarak yaparız" dediler. Bunun üzerine Allah Teâla hazretleri şöyle buyurdular. (Meâlen): "Sonra siz de, halkın ifaza yaptığı (döndüğü) yerden (yani Arafat'tan Müzdelife'ye) ifaza yapınız (akın akın dönünüz)" (Bakara 199).¹²⁵⁵

AÇIKLAMA:

Bu bahiste açıklama geçti.¹²⁵⁶

* MÜZDELİFE'DE VAKFE

916- 69- 3024- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَعُمَرُو بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا ابْنُ أَبِي رَوَّادٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ الْخُمَصِيِّ عَنْ بَلِّ بْنِ رَبَاحٍ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ عِدَاةُ جَمْعٍ: يَا بَلُّ! أَسَكَبْتَ النَّاسَ أَوْ أَنْصَبْتَ النَّاسَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَطَوَّلَ عَلَيْكُمْ فِي جَمْعِكُمْ هَذَا فَوَهَبَ مُسِيئَكُمْ لِمُحْسِنِكُمْ. وَأَعْطَى مُحْسِنَكُمْ مَا سَأَلَ. ادْفَعُوا بِاسْمِ اللَّهِ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. أَبُو سَلَمَةَ هَذَا يَعْرِفُ اسْمَهُ. وَهُوَ مَجْهُولٌ.

916. (3024) (6903)- Bilâl İbnu Rabâh radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bana, Müzdelife vakfesinin sabahında: "Ey Bilâl! Halkı sustur -veya Halkı dinlet!"- buyurdular. Sonra halka Şu hitabede bulundular: "Allah Teâla hazretleri, şüphesiz, şu Müzdelife'nizde, sizlere iyilik ve ihsanda bulunarak, günahkârlarınızı, hayır sahiplerinizin hatırına bağışladı. İyilerinize dilediğini verdi. Öyleyse Allah'ın adıyla (buradan Mina'ya) hareket edin!"¹²⁵⁷

AÇIKLAMA:

Cem' Müzdelife demektir. Buradaki vakfe ile ilgili geniş açıklama geçti.¹²⁵⁸

* AKABE CEMRESİ (İLK TAŞLAMA YERİ)NDE DURULMAZ

917- 6904- 3033- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَتِيبَةَ عَنْ مِقْسَمٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ مَضَى وَلَمْ يَقِفْ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ.

917. (3033) (6904)- İbnu Abbas radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Akabe cemresine taş attığı zaman hemen geçiyor (orada dua ve zikir için) durmuyordu."¹²⁵⁹

* TELBİYEYİ KESME ZAMANI

918- 6905- 3039- حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ خَلْفٍ أَبُو يَسْرٍ. ثَنَا حَمْرَةُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جَبْرِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَبَّى حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. وَأَيُّوبُ هُوَ السَّخْتِيَانِيُّ.

918. (3039) (6905)- İbnu Abbâs radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Akabe cemresine (ilk taşlama)ya kadar telbiye getirdi (Lebbeyk... dedi)."¹²⁶⁰

¹²⁵⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/379-380.

¹²⁵⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/380.

¹²⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/380.

¹²⁵⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/380.

¹²⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/380.

¹²⁶⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/381.

919- 6906- 3052- حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ سَعِيدٍ الْمَصْرِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي أَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ. حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَیَاحٍ؛ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: قَعَدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِنَى يَوْمَ النَّحْرِ لِلنَّاسِ. فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي خَلَعْتُ قَبْلَ أَنْ أُدْبِجَ. قَالَ: حَرَجَ ثُمَّ جَاءَهُ آخَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي نَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ حَرَجَ فَمَا سِئِلَ يُؤْمِنُ عَنْ شَيْءٍ قُدِّمَ قَبْلَ شَيْءٍ أَوْ قَالَ حَرَجَ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

919. (3052) (6906)- Hz. Câbir İbnu Abdillâh radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, kurban günü, Mina'da halk(ın suallerine cevap vermek üzere) oturdu. Bir adam yanına gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Kurbanımı kesmezden önce traş oldum!" dedi. "Bir zararı yok!" buyurdular. Sonra bir başkası gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Taşlamaları yapmazdan önce kurbanımı kestim" dedi. "Bir zararı yok!" buyurdular. O gün menasikle ilgili takdim ve tehirde her ne sorulmuşsa mutlaka "Bir zararı yok!" diye cevap verdiler."¹²⁶¹

AÇIKLAMA:

Cumhûr, Mina'daki "Akabe cemresine taş atma", "kurban kesme" ve sonra "traş olma" amellerini, bu sırayla yapmayı "sünnet" olarak değerlendirmiştir. Dolayısıyla bunlar arasında takdim-tehir hatalarına bir günah terettüp etmeyeceği ve fidye vs. icab etmeyeceği görüşündedir. Ebu Yusuf, Muhammed, Şâfiî, Atâ, Ahmed ve İshak da bu görüştedirler. Ahmed: "Bu işi bilerek yapana ceza kurbanı gerekir" demiştir. Ebu Hanîfe, Nehâî, İbnu Abbâs, Hasan Basrî, Katade ve Malikîlerden İbnu Mâceşûn'a göre, zikri geçen menasikin mezkur sırayla yapılması vacibtir, dolayısıyla bu sırayı bozana bir kurban cezası gerekir.¹²⁶²

* KURBAN BAYRAMINDA HUTBE

920- 6907- 3056- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. ثَنَا أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ السَّامِ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْخَيْفِ مِنْ مَنَى. فَقَالَ: تَضَرَّ اللَّهُ أَمْرًا سَمِعَ مَقَالَتِي فَبَلَغَهَا. فَرَبَّ حَامِلٍ فِيهِ غَيْرُ فِقِيهِ. وَرَبَّ حَامِلٍ فِيهِ إِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ. ثَاتٌ يُغْلَى عَلَيْهِ قَلْبُ مُؤْمِنٍ: إِنْ صَنَعَ الْعَمَلِ لِلَّهِ، وَالنَّصِيحَةِ لِرُؤَسَاةِ الْمُسْلِمِينَ، وَلَزُومِ جَمَاعَتِهِمْ. فَإِنْ دَعَوْتَهُمْ تُحِيطُ مِنْ وَرَائِهِمْ. فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ فِيهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَهُوَ مَدْلَسٌ. وَقَدْ رَوَاهُ بِالْعَنْعَنَةِ. وَالْمَتْنُ عَلَى حَالِهِ صَحِيحٌ.

920. (3056) (6907)- Cübeyr İbnu Mut'im radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Mina'da Hayf (denilen dere kenarında ayağa kalkarak şunları söyledi: "Benim sözümü işitip aynen tebliğ edenin yüzünü (Kıyamet-günü) Allah ak eylesin. Çünkü fıkıh (dolu hadisleri) yüklenen nice kimseler vardır ki, fakih değildir. Nice hadis taşıyıcıları vardır ki kendilerinden daha fakih olana hadis götürürler. Üç haslet vardır ki, bunlar oldukça mü'min kalbi kin ve husûmet taşımaz: Ameli Allah rızası için ihlaslı yapmak, müslüman idarecilere hayırhah olmak, müslümanların cemaatine devam etmek... Çünkü müslümanların duaları ona katılanların hepsini kuşatır."¹²⁶³

921- 6908- 30577- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ تَوْبَةَ. ثَنَا زَائِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي سِنَانٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى نَاقَتِهِ الْمُخَضَّرَةِ بِعَرَفَاتٍ فَقَالَ: أَنْتَدِرُونَ أَيَّ يَوْمٍ هَذَا وَأَيَّ شَهْرٍ هَذَا وَأَيَّ بَلَدٍ هَذَا؟ قَالُوا: هَذَا بَلَدٌ حَرَامٌ وَشَهْرٌ حَرَامٌ وَيَوْمٌ حَرَامٌ. قَالَ: أَوْ أَنَّ أَمْوَالَكُمْ وَدِمَاءَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحَرَمَةِ شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي يَوْمِكُمْ هَذَا. أَوْ إِنِّي فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ. وَأَكَاثِرُ بِكُمْ أُمَّمَ. فَتَسْتَوِدُوا وَجْهِي. أَوْ إِنِّي مُسْتَنْقِذٌ أَنْاسًا وَمُسْتَنْقِذٌ مَنَى أَنْاسًا. فَأَقُولُ يَا رَبِّ! أَصِيحَابِي؟ فَيَقُولُ: إِنَّكَ تَدْرِي مَا أَخَذْتُوا بَعْدَكَ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ.

921. (30577) (6908)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm Arafat'ta kulakları kesik gibi küçük olan devesinin üstünde olduğu halde şöyle buyurdular: "Bugünün hangi gün olduğunu, bu ayın hangi ay olduğunu, bu beldenin hangi belde olduğunu biliyor musunuz?"

Halk: "Burası haram beldedir, bu ay haram aydır, bugün kurban günüdür" diye cevap verdiler.

Aleyhissalâtu vesselâm sözlerine şöyle devam ettiler: "Bilesiniz! Şurası muhakkak ki mallarınız, kanlarınız birbirinize karşı haramdır, tıpkı şu ayınızın şu belde ve şu gündeki haramlığı gibi. Bilesiniz! (Kıyamet günü) Havz'ın başına hepinizden önce ben geleceğim. Ben sizin çokluğunuzla diğer ümmetlere karşı iftihar edeceğim. Sakın benim yüzümü kara çıkarmayın. Haberinizi olsun! Ben pek çok kimseyi (şefaatile) ateşten kurtaracağım. Bazı kimseler de benden kurtarılacak (zebaniler onları götüreceklerdir). Ben: "Ey Rabbim! (Zebanilerin benden

¹²⁶¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/381.

¹²⁶² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/381-382.

¹²⁶³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/382.

kaçırdıkları) benim sahabeciklerimdi (niye cehenneme götürülüyorlar?) diyeceğim. Allah Teâla hazretleri şöyle buyuracak: "Senden sonra onların neler ihdas ettiklerini sen bilmiyorsun!"¹²⁶⁴

AÇIKLAMA:

Veda hutbesi olarak bilinen ve tek bir metin halinde birleştirilen hutbe ile yukarıdaki metinler arasında oldukça fazla noksan-ziyade farkı mevcuttur. Rivayetlerde parça parça gelen ifadeler Veda haccı sırasında Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın bütün konuşmalarının derlenmesiyle hasıl edilmiştir. Halbuki Veda haccı sırasında Aleyhissalâtu vesselâm muhtelif vesilelerle hitapta bulunmuştur. Ashab, bunlardan hatırında kalanları rivayet etmiştir. Fakihlerimiz bunları değerlendirmede ihtilafa düşmüştür: Hanefilere göre hacc esnasında verilmesi gereken hutbe üçtür: Zilhicce'nin 7, 9, ve 11. günleri; Şâfiilere göre dördtür. Zilhicce'nin 7, 9, 10 ve 11. günleri; Ahmed İbnu Hanbel'e göre üçtür: Zilhicce'nin 9, 10. ve 12. günleri. Bu farklılıklar, rivayetlerdeki ihtilaflardan gelir. Demek ki Resûlullah bu günlerin her birinde hitabede bulunmuş olmalıdır.¹²⁶⁵

* ZEMZEM İÇME ADABI

922- 6909- 3061- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ سُوْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ جَالِسًا. فَجَاءَهُ رَجُلٌ. فَقَالَ: مِنْ أَيْنَ جِئْتَ؟ قَالَ: مِنْ زَمْرَمَ. قَالَ: فَشَرِبْتَ مِنْهَا كَمَا يَنْبَغِي؟ قَالَ: وَكَيْفَ؟ قَالَ: إِذَا شَرِبْتَ مِنْهَا فَاسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ وَتَنَفَّسْ ثَنًا. وَتَضَلَّعْ مِنْهَا. فَإِذَا فَرَعْتَ فَاحْمَدِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ. فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ آيَةَ مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُنَافِقِينَ، إِنَّهُمْ يَنْضَلُّعُونَ مِنْ زَمْرَمَ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ مَوْثِقُونَ.

922. (3061) (6909)- Muhammed İbnu Abdirrahman İbni Ebî Bekr radiyallahu anhum anlatıyor: "Ben İbnu Abbas radiyallahu anhumâ'nın yanında oturuyordum. Ona bir adam gelmişti. "Nereden geliyorsun?" diye sordu. Adam: "Zemzemden!" dedi. İbnu Abbâs: "Ondan gerektiği şekilde içtin mi?" diye sordu. Adam: "Nasıl?" deyince açıkladı: "Zemzem içerken kıbleye döneceksin. Besmele çekeceksin. Üç kere nefes alıp kana kana içeceksin. İçip bitirince aziz ve celil olan Allah'a hamdedeceksin. Zira Aleyhissalâtu vesselâm şöyle buyurdular: "Münafıklarla bizim aramızdaki fark, onların zemzemi kana kana içmemeleridir."¹²⁶⁶

923- 6910- 3062- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُؤَمِّلِ: إِنَّهُ سَمِعَ أَبَا الزُّبَيْرِ يَقُولُ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَاءُ زَمْرَمَ لِمَا شَرِبَ لَهُ. قَالَ السُّيُوطِيُّ فِي حَاشِيَةِ الْكِتَابِ: هَذَا الْحَدِيثُ مشهور على السنة كثيرا. واختلف الحفاظ فيه. فمنهم من صححه ومنهم من حسنه ومنهم من صغفه. والمعتمد الأول. في الزوائد: هَذَا إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ، لضعف عبد الله بن المؤمل. وقد أخرجه الحاكم في المستدرک من طريق ابن عباس. و قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ، سَنَادُهُ قَالَ السَّنَدِيُّ: قُلْتُ وَقَدْ ذَكَرَ الْعُلَمَاءُ أَنَّهُمْ فُوجِدُوهُ كَذَلِكَ.

923. (3062) (6910)- Hz. Câbir radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Zemzem suyu ne maksatla içilirse o maksatla faydalıdır."¹²⁶⁷

AÇIKLAMA:

Alimlerce sıhhatine zann-ı galib hasıl olan bu hadis, zemzem içerken niyet etme edebini getiriyor: Açlığın veya susuzluğun giderilmesine niyet edilebileceği gibi, hastalığa şifaya veya bir başka şeye de niyet edilebilir. Bazı şarihler bittectrûbe, Allah'ın izni ile niyetlerinin yerine geldiğini ifade etmişlerdir.¹²⁶⁸

* MUHASSAB NAM MEVKİDE KONAKLAMA

924- 6911- 3068- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ عَنْ عَمَّارِ بْنِ زُرَيْقٍ عَنْ عَمَّاشٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ سُوْدٍ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: ادَّلَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ النَّفَرِ مِنَ الْبَطْحَاءِ إِذْ جَاءَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ عَلَى شَرَطِ مُسْلِمٍ.

924. (3068) (6911)- Hz. Aişe radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Mina'dan döndüğü günü ertesi güne bağlayan gecenin sonunda Batha'dan Medine'ye hareket etti."¹²⁶⁹

¹²⁶⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/383.

¹²⁶⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/383.

¹²⁶⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/384.

¹²⁶⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/384.

¹²⁶⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/385.

¹²⁶⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/385.

AÇIKLAMA:

Hadislerde bazan Muhassab, bazan Bathâ, bazan da Ebtah olarak geçen bu yer, Mina ile Mekke arasında yer alan bir derenin adıdır. Burada Resûlullah konaklamış ve hatta, Resûlullah'tan sonra Hz. Ebu Bekr, Ömer ve Osman radiyallahu anhüm ecmaîn'in de aynı yerde konaklamış olmalarına rağmen ülemâ, orada konaklamanın hacc menasikinden olmadığını belirtirler. Aleyhissalâtu vesselâm'ın, dinlenmek, Medine'ye hareketi kolaylaştırmak için bu konaklamayı yapmış olacağını söylerler. (Daha geniş açıklama geçti.)¹²⁷⁰

* VEDA TAVAFI

3071- 6912- 925- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُنْفِرَ الرَّجُلُ حَتَّى يَكُونَ آخِرَ عَهْدِهِ بِالْبَيْتِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ إِبْرَاهِيمُ، هُوَ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ الْمَكِّي الْفَرَبَرِيُّ. ضَعَفَهُ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ.

925. (3071) (6912)- İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, hacının son amelinin (veda tavafi denilen) Ka'be'yi tavaf etmek olmadıkça Mekke'den ayrılmasını yasakladı."¹²⁷¹

AÇIKLAMA:

Hangi çeşit hacc yapılmış olursa olsun, hacc menasikinin son safhasının veda tavafi olması gerekmektedir. Hanefiler, Şâfi'iler, Hanbeliler bu hususta müteffiken "vacibtir" derler. Mâlikiler ve bir kavlinde Şâfi'î "sünnettir" demiştir. Vacib diyenlere göre, terki halinde ceza olarak kurban kesilir. Şu da bilinmelidir: Veda tavafi adet gören kadınlarla, lohusa kadınlara, bir de Mikat denilen bölge dahilinde oturan hacılara vacib değildir.¹²⁷²

* İHRAMLININ AV CEZASI

3086- 6913- 926- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ مُهَبِّ. ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَرَارِيُّ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ. ثَنَا حُسَيْنُ الْمُعَلِّمُ، عَنْ أَبِي الْمُهَزَّمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فِي بَيْضِ النَّعَامِ بُصِيئَةُ الْمُحَرَّمِ. ثَمَنُهُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، مَجْهُولٌ. وَأَبُو الْمُهَزَّمِ؛ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ سَفْيَانَ ضَعِيفٌ.

926. (3086) (6913)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İhramlı kişi deve kuşu yumurtası kırarak olursa, o yumurtanın bedeline denk fidye ödemelidir."¹²⁷³

3089- 6915- 927- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ ابْنِ نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّهُ قَالَ: يَقْتُلُ الْمُحَرَّمُ الْحَيَّةَ وَالْعُقْرَبَ وَالسَّبُعَ الْعَادِيَّ وَالْكَلْبَ الْعَقُورَ وَالْفَارَةَ الْفَوَيْسِقَةَ. فَقِيلَ لَهُ: لِمَ قِيلَ لَهَا الْفَوَيْسِقَةُ؟ قَالَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَيْقِظَ لَهَا وَقَدْ أَخَذَتْ الْفَتِيلَةَ لِنُحْرٍ بِهَا الْبَيْتُ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ يَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، وَهُوَ ضَعِيفٌ، وَإِنْ، أَخْرَجَ لَهُ مُسْلِمٌ.

927. (3089) (6914)- Ebu Sa'îd radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İhramlı yılanı, akrebi, saldırgan yırtıcı hayvanı, kelb-i akûru (saldırgan köpek, kurt, aslan, kaplan vs.), fasıkcık fareyi öldürebilir (bunları öldürdüğü için fidye ödemez)."
Ebu Saîd'e fareye niye "fasıkcık" dendiği sorulmuştu. "Çünkü (bir keresinde) Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, onun yanında olan kandilin fitilini evi yakmak üzere sürüklemesinden dolayı uykusundan uyanmıştı" diye cevap verdi."¹²⁷⁴

AÇIKLAMA:

Bu hususlarda açıklama geçti.¹²⁷⁵

* İHRAMLIYA AV HAYVANI YEMEK YASAKTIR

¹²⁷⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/385.

¹²⁷¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/385.

¹²⁷² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/386.

¹²⁷³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/386.

¹²⁷⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/386-387.

¹²⁷⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/387.

928- 6915- 3091- حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عُمَرَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ الْكَرِيمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ؛ قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلَحْمٍ صَدِيدٍ وَهُوَ مُحَرَّمٌ فَلَمْ يَأْكُلْهُ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، وَهُوَ أَبُو الْمُخَارِقِ، وَهُوَ ضَعِيفٌ.

928. (3091) (6915)- Hz. Ali radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a ihramlı iken av eti getirilmiştı, onu yemedi."¹²⁷⁶

AÇIKLAMA:

Bir kısım selef ülemâsı bu nevi hadislere dayanarak, ihramlının, ister ihramlı, ister ihramsız tarafından avlanmış olsun, av etini yiyemeyeceğı kanaatindedir. Bunlar görüşlerine Mâide suresinin 96. ayetini de delil yaparlar: "Size ihramlı olduğunuz müddetçe kara avı haram kılınmıştır." Ahmed, şâfi'î ve cumhurun hükmü böyledir. Hanefiler, "İhramlının herhangi bir yardım olmaksızın, ihramsız tarafından avlanan avı, ihramlının yemesinde bir beis yoktur. Hatta ihramsız kişi bu avı ihramlıya yedirmek niyetiyle avlamış olsa bile mübahtır" demiştir. Bunların görüşünü te'yid eden rivayetlerden biri müteakip hadistir.¹²⁷⁷

929- 6916- 3092- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّمِيمِيِّ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَاهُ جِمَارَ وَحْشٍ وَأَمَرَهُ أَنْ يَفْرُقَهُ فِي الرَّفَاقِ وَهُمْ مُحَرَّمُونَ. فِي الزَّوَانِدِ: رَجَالُ إِسْنَادِهِ ثِقَاتٌ. فِي أَطْرَافٍ: قَالَ يَعْقُوبُ بْنُ شَيْبَةَ: هَذَا الْحَدِيثُ أَعْلَمُ رَوَاهُ هَكَذَا غَيْرُ ابْنِ عُيَيْنَةَ. وَأَحْسَبُهُ أَرَادَ أَنْ يَخْتَصِرَهُ فَأَخْطَأَ فِيهِ. وَقَدْ خَالَفَهُ النَّاسُ جَمِيعًا. فَقَالُوا فِي حَدِيثِهِمْ: فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَا بَكْرٍ أَنْ يَقْسِمَهُ فِي الرِّقَابِ وَهُمْ مُحَرَّمُونَ.

929. (3092) (6916)- Talha İbnu Ubeydillah radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, bana bir vahşi eşek verdi ve arkadaşlar arasında taksim etmemi emretti. O sırada arkadaşlarımlın hepsi de ihramlıydı."¹²⁷⁸

* DİŞİ VE ERKEK HAYVANLARDAN MEKKE'YE KURBAN GÖNDERME

930- 6917- 3101- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى. أَنَبَأَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ عَنْ إِيَّاسِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي بُدْنِهِ جَمَلٌ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ الزَّبِيدِي، ضَعْفُهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَعِينٍ وَغَيْرُهُمَا.

930. (3101) (6917)- İyas İbnu Seleme'nin babası (Seleme) radiyallahu anı'nı anlattığına göre: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın kurbanlık develeri arasında bir de erkek deve vardı."¹²⁷⁹

* MEKKE EVLERİNİ KİRAYA VERME

931- 6918- 3107- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ نَضْلَةَ؛ قَالَ: تُوْفِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَا تَدْعَى رِبَاعَ مَكَّةَ أَلِ السَّوَائِبِ. مِنْ اخْتِاجِ سَكَنٍ. وَمِنْ أَسْتَعْنَى أَسْكَنَ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ عَلَى شَرَطِ مُسْلِمٍ. وَلَيْسَ لِعَلْقَمَةَ بْنِ نَضْلَةَ، عِنْدَ ابْنِ مَاجَةَ، سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ. وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ. قَالَ السَّنْدِيُّ: قُلْتُ: الْحَدِيثُ حَجَّةٌ إِذْ يَرَوِي ذَلِكَ. لَكِنْ قَالَ الدِّمِيرِيُّ: عَلْقَمَةُ بْنُ نَضْلَةَ يَصِحُّ لَهُ صَحْبَةٌ. وَلَيْسَ لَهُ فِي الْكُتُبِ شَيْءٌ سِوَاهُ. ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي أَتْبَاعِ التَّابِعِينَ مِنَ الثَّقَاتِ. وَهَذَا الْحَدِيثُ ضَعِيفٌ وَإِنْ كَانَ الْحَاكِمُ رَوَاهُ فِي مُسْتَدْرَكِهِ.

931. (3107) (6918)- Alkame İbnu Nadle radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer radiyallahu anhumâ vefat ettikleri zaman Mekke'nin evlerine "sevâib (yani oturanların mülkü değil, ihtiyaç sahiplerine terkedilmiş)" denmekte idi. Kim, (meskene) muhtaç ise bu evlerde oturur, kim de muhtaç değilse ihtiyacı olanı orada (kirasız) oturtur idi."¹²⁸⁰

AÇIKLAMA:

¹²⁷⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/387.

¹²⁷⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/387.

¹²⁷⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/387.

¹²⁷⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/388.

¹²⁸⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/388.

Mekke'deki binaların durumu hakkında ülemâ ihtilaf eder. Bir kısmı bu ve benzeri rivayetlere dayanarak onların satılamayacağı, kiralanamayacağı hükmüne varmışlardır. Bu kanaatte olanlar Hacc suresinin 25. ayetini de kendilerine delil yaparlar. Ayet-i kerime'de Rab Teâla Hazretleri "Mescid-i Haram'ın, orada ikamet edenlere ve etmeyenlere eşit kılındığını" beyan eder.

Mekke binalarının satılabileceği, kiralanabileceği kanaatinde olanlar, ayette geçen hükmün sadece Ka'be ile ilgili olduğunu, Mescid-i Haram tabiriyle Harem-i Şerif değil sadece Ka'be'nin kastedildiğini söylemişlerdir. Mezkur âyetin tefsirinde geniş mâlumat bulunabilir.¹²⁸¹

* MEKKE'NİN FAZİLETİ

3109- 6919- 932- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. يُونسُ بْنُ بُكَيْرٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ. ثَنَا أَبَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ بْنِ بَنَاقٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ؛ قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ عَامَ الْفَتْحِ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ مَكَّةَ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ. فَهِيَ حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. يَعْصِدُ شَجَرُهَا وَ يَنْقَرُ صَنِيدُهَا وَ يَأْخُذُ لَفْطَتِهَا إِنْ مُنْشِدٌ. فَقَالَ الْعَبَّاسُ: إِنْ دُخِرَ فَإِنَّهُ لِلْيُبُوتِ وَالْقُبُورِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنْ دُخِرَ فِي الزَّوَادِ: هَذَا الْحَدِيثُ وَإِنْ كَانَ صَرِيحًا فِي سَمَاعِهَا مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَكِنْ فِي إِسْنَادِهِ أَبَانُ بْنُ صَالِحٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

932. (3109) (6919)- Safiyye Bintu Şeybe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ı Fetih yılında dinlemiştim. Şöyle buyurdular:

"Ey insanlar! Allah arz ve semayı yarattığı gün Mekke'yi haram kılmıştır. Orası Kıyamet gününe kadar haramdır. Bitkisi sürülmez, av hayvanı ürkütülmez, buluntusu da sadece (sahibini bulmak üzere) ilan etmek için alınır."

Bu esnada (amcası) Abbas radiyallahu anh: "İzhir otu hariç (olsun!). Çünkü evler ve kabirler için ona ihtiyacımız var!" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm da: "İzhir otu hariç!" buyurdular."¹²⁸²

3110- 6920- 933- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ وَابْنُ الْفُضَيْلِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زَيْدٍ. أَنَبَانَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَابِطٍ عَنْ عِيَّاشِ بْنِ أَبِي رَيْبَعَةَ الْمَخْزُومِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَرَأَى هَذِهِ الْمَاءَ بِخَيْرٍ مَا عَظَّمُوا هَذِهِ الْحُرْمَةَ حَقَّ تَعْظِيمِهَا. فَإِذَا ضَيَّعُوا ذَلِكَ هَلَكُوا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ يَزِيدُ بْنُ أَبِي زَيْدٍ، وَاخْتَلَطَ بِأَخْرَ.

933. (3110) (6920)- Ayyâş İbnu Ebi Rebî'a el-Mahzûmî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bu ümmet, şu haram yerlere hakkı olduğu hürmeti gösterdiği müddetçe hayır üzere devam eder. Bu hürmete riayet etmediler mi helak olurlar."¹²⁸³

AÇIKLAMA:

Haram bölge ile ilgili açıklama geçti.¹²⁸⁴

* MEDİNE'NİN FAZİLETİ

3113- 6921- 934- حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْعُثْمَانِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ؛ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ! إِنَّ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلَكَ وَنَبِيَّكَ. وَإِنَّكَ حَرَّمْتَ مَكَّةَ عَلَى لِسَانِ إِبْرَاهِيمَ. اللَّهُمَّ! وَأَنَا عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ. وَإِنِّي أَحَرَّمُ مَا بَيْنَ بَنِيهَا. قَالَ أَبُو مَرْوَانَ: بَنِيهَا حَرَّتِي الْمَدِينَةَ. أَصْلُ الْحَدِيثِ فِي الصَّحِيحِينَ. لَكِنَّ الْحَدِيثَ بِهَذَا الْوَجْهِ مِنَ الزَّوَادِ. قَالَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ وَثَقَهُ أَبُو حَاتِمٍ. وَقَالَ صَالِحُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّدي: ثَقَّةٌ صَدُوقٌ إِنَّهُ يَرْوِي عَنْ أَبِيهِ الْمَنَاكِيرَ. وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ: يَخْطِئُ وَبِخَالَفَ. وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ اللَّهِ الْحَاكِمُ: فِي حَدِيثِ بَعْضِ الْمَنَاكِيرِ.

934. (3113) (6921)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ey Allahım! İbrahim aleyhisselâm senin Halilindir, peygamberindir. Sen Mekke'yi İbrahim'in diliyle haram kıldın. Ey Allahım! Ben de senin abdin ve peygamberinim. Ben de (Medine'yi) iki kayalıği arasında kalan kısmıyla haram kılıyorum."¹²⁸⁵

AÇIKLAMA:

¹²⁸¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/388-389.

¹²⁸² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/389.

¹²⁸³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/390.

¹²⁸⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/390.

¹²⁸⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/390

Medine'nin haramlığı ile ilgili geniş açıklama yapıldı.¹²⁸⁶

935- 6922- 3115- حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ. ثَنَا عِنْدَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَكْنَفٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ أَحَدًا جَبَلٍ يُجْبُنَا وَنُجْبُهُ. وَهُوَ عَلَى ثُرْعَةٍ مِنْ ثُرَاعِ الْجَنَّةِ. وَغَيْرُ عَلَى ثُرْعَةٍ مِنَ ثُرَاعِ النَّارِ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ إِسْحَاقَ وَهُوَ مَدْلَسٌ. وَقَدْ عَنَعْنَاهُ وَشَيْخُهُ عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ الْبَخَارِيُّ: فِي حَدِيثِهِ نَظَرٌ. وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ: 'عَمَلٌ لَهُ سَمَاعًا مِنْ أَنَسٍ. وَيُدْفَعُهُ مَا فِي ابْنِ مَاجَةَ مِنَ التَّصْرِيحِ بِالسَّمَاعِ.'

935. (3115) (6922)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Uhud, şüphesiz bizi seven, bizim de kendisini sevdiğimiz bir dağdır ve cennet bahçelerinden bir bahçenin üstündedir. Ayr dağı da cehennem derelerinden bir derenin üzerindedir."¹²⁸⁷

* YAĞMUR YAĞARKEN KA'BE'Yİ TAVAF

936- 6923- 3118- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ. ثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَجَّانَ قَالَ: طُفْنَا مَعَ أَبِي عَقَالٍ فِي مَطَرٍ. فَلَمَّا قَضَيْنَا طَوَافَنَا أَتَيْنَا خَلْفَ الْمَقَامِ. فَقَالَ: طُفْتُ مَعَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فِي مَطَرٍ. فَلَمَّا قَضَيْنَا الطَّوَّافَ أَتَيْنَا الْمَقَامَ فَصَلَّيْنَا رَكْعَتَيْنِ. فَقَالَ لَنَا أَنَسٌ: انْتَبِهُوا الْعَمَلِ. فَقَدْ غَفِرَ لَكُمْ. هَكَذَا قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَطُفْنَا مَعَهُ فِي مَطَرٍ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ دَاوُدُ بْنُ عَجْنٍ ضَعْفُهُ ابْنُ مَعِينٍ وَأَبُو دَاوُدَ وَالْحَاكِمُ وَالنَّقَاشُ. وَقَالَ: رَوَى عَنْ أَبِي عَقَالٍ أَحَادِيثَ مَوْضُوعَةٍ. وَشَيْخُهُ أَبُو عَقَالٍ اسْمُهُ هَلْ بْنُ زَيْدٍ ضَعْفُهُ أَبُو حَاتِمٍ وَالْبَخَارِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ عَدِيٍّ وَابْنُ حَبَانَ. وَقَالَ: يَرَوِي عَنْ أَنَسٍ أَشْيَاءَ مَوْضُوعَةٍ مَا حَدَّثَ بِهَا أَنَسٌ قَطْرًا. يَجُوزُ احْتِجَاجُ بِهِ بِحَالٍ.

936. (3118) (6923)- Dâvud İbnu Aclân radiyallahu anı anlatıyor: "Babam İkal ile birlikte yağmurlu bir günde tavafta bulunduk. Tavafımız bitince Makam(-ı İbrahim)in arka kısmına geldik. Babam orada dedi ki: "Enes İbnu Mâlik radiyallahu anı ile birlikte yağmur altında tavaf yaptım. Tavafı bitirdiğimizde, buraya geldik, iki rek'at namaz kıldık. O zaman Enes radiyallahu anı bize: "Tavafa yeniden başlayın. Zira mağfiret olundunuz. Biz Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la birlikte yağmur altında tavaf ermiştik de bize böyle buyurmuştu" dedi."¹²⁸⁸

* YAYA OLARAK HACC YAPMAK

937- 6924- 3119- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَفْصٍ الْبَلِّيُّ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانَ عَنْ حَمْرَةَ بْنِ حَبِيبِ الرَّيَّاتِ عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَعْيَنَ، عَنْ أَبِي الطَّفِيلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ؛ قَالَ: حَجَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ مَشَاءً. مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ. وَقَالَ: ارْبُطُوا أَوْسَاطَكُمْ بِأَزْرَافِكُمْ وَمَشَى خِلْفَ الْهَرَوَلَةِ. فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ ضَعِيفٌ، عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَعْيَنَ الْكُوفِيِّ قَالَ فِيهِ ابْنُ مَعِينٍ: لَيْسَ بِشَيْءٍ. وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَافِضِيٌّ. وَقَالَ النَّسَائِيُّ: لَيْسَ ثِقَةً. وَيَحْيَى بْنُ يَمَانَ الْعَجَلِيُّ وَإِنْ رَوَى لَهُ مُسْلِمٌ فَقَدْ اخْتَلَطَ بِأَخْرَةٍ. وَلَمْ يَتَمَيَّزْ حَالٌ مِنْ رَوَى عَنْهُ هُوَ قَبْلَ اخْتِطَ أَوْ بَعْدَهُ فَاسْتَحَقَّ التَّرْكَ. وَقَالَ الدِّمِيرِيُّ: انْفَرَدَ بِهِ الْمُصَنِّفُ. وَهُوَ ضَعِيفٌ مُنْكَرٌ مُرَدُّودٌ بِأَحَادِيثِ الصَّحِيحَةِ الَّتِي تَقَدَّمَتْ أَنْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابَهُ لَمْ يَكُونُوا مَشَاءً مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ.

937. (3119) (6924)- Ebu Saîd radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ve ashab-ı kiram hazeratı radiyallahu anhum ecmaîn, Medine'den Mekke'ye yaya olarak hacc yaptılar. (Bu sırada) Aleyhissalâtu vesselâm: "İzarlarınızı (=vücudun belden aşağısını örten peştemal) bellerinize bağlayın" buyurmuş, sonra da bazan hızlı bazan yavaş yürümüşü."¹²⁸⁹

ACIKLAMA:

Bu hadis, Resûlullah ve ashabının binekleri üzerinde hacc yaptığını ifade eden sahih hadislerle muhalefet eden zayıf hadislerdendir. Bunlara usulcüler münker demiştir. Münker hadislerin hükmüyle amel edilmez. Ülemâ haccı binekli olarak yapmanın efdal olduğuna hükmetmiştir. Hadisin nefsülemirde sahih olma ihtimaline binaen: "Resûlullah'la hacc yapan ashabtan bir kısmının yaya olmuş olmaları muhtemeldir, bu durumu aksettirebilir" diye tevîl edilmiştir.¹²⁹⁰

¹²⁸⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/390.

¹²⁸⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/391.

¹²⁸⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/391.

¹²⁸⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/392.

¹²⁹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/392.

KURBANLAR BÖLÜMÜ

* RESÛLULLAH'IN KURBANLARI

938- 6925- 3122- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ. أَنبَأَنَا سُفْيَانُ التَّوْرِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُضَحِّيَ اشْتَرَى كَبْشَيْنِ عَظِيمَيْنِ سَمِيْنَيْنِ أَقْرَنَيْنِ أَمْلَحَيْنِ مَوْجُونَيْنِ. فَذَبَحَ أَحَدَهُمَا عَنْ أُمَّتِهِ لِمَنْ شَهِدَ اللَّهَ بِالتَّوْحِيدِ وَشَهِدَ لَهُ بِالْبَغِ. وَذَبَحَ الْآخَرَ عَنْ مُحَمَّدٍ وَعَنْ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ .

938. (3122) (6925)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm kurban kesmek istediğı zaman iki tane büyük şişman çift boynuzlu alaca, hadımlattırılmış koç alardı. Bunlardan birisini Allah'ın birliğine ve kendisinin peygamberliğine şahadet eden ümmeti adına keser, diğerini de Muhammed ve Âl-i Muhammed Aleyhissalâtu vesselâm adına keserdi."¹²⁹¹

* KURBAN BAYRAMINDA KESİLEN KURBAN VACİB Mİ?

939- 6926- 3123- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَرَجٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحِّ فَتَقَرَّبَ مُصْرًا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيَّاشٍ وَهُوَ وَإِنْ رَوَى لَهُ مُسْلِمٌ فَإِنَّمَا أَخْرَجَ لَهُ فِشَ الْمَتَابِعَاتِ وَالشَّوَاهِدِ. وَقَدْ ضَعَفَهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ. وَقَالَ أَبُو حَاتِمٍ: صَدُوقٌ. وَقَالَ ابْنُ يُونُسَ: مَنكَرُ الْحَدِيثِ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حِبَانَ فِي الثَّقَاتِ .

939. (3123) (6926)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Maddi imkânı olup da kurban kesmeyen namazgâhımıza sakın yaklaşmayın."¹²⁹²

AÇIKLAMA:

Bu sadette gelen hadisleri alimler farklı yorumlara tabi tutmuşlardır. Daha önce teferruatlı olarak kaydettik. Şöyle özetleyebiliriz: Ebu Hanîfe, şer'an zengin sayılan kimse için kurban kesmeyi vacib addetmiştir. Şâfi'i, Ahmed İbnu Hanbel, İshak, Ebu Sevr, Ebu Yusuf, Muhammed eş-Şeybânî, İmâm Mâlik sünnet addetmiştir. Hanefilerde fetva İmam Azam'a göre verilmiştir.¹²⁹³

* KURBAN KESMENİN SEVABI

940- 6927- 312- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلْفٍ الْعَسْقَوْنِيُّ. ثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَّاسٍ. ثَنَا سَمْعٌ بْنُ مُسْكِينٍ. ثَنَا عَائِذُ اللَّهِ عَنْ أَبِي دَاوُدَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ؛ قَالَ: قَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا هَذِهِ ضَاحِيٌّ؟ قَالَ: سَنَةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا: فَمَا لَنَا فِيهَا؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٍ قَالُوا: فَالْصُّوْفُ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الصُّوْفِ حَسَنَةٌ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو دَاوُدَ. وَاسْمُهُ نَفِيعُ بْنُ الْحَارِثِ. وَهُوَ مَتْرُوكٌ. وَاتَّهَمَ بَوَاضِعَ الْحَدِيثِ .

940. (312) (6927)- Zeyd İbnu Erkam radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın ashabı: "Ey Allah'ın Resûlü dediler, bayram günü kesilen şu kurban nedir?"

"Bu babanız İbrahim aleyhissalâm'ın sünnetidir" buyurdular. Ashab: "Peki, kurban kesmede bize ne gibi sevap var ey Allah'ın Resûlü!" dediler.

"Kurbanın her bir kılı için bir sevap" buyurdular. Ashab tekrar: "(Kesilen kurban, koyun kuzu gibi) yünlü ise ey Allah'ın Resûlü (sevap nasıl olacak)?" diye sordular. Aleyhissalâtu vesselâm: "Yünün her bir kılı için de bir sevap var!"¹²⁹⁴ buyurdular.

* MÜSTEHAİB OLAN KURBANLAR

941- 6928- 3129- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ. أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ. ثَنَا يُونُسُ بْنُ مَيْسَرَةَ بْنِ حَلْبَسٍ؛ قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ أَبِي سَعِيدٍ الزُّرْقَانِيِّ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى شِرَاءِ الضَّحَايَا. قَالَ يُونُسُ: فَأَشَارَ أَبُو سَعِيدٍ إِلَى كَبْشٍ أَدْعَمَ لَيْسَ بِالْمُرْتَقِعِ وَ الْمُنْضَعِ فِي جِسْمِهِ. فَقَالَ لِي: اشْتَرِ لِي هَذَا. كَأَنَّهُ شَبَّهَهُ بِكَبْشِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ.

¹²⁹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/393.

¹²⁹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/393.

¹²⁹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/394.

¹²⁹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/394.

941. (3129) (6928)- Yunus İbnu Meysere İbni Halbes radiyallahu anı anlatıyor: "Ebu Sa'îd ez-Zürakkî -ki Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın ashabındandır- ile birlikte kurbanlarımızı satın almaya çıktık. Yunus der ki: "Ebu Sa'îd vücutta ne iri ne de alçak olan siyah nişanlı bir koça işaret ederek bana dedi ki: "Bana şunu satın al!" Ebu Saîd, sanki bu koçu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın koçuna benzetmişti."¹²⁹⁵

942- 3134- 6929- 942- حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ. ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ أَبِي حَاضِرٍ، زَيْدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: قُلْتُ: بَلْ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَنْحَرُوا الْبَقَرَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَأَبُو حَاضِرٍ اسْمُهُ عُثْمَانُ بْنُ حَاضِرٍ .

942. (3134) (6929)- İbni Abbas radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm zamanında (bir ara) develer miktarca azalmıştı. Ashabına sığırların kurban edilmesini emretti."¹²⁹⁶

* KAÇ DAVAR BİR DEVE YERİNE GEÇER?

943- 3136- 6930- 943- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَمَّرٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرِ بْنِ الزُّرَّانِيِّ. ثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ؛ قَالَ: قَالَ عَطَاءُ الْخُرَّاسَانِيُّ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّ عَلَيَّ بَدَنَةً. وَأَنَا مُوسِرٌ بِهَا. وَ أَجِدُهَا فَأَشْتَرِيهَا. فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبْتَاعَ سَبْعَ شِيَاهٍ فَيَذْبَحَهُنَّ. فِي الزَّوَادِ: رِجَالُ أَهْلِ سَنَادٍ رِجَالُ الصَّحِيحِ. إِنْ أَنْ عَطَاءُ الْخُرَّاسَانِيُّ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ ابْنِ عَبَّاسٍ. قَالَ هُ، مَامُ أَحْمَدُ. وَلَكِنْ قَالَ شَيْخُنَا أَبُو زُرْعَةَ: رَوَيْتَهُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي صَحِيحِ الْبَخَارِيِّ. أَيْ فَهَذَا يَدُلُّ عَلَى السَّمَاعِ. وَقَالَ: ابْنُ جُرَيْجٍ مَدْلَسٌ. وَقَدْ رَوَاهُ بِالْعَنْعَنَةِ. وَقَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَانُ: ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءِ الْخُرَّاسَانِيِّ ضَعِيفٌ. إِنَّمَا هُوَ كِتَابٌ دُونَهُ إِلَيْهِ .

943. (3136) (6930)- İbnu Abbâs radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bir adam geldi ve: "Üzerimde bir deve (kurbanı) borcu var. Ben onu satın alacak gücteyim. Ama deve bulamıyorum ki satın alayım" dedi. Bunun üzerine Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ona yedi davar satın alıp kesmesini emretti."¹²⁹⁷

* KURBANIN ASGARİ YAŞ HADDİ

944- 3139- 6931- 944- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى مَوْلَى سَلَمَةَ عَنْ أُمِّهِ: قَالَتْ: حَدَّثَنِي أُمُّ بِلَالٍ بِنْتُ هِلَالٍ عَنْ أَبِيهَا؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَجُوزُ الْجَذَعُ مِنَ الضَّئَانِ أَضْحِيَّةً قَالَ السَّنْدِيُّ: الْحَدِيثُ مِنَ الزَّوَادِ وَلَمْ يَتَعَرَفْ فِي الزَّوَادِ: "سناده. وَقَالَ الدِّمِيرِيُّ: قَالَ ابْنُ حَزْمٍ: إِنَّهُ حَدِيثٌ سَاقِطٌ لِهَيْوَالَةِ أُمِّ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي يَحْيَى. وَأَمُّ بِلَالٍ أَيْضًا مَجْهُولَةٌ. يَدْرِي أَنَّهَا صَحَابِيَّةٌ أَمْ . قَالَ السَّنْدِيُّ: كَذَّابٌ. وَأَصَابَ فِي أَوَّلِ وَأَخْطَأَ فِي الثَّانِي. فَقَدْ ذَكَرَ أُمُّ بِلَالٍ فِي الصَّحَابَةِ، ابْنُ مَنَدَةَ، وَأَبُو نَعِيمٍ وَ ابْنُ عَبْدِ الْبَرِّ. ثُمَّ قَالَ الذَّهَبِيُّ فِي الْمِيزَانِ: إِنَّهَا تَعْرِفُ. وَوَقَفَهَا الْعَجَلِيُّ اهـ. وَأَفَادَ فِي الزَّوَادِ أَنَّ أَوَّلَ الْحَدِيثِ مَوْجُودٌ فِي أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ بِأَسْنَادٍ صَحِيحِهِ .

944. (3139) (6931)- Ümmü Bilâl Binti Hilâl babasından naklediyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Koyun nev'inden ceza' (yani altı ayını doldurmuş ve bir yılını doldurandan geri kalmayan dolgun kuzu)nun bayram kurbanı olması câizdir."¹²⁹⁸

* KURBAN NİYETİYLE SATIN ALINAN HAYVAN SAKATLANIRSA

945- 3146- 6932- 945- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، وَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ أَبُو بَكْرٍ قَا: ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ الثَّوْرِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَرْظَةَ، نَصَارِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ؛ قَالَ: ابْتِغْنَا كَبْشًا نُضَحِّي بِهِ. فَأَصَابَ الذَّنْبُ مِنَ الْيَتَةِ أَوْ أُذُنِهِ. فَسَأَلْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَمَرَنَا أَنْ نُضَحِّي بِهِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ جَابِرُ الْجَعْفِيُّ، وَهُوَ ضَعِيفٌ قَدْ اتَّهَمَ. قَالَ الدِّمِيرِيُّ: قَالَ ابْنُ حَزْمٍ: هُوَ أَثَرُ رَوَى فِين جَابِرِ الْجَعْفِيِّ وَهُوَ كَذَّابٌ .

945. (3146) (6932)- Ebu Saîd'l-Hudrî radiyallahu anı anlatıyor: "Kurban etmek üzere bir koyun satın almıştık. Kurt kuyruğunu veya kulağını kaptı. Biz durumu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a sorduk. Bize onu kurban etmemizi söyledi."¹²⁹⁹

¹²⁹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/395.

¹²⁹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/395.

¹²⁹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/395-396.

¹²⁹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/396.

¹²⁹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/396.

AÇIKLAMA:

Hadis zayıf olduğu için hükmüyle amel edilmemiştir. Hanefiler: "Sağlam olarak satın alınan kurbanlık, kesilmezden önce kurban edilmeye mani bir hale giriftar olursa adamın haline bakılır. Şer'an zenginse bir kurbanlık daha alır ve onu keser. Zengin değilse o ayıplanan hayvanı keser" derler. Şâfiîler bu durumda, kurbanlığı satın alan zengin veya fakir olmasına bakmadan "ayıplı hayvan kurban olmaz, sahibi, ayıplanan hayvanı başka şekilde değerlendirir, kurban için yeni bir hayvan satın alır" der.¹³⁰⁰

* AİLE EHLİ YERİNE BİR DAVAR KURBAN ETME

946- 6933- 3148- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُنْصُورٍ. أَنَّنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ وَ مُحَمَّدٌ بْنُ يُوسُفَ. ح وَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْيٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ جَمِيعاً عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ بَيَانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ؛ قَالَ: حَمَلَنِي أَهْلِي عَلَى الْجَفَاءِ بَعْدَمَا عَلِمْتُ مِنَ السَّنَةِ. كَانَ أَهْلُ الْبَيْتِ يُضْحُونَ بِالسَّاءِ وَالشَّاتَيْنِ. وَأَعْنُ يُبْجَلُنَا جِيرَانُنَا فِي الزَّوَادِ: غَسَنَاهُ صَحِيحٌ وَ رَجَالُهُ مَوْتَقُونَ .

946. (3148) (6933)- Ebu Serîha radiyallahu anı anlatıyor: "Ben sünneti bildikten sonra ev halkım beni (çok sayıda kurban kesmeye) zorladılar. Ev halkı bir davarı veya iki davarı bayramda kurban ederlerdi. Şimdi (bir veya iki davarı kurban etmekle yetinirsek) komşularımız bizi cimrilikle itham ederler."¹³⁰¹

AÇIKLAMA:

Bu babta gelen bazı hadisleri esas alan bir kısım alimler (İmam Şâfiî, Mâlik, Ahmed İbnu Hanbel, el-Leys, Evzâ'i ve İshak İbnu Râhûye) bir tek kurbanın, bayram da bir aile için yeterli olduğuna hükmetmiştir. Öte yandan Hanefiler ve Süfyan Sevrî, bir davarın bir ev halkı için kurban olarak yeterli olmadığına, ev halkı içinde şer'an zengin sayılan, şartları haiz her fert için ayrı bir kurban gerektiğine hükmetmiştir.¹³⁰²

* BAYRAM NAMAZINDAN ÖNCE KURBAN KESİLMEZ

947- 6934- 3153- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا أَبُو خَالِدٍ أَوْ حَمْرُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عُؤَيْمِرِ بْنِ أَشْقَرٍ؛ أَنَّهُ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّوَةِ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ: أَعَدُّ أَضْحِيَّتَكَ فِي الزَّوَادِ: رَجَالُهُ ثَقَاتٌ إِنْهُ مَنْقُطٌ. 'نْ عَبَادِ بْنِ تَمِيمٍ لَمْ يَسْمَعْ عُؤَيْمِرَ بْنِ أَشْقَرٍ. قَالَه الْحَافِظُ ابْنُ حَجَرٍ .

947. (3153) (6934)- Uveymir İbnu Eşkar radiyallahu anı'nı anlattığına göre, "Kurbanını bayram namazından önce kesmiş, sonra da durumu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a açmıştır. Aleyhissalâtu vesselâm da kendisine: "Kurbanını iade et (yeniden kes, o kurban yerine geçmez)" cevabında bulunmuştur."¹³⁰³

AÇIKLAMA:

Hanefiler, kurbanın, bayram namazının kılınmasından sonra kesileceğine hükmetmiştir. Bir yerde bayram namazı kılınmazsa, bayramın ilk günü öğle namazı vaktinin girmesiyle kurban kesme vakti başlamış olur. Şâfiî mezhebine göre; bayramın birinci günü, güneş doğduktan sonra, namaz kılıp hutbe okunacak kadar vakit geçti mi, kurban kesme vakti girer. İmam namazı kılınmış bile olsa kesilen kurban câizdir. İmam Mâlik'e göre, kurban kesme zamanı bayram namazı ve hutbesinden sonradır. İmam kesecekse, önce o keser. Namaz, hutbe veya imamdı önce kesenin kurbanı kurban değildir, yeniden keser. İmam kesmeyecekse, onun kurban kesme zamanı kadar bir müddet beklenir, halk bundan sonra kurbanlarını keser.¹³⁰⁴

* KURBAN ETİNDEN YEME

948- 6935- 3158- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ أَمَرَ مِنْ كُلِّ جَزْوٍ بِبَضْعَةٍ. فَجَعَلْتُ فِي قَدْرٍ. فَأَكَلُوا مِنَ اللَّحْمِ وَحَسُوا مِنَ الْمَرْقِ. فِي الزَّوَادِ: رَجَالٌ إِسْنَادُهُ ثَقَاتٌ .

¹³⁰⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/397.

¹³⁰¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/397.

¹³⁰² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/397.

¹³⁰³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/398.

¹³⁰⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/398.

948. (3158) (6935)- Hz. Câbir radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm kurban ettiği her deveden bir parça etin alınmasını emretti. (Toplanan) etler bir çömleğe konulup pişirildi. Sonra Resûl-i Ekrem aleyhissalâtu vesselâm ve beraberindekiler etten yediler ve et suyundan içtiler."¹³⁰⁵

ZEBÂİH (BOĞAZLANAN HAYVANLAR) BÖLÜMÜ

* AKİKA

949- 6936- 3166 - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ بْنُ كَاسِبٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهَبٍ. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي بَرْزَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُعَقُّ عَنِ الْغَمِّ وَ يُمَسُّ رَأْسُهُ بِدَمٍ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ حَمِيدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَبَاقِي رِجَالٍ أَسْنَادُهُ عَلَى شَرِّطِ الشَّيْخِينَ. قَالَ: وَلَيْسَ لِيَزِيدَ هَذَا، عِنْدَ إِبْنِ مَاجَةَ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ. وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ .

949. (3166) (6936)- Yezîd İbnu Abdî'l-Müzenî radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Oğlan çocuk için akika kurbanı kesilir, çocuğun başına kurban kanı değdirilmez."¹³⁰⁶

AÇIKLAMA:

Akika ile ilgili teferruat daha önce geçti. Burada şunu bir kere daha ifade edelim ki, kurban kesildiği zaman kanından sürmek adeti, cemiyetimizde halen mevcuttur. Halbuki, bunu sahih olarak hadis reddetmektedir. Ayrıca dört mezhebin dördüne de mensup alimler bilittifak bunun caiz olmadığını, cahiliye adeti olduğunu söylemede ittifak ederler.¹³⁰⁷

* FERÂ'A VE ATİRE

950- 6937- 3169 - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَرَعَةٌ وَ عَتِيرَةٌ. قَالَ إِبْنُ مَاجَةَ: هَذَا مِنْ فَرَائِدِ الْعَدَنِيِّ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُ حَدِيثِ إِبْنِ عُمَرَ صَحِيحٌ، وَ رِجَالُهُ ثِقَاتٌ .

950. (3169) (6937)- İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(İslâm'da) ferâ'a ve atîre kurbanı kesmek yoktur."¹³⁰⁸

AÇIKLAMA:

Fera'a ve atîre kurbanları cahiliyede kesilen kurban çeşitleridir, mahiyeti daha önce açıklanmıştır.¹³⁰⁹

* KESİM GÜZEL OLMALI

951- 6938- 3171 - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّيْمِيِّ. أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ؛ قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَجُلٍ وَهُوَ يَجْرُ شَاةً بِأَذْنِهَا. فَقَالَ: دَعْ أَذْنَهَا وَخَذْ بِسَائِلَتِهَا فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ مُوسَى بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ إِبْرَاهِيمَ. وَهُوَ ضَعِيفٌ .

951. (3171) (6938)- Ebu Sa'îd'l-Hudrî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a koyunu kulağından tutarak yeden bir adam uğradı. Aleyhissalâtu vesselâm hemen müdahale ederek: "Hayvanın kulağını bırak da boynunun kenarından tut!" buyurdular."¹³¹⁰

952- 6939- 3172 - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ أَجِي حُسَيْنٍ الْجُعْفِيُّ. ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ. حَدَّثَنِي قُرَّةُ بْنُ حَبِيبٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَذِّ الشَّقَارِ وَأَنْ تُؤَارَى عَنِ الْبَهَائِمِ. وَ قَالَ: إِذَا دَبَحَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْهَرْ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ. ثَنَا أَبُو اسْوَدٍ. ثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِيهِ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ فِي الزَّوَانِدِ: مَدَارٌ أَسْنَادِينَ عَلِيَّ ابْنِ لَهْيَعَةَ، وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَ شَيْخُهُ قُرَّةٌ أَيْضًا ضَعِيفٌ .

¹³⁰⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/398.

¹³⁰⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/399.

¹³⁰⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/399.

¹³⁰⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/400.

¹³⁰⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/400.

¹³¹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/400.

952. (3172) (6939)- Abdullah İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bıçakların bilenmesini ve hayvanlara gösterilmemesini emretti ve şu tenbihte bulundu: "Biriniz hayvan boğazlayınca boğazlamayı hızlı yapın."¹³¹¹

* SAĞMAL HAYVANI KESME YASAĞI

953- 3181- 6940- 953- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ الْمُحَارِبِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ بْنُ أَبِي قُحَافَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ وَلِعُمَرَ: انْطَلِقَا بِنَا إِلَى الْوَافِيِّ قَالَ فَاَنْطَلَقْنَا فِي الْقَمَرِ حَتَّى أَتَيْنَا الْحَاطِطَ. فَقَالَ: مَرْحَبًا وَأَهً. ثُمَّ أَخَذَ الشَّفْرَةَ. ثُمَّ جَالَ فِي الْعِغَمِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِيَّاكَ وَالْحُلُوبَ. أَوْ قَالَ ذَاتَ الدَّرِّ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَهُوَ الْحَدِيثُ.

953. (3181) (6940)- Hz. Ebu Bekr radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bana ve Ömer'e "Bizimle birlikte el-Vâkıf'ye gelin" buyurdular. Biz de ay ışığında gittik, bahçeye kadar ulaştık. Bize: "Merhaba, hoş geldiniz" dediler. Sonra bıçağı alarak davar sürüsünün içerisinde dolaştı. Aleyhissalâtu vesselâm (bu esnada): "Sağmal olandan sakın!" veya "Süt sahibi olandan" dedi.¹³¹²

* HAYVANI HEDEF YAPMA YASAĞI

954- 31- 5- 954- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، قَا: ثَنَا عُفَّةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ؛ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُمْتَلَّ بِالْبَهَائِمِ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ مُوسَى بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ إِبْرَاهِيمَ. وَهُوَ ضَعِيفٌ.

954. (31 fi5) (6941)- Ebu Sa'idi'l-Hudrî radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah hayvanlara müsl (işkence) yapmayı yasakladı."¹³¹³

* VAHŞİ EŞEKLERİN ETİ

955- 3193- 6942- 955- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ جَابِرٍ عَنْ الْمُقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ الْكِنْدِيِّ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَرَّمَ أَشْيَاءَ. حَتَّى ذَكَرَ الْحُمْرَ "نُسَبَةُ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. الْحَسَنُ بْنُ جَابِرٍ ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَلَمْ أَرْ مِنْ تَكْلَمٍ فِيهِ. وَبَاقِي رَجَالُ "سَنَادِ عَلِيِّ شَرِطِ مُسْلِمٍ.

955. (3193) (6942)- Mikdam İbnu Ma'dikerb el-Kindî radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm birçok şeyi haram kıldı, hatta vahşi eşekleri de zikretti."¹³¹⁴

AV BÖLÜMÜ

* MECUSİNİN KÖPEĞİ

956- 3209- 6943- 956- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شَرِيكَ عَنْ حَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي بَرَّةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ الْيَشْكُرِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: نَهَيْتَا عَنْ صَيْدِ كُلْبِهِمْ وَطَائِرِهِمْ. يَعْنِي الْمَجُوسَ. قَالَ السَّنْدِيُّ: فِي إِسْنَادِهِ حَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ. وَهُوَ مَدْلَسٌ. وَقَدْ رَوَاهُ بِالْعِنْعِنَةِ. وَالْحَدِيثُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ إِقْوَلَهُ: وَطَائِرِهِمْ.

956. (3209) (6943)- Hz. Câbir radiyallahu anhu anlatıyor: "Biz onların, yani mecusilerin köpek ve kuşlarının avladıklarını yemekten nehyolunduk."¹³¹⁵

* OK-YAYLA AVLANAN HAYVANIN HÜKMÜ

957- 3212- 6944- 957- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ. ثَنَا مُجَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَامِرٍ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ؛ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّا قَوْمٌ نَرْمِي. قَالَ: إِذَا رَمَيْتَ وَخَرَقْتَ فَكُلْ مَا خَرَقْتَ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ مُجَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ. وَهُوَ ضَعِيفٌ، وَأَصْلُ الْحَدِيثِ فِي الصَّحِيحِينَ وَغَيْرِهِمَا. لَكِنْ بَغِيرَ هَذَا السِّيَاقِ.

¹³¹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/400.

¹³¹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/401.

¹³¹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/401.

¹³¹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/401.

¹³¹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/402.

957. (3212) (6944)- Adiyy İbnu Hâtim radiyallahu anı anlatıyor: "Ey Allah'ın Resûlü dedim, biz ok atan bir kavimiz, (bize ne tavsiye buyursunuz?)" Şu cevabı verdi: "(Ava) ok atıp (onu) deldiğin zaman deldiğin (av)ı ye."¹³¹⁶

AÇIKLAMA:

Hayvanların yenebilmesi için kan akıtılması esastır. Eğer atılan ok, hayvanda yara açmadan yani kan akıtmadan ölümüne sebep olmuşsa -ki bu darbe tesiri şeklinde olabilir- o av yenmez.¹³¹⁷

3217- 6945- 958- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ. ثَنَا أَبُو بَكْرِ الْهَذَلِيُّ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ تَمِيمِ الدَّارِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ يَجْبُونَ أَسِنَّةَ الْهَيْبَلِ، وَيَقْطَعُونَ أَذْنَابَ الْغَنَمِ. أَمَّا فُطْعٌ مِنْ حَيٍّ فَهُوَ مَيِّتٌ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو بَكْرٍ الْهَذَلِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

958. (3217) (6945)- Temîmu'd-Dâri radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ahir zamanda develerin hörgüçlerini koyunların kuyruklarını (hayvan canlı iken) kesen bir kavim olacak. Bilesiniz! Canlıdan her ne kesilirse, o (meyte hükmündedir) murdardır (haramdır)."¹³¹⁸

AÇIKLAMA:

Hadis, sağ hayvandan kasten kesilecek parçanın hükmünü belirttiği gibi, avcılık esnasında karşılaşılabilecek bazı durumların hükmünü de belirtir. Hayvana fırlatılan kesici bir alet sözgelimi bacağına koparsa, bu kopan bacak haramdır. Çünkü hayvan henüz ölmemişken bedenden ayrılmıştır. Hanefiler, avda, atılan aletle, tam iki eşit parçaya bölünerek ölen hayvanın her iki parçasının da yeneceğine, parçanın biri büyükse baş tarafının yenip, diğer tarafının yenmeyeceğine, küçük bir parça koparılmış ise, o parça hariç geri kısmın yeneceğine hükmetmiştir. Şâfiiler, hayvan, kesilen parçanın tesiriyle ölmüşse kesilen parçanın da yeneceğine hükmetmiştir.¹³¹⁹

* BALIK VE ÇEKİRGE AVI

3218- 6946- 959- حَدَّثَنَا أَبِي مُصْعَبٌ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَجَلْتُ لَنَا مَيْتَتَانِ: الْحَوْتُ وَالْجَرَادُ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، وَهُوَ ضَعِيفٌ.

959. (3218) (6946)- Abdullah İbnu Ömer radiyallahu anı anlatıyor "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bize iki hayvanın ölüsünün yenmesi helâl kılındı: "Balık ve çekirge."¹³²⁰

3220- 6947- 960- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ (سَعْدِ) الْبَقَالِ، سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: كُنَّا أَرْوَاجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَّهَادِينَ الْجَرَادَ عَلَى أَطْبَاقٍ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو سَعِيدٍ الْبَقَالِ، وَاسْمُهُ سَعِيدُ بْنُ الْمَرْزَبَانِ الْعَبْسِيُّ الْكُوفِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

960. (3220) (6947)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın zevceleri, çekirgeleri tabaklar üstünde birbirlerine hediye ederlerdi."¹³²¹

AÇIKLAMA:

Çekirgenin yenmesinin helal olduğu hususunda ülemâ icma etmiştir. Kim tarafından tutulursa tutulsun, kendi kendine ölsün veya öldürülsün farketmez, helaldir.

Balıkla ve çekirgeyle ilgili geniş açıklama daha önce yapıldı.¹³²²

¹³¹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/402.

¹³¹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/402.

¹³¹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/403.

¹³¹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/403.

¹³²⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/403.

¹³²¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/404.

¹³²² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/404.

* ÖLDÜRÜLMESİ YASAK HAYVANLAR

961- 6948- 3223- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ قَا: ثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ. ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْفَضْلِ عَنْ سَعِيدِ الْمَعْبَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَتْلِ الضَّرْدِ وَالضَّفَدَعِ وَالْتَمَلَةِ وَالْهُدْهُدِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْفَضْلِ الْمَخْزُومِي وَهُوَ ضَعِيفٌ .

961. (3223) (6948)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm göçen kuşu (surad), kurbağa, karınca ve hüdhüd kuşunu öldürmeyi yasakladı."¹³²³

* KELERİ ÖLDÜRMEİN HÜKMÜ

962- 6949- 3231- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ سَائِبَةَ مَوَةَ الْفَاكِهَةِ بْنِ الْمُغِيرَةِ؛ أَنَّهَا دَخَلَتْ عَلَى عَائِشَةَ فَرَأَتْ فِي بَيْتِهَا رُمَحًا مَوْضُوعًا. فَقَالَتْ: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ! مَا تَصْنَعِينَ بِهَذَا؟ قَالَتْ: نَقُتِلُ بِهِ هَذِهِ الْوَرَاغَ. فَإِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَنَا أَنَّ إِبْرَاهِيمَ لَمَّا أَلْقَى فِي النَّارِ لَمْ تَكُنْ فِي الرِّضِ دَابَّةٌ إِلَّا أَطْفَأَتْ النَّارَ. غَيْرَ الْوَرَاغِ. فَإِنَّهَا كَانَتْ تَنْفُخُ عَلَيْهِ. فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَتْلِهِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ حَدِيثِ عَائِشَةَ صَحِيحٌ، وَرَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

962. (3231) (6949)- Fâkih İbnu'l-Muğîre'nin azadlı cariyesi Saibe radiyallahu anı anlatıyor: "Hz. Aişe radiyallahu anı'nın yanına girmiştım. Odasında, yere konulmuş bir mızrak gördüm. "Ey mü'minlerin annesi! Bununla ne yapıyorsun?" diye sordum. Şu cevabı verdi: "Biz bununla şu kelerleri öldürüyoruz. Çünkü Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bize bildirdi ki, Hz. İbrahim aleyhissalâm ateşe atıldığı zaman yerdeki bütün hayvanlar ateşin sönmesine katıldı, sadece keler katılmadı. Dahası o, ateşi (yanması için) üflüyordu. Bu sebeple Aleyhissalâtu vesselâm bunun öldürülmesini emir buyurdu."¹³²⁴

AÇIKLAMA:

Alimler, kelerin insanlara zarar veren bir tabiata sahip olduğunu, Hz. İbrahim'in ateşine üflemeyle bu tabiatını ortaya koymuş bulunduğunu, dolayısıyla Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın bu zararlıyı öldürülmesini emrettiğini belirtirler.¹³²⁵

* KURT VE TİLKİ

963- 6950- 3235- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ وَاصِحٍ عَنْ مُمَهَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ أَبِي الْمُخَارِقِ عَنْ جَبَّانَ بْنِ جَزٍّ عَنْ أَخِيهِ خَزِيمَةَ بْنِ جَزٍّ؛ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! جِئْتُكَ سَأَلُكَ عَنْ أَحْنَاسٍ رُضِ مَا تَقُولُ فِي الثَّغْلَبِ؟ قَالَ: وَمَنْ يَأْكُلُ الثَّغْلَبَ؟ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا تَقُولُ فِي الذَّنْبِ؟ قَالَ: وَيَأْكُلُ الذَّنْبَ أَحَدٌ فِيهِ خَيْرٌ؟ الْحَدِيثُ يَخْلُو عَنْ ضَعْفٍ، كَمَا ذَكَرَهُ وَالتِّرْمِذِيُّ. وَفِي الزَّوَادِ أَشَارَ إِلَى الضَّعْفِ .

963. (3235) (6950)- Huzeyme İbnu Cez' radiyallahu anı anlatıyor: "Ey Allah'ın Resûlü dedim, ben, kara hayvanlarının hükmünü sormak üzere size geldim. Tilki hakkında ne buyurursunuz?" Aleyhissalâtu vesselâm: "Tilkiyi kim yiyor?" buyurdu. Ben bu sefer: "Kurt hakkında ne buyurursunuz?" dedim. "Kendisinde hayır bulunan bir kimse kurdu yer mi?" buyurdular."¹³²⁶

AÇIKLAMA:

Bu hadis, tilki ve kurdun etinin haram olduğuna delalet eder. Hadisin senedi zayıftır. Kurt azı dişi bulunan yırtıcı hayvanlara girdiği için haramlığında, Hanefî, Şâfi'î ve Hanbelî mezhepleri ittifak eder. Mâlik'e göre mekruhtur. Tilki hususunda Hanefîler haram derken, Şâfiîler, insana saldırmamasını göz önüne alarak sırtlan gibi, bunun da etinin helal olduğuna hükmeder.¹³²⁷

* KERTENKELE

¹³²³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/404.

¹³²⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/405.

¹³²⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/405.

¹³²⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/405.

¹³²⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/406.

964- 6951- 3239- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْهَرَوِيُّ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَاتِمٍ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عُرْوَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ الْيَشْكُرِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُحَرِّمِ الضَّبَّ. وَلَكِنْ قَذَرَهُ. وَإِنَّهُ لَطَعَامُ عَامَّةِ الرِّعَاءِ. وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَنْفَعُ بِهِ غَيْرَ وَاحِدٍ. وَلَوْ كَانَ عِنْدِي كَلْبُهُ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ يَحْيَى بْنُ خَلْفٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَلَى. ثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عُرْوَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ فِي الزَّوَادِ: رَجَالُهُ إِسْنَادُهُ ثَقَاتٌ. إِنَّهُ مَنْقُطٌ. حَكَى وَالتِّرْمِذِيُّ فِي الْجَامِعِ، عَنِ الْبُخَارِيِّ أَنَّ قَتَادَةَ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ سُلَيْمَانَ بِهِ قَيْسَ الْيَشْكِي .

964. (3239) (6951)- Hz. Câbir radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm kertenkeleyi haram kılmadı. Lakin ondan tiksindi. O, bütün çobanların yiyeceğidir. Allah Teâla hazretleri ondan birçok kimseleri faydalandırır, yanımda olsaydı ben de yerdim."¹³²⁸

ACIKLAMA:

Kertenkele ile ilgili açıklama geçti.¹³²⁹

* SU YÜZÜNDE DURAN ÖLÜ BALIĞIN HÜKMÜ

965- 6952- 3247- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ الطَّائِفِيُّ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمِّيَّةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا أَلْقَى الْبَحْرُ أَوْ جَرَّرَ عَنْهُ فَكَلَّوْهُ. وَمَا مَاتَ فِيهِ فَطْفًا، فَتَأْكُلُوهُ. قَالَ الدِّمِيرِيُّ: هُوَ حَدِيثٌ ضَعِيفٌ بِاتِّفَاقِ الْحَفَازِ يَجُوزُ أَحْتِجَاجُ بِهِ. فَإِنَّهُ مِنْ رِوَايَةِ يَحْيَى بْنِ سَلِيمٍ الطَّائِفِيِّ .

965. (3247) (6952)- Hz. Cabir radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Denizin sahile attığı ve geri çekilmekle sahilde bıraktığı avı yiyiniz. Denizde ölüp de su yüzüne çıkan avı yemeyiniz."¹³³⁰

ACIKLAMA:

Tâfi denen ve denizin yüzünde karnı yukarıda yüzen ölü balığın hükmünde ihtilaf edilmiştir. Bir kısım sahâbi ile birlikte, Şâfi'i, Mâliki mezhepleri helal olduğu kanaatindedir. Hanefiler haram demiştir. Sırtı yukarıda olan balık tâfi sayılmaz, helaldir.¹³³¹

* KARGANIN HÜKMÜ

966- 6953- 3248- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَرَوِيُّ. ثَنَا النَّيْسَابُورِيُّ. ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ. ثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: مَنْ يَأْكُلُ الْغُرَابَ؟ وَقَدْ سَمَّاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسِقًا. وَاللَّهِ! مَا هُوَ مِنَ الطَّيِّبَاتِ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا "سَنَادٌ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ ثَقَاتٌ .

966. (3248) (6953)- İbnu Ömer radiyallahu anı der ki: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın "fâsık" dediği kargayı kim yer? Vallahi o temiz hayvanlardan değildir."¹³³²

967- 6954- 3249- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا أَنْصَارِيُّ. ثَنَا الْمُسْعُودِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ ابْنُ مُحَمَّدَ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصَّدِيقِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْحَيَّةُ فَاسِقَةٌ وَالْعَقْرَبُ فَاسِقَةٌ وَالْفَأْرَةُ فَاسِقَةٌ وَالْغُرَابُ فَاسِقٌ. فَقِيلَ لِلْقَاسِمِ: أَيُّوْكَلُ الْغُرَابِ؟ قَالَ: مَنْ يَأْكُلُهُ؟ بَعْدَ قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسِقًا. فِي الزَّوَادِ: رَجَالُ إِسْنَادِهِ ثَقَاتٌ. إِنَّ الْمُسْعُودِيَّ اخْتَلَطَ بِأَخْرَءٍ وَلَمْ نَعْلَمْ هَلْ رَوَى أَنْصَارِيُّ هَذَا عَنِ الْمُسْعُودِيِّ قَبْلَ اخْتِطَافِهِ أَوْ بَعْدَهُ. فَيَجِبُ التَّوَقُّفُ فِي حَدِيثِهِ. وَاسْمُ أَنْصَارِيِّ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُثَنَّى .

967. (3249) (6954)- Hz. Aişe radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Yılan fasıktır, akreb fasıktır, fare fasıktır, karga fasıktır."

Kâsım İbnu Muhammed İbni Ebi Bekr radiyallahu anı'a: "Karga yenilir mi?" diye sorulmuştu. Şu cevabı verdi: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın ona "fasık" demesinden sonra onu kim yer?"¹³³³

¹³²⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/406.

¹³²⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/406.

¹³³⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/407.

¹³³¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/407.

¹³³² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/407.

¹³³³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/408.

YİYECEKLER BÖLÜMÜ

* YEMEK YEDİRME

968- 3252- 6955- 968- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الزُّدِّيُّ. ثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ؛ قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى. حَدَّثَنَا عَنْ نَافِعٍ؛ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَفْشُوا السَّيِّئَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ وَكُونُوا إِخْوَانًا كَمَا أَمَرَكُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. إِنْ كَانَ ابْنُ جُرَيْجٍ سَمِعَهُ مِنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى .

968. (3252) (6955)- İbnu Ömer radiyallahu anhuma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Selâmı yaygınlaştırın, yemek yedin, Allah Teâla hazretlerinin size emrettiği şekilde kardeşler olun!"¹³³⁴

* BİR KİŞİLİK YEMEK İKİ KİŞİYE YETER

969- 3255- 6956- 969- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ. ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى. ثَنَا سَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ. ثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَهْرَمَانُ آلِ الزُّبَيْرِ قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنْ طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي اثْنَيْنِ. وَإِنْ طَعَامُ اثْنَيْنِ يَكْفِي الثَّلَاثَةَ وَالرُّبْعَةَ. وَإِنْ طَعَامُ الرُّبْعَةِ يَكْفِي الْخَمْسَةَ وَالسَّبْعَةَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَهْرَمَانُ آلِ الزُّبَيْرِ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

969. (3255) (6956)- Ömer İbnu'l-Hattâb radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Muhakkak ki bir kişilik yemek iki kişiye yeter, iki kişilik yemek de üç ve dört kişiye yeter. Dört kişilik yemek de beş-altı kişiye yeter."¹³³⁵

* YEMEK SIRASINDA ELİ YIKAMA

970- 3260- 6957- 970- حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ. ثَنَا كَثِيرُ بْنُ سُلَيْمٍ. سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُكْثِرَ اللَّهُ خَيْرَ بَيْتِهِ، فَلْيَتَوَضَّأْ إِذَا خَضَرَ غَدَاؤُهُ، وَ إِذَا رُفِعَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ جُبَارَةُ وَكَثِيرٌ وَهُمَا ضَعِيفَانِ .

970. (3260) (6957)- Enes İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, evinin hayır ve bereketini Allah Teâla hazretlerinin artırmasını diliyorsa, yemeğe otururken ve yemekten kalkarken ellerini yıkasın."¹³³⁶

971- 3261- 6958- 971- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ. ثَنَا صَاعِدُ بْنُ عَبْدِ الْجَرَّيِّ. ثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مَعَاوِيَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُدَادَةَ. ثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ الْمَكِّيُّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَّارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّهُ خَرَجَ مِنَ الْغَائِطِ. فَأَتَانِي بِطَعَامٍ. فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَأَتَيْكَ بَوْضُو؟ قَالَ: أُرِيدُ الصَّوَّةَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مِقَالُ. 'ن صَاعِدُ بْنُ عُبَيْدٍ، لَمْ أَرِ مِنْ تَكَلُّمٍ فِيهِ بِجَرَحٍ وَتَوْثِيقٍ. وَجَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ، قَالَ أَبُو حَاتِمٍ: (شَيْخٌ). وَقَالَ النَّسَائِيُّ: صَالِحٌ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حِبَّانٍ فِي الثَّقَاتِ. وَبَاقِي رَجَالُ إِسْنَادِهِ عَلِيُّ شَرَطَ الصَّحِيحِينَ .

971. (3261) (6958)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm helâdan çıkmışlardı. Bu esnada bir yemek getirildi. Bir adam: "Ey Allah'ın Resûllü! Size abdest suyu getirmeyeyim mi?" dedi. Efendimiz: "Namaz mı kılacağım ki, (şimdilik gerek yok)" buyurdular."¹³³⁷

AÇIKLAMA:

Yemekten önce ve sonra ellerin yıkanmasını emreden hadisler vardır. Bunların vücut değil, istihbab ifade ettiğini ifade eden ülemâ, Resûlullah'ın bu durumlarda yıkamaya yer vermediğini gösteren rivayetleri de kaydederler. Yukarıda bunlara örnek var.¹³³⁸

* DAYANARAK YEMEK

972- 3263- 6959- 972- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ كَثِيرٍ بْنُ دِينَارٍ الْهَمَصِيُّ. ثَنَا أَبِي

¹³³⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/409.

¹³³⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/409.

¹³³⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/410.

¹³³⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/410.

¹³³⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/410.

أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِرْقٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُسْرِ؛ قَالَ: أَهْدَيْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَاةً. فَجَنَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رُكْبَتَيْهِ يَأْكُلُ. فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ. مَا هَذِهِ الْجَلْسَةُ؟ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَنِي عَبْدًا كَرِيمًا وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا عَنِيدًا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رِجَالُهُ ثَقَاتٌ.

972. (3263) (6959)- Abdullah İbnu Büsr radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bir koyun (parçası) hediye etmiştim. Aleyhissalâtu vesselâm onu yemek üzere, dizlerinin üzerine oturdu. Bir bedevî: "Bu ne biçim oturuştur?" dedi. Resûlullah: "Allah beni mütevazî bir kul olarak yarattı, kibirli kasılan biri yapmadı" diye cevap verdi."¹³³⁹

* YEMEK SIRASINDA BESMELE

973- 3264- 6960- 973- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ هِشَامِ الدَّسْتَوَائِيِّ عَنْ بُدَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ طَعَامًا فِي سِتَّةِ نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ. فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَأَكَلَهُ بِقَمَّتَيْنِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَا أَنَّهُ لَوْ كَانَ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ لَكُنَّا أَكَلْنَا طَعَامًا، فَلْيُقِلْ: بِسْمِ اللَّهِ. فَإِنْ نَسِيَ أَنْ يَقُولَ: بِسْمِ اللَّهِ، فِي أَوَّلِهِ فَلْيُقِلْ: بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَ آخِرِهِ. فِي الزَّوَادِ: رِجَالُ إِسْنَادِهِ ثَقَاتٌ عَلِيٌّ شَرَطَ مُسْلِمٌ. إِنَّهُ مَنْقُطٌ. قَالَ ابْنُ حَزْمٍ فِي الْمُجِيلِ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عَائِشَةَ.

973. (3264) (6960)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir defasında) Ashabından altı kişiyle beraber yemek yiyordu. Bir bedevi gelerek (hazır) yemeği iki lokmada ye(yip bitir)di. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Eğer bu (müsafir) "Bismillah" deseydi, (yemek) hepinize yeterdi. Öyleyse biriniz yemek yediği vakit "Bismillah" desin. Yemeğin başında "Bismillah" demeyi unutacak olursa, (hatırlayınca) "Bismillahi fi evvelihi ve âhirihi (başında da sonunda da bismillah)" desin!" buyurdular."¹³⁴⁰

* SAĞ ELLE YEMEK

974- 3266- 6961- 974- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْهَيْثَلُ بْنُ زِيَادٍ. ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لِيَأْكُلْ أَحَدُكُمْ بِيَمِينِهِ، وَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ، وَلْيَأْخُذْ بِيَمِينِهِ، وَلْيُعْطِ بِيَمِينِهِ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ وَيُعْطِي بِشِمَالِهِ وَيَأْخُذُ بِشِمَالِهِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ صَحِيحٌ، رِجَالُهُ ثَقَاتٌ.

974. (3266) (6961)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Herbiriniz sağ eliyle yesin, sağ eliyle içsin, sağ eliyle alsın, sağ eliyle versin. Zira şeytan sol eliyle yer, sol eliyle içer, sol eliyle verir, sol eliyle alır" buyurdular."¹³⁴¹

* KENDİ ÖNÜNDEN YEMEK

975- 3273- 6962- 975- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلْفٍ الْعَسْقَنِيُّ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ ثَنَا عَبْدُ الْعَالِي عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ ابْنِ عُمرٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا وَضَعْتَ الْمَائِدَةَ فَلْيَأْكُلْ مِمَّا يَلِيهِ، وَ يَتَنَاوَلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْ جَلِيسِهِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ الْعَالِي بْنِ أَعِينٍ، آخِرُ حِمْرَانٍ. قَالَ الذَّهَبِيُّ فِي الْكَاشِفِ: وَاهٍ. وَقَالَ الدَّارِقُطَنِيُّ: لَيْسَ بِثِقَةٍ. وَقَالَ الْعَقِيلِيُّ: جَاءَ رَأْحَدِيثٌ مُنْكَرَةٌ لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ مُحْفُوظٌ. وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ: يَجُوزُ احْتِجَاجُ بِهِ.

975. (3273) (6962)- İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sofra konulunca, herkes kendi önünden yesin, sofraya arkadaşının önünden almasın."¹³⁴²

* TİRİTİ YEMEYE YANLARDAN BAŞLAMALI

976- 3276- 6963- 976- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا أَبُو حَفْصٍ عُمَرُ بْنُ الدَّرَفَسِ. حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي قَسِيمَةَ عَنْ وَائِلَةَ بْنِ سَقْعٍ اللَّيْثِيِّ؛ قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَأْسِ الثَّرِيدِ، فَقَالَ: كُلُوا بِسْمِ اللَّهِ مِنْ حَوْلِهَا وَاعْفُوا رَأْسَهَا. فَإِنَّ الْبَرَكَةَ تَأْتِيهَا مِنْ فَوْقِهَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي قَسِيمَةَ، لَمْ أَرَأْ أَحَدًا مِنْ أَحَدٍ مِنْ أَئِمَّةٍ فِيهِ كَمَا. وَعُمَرُ بْنُ الدَّرَفَسِ، قِيلَ: صَالِحُ الْحَدِيثِ وَبَاقِي الرِّجَالِ ثَقَاتٌ.

¹³³⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/411.

¹³⁴⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/411.

¹³⁴¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/412.

¹³⁴² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/412.

976. (3276) (6963)- Vâsile İbnu'l-Eska el-Leysî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, tirit (tabağın)ın ortasına elini koyup: "Bismillah diyerek etrafından (kendinize yakın yerinden) yiyecek, orta kısmını bırakın. Zira yemeğe bereket ortasından gelir" buyurdular."¹³⁴³

* YEMekten HİZMETÇİYE DE İKRAM

977- 6964- 3290- حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ حَمَّادٍ الْمَصْرِيُّ، أَنبَأَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَرَجٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَحَدُكُمْ قَرَّبَ إِلَيْهِ مَمْلُوكُهُ طَعَامًا فَدَفَعَهُ عَنْهُ وَحَرَّهُ، فَلْيَأْكُلْ مَعَهُ. فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ، فَلْيَأْخُذْ لُقْمَةً، فَلْيَجْعَلْهَا فِي يَدِهِ. قَالَ الدِّمِيرِيُّ: هُوَ مِنَ الزَّوَادِ قَالَ السَّنَدِيُّ: قُلْتُ وَلَمْ يَذْكُرْهُ صَاحِبُ الزَّوَادِ، فَإِنَّهُ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ وَقَدْ أَخْرَجَهُ غَيْرُ الْمُصَنِّفِ.

977. (3290) (6964)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Birinize, hizmetçisi, (hazırlamak için) zahmetini ve hararetini çektiği bir yemek getirdiği vakit, onu da çağırırsın ve kendisiyle beraber o da yesin. Eğer bunu yapmazsa, hiç olsun bir lokma alıp eline koysun."¹³⁴⁴

* YEMEĞİN BAŞINDAN KALKILMAZ

978- 6965- 3294- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنُ بَشِيرٍ بْنُ ذَكَوَانَ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ مُنِيرِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ عَائِشَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُقَامَ عَنِ الطَّعَامِ حَتَّى يُزْفَعَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، مَدْلَسٌ. وَكَذَلِكَ مَكْحُولُ الدِّمَشْقِيُّ. وَمُنِيرُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَ فِيهِ دَحِيمٌ: ضَعِيفٌ. وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ: يَأْتِي عَنْ الثَّقَاتِ. بَلْمُعْضَتِ. تَحِلُّ الرِّوَايَةُ عَنْهُ عَلَى سَبِيلِ الْإِسْنَادِ.

978. (3294) (6965)- Hz. Aişe radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm sofrayı kaldırıncaya kadar yemeğin başından kalkılmasını yasakladı."¹³⁴⁵

979- 6966- 3295- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلْفٍ الْعَسْقَنِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ ابْنِ عُمرٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ إِذَا وَضِعَتِ الْمَائِدَةُ فَتَقُومُ رَجُلٌ حَتَّى تَرْفَعَ الْمَائِدَةَ. وَإِنْ شَبَعَ، حَتَّى يَفْرَغَ الْقَوْمُ. وَلْيُغْذَرْ. فَإِنَّ الرَّجُلَ يُخْجَلُ جَلِيسَةً فَيَقْبِضُ يَدَهُ. وَعَسَى أَنْ يَكُونَ لَهُ فِي الطَّعَامِ حَاجَةٌ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ عَلَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ، وَهُوَ ضَعِيفٌ.

979. (3295) (6966)- İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sofra kuruldu mu, hiç kimse sofrayı toplama kadar yemekten kalkmasın. Doysa bile, herkes bırakmadan, yemekten elini çekmesin, yemeye devam etsin. Zira kişi (erken çekilirse) arkadaşını mahcup eder, o da bırakır. Halbuki arkadaşının daha yemeye ihtiyacı vardır."¹³⁴⁶

* YEMEĞE BUYUR ETME

980- 6967- 3298- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَا: ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ ابْنِ أَبِي حُسَيْنٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدٍ؛ قَالَتْ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِطَعَامٍ. فَعَرَضَ عَلَيْنَا. فَقُلْنَا: نَشْتَهِيهِ. فَقَالَ: تَجْمَعْنَ جُوعًا وَكَذِبًا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ، شَهْرٌ مُخْتَلَفٌ فِيهِ.

980. (3298) (6967)- Esmâ Bintu Yezîd radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bir yemek getirilmişti. Bize de teklif edildi. "İştihamız yok" dedik. Aleyhissalâtu vesselâm: "Açlıkla yalamı birleştirmeyiniz" buyurdular."¹³⁴⁷

AÇIKLAMA:

Bu hadîse dayanan alimlerimiz, yemek gelince başkalarına buyur etmekte gerektiğini söylediği gibi, aç olanın da sofraya oturmasının meşru olduğunu belirtmişlerdir. Dahası, samimi bir "buyura" aç kimsenin "ben tokum" diye istiğna göstermesi de caiz görülmemiştir.¹³⁴⁸

¹³⁴³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/413.

¹³⁴⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/413.

¹³⁴⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/414.

¹³⁴⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/414.

¹³⁴⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/414.

¹³⁴⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/414-415.

* MESCİDDE YEMEK

981- 3300- 6968- 981- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ بْنُ كَاسِبٍ وَحَزْمَةُ بْنُ يَحْيَى قَا: ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْخَارِثِ. حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ زِيَادٍ الْحَضْرَمِيُّ؛ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْخَارِثِ بْنِ جَزْءِ الرَّبِيعِيِّ يَقُولُ: كُنَّا نَأْكُلُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي الْمَسْجِدِ الْخَبَرِ وَاللَّحْمِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ، وَيَعْقُوبٌ، مُخْتَلَفٌ فِيهِ .

981. (3300) (6968)- Abdullah İbnu'l-Hâris İbnu Cez ez-Zübeydî radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm zamanında mescidde ekmek ve et yedik."¹³⁴⁹

AÇIKLAMA:

Hanefiler, pis kokulu şeylerin mescidde yenmesini tahrimen mekruh addemişlerdir. Öyle olmayan bir şey yemek ise tenzihen mekruhtur. Şâfiîler mescidi kirletecek bir şey yemeyi caiz bulmazlar. Mescidi kirletmeyen bir şeyin yenmesi onlar göre câizdir. Mâlikîler başka barınak yoksa, mescidde kalınabileceğini, kirletmeyi önleyecek bir tedbirle (sofra örtüsü yaymak gibi) mescidde yemek yenebilir demiştir. Hanbelîler mescidi kirletmemek, kirletici bir şey atmamak şartıyla gerek itikafta bulunanların gerekse başkalarının mescidde yemek yiyebileceğini söylemişlerdir.¹³⁵⁰

* KABAK

982- 3303- 6969- 982- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى. ثَنَا إِبْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ؛ قَالَ: بَعَثْتُ مَعِيَ أُمَّ سَلِيمٍ بِمَكْتَلٍ فِيهِ رُطْبٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمْ أَجِدْهُ. وَخَرَجَ قَرِيبًا إِلَى مَوَالِيٍّ لَهُ. دَعَاهُ فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا. فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ يَأْكُلُ. قَالَ: فَدَعَانِي كُلَّ مَعَةٍ. قَالَ: وَصَنَعَ ثَرِيدَةً بِلَحْمٍ وَقَرَع. قَالَ: فَإِذَا هُوَ يُعْجِنُهُ الْقَرَعُ. قَالَ: فَجَعَلْتُ أَجْمَعُهُ فَأَذْنِيهِ مِنْهُ.. فَلَمَّا طَعَمْنَا مِنْهُ رَجَعْنَا إِلَى مَنْزِلِهِ. وَوَضَعْتُ الْمَكْتَلَ بَيْنَ يَدَيْهِ. فَجَعَلَ يَأْكُلُ وَيَقْسِمُ حَتَّى فَرَغَ مِنْ آخِرِهِ . فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَالحديث قد رواه أئمة السنة من طريق أنس أيضا بلفظ قريب من هذا .

982. (3303) (6969)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Annem Ümmü Süleym Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a benimle bir sepet taze hurma gönderdi, ama evinde bulamadım. Bana bir azadlısının kendisi için hazırladığı bir yemeğe çağırıldığını, oraya gittiğini söylediler. Yanına ben de gittim. Yemeğini yemekte idi. Aleyhissalâtu vesselâm kendisiyle beraber yemem için beni de çağırdı." Enes devamla der ki: "(Ev sahibi) etli ve kabaklı bir tirid hazırlamıştı. Meğer Aleyhissalâtu vesselâm kabağı severmiş. Ben (bunu görünce) kabağı toplayıp Aleyhissalâtu vesselâm'ın önüne yakın bırakmaya başladım. Yemeği yediğimiz zaman Aleyhissalâtu vesselâm evine döndü. (Ben de hurma) sepetini önüne sürdüm. Resûlullah hurmayı yemeye ve taksim etmeye başladı, sepetteki hurmayı böylece bitirdi."¹³⁵¹

983- 3304- 6970- 983- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ حَكِيمِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِهِ وَعِنْدَهُ هَذِهِ الدُّبَاءُ. فَقُلْتُ: أَيُّ شَيْءٍ هَذَا؟ قَالَ: هَذَا الْقَرَعُ. هُوَ الدُّبَاءُ. نُكْثِرُ بِهِ طَعَامَنَا فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

983. (3304) (6970)- Câbir (İbnu Târik) radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın evinde huzurlarına çıktım. Yanında şu kabak vardı. "Bu nedir?" diye sordum. "Bu kabaktır, biz bununla yemeğimizi artırıyoruz" buyurdular."¹³⁵²

AÇIKLAMA:

Bazı rivayetlerde "bir terzi" olduğu belirtilen davet sahibi, Fahr-i âlem aleyhissalâtu vesselâm'a kendi imkanlarına uygun bir yemek hazırlamış, Aleyhissalâtu vesselâm fevkalâde bir tevazu örneği vererek bu davete icabet etmiştir. Alimlerimiz, davetin mahiyetine göre, icabeti bazıları vacib, bazıları sünnet, bazıları da mendub olarak değerlendirmiştir.

Rivayette kabak yemeğinin mümtazlığı anlaşılmaktadır. Çünkü Fahr-ı âlem onu tercih etmiştir. Biz zevklerimizi O'na göre yönlendirdiğimiz nisbette İslâm'da merteye katedeceğiz. Binaenaleyh mü'minler kabağı sevmelidir. Kabağın ucuzluğu düşünülürse, bu zevkin iktisadi ehemmiyeti de anlaşılr.¹³⁵³

¹³⁴⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/415.

¹³⁵⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/415.

¹³⁵¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/416.

¹³⁵² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/416.

¹³⁵³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/416.

* ET YEMEĞİ

984- 3305- 69- 984- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الْخَلَّالُ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ. حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ الْجَزْرِيُّ. حَدَّثَنِي مَسْلَمَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجُهَنِيُّ، عَنْ عَمِّهِ أَبِي مَشْجَعَةَ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَيِّدُ طَعَامِ أَهْلِ الدُّنْيَا وَأَهْلِ الْجَنَّةِ اللَّحْمُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو مَشْجَعَةَ وَإِبْنُ أَخِيهِ مَسْلَمَةُ عَبْدُ اللَّهِ. لَمْ أَرِ مِنْ جَرَحِهِمَا وَمِنْ وَثْقِهِمَا. وَسُلَيْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ ضَعِيفٌ. قَالَ السَّنَدِيُّ: قُلْتُ قَالَ التِّرْمِذِيُّ: وَقَدْ اتَّهَمَ بِالْوَضْعِ.

984. (3305) (6971)- Ebu'd Derda radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Dünya ve cennet ehlinin yemeklerinin efendisi ettir."¹³⁵⁴

985- 3306- 6972- 985- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ. ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ الْجَزْرِيُّ. ثَنَا مَسْلَمَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجُهَنِيُّ عَنْ عَمِّهِ أَبِي مَشْجَعَةَ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ؛ قَالَ: مَا دُعِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى لَحْمٍ قَطُّ إِلَّا أَجَابَ وَهُدِيَ لَهُ لَحْمٌ قَطُّ، إِلَّا قَبْلَهُ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ إِسْنَادُ الْحَدِيثِ الْمُتَقَدِّمِ.

985. (3306) (6972)- Ebu'd Derdâ radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm davet edildiği her yemeğe mutlaka icabet etti. Bir et hediye getirildiği zaman da mutlaka kabul buyurdu."¹³⁵⁵

* ETİN EN GÜZEL TARAFI

986- 3308- 6973- 986- حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ خَلْفٍ أَبُو بَشِيرٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مِسْعَرٍ. حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنْ فَهْمٍ. (قَالَ وَأُظُنُّهُ يُسَمَّى مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ) أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ يُحَدِّثُ ابْنَ الزُّبَيْرِ وَقَدْ نَحَرَ لَهُمْ جُزُورًا أَوْ بَعِيرًا؛ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ وَالْقَوْمُ يُلْقُونَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّحْمَ يَقُولُ: أَطْيَبُ اللَّحْمِ لَحْمُ الظَّهْرِ. قَالَ السَّنَدِيُّ: لَمْ يَذْكُرْ فِي الزَّوَادِ حَالِ إِسْنَادِهِ، إِذْ أَنَّهُ ذَكَرَ مَا يَشْعُرُ بَعُودَةَ "سَنَادٍ".

986. (3308) (6973)- Abdullah İbnu Ca'fer radiyallahu anh, İbnu'z-Zübeyr ve bir grup için boğazladığı bir deveyi ikram ettiği sırada İbnu'z Zübeyr'e rivayet ettiğine göre: "Bir defasında ashab Aleyhissalâtu vesselâm'a et yemeği sunarlarken kendisi Efendimizden şöyle söylediğini işitmiştir: "Etin en güzeli (hayvanın) sırt etidir."¹³⁵⁶

987- 3310- 6974- 987- حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمَغْلَسِ. ثَنَا كَثِيرُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: مَا رُفِعَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضُلُّ شِوَاءٍ قَطُّ. وَحُمِلَتْ مَعَهُ طُفُوسَةٌ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ جُبَارَةُ وَكَثِيرُ بْنُ سُلَيْمٍ، وَهُمَا ضَعِيفَانِ.

987. (3310) (6974)- Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anhuma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın önünden kebab artığı hiç kaldırılmadı ve beraberinde tüylü yaygı taşınılmadı."¹³⁵⁷

AÇIKLAMA:

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm eti severdi. Ancak, sofraya her seferinde az miktarda et gelirdi. Bu sebeple, sofrasında et artmazdı. Keza "tüylü yaygı taşınmazdı" ifadesi de efendimizin konfordan kaçtığını, kaba, rahat yaygılar üzerine değil, tüysüz ince yaygılar üzerine oturduğunu ifade etmektedir.¹³⁵⁸

988- 3311- 6975- 988- حَدَّثَنَا حَزْمَةُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ. ثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ. أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ زِيَادٍ الْحَضْرَمِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْجَزْءِ الرَّبِيعِيِّ؛ قَالَ: أَكَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا فِي الْمَسْجِدِ. لَحْمًا قَدْ شُوِيَ. فَمَسَحْنَا أَيْدِينَا بِالْحَصْبَاءِ. ثُمَّ قُمْنَا نُصَلِّي وَلَمْ نَتَوَضَّأْ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ لَهْيَعَةَ، وَهُوَ ضَعِيفٌ.

988. (3311) (6975)- Abdullah İbnu'l-Hâris İbnu'l-Cez'ez-Zübeydî radiyallahu anh anlatıyor: "(Bir gün) biz, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la birlikte mescidde kızartılmış bir parça et yedik. Sonra ellerimizi çakıllarla silip abdest almadan namaza durduk."¹³⁵⁹

AÇIKLAMA:

¹³⁵⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/417.

¹³⁵⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/417.

¹³⁵⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/418.

¹³⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/418.

¹³⁵⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/418.

¹³⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/418.

Hadis, yemekten sonra, et bile yenmiş olsa, elin su ile yıkanmasının bir vecibe olmadığını, dolayısıyla, suyun kolayca bulunmadığı durumlarda, taşa, çakıla bile olsa eldeki bulaşığın silinmesi suretiyle idare edileceğini ifade etmektedir. Sileceğimiz eşya bez veya kağıt olursa pek tabii daha iyi olacaktır. Şunu kaydetmekte gerek var: Sünnette mükerrer olarak geldiği üzere, normal şartlarda aslolan elin yemekten önce ve sonra yıkanmasıdır.¹³⁶⁰

* KADİD YANİ GÜNEŞTE KURUTULMUŞ ET

989- 6976- 3312- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَسَدٍ. ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَبِيصِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ؛ قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ، فَكَلَّمَهُ، فَجَعَلَ تَرَعْدُ فَرَايُصُهُ. فَقَالَ لَهُ هَوْنٌ عَلَيْكَ. فَأَبَى لَسْتُ بِمَالِكٍ. إِنَّمَا أَنَا ابْنُ امْرَأَةٍ تَأْكُلُ الْقَدِيدَ. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: إِسْمَاعِيلُ، وَخَذَهُ وَصَلَّهُ فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ، وَرَجَالُهُ ثِقَاتٌ. قَالَ السَّيُوطِيُّ: قَالَ ابْنُ عَسَاكِرَ: هَذَا الْحَدِيثُ مَعْدُودٌ فِي أَفْرَادِ ابْنِ مَاجَةٍ. وَقَدْ اسْتَعْرَبَ حَاجَّ بْنَ الشَّاعِرِ. وَأَشَارَ عَلَى إِسْمَاعِيلَ أَنْ يَحْدِثَ بِهِ إِمْرَةً فِي السَّنَةِ لَغْرَابَتِهِ. ثُمَّ أَخْرَجَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي الْحَارِثِ يَقُولُ: بَعَثَ إِلَى حَاجَّ بْنَ الشَّاعِرِ، فَقَالَ: تَحَدَّثْ بِهَذَا الْحَدِيثِ مِنْ سَنَةٍ إِلَى سَنَةٍ. فَقُلْتُ لِلرَّسُولِ: أَقْرَأَهُ السَّامِعُ وَقُلْ: رُبَّمَا حَدَّثَ بِهِ فِي الْيَوْمِ مَرَاتٍ. قَالَ ابْنُ عَسَاكِرَ: وَقَدْ تَابَعَ إِسْمَاعِيلَ عَلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَلِيٍّ قَاضِي دِمَشْقٍ. وَسَرَقَهُ مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ ابْنُ أَبَانَ. وَقَالَ ابْنُ عَدِيٍّ: هَذَا الْحَدِيثُ سَرَقَهُ ابْنُ أَبَانَ مِنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي الْحَارِثِ الْفُطَّانِ. وَسَرَقَهُ مِنْهُ أَيْضًا عُبَيْدُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْحَلْبِيُّ. وَرَوَاهُ زُهَيْرٌ وَسُوسَةُ عَيْنَةُ وَيَحْيَى الْقَضَائِي عَنْ أَبِي خَالِدٍ مَرَسًا. وَالْمَحْفُوظُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَبِيصِ مَرَسًا. مِنْ غَيْرِ ذَكَرَ أَبِي مَسْعُودٍ.

989. (3312) (6976)- Ebu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "(Bir gün) Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm'a bir adam gelmişti. (Bir müddet) Efendimizle konuştu. Bu sırada adamcağız (duyduğu korkudan) omuzları titremeye başladı. Bunun üzerine Aleyhissalâtu vesselâm adama: "Sakin ol! Ben bir kral değilim, ben kadîd (güneşte kurutulmuş et) yiyen bir kadının oğluyum" buyurdular."¹³⁶¹

* TUZ

990- 6977- 3315- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ. ثَنَا عِيسَى بْنُ أَبِي عِيسَى عَنْ رَجُلٍ (أَرَاهُ مُوسَى)، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَيِّدُ إِدَامِكُمُ الْمَلْحُ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ عِيسَى بْنُ أَبِي عِيسَى الْحَيَّاطُ قَالَ فِي تَقْرِيبِ التَّهْذِيبِ: مَتْرُوكٌ.

990. (3315) (6977)- Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Katığımızın efendisi tuzdur" buyurdular."¹³⁶²

* ZEYTİNYAĞI

991- 6978- 3320- حَدَّثَنَا عُفْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ. ثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ جَدِّهِ؛ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُوا الزَّيْتِ وَادَّهِنُوا بِهِ فَإِنَّهُ مُبَارَكٌ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْمَقْبَرِيُّ قَالَ فِي تَقْرِيبِ التَّهْذِيبِ: مَتْرُوكٌ.

991. (3320) (6978)- Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Zeytinyağını yiye ve onu (bedeninize) sürün. Çünkü o, mübarektir."¹³⁶³

* SÜT

992- 6979- 3321- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَبَابِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بُرْدٍ الرَّاسِبِيِّ. حَدَّثَنِي مَوْتِي أُمُّ سَالِمِ الرَّاسِبِيَّةُ؛ قَالَتْ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَى بِلَبَنِ قَالَ: بَرَكَهٌ أَوْ بَرَكَتَانِ. فِي الزَّوَانِدِ: أُمُّ سَالِمِ الرَّاسِبِيَّةُ وَجَعْفَرُ بْنُ بُرْدٍ، لَمْ أَرِ مِنْ تَكَلُّمٍ فِيهِمَا بِجَرَحٍ وَتَوْثِيقٍ. وَبَاقِي رَجَالِ إِسْنَادِ ثِقَاتٍ. قَالَ السَّنَدِيُّ: قُلْتُ قَالَ الدِّمِيرِيُّ فِي جَعْفَرِ بْنِ بُرْدٍ: وَرَوَى لَهُ الْمَصْنَفُ هَذَا الْحَدِيثَ الْوَاحِدَ. وَكَانَ شَيْخًا ثَقَّةً يَكْتُبُ حَدِيثَهُ. قَالَ الدَّارِقُطَنِيُّ: لَمْ يَحْدِثْ عَنْ أُمِّ سَالِمٍ غَيْرَ جَعْفَرٍ هَذَا. وَهُوَ شَيْخٌ بَصْرِي مَقْلٌ، يَعْتَبَرُ بِهِ وَأُمُّ سَالِمٍ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ. وَكَانَتْ مِنَ الْعَابِدَاتِ. أَحْرَمَتْ مِنَ الْبَصْرَةِ سَبْعَ عَشْرَةَ مَرَّةً. رَوَى لَهَا الْمَصْنَفُ هَذَا الْحَدِيثَ الْوَاحِدَ.

¹³⁶⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/418-419.

¹³⁶¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/419.

¹³⁶² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/419.

¹³⁶³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/420.

992. (3321) (6979)- Hz. Aişe radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, kendisine süt sunulduğu vakit: "(Süt) bir berekettir" veya "(Süt) iki berekettir" derdi."¹³⁶⁴

* KURU HURMA

وَسَلَّمَ قَالَ: بَيِّنْتَ ثَمَرَ فِيهِ كَالْبَيْتِ طَعَامَ فِيهِ فِي الزَّوَائِدِ: فِي إِسْنَادِهِ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَلِيٍّ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَهَشَامُ بْنُ سَعْدٍ وَهُوَ وَإِنْ خَرَجَ لَهُ مُسْلِمٌ، فَإِنَّمَا رَوَاهُ لَهُ فِي الشَّوَاهِدِ. وَقَدْ ضَعُفَ ابْنُ مَعِينٍ وَالنَّسَائِيُّ وَغَيْرُهُمَا. وَقَالَ أَبُو زُرْعَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ: شَيْخٌ مَحَلُّهُ الصَّدَقُ. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَدِ ثِقَاتٍ".

993. (3328) (6980)- Ubeydullah İbnu Ali İbni Ebi Râfi'nin enesi -ve Ebu Râfi'nin karısı- Selma radiyallahu anhum anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İçerisinde kuru hurma olmayan bir ev, içerisinde yiyecek maddesi olmayan bir ev gibidir."¹³⁶⁵

AÇIKLAMA:

Bu hadis, Aleyhissalâtu vesselâm'ın kendi içinde yaşadığı cemiyetin şartlarına göre beyan buyurduğu bir hadistir. O devirde, Arabistan'ın baş yiyeceği, zahiresi hurma idi. Onun olmaması evde büyük eksiklik idi. Bir başka yerde bu, buğday veya mısır olabilir. Nitekim, memleketimizde söylenen bir fıkra buradaki hakikati ifade eder: Karadenizli, maruz kaldıkları gıda darlığını şöyle ifade eder: "Bu yıl öyle kıtlık oldu, mısır öyle az kalktı ki nerdeyse buğday ekmeğine muhtaç olacaktık." Bu fıkra Karadeniz yöresi için mısırın ne kadar ehemmiyetli olduğunu ifade eder.¹³⁶⁶

* YAŞ HURMAYI KURU HURMAYLA YEMEK

994- 6981- 3330 -حَدَّثَنَا أَبُو بَشِيرٍ بَكْرُ بْنُ خَلْفٍ. ثَنَا بِحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ قَبِيْسٍ الْمَدَنِيُّ. ثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُوا الْبَلَحَ بِالْثَمَرِ. كُلُوا الْخَلْقَ بِالْجَدِيدِ. فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَغْضَبُ وَيَقُولُ: بَقِيَ ابْنُ آدَمَ حَتَّى أَكَلَ الْخَلْقَ بِالْجَدِيدِ! فِي الزَّوَائِدِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو ذَكْرِيَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ، ضَعُفَهُ ابْنُ مَعِينٍ وَغَيْرُهُ. وَقَالَ ابْنُ عَدِي: أَحَادِيثُهُ مُسْتَقِيمَةٌ سِوَى أَرْبَعَةِ أَحَادِيثَ. قَالَ السَّنَدِيُّ: قُلْتُ وَقَدْ عَدَّ هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ جَمَلَةِ تِلْكَ الْحَادِيثِ. وَقَالَ النَّسَائِيُّ: إِنَّهُ حَدِيثٌ مُنْكَرٌ.

994. (3330) (6981)- Hz. Aişe radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Yaş hurmayı kuru hurmayla birlikte yiyin. Eski hurmayı yeni hurmayla beraber yiyin. Zira şeytan (böyle yapmanıza) kızar ve: "Ademoğlu, eskiyi yeni ile beraber yiyecek kadar (hayatta) kaldı" der."¹³⁶⁷

995- 6982- 3332 -حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا أَبُو دَاوُدَ. ثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْخَزَّازُ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ سَعْدِ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ (وَكَانَ سَعْدٌ يَحْدُثُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ يُعْجِبُهُ حَدِيثُهُ)؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ "قُرَّانٍ. يَغْزَى فِي الثَّمَرِ. فِي الزَّوَائِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رِجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَلَيْسَ لِسَعْدٍ عِنْدَ الْمُصَنِّفِ غَيْرُ هَذَا الْحَدِيثِ. وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ السَّنَةِ.

995. (3332) (6982)- Hz. Ebu Bekr'in azadlısı Sa'd radiyallahu anhum -ki bu Sa'd "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a hizmet ediyordu ve Aleyhissalâtu vesselâm onun hizmetini beğeniyordu- anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm hurma yerken (açgözlülükle) ikrân yapmayı (ikişer ikişer yemeyi) yasakladı."¹³⁶⁸

AÇIKLAMA:

İkranla ilgili teferruat açıklandı.¹³⁶⁹

* HAS UNDAN YAPILAN EKMEK

996- 6983- 3335 -حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، وَسُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَا: ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ حَدَّثَنِي أَبِي؛ قَالَ: سَأَلْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ: هَلْ رَأَيْتَ النَّقْيَ؟ قَالَ: مَا رَأَيْتُ النَّقْيَ حَتَّى فُيْضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقُلْتُ: فَهَلْ كَانَ لَهُمْ مَنَاجِلُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: مَا رَأَيْتُ مِنْهُ حَتَّى فُيْضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قُلْتُ: فَكَيْفَ كُنْتُمْ

¹³⁶⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/420.

¹³⁶⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/421.

¹³⁶⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/421.

¹³⁶⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/421.

¹³⁶⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/422.

¹³⁶⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/422.

تَأْكُلُونَ الشَّعِيرَ غَيْرَ مَنْخُولٍ؟ قَالَ: نَعَمْ كُنَّا نَنْفُخُهُ. فَيَطِيرُ مِنْهُ مَا طَارَ وَمَا بَقِيَ تَرْتِيئُهُ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رَجُلُهُ ثَقَاتٌ .

996. (3335) (6983)- Ebu Hâzım anlatıyor: "Ben Sehl İbnu Sa'd radiyallahu anh'a: "Sen has undan yapılmış~ beyaz ekmek gördün mü?" diye sordum. Sehl: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm vefat edinceye kadar, beyaz ekmek görmedim" dedi. Ben tekrar: "Resûlullah zamanında ashabın eleği var mıydı?" dedim. "Aleyhissalâtu vesselâm vefat edinceye kadar elek görmedim" dedi. "Öyleyse elenmemiş arpa ekmeğini nasıl yiyordunuz?" dedim. "Biz onu üflerdik, içindeki kepekten uçan uçardı. Kalan (kepek)leri de su ile yumuşatıp yoğururduk" cevabını verdi.¹³⁷⁰

997- 3336- 6984- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ بْنُ كَاسِبٍ. ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ. أَخْبَرَنِي بَكْرُ بْنُ سَوَادَةَ؛ أَنَّ حَنْشَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّ أَيْمَنَ، أَنَّهَا عَزَبَتْ دَقِيقًا. فَصَنَعَتْهُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَغِيفًا. فَقَالَ مَا هَذَا؟ قَالَتْ: طَعَامٌ نَصْنَعُهُ بِأَرْضِنَا. فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَصْنَعَ مِنْهُ لَكَ رَغِيفًا. فَقَالَ: رُدِّيهِ فِيهِ، ثُمَّ أَغْنِيهِ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ حَسَنٌ. وَلَيْسَ، أَمِ أَيْمَنُ عِنْدَ الْمُصَنِّفِ هَذَا الْحَدِيثَ وَحَدِيثَ ذَكَرَهُ فِي كِتَابِ الْجَنَائِزِ. وَلَيْسَ لَهَا فِي الْكِتَابِ الْبَاقِيَةُ شَيْءٌ. قُلْتُ أَنَا. بَلْ أَخْرَجَ لَهَا مُسْلِمٌ فِي: 44- كِتَابِ فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ، 81-بَابِ مَنْ فَضَّلَ أَمِ أَيْمَنُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، حَدِيثٌ رَقْمُ 301. وَهُوَ الْحَدِيثُ الَّذِي رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ فِي كِتَابِ الْجَنَائِزِ بِرَقْمِ 5361 .

997. (3336) (6984)- Ümmi Eymen radiyallahu anhâ'nın anlattığına göre: "Kendisi bir unu eleyip ondan Aleyhissalâtu vesselâm için ekmek yapmıştır. Resûlullah: "Bu nedir?" diye sormuş, o da: "Bu bizim diyarda yaptığımız bir yiyecektir. Ben ondan sizin için bir ekmek yapmak arzu ettim"demiştir. Aleyhissalâtu vesselâm da: "Şu eleyip ayırdığın kepeği, öbürüne (un kısmına) geri kat, sonra yoğur (ve ekmek yap)" buyurmuştur."¹³⁷¹

AÇIKLAMA:

Birinci hadis, Aleyhissalâtu vesselâm zamanında unların elenmediğini belirtmektedir. İkinci hadisten bu elenme işi hâdisesinin, elek denen âletin yokluğundan ileri gelmeyip nebevî bir kasıttan ileri geldiğini anlamaktayız. Zira kepeğin unla karıştırılarak hamur yapılmasını emir buyurmuştur.¹³⁷²

* YUFKA EKMEK

998- 3338- 6985- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَيْرٍ، عَيْسَى بْنُ مُحَمَّدٍ النَّخَّاسُ الرَّمْلِيُّ. ثَنَا ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ ابْنِ عَطَاءٍ عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: رَأَى أَبُو هُرَيْرَةَ قَوْمَهُ. يَعْنِي قَرِيَّةً (أُظْنَتْهُ قَالَ يُنَا) فَاتَوْهُ بِرَقَاقٍ مِنْ رَقَاقِ الْوَلِّ. فَبَكَى وَقَالَ: مَا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا بِعَيْنِهِ قَطُّ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَطَاءُ بْنُ أَبِي مُسْلِمٍ الْخَرَّاسَانِيُّ، وَهُوَ ضَعِيفٌ .

998. (3338) (6985)- Atâ anlatıyor: "Ebu Hureyre radiyallahu anh (bir ara) kavmini ziyaret etmişti. -Râvi der ki: "Köyü de zannedersen Yuna idi- Köylüler kendisine evvelkilerin yufka ekmeğinden bir yufka getirmişlerdi. Ebu Hureyre ekmeği görünce ağladı ve "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm şu (lüks) ekmeği gözleriyle hiç görmedi" dedi."¹³⁷³

* FÂLÛZEC (BAL HELVASI)

999- 3340- 6986- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابُ بْنُ الصَّحَّاحِ السُّلَمِيُّ. أَبُو الْحَارِثِ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيَّاشٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: أَوَّلُ مَا سَمِعْنَا بِالْقَالُودِ. أَنَّ جَبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ أَمَتَكَ تَفْتَحُ عَلَيْهِمْ أَرْضَ فَيْفَاضَ عَلَيْهِمْ مِنَ الدُّنْيَا. حَتَّى إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الْقَالُودَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَمَا الْقَالُودُ؟ قَالَ: يَخْلُطُونَ السَّمْنَ وَالْعَسَلَ جَمِيعًا. فَشَهَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِذَلِكَ شَهَقَةً قَالَ الدِّمِيرِيُّ: قَالَ ابْنُ الْجَوَازِيِّ. إِنَّهُ مَوْضُوعٌ بَاطِلٌ أَصْلُ لَهُ. وَفِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عُثْمَانُ بْنُ يَحْيَى مَا عَلِمْتُ فِيهِ جَرَحًا. وَ مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ لَمْ أَعْرِفْهُ. وَعَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ فِيهِ أَبُو دَاوُدَ: يَضَعُ الْحَدِيثَ. وَقَالَ الْحَاكِمُ: رَوَى أَحَادِيثَ مَوْضُوعَةً .

999. (3340) (6986)- İbnu Abbâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Fâlûzeci ilk işitmem şöyle oldu: "Cebrail aleyhisselâm Resûlullah'a gelip: "Ümmetine yeryüzü açılacak. O zaman onlara dünyalık bol bol akacak. Öylesine akacak ki fâlûzec bile yiyecekler" dedi. Bunun üzerine Aleyhissalâtu vesselâm: "Fâlûzec nedir?" diye

¹³⁷⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/422.

¹³⁷¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/423.

¹³⁷² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/423.

¹³⁷³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/423-424.

sormuş, Cebrail aleyhisselâm: "Yağ ve balı karıştırıp yapılan helva" diye açıklamıştır. Resûlullah bu haber karşısında hiçkır ağırlamıştır."¹³⁷⁴

ACIKLAMA:

Birçok hadisçiler, bu hadisin mevzu olduğunu söylemiştir. Sıhhat ihtimaline binaen "Resûlullah, mü'minlerin tereffüh sayılacak beslenme tarzları sebebiyle üzülmüştür" diye te'vil edilebilir. Çünkü birçok içtimâi ve ferdi bozulmaların kaynağı beslenme rejimiyle ilgilidir. Hastalıklar, israflar, bir kısım suistimal ve ahlâk bozulmaları çoğunlukla tereffühe dayanan sebeplerle başlamaktadır.¹³⁷⁵

* ARPA EKMEĞİ

1000- 6987- 3348- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ بْنُ كَثِيرٍ بْنُ دِينَارٍ الْحَمَصِيُّ (وَكَانَ يُعَدُّ مِنْ إِبْدَالِ). ثَنَا بَقِيَّةُ. ثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ نُوْحٍ بْنِ ذَكْوَانَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَنَسٍ ابْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: لَيْسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصُّوفَ وَاخْتَذَى الْمُخْصُوفَ. وَقَالَ: أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُشْعًا وَلَيْسَ خَشِينًا. فَقِيلَ لِلْحَسَنِ: مَا الْبُشْعُ؟ قَالَ: غَلِيظُ الشَّعِيرِ. مَا كَانَ يُسْبِغُهُ إِجْرَعَةً مَاءٍ. فِي الزَّوَائِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ ضَعِيفٌ. وَهَذَا نُوْحُ بْنُ ذَكْوَانَ مُتَّفَقٌ عَلَى تَضْعِيفِهِ. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحَاكِمُ. يَرَوِي عَنْ الْحَسَنِ كُلَّ مَعْضَلَةٍ.

1000. (3348) (6987)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm yün (elbise) giydi, yamalı papuç giydi." Enes şunu da ilave etti: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm beşi' yemeği yedi ve sert elbise giydi."

(Enes'in râvisi) Hasen'e soruldu: "Beşi' dediğin yemek nedir?" O şu cevabı verdi: "Arpanın iri öğütülmüşüdür, ağızdaki lokmayı kişi, ancak bir yudum su ile yutabilirdi."¹³⁷⁶

* İKTİSATLI YEMEK

1001- 6988- 3351- حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْعَسْكَرِيُّ، وَ مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ. قَا: ثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّقْفِيُّ عَنْ مُوسَى الْجُهَنِيِّ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ عَطِيَّةِ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ؛ قَالَ: سَمِعْتُ سَلْمَانَ وَأَكْرَهَ عَلَى طَعَامٍ يَأْكُلُهُ فَقَالَ: حَسْبِي. أَنَّى سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ «إِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ شَبَعًا فِي الدُّنْيَا، أَطْوَلُهُمْ جُوعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ» فِي الزَّوَائِدِ: فِي إِسْنَادِهِ سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَرَّاقُ النَّقْفِيُّ ضَعُفَهُ. وَوَقَّعَهُ ابْنُ حِبَّانَ وَالْحَاكِمُ.

1001. (3351) (6988)- Atiyye İbnu Âmir el-Cüheni radiyallahu anh anlatıyor: "Selman radiyallahu anh, yemek yerken, biraz daha yemesi için ısrar edilince şöyle demişti: "(Yediğim miktar) bana yeter. Zira ben Aleyhissalâtu vesselâm'ı ıstittim. Buyurmuşlardı ki: "Dünyada insanların doyasıya en çok yiyeni, Kıyamet günü açlığı en uzun olacaktır."¹³⁷⁷

1002- 6989- 3352- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ وَسُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ وَ يَحْيَى بْنُ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ بْنُ كَثِيرٍ ابْنِ دِينَارٍ الْحَمَصِيُّ قَالُوا: ثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ. ثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ نُوْحٍ بْنِ ذَكْوَانَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنَ السَّرَفِ أَنْ تَأْكُلَ كُلَّ مَا اسْتَهْتَيْتَ فِي الزَّوَائِدِ: هَذَا إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. نُوْحُ بْنُ ذَكْوَانَ مُتَّفَقٌ عَلَى تَضْعِيفِهِ. وَقَالَ الدَّمِيرِيُّ: هَذَا الْحَدِيثُ مِمَّا أَنْكَرَ عَلَيْهِ.

1002. (3352) (6989)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Her iştiha duyduğunu yemen israftandır."¹³⁷⁸

* EKMEK ATILMAZ

1003- 6990- 3353- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ يُونُسَ الْفَرَيَّابِيُّ. ثَنَا وَسَّاجُ بْنُ عُقْبَةَ بْنِ وَسَّاجٍ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَقَّرِيُّ. ثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيْتَ. فَرَأَى كِسْرَةً مُلْقَاةً. فَأَخَذَهَا فَمَسَحَهَا ثُمَّ أَكَلَهَا وَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ! أَكْرَمِي كَرِيمًا. فَإِنَّهَا مَا تَفَرَّتْ عَنْ قَوْمٍ قَطُّ فَعَادَتْ إِلَيْهِمْ» فِي الزَّوَائِدِ: فِي إِسْنَادِهِ الْوَلِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَهُوَ ضَعِيفٌ. قَالَ السَّدِيدِيُّ: قُلْتُ أَشَارَ الدَّمِيرِيُّ إِلَى أَنَّهُ مِنْهُمْ بِالْوَضْعِ.

¹³⁷⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/424.

¹³⁷⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/424.

¹³⁷⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/425.

¹³⁷⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/425.

¹³⁷⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/426.

1003. (3353) (6990)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm hücreme girmişlerdi. Atılmış bir ekmek parçası gördüler. Hemen onu alıp silerek yediler ve: "Ey Aişe! Kerim olana ikram et! (Yani kıymetli olan ekmeğe hürmet et!) Zira şu ekmek, bir kavme nefret edip kaçmışsa bir daha dönmemiştir" buyurdular."¹³⁷⁹

AÇIKLAMA:

Bu hadis tek başına çok zayıftır. Ancak ekmeğe hürmetle ilgili başka rivayetler daha önce geçti.¹³⁸⁰

* AÇLIKTAN ALLAH'A SIĞINMAK

1004- 6991- 3354- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ. ثَنَا هُرَيْمٌ عَنْ لَيْثٍ عَنْ كَعْبٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ! إِنِّي أَعُوذُكَ مِنَ الْجُوعِ فَإِنَّهُ يُنْسِ الضَّجِيعَ. وَأَعُوذُكَ مِنَ الْخِيَانَةِ فَإِنَّهَا بُنْسَتِ الْبِطَانَةَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ لَيْثُ بْنُ أَبِي سَلِيمٍ، وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1004. (3354) (6991)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allahım, açlıktan sana sığınırım. Çünkü o, en kötü yatak arkadaşıdır. Hıyanetten de cana sığınırım. Çünkü o, çok kötü iç duygusudur."¹³⁸¹

* AKŞAM YEMEĞİM BIRAKMAYIN

1005- 6992- 3355- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقِّيُّ. ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ السَّامِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي هُرَيْرَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَيْمُونٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَدْعُوا الْعِشَاءَ وَلَوْ يَكْفِي مِنْ تَمْرٍ. فَإِنْ تَرَكَهُ يَهْرُمُ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ السَّامِ وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَقَدْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ عَنْ أَنَسٍ وَقَالَ: إِنَّهُ حَدِيثٌ مُنْكَرٌ.

1005. (3355) (6992)- Hz. Câbir radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Akşam yemeğini bırakmayın, bir avuç hurma ile de olsa akşamı yiyin. Çünkü akşamın terki insana (erken) ihtiyarlık getirir."¹³⁸²

* MİSAFİR EDİNME

1006- 6993- 3356- حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ. ثَنَا كَثِيرُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْخَيْرُ أَسْرَعُ إِلَى الْبَيْتِ الَّذِي يُعْشَى، مِنَ الشَّفَرَةِ إِلَى سَنَامِ الْبَعِيرِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ جُبَارَةُ وَكَثِيرٌ وَهُمَا ضَعِيفَانِ.

1006. (3356) (6993)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hayır, misafir ağırlanan eve, bıçağın deve hörgücüne ulaşmasından daha hızlı ulaşır."¹³⁸³

1007- 6994- 3357- حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ. ثَنَا الْمُحَارِبِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ نَهْشَلٍ عَنْ الصَّخَّالِكِ ابْنِ مُرَاجِمٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْخَيْرُ أَسْرَعُ إِلَى الْبَيْتِ الَّذِي يُؤْكَلُ فِيهِ مِنَ الشَّفَرَةِ إِلَى سَنَامِ الْبَعِيرِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ جُبَارَةُ وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ نَهْشَلٍ غُلَطٌ. وَالصَّوَابُ: ثَنَا الْمُحَارِبِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ نَهْشَلٍ. وَهُوَ ابْنُ سَعِيدٍ. وَنَهْشَلٌ سَاقِطٌ.

1007. (3357) (6994)- İbnu Abbâs radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hayır, içerisinde yemek yenen eve, bıçağın deve hörgücüne ulaşmasından daha hızlı ulaşır."¹³⁸⁴

1008- 6995- 3358- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ الرَّقِّيُّ. ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ غُرْوَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنْ مِنَ السَّنَةِ أَنْ يَخْرُجَ الرَّجُلُ مَعَ ضَيْفِهِ إِلَى بَابِ الدَّارِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَلِيُّ بْنُ عُرْوَةَ، أَحَدُ الضَّعَفَاءِ الْمَتْرُوكِينَ. قَالَ ابْنُ حَبَانَ: يَضَعُ الْحَدِيثَ.

¹³⁷⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/426.

¹³⁸⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/426.

¹³⁸¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/427.

¹³⁸² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/427.

¹³⁸³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/427.

¹³⁸⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/428.

1008. (3358) (6995)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Adamın misafirini kapıya kadar uğurlaması sünnettendir."¹³⁸⁵

* ETLE YAĞI YEMEKTE BİRLEŞTİRME

1009- 6996- 3361- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، زَحَبِيُّ. ثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ وَهُوَ عَلَى مَايَدَتِهِ. فَأَوْسَعَ لَهُ عَنْ صَدْرِ الْمَجْلِسِ. فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ. ثُمَّ صَرَبَ بِيَدِهِ فَلَقَمَ لُقْمَةً. ثُمَّ ثَنَّى بِأُخْرَى ثُمَّ قَالَ: إِيَّيْ، جِدْ طَعْمَ دَسَمٍ. مَا هُوَ بِدَسَمِ اللَّحْمِ. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! إِنِّي خَرَجْتُ إِلَى السُّوقِ أَطْلُبُ السَّمِينَ شَتْرِيَهُ. فَوَجَدْتُهُ غَالِيًا. فَأَشْتَرَيْتُ بِدِرْهِمٍ مِنَ الْمَهْزُولِ. وَحَمَلْتُ عَلَيْهِ بِدِرْهِمٍ سَمْنًا. فَأَرَدْتُ أَنْ يَتَرَدَّدَ عِيَالِي عَظْمًا عَظْمًا. فَقَالَ عُمَرُ: مَا اجْتَمَعَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطُّ أَكَلَ أَحَدُهُمَا وَتَصَدَّقَ بِآخَرِهِ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: خُذْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! فَلَنْ يَجْتَمَعَ عِنْدِي إِنْ فَعَلْتُ ذَلِكَ. قَالَ: مَا كُنْتُ فَعَلْتُ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ حَسَنٌ. فِيهِ يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ .

1009. (3361) (6996)- İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Babam Ömer yanıma girmişti. Ben o sırada sofradaydım. Sofranın başında kendisine yer açtı (Babam oturdu ve:) "Bismillah" dedi. Sonra elini yemeğe vurup bir lokma aldı. Sonra bir lokma daha alarak ikiledi. Sonra da: "Ben bu yemekte bir yağ tadı aldım. Bu, etin yağının tadı değildir" dedi. Ben: "Ey mü'minlerin emîri! Ben semiz et almak için çarşıya çıkmıştım. Pek pahalı buldum. Bunun üzerine, bir dirhemlik zayıf et aldım. Ona bir dirhemlik de yağ ilave ettim. Böylece bütün aile fertlerinin kemiklerden faydalanmasını arzu ettim" dedim. (Babam) Ömer dedi ki: "Bu iki şey, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın sofrasında asla bir araya gelmediler Efendimiz birini yediyse diğerini tasadduk etti." Ben: "Al! ey mü'minlerin emîri. Ben bir kere yapmış bulundum. Bundan böyle bu iki şey benim soframda da asla beraber bulunmayacak!" dedim. Babam yinede: "Hayır! Ben bunu yapamam!" dedi (ve yemedi)."¹³⁸⁶

* SOĞAN

1010- 6997- 3366- حَدَّثَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي ابْنُ لَهِيْعَةَ عَنْ عُثْمَانَ ابْنِ نُعَيْمٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ نَهْيَكٍ عَنْ دُحَيْنِ الْحَجْرِيِّ؛ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ الْجُهَنِيَّ يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «صُنَابِهِ: تَأْكُلُوا الْبَصَلَ ثُمَّ قَالَ كَلِمَةً خَفِيَّةً. النَّسَائِيُّ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهِيْعَةَ وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَ عُثْمَانُ وَ الْمُغِيرَةُ، لَمْ أَرْمَنْ تَكْلَمْ فِيهِمَا بِجَرَحٍ وَ تَوْثِيقٍ .

1010. (3366) (6997)- Ukbe İbnu Âmir el-Cûhenî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ashabına: "Soğan yemeyin!" dedi. Arkada gizli (yani alçak sesli) bir kelime ile "çiğ" demiştir."¹³⁸⁷

* MEYVELER

1011- 6998- 3368- حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ دِينَارٍ الْحِمَصِيُّ. ثَنَا أَبِي ثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَزَقٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ؛ قَالَ: أَهْدَيْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنَبٌ مِنَ الطَّائِفِ. فَذَعَانِي فَقَالَ خُذْ هَذَا الْعُنُقُودَ فَأَبْلِغْهُ أَمَّا فَأَكْلُهُ قَبْلَ أَنْ يَبْلُغَهُ. فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ لَيْالٍ قَالَ لِي مَا فَعَلَ الْعُنُقُودُ: هَلْ أَبْلَغْتَهُ أَمَّا؟ قُلْتُ: . قَالَ فَسَمَانِي عُذْرَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. إِنْ أَنَّهُ فِي إِبْرَاوِيَةِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَكْسَ مَا ذَكَرْهُنَا. فَفِيهِ أَنْ أُمَّهُ بَعَثَتْهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقُطْفٍ مِنْ عَنَبٍ فَأَكَلَ مِنْهُ قَبْلَ أَنْ يَبْلُغَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمَّا جَاءَ بِهِ أَخَذَ بِأَذَنِهِ فَقَالَ لَهُ «يَا غَدْرُ» وَ قَالَ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ وَالْقِصَّةُ مُخْتَلَفٌ فِيهَا. فَيَحْتَمِلُ أَنْ يَكُونَ قِصَّتَيْنِ .

1011. (3368) (6998)- Nu'man İbnu Beşîr radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a Taiften üzüm hediye gelmişti. Beni çağırıp: "Şu salkımı al anana götür!" dedi. Aldım, ama anneme ulaştırmazdan önce yiyip bitirdim. Birkaç gece sonra karşılaşmıştık. Bana: "Salkımı ne yaptın, annene götürdün mü?" dedi. "Hayır!" dedim. Bunun üzerine beni Guder (vefasız) diye tesmiye buyurdu."¹³⁸⁸

1012- 6999- 3369- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّلَحِيُّ. ثَنَا يُقَيْبُ بْنُ حَاجِبٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ الزُّبَيْرِيِّ عَنْ طَلْحَةَ؛ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبِيَدِهِ سَفْرَجَلَةٌ. فَقَالَ: دُونَكُهَا، يَا طَلْحَةُ! فَإِنَّهَا تُجَمُّ الْفَوَادِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ الْمَلِكِ الزُّبَيْرِيُّ مَجْهُولٌ. وَ قَالَ الْمَزِي فِي أَطْرَافٍ وَ الذَّهَبِي فِي الْكَاشَفِ، وَأَبُو سَعِيدٍ: يَكْرَهُ. تَبْمِيهِ فِي الْكَاشَفِ .

¹³⁸⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/428.

¹³⁸⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/429.

¹³⁸⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/429.

¹³⁸⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/430.

1012. (3369) (6999)- Talha radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına girmiştım. Elinde ayva vardı. Bana: "Ey Talha! Şunu al, (ye)! Çünkü bu, kalbe rahatlık verir" buyurdular."¹³⁸⁹

İÇECEKLER BÖLÜMÜ

* ŞARAP HER KÖTÜLÜĞÜN ANAHTARIDIR

1013- 7000- 3371- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَرْزُوقِيُّ. ثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ. وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ جَمِيعاً عَنْ رَاشِدِ أَبِي مُحَمَّدٍ الْجَمَانِيِّ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ؛ قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَشْرَبِ الْخَمْرَ فَإِنَّهَا مِفْتَاحُ كُلِّ سَرٍّ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ .

1013. (3371) (7000)- Ebu'd-Derda radiyallahu anh demiştir ki: "Dostum bana: "Şarap içme. Çünkü o her kötülüğün anahtarıdır!" diye tavsiyede bulundu."¹³⁹⁰

1014- 7001- 3372- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا مُنِيرُ بْنُ الزُّبَيْرِ؛ أَنَّهُ سَمِعَ عَبَادَةَ بْنَ نُسَيْبٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ خَبَّابَ بْنَ رِثٍّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: إِيَّاكَ وَالْخَمْرَ. فَإِنَّ خَطِيئَتَهَا تَفْرُغُ الْخَطَايَا كَمَا أَنَّ شَجَرَتَهَا تَفْرُغُ الشَّجَرَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ نَمِيرُ بْنُ الزُّبَيْرِ ارشامي، زدي وهو ضعيف .

1014. (3372) (7001)- Habbab İbnu'l-Eret radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şaraptan sakın! Çünkü şarabın ağacı (asma) diğer ağaçların üstüne çıktığı gibi şarabın günahı da diğer günahların üstüne çıkar."¹³⁹¹

1015- 7002- 3374- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْرَةَ. حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ؛ أَنَّ خَالِدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ حُسَيْنٍ حَدَّثَهُ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا، لَمْ يَشْرُبْهَا فِي الْآخِرَةِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1015. (3374) (7002)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh rivayet ediyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Dünyada şarap içen, onu ahirette içemeyecektir."¹³⁹²

1016- 7003- 3375- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَ مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَا: ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ابْنِ أَصْبَهَانِيٍّ عَنْ سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُدٌّ مِنَ الْخَمْرِ كَعَابِدٍ وَثْنٍ. فِي الزَّوَادِ: مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ. ضَعْفُهُ النَّسَائِيُّ وَابْنُ عَدِيٍّ. وَقَوَاهُ ابْنُ حَبَانَ وَقَالَ أَبُو حَابِمٍ: يَكْتُبُ حَدِيثَهُ وَيَحْتَجُّ بِنِ وَبَاقِي رِجَالُهُ "سَنَادُ ثِقَاتٌ .

1016. (3375) (7003)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İçki müptelası (=şarap düşkünü), (günah yönüyle) puta tapan gibidir."¹³⁹³

1017- 7004- 3376- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عُثَيْبٍ. حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ مَيْسَرَةَ ابْنِ خَلِيسٍ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مُدٌّ مِنْ خَمْرٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَسُلَيْمَانُ بْنُ عَتْبَةَ. مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَبَاقِي رِجَالُهُ "سَنَادُ ثِقَاتٌ .

1017. (3376) (7004)- Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İçki müptelası cennete giremez."¹³⁹⁴

1018- 7005- 3383- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا عَبْدُ السَّامِ بْنِ عَبْدِ الْقُدُّوسِ. ثَنَا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَذْهَبُ اللَّيَالِي وَأَيَّامٌ حَتَّى تَشْرَبَ فِيهَا طَائِفَةً مِنْ أُمَّتِي الْخَمْرَ. يُسَمُّونَهَا بِغَيْرِ اسْمِهَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ السَّامِ بْنُ عَبْدِ الْقُدُّوسِ قَالَ فِي تَقْرِيبِ التَّهْذِيبِ: ضَعِيفٌ .

¹³⁸⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/430.

¹³⁹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/431.

¹³⁹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/431.

¹³⁹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/432.

¹³⁹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/432.

¹³⁹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/432.

1018. (3383) (7005)- Ebu Ümâme el-Bâhilî anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetimden bir zümre, şaraba bir başka ad takarak onu içmedikçe geceler ve gündüzler tükenmeyecek (Kıyamet gelmeyecek)." ¹³⁹⁵

* HER SARHOŞ EDİCİ HARAMDIR

1019- 7006- 3388- حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الْعَلِيِّ. ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ أَيُّوبَ ابْنِ هَانِيٍّ، عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ. قَالَ ابْنُ مَاجَةَ: هَذَا حَدِيثُ الْمَصْرِيِّينَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1019. (3388) (7006)- İbnu Mes'ud radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Her sarhoşluk veren şey haramdır." ¹³⁹⁶

1020- 70- 3392- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْجَرَامِيُّ. ثَنَا أَبُو يَحْيَى. ثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ. وَمَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ، فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ زَكَرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1020. (3392) (7007)- İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Her sarhoş edici haramdır, çoğu sarhoş eden şeyin azı da haramdır." ¹³⁹⁷

* BAZI KAPLARDA KURULAN ŞIRA

1021- 7008- 3401- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَشْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ. وَ ثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُنْبَذَ فِي النَّفِيرِ وَالْمَرْقَتِ وَالِدُبَاءِ وَالْحَنْتَمَةِ. وَ قَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رِجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَأَصْلُ هَذَا الْحَدِيثِ فِي الصَّحِيحِينَ سَوَى قَوْلِهِ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ.

1021. (3401) (7008)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm nakir, müzeffet, dübbâ ve hanteme (denilen kaplar)da şıra yapılmasını yasakladı ve: "Sarhoş eden her şey haramdır" buyurdu." ¹³⁹⁸

AÇIKLAMA:

Bu kaplar cahiliye devrinde şarap kurulan kaplardır, mahiyetini daha önce açıkladık. ¹³⁹⁹

1022- 7009- 3406- حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الْعَلِيِّ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَنْبَأَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ أَيُّوبَ ابْنِ هَانِيٍّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ ابْنِ جَدْعٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنِّي كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ نَبِيذٍ أَوْ عِيَةٍ أَوْ إِنْ وَعَاءٍ يَحْرَمُ شَيْئًا. كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

1022. (3406) (7009)- İbnu Mes'ud radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ben size bazı kaplarda nebîz (şıra) yapmayı yasaklamıştım. Bilesiniz, tek başına kap bir şeyi haram kılmaz. Sarhoşluk veren her şey haramdır." ¹⁴⁰⁰

1023- 7010- 3407- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ. حَدَّثَنِي رُمَيْثَةُ عَنْ عَائِشَةَ؛ أَنَّهَا قَالَتْ: أُنْعِجُ إِخْدَاكُنَّ أَنْ تَتَّخِذَ كُلَّ عَامٍ مِنْ جَلْدٍ أَضْحِيَّتَهَا صِفَاءً؟ ثُمَّ قَالَتْ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُنْبَذَ فِي الْجَرِّ وَفِي كَذَا وَفِي كَذَا أَلْخَلَّ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ، مِنْ أَجْلِ سُؤَيْدٍ فَإِنَّهُ مُخْتَلَفٌ فِيهِ.

1023. (3407) (7010)- Hz. Aişe radiyallahu anâ şöyle demiştir: "(Ey Rümeyse!), sizden biri her yıl kurban derisinden bir su kabı yapmaktan aciz mi?" Aişe sözüne şöyle devam eder: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm küpte, şunda ve şunda şıra yapmayı yasakladı. Ancak bu nevi kaplarda sirke yapmayı yasaklamadı." ¹⁴⁰¹

¹³⁹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/432.

¹³⁹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/433.

¹³⁹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/433.

¹³⁹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/433.

¹³⁹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/433.

¹⁴⁰⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/434.

¹⁴⁰¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/434.

* KAPLARIN AĞZININ ÖRTÜLMESİ

1024- 7011- 3411- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَيَانَ الْوَاسِطِيُّ. ثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَغْطِيَةِ الْأَنْفِ وَإِكْفَاءِ السَّقَاءِ وَإِكْفَاءِ الْأَنْفِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ صَحِيحٌ، وَرَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1024. (3411) (7011)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bize kapların ağızlarının örtülmesini, tulumların ağızlarının bağlanmasını ve (boş) kabın (ağız yere gelecek şekilde) ters çevrilmesini emretti." ¹⁴⁰²

1025- 7012- 3412- حَدَّثَنَا عِصْمَةُ بْنُ الْفَضْلِ. ثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ. ثَنَا حَرِيشُ بْنُ جَرِيْتٍ. ثَنَا ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ أَصْنَعُ لِرَسُولِ اللَّهِ ثَلَاثَةَ أَنْبِيَةٍ مِنَ اللَّيْلِ مُحَمَّرَةً: إِنَاءً لِيَطْهُورَهُ وَإِنَاءً لِسِوَاكِهِ وَإِنَاءً لِسَرَابِهِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ حَرِيشُ بْنُ خَرِيتٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1025. (3412) (7012)- Hz. Aişe radiyallahu anı anlatıyor: "Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm için, geceleyin ağız kapalı üç kap hazırlardım: Bir kap abdest suyu için, bir kap misvakı için, bir kap içeceği için." ¹⁴⁰³

* GÜMÜŞ KAPTAN İÇME

1026- 7013- 3415- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ امْرَأَةِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ شَرِبَ فِي إِنَاءٍ فَضَةٍ فَكَأَنَّمَا يُجْرَجُ فِي بَطْنِهِ نَارٌ جَهَنَّمَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1026. (3415) (7013)- Hz. Aişe radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim gümüş bir kaptan su içerse, sanki karnını cehennem ateşi doldurmuş gibi olur." ¹⁴⁰⁴

* KABIN İÇİNE SOLUMA

1027- 7015- 3427- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ الْحَارِثِ بْنِ أَبِي ذُبَابٍ عَنْ عَمِّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَاتَّقِ أَنْ يَنْتَفَسَ فِي الْأَنْفِ. فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَعُودَ فَلْيَنْحِ الْأَنْفَ ثُمَّ لْيَعُدْ إِنْ كَانَ يُرِيدُ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1027. (3427) (7014)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Biriniz su içerken kabın içine solumasın. Tekrar yudumlamak isteyince kabı ağızdan uzaklaştırıp (nefes alsın) sonra dilerse yeniden içsin." ¹⁴⁰⁵

* AVUÇLA SU İÇMEK

1028- 7015- 3431- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُصَفَّى الْحِمَصِيُّ. ثَنَا بَقِيَّةُ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زِيَادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ قَالَ: نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَشْرَبَ عَلَى بَطْنِنَا وَهُوَ الْكَرْعُ. وَنَهَانَا أَنْ نَعْتَرِفَ بِأَلْيَدِ الْوَاحِدَةِ. وَقَالَ: بَلِّغْ أَحَدَكُمْ كَمَا بَلِّغَ الْكَلْبُ. وَتَشْرَبُ بِأَلْيَدِ الْوَاحِدَةِ كَمَا يَشْرَبُ الْقَوْمُ الَّذِينَ سَخَطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ. وَتَشْرَبُ بِاللَّيْلِ فِي إِنَاءٍ حَتَّى يُحَرِّكَهُ. إِنْ أَنْ يَكُونَ إِنَاءٌ مُحَمَّرًا. وَمَنْ شَرِبَ بِيَدِهِ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى إِنَاءٍ يُرِيدُ التَّوَاضِعَ؛ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِعَدَدِ أَصَابِعِهِ خَسَنَاتٍ وَهُوَ إِنَاءٌ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، إِذْ طَرَحَ الْقَدَحَ فَقَالَ: أَفْ! هَذَا مَعَ الدُّنْيَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ بَقِيَّةٌ وَهُوَ مَدْلَسٌ، وَقَدْ عَنَعْنَاهُ. وَقَالَ الدِّمِيرِيُّ: هَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ أَنْفَرَدَ بِهِ الْمُصَنِّفُ. وَزِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَذْكُورُ يَكَادِ يَعْرِفُ. رَوَى لَهُ الْمُصَنِّفُ هَذَا الْحَدِيثَ الْوَاحِدَ .

1028. (3431) (7015)- İbnu Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm yüzükoyun yatarak dudaklarımızla su içmemizi yasakladı. Keza, tek bir avuçla, avuçlayarak içmemizi de yasakladı ve buyurdu ki: "Sakin sizden kimse köpeklerin içtiği gibi suyu dudaklarıyla içmesin! Allah'ın gazabına uğrayan kavim gibi tek eliyle içmesin. Suyu çalkalamadıkça geceleyin de içmesin, ağız kapalı ise çalkalamaya gerek yok. Kim kapla içmeye muktedir olduğu halde, tevazuyu düşünerek eliyle içerse Allah parmakları adedince

¹⁴⁰² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/434.

¹⁴⁰³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/435.

¹⁴⁰⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/435.

¹⁴⁰⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/435.

kendisine sevap yazar. Bu (avuç), Hz. İsa aleyhisselâm'ın kabı idi. Çünkü o, kadehi atmış ve: "Öf! Bu dünya ile beraberdir!" demişti."¹⁴⁰⁶

* CAM BARDAKTAN İÇMEK

1029- 7016- 3435- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانَ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ. ثَنَا مَسْلُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْخُ قَوَارِيرَ يَشْرَبُ فِيهِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَسْلُ بْنُ عَلِيٍّ وَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَهُمَا ضَعِيفَانِ .

1029. (3435) (7016)- İbnu Abbâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın, cam bir bardağı vardı, (suyu) onunla içerdi."¹⁴⁰⁷

TIP BÖLÜMÜ

1030- 7017- 3436- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَهَشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. قَالَ: ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ زِيَادِ عَقَّةَ عَنْ أَسَمَةَ بْنِ شَرِيكٍ؛ قَالَ: شَهِدْتُ أَعْرَابَ يَسْأَلُونَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَعَلَيْنَا حَرْجٌ فِي كَذَا؟ أَعَلَيْنَا حَرْجٌ فِي كَذَا؟ فَقَالَ لَهُمْ: عِبَادَ اللَّهِ! وَضَعَ اللَّهُ الْحَرْجَ إِيَّ مَنْ اقْتَرَضَ مِنْ عَرْضِ أَخِيهِ شَيْئًا فَذَلِكَ الَّذِي حَرَجَ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! هَلْ عَلَيْنَا جُنَاحٌ أَنْ نَتَدَاوَى؟ قَالَ تَادَوَوْا، عِبَادَ اللَّهِ! فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ مَعَهُ شِفَاءً. إِيَّ الْهَرَمَ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا خَيْرٌ مَا أُعْطِيَ الْعَبْدُ؟ قَالَ خُلُقٌ حَسَنٌ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَقَدْ رَوَى بَعْضُهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ أَيْضًا .

1030. (3436) (7017)- Üsâme İbnu Şerik radiyallahu anı anlatıyor: "Bedevileri gördüm. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bize şu işi yapmada bir günah var mı; şöyle davranmada günah var mı?" diye soruyorlardı. Onlara şöyle cevap vermişti:

"Allah'ın kulları! Allah, (sizlerin sorduğu şeyleri işleyen kimseden) günahı kaldırmıştır. Ancak din kardeşinin ırzından (şeref ve haysiyetinden) bir şeyler kıran kimse bu hükmün dışındadır. İşte haram olan budur."

Bedeviler bu defa: "Ey Allah'ın Resûlü! Hastalandığımız zaman tedavi yollarını aramasak, bu günah mıdır?" diye sordular. Aleyhissalâtu vesselâm:

"Tedavi arayın ey Allah'ın kulları! Zira, Allah Teâla hazretleri koyduğu her hastalığa şifa da koymuştur, bundan sadece ihtiyarlık hariçtir, (onun tedavisi yok)" buyurdular.

Bedeviler yine sordular: "Ey Allah'ın Resûlü! Kula verilen (hasletler)in en hayırlısı hangisidir?" Aleyhissalâtu vesselâm: "Güzel huy!" buyurdular."¹⁴⁰⁸

1031- 7018- 3437- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ الرَّهْرِيِّ عَنْ ابْنِ أَبِي خَزَامَةَ عَنْ أَبِي خَزَامَةَ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرَأَيْتَ أَدْوِيَةً نَتَدَاوَى بِهَا وَرَقَى نَسْتَرْقِي بِهَا وَتُقَى نَنْقِيهَا هَلْ تَرُدُّ مِنْ قَدَرِ اللَّهِ شَيْئًا؟ قَالَ: هِيَ مِنْ قَدَرِ اللَّهِ .

1031. (3437) (7018)- Ebu Hizâme radiyallahu anı anlatıyor: "(Bir gün, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a: "Tedavi için kullandığınız ilaçlar" şifa isteğiyle okunan dualar ve (düşmanlardan) korunmak için kullandığımız koruyucu şeyler hakkında ne dersiniz, bunlar Allah'ın kaderinden bir şeyi geri çevirip değiştirir mi?" diye sormuşlardı.

"Bu saydıklarınız da Allah'ın kaderindendir" diye cevap verdi."¹⁴⁰⁹

1032- 7019- 3438- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عَطَاءٍ عَنْ السَّائِبِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا أُنْزِلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أُنْزِلَ لَهُ دَوَاءٌ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1032. (3438) (7019)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anı anlatıyor; "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah hiçbir hastalık indirmedir ki şifasını da indirmemiş olsun."¹⁴¹⁰

¹⁴⁰⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/436.

¹⁴⁰⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/437.

¹⁴⁰⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/438.

¹⁴⁰⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/439.

¹⁴¹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/439.

1033- 7020- 3441- حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ. ثَنَا أَبُو يَحْيَى الْجَمَانِيُّ عَنْ أَعْمَشَ عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مَرِيضٍ يَعُودُهُ. قَالَ: أَتَشْتَهِي شَيْئًا؟ قَالَ: أَشْتَهِي كَعْكًا. قَالَ: نَعَمْ فَطَلَبُوا لَهُ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ، لضعف يزيد الرقاشي .

1033. (3441) (7020)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm "geçmiş olsun" ziyareti için uğradığı bir hastaya: "Bir şey yemek arzu ediyor musun?" diye sordu. Adam: "Kek!" dedi. Resûlullah: "Hay hay!" dedi ve hastaya kek aradılar."¹⁴¹¹

* PERHİZ

1034- 7021- 3443- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ. ثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ. ثَنَا بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ صَيْفِيٍّ (مِنْ وَلَدِ صُهَيْبٍ) عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ صُهَيْبٍ؛ قَالَ: قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْنَ يَدَيْهِ خُبْزٌ وَتَمْرٌ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ادْنُ فَكُلْ» فَأَخَذْتُ أَكُلُ مِنَ التَّمْرِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَأْكُلُ تَمْرًا وَبِكَ رَمَدٌ؟ قَالَ فَقُلْتُ: إِنِّي أَمْضَعُ مِنْ نَاحِيَةِ أُخْرَى فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1034. (3443) (7021)- Süheyb radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına gelmişim, yanında ekmek ve kuru hurma vardı. Bana: "Yanaş ve ye!" buyurdular. Bunun üzerine (yanaştım)ve hurmadan yemeye başladım. Aleyhissalâtu vesselâm: "Sende göz hastalığı bulunduğu halde hurma mı yiyorsun?" dedi. Ben: "Diğer bir kenardan çiğniyorum!" dedim. Aleyhissalâtu vesselâm tebessüm buyurdular."¹⁴¹²

* HASTA YEMEĞE ZORLANMAZ

1035- 7022- 3444- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثُمَيْرٍ. ثَنَا بَكْرُ بْنُ يُونُسَ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ مُوسَى ابْنِ عَلِيٍّ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ غَامِرٍ الْجُهَنِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَكْرَهُوا مَرْضَاكُمْ عَلَى الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ. فَإِنَّ اللَّهَ يُطْعِمُهُمْ وَيَسْقِيهِمْ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. 'ن بكر بن يونس بن بكير مختلف فيه. وباقي رجال "سناد ثقات. والحديث رواه والترمذي لفظه "الشراب" فلذلك أورده في الزوائد .

1035. (3444) (7022)- Ukbe İbnu Âmir el-Cühenî radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hastalarınızı yeyip içmeye zorlamayın. Zira Allah onları yedirir, içirir."¹⁴¹³

* ÇÖREK OTU

1036- 7023- 3448- حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ، يَحْيَى بْنُ خَلْفٍ. ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: عَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الْحَبَّةِ السَّودَاءِ. فَإِنَّ فِيهَا شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ. فِي الزَّوَادِ: حَدِيثُ ابْنِ عَمْرِو حَسَنٌ وَ عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ مُخْتَلَفٌ فِيهِ .

1036. (3448) (7023)- İbnu Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Size şu çörek otunu tavsiye ederim. Zira onda, ölümden başka her derde şifa vardır."¹⁴¹⁴

* BAL

1037- 7024- 3450- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَدَّاشٍ. ثَنَا سَعِيدُ بْنُ زَكَرِيَاءَ الْقُرَشِيُّ. ثَنَا الرَّبِيعُ ابْنُ سَعِيدٍ الْحَشِمِيُّ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَعِقَ الْعَسَلَ نَشَتْ عَذَوَاتُ كُلِّ شَهْرٍ لَمْ يُصِبْهُ عَظِيمٌ مِنَ الْبَلَاءِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ لَيْسَ. وَمَعَ ذَلِكَ فَهُوَ مَنْقُطِعٌ. قَالَ الْبَخَارِيُّ: نَعْرِفُ لِعَبْدِ الْحَمِيدِ سَمَاعًا مِنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

1037. (3450) (7024)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Her ay üç sabah bal yalayan kimseye büyük bir bela (hastalık) gelmez."¹⁴¹⁵

¹⁴¹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/439.

¹⁴¹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/440.

¹⁴¹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/440.

¹⁴¹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/441.

¹⁴¹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/441.

1038- 7025- 3451- حَدَّثَنَا أَبِي بِشْرِ بَكْرُ بْنُ خَلْفٍ. ثَنَا عُمَرُ بْنُ سَهْلٍ. ثَنَا أَبُو حَمْرَةَ الْعَطَّارُ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: أَهْدَى لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَسَلًا. فَقَسَمَ بَيْنَنَا لَعْقَةً. فَأَخَذْتُ لَعْقَتِي. ثُمَّ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَرَدَادُ أُخْرَى؟ قَالَ نَعَمْ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ مُخْتَلَفٌ فِيهِ مِنْ أَجْلِ أَبِي حَمْرَةَ. اسْمُهُ إِسْحَاقُ بْنُ الرَّبِيعِ. وَكَذَلِكَ عُمَرُ بْنُ سَهْلٍ.

1038. (3451) (7025)- Hz. Câbir radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bal hediye edilmişti. Aramızda lokma lokma taksim etti. Ben kendi payımı aldım, sonra ben: "Ey Allah'ın Resûlü, bir lokma daha isterim!" dedim. "Peki!"" buyurdu."¹⁴¹⁶

1039- 7026- 3452- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَلَمَةَ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ. ثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي حَوْصٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَيْكُمْ بِالشِّقَاءَيْنِ: الْعَسَلُ وَالْفَرَّانِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رِجَالُ ثِقَاتٍ.

1039. (3452) (7026)- Abdullah (İbnu Mes'ud) radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Size şu iki şifayı tavsiye ederim: "Bal ve Kur'an."¹⁴¹⁷

ACIKLAMA:

Balla ilgili açıklama geçti.¹⁴¹⁸

* MANTAR VE MEDİNE'NİN ACVE HURMASI

1040- 7027- 3453- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. ثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ. أَعْمَشُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَجَابِرٍ قَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْكُمَاةُ مِنَ الْمَنِّ. وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ. وَالْعَجْوَةُ مِنَ الْجَنَّةِ. وَهِيَ شِفَاءٌ مِنَ الْجَنَّةِ. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مَنُومٍ وَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقِيقَانِ، قَا: ثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ هِشَامٍ عَنِ أَعْمَشٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَشَهْرٌ مُخْتَلَفٌ فِيهِ لَكِنْ قَبْلُ: الصَّوَابُ عَنْ شَهْرِ بْنِ أَبِي هُرَيْرَةَ كَمَا فِي رِوَايَةِ غَيْرِ الْمَصْنَفِ.

1040. (3453) (7027)- Ebu Sa'îd ve Câbir radiyallahu anihüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Mantar kudret helvası (nevi)ndendir. Suyu göze şifadır. Acve hurması cennettendir ve cinnete karşı şifadır."¹⁴¹⁹

1041- 7028- 3456- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ. ثَنَا الْمُشْتَمَلُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ الْمُرَزِيِّ. حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ سُلَيْمٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ عَمْرٍو الْمُرَزِيَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْعَجْوَةُ وَالصَّخْرَةُ مِنَ الْجَنَّةِ. قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: خَفِظْتُ الصَّخْرَةَ مِنْ فِيهِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1041. (3456) (7028)- Râfi' İbnu Amr el-Müzeni radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Acve (ismindeki Medine hurması) ve Sahra (adındaki Mescid-i Aksa'da yer alan taş) cennettendir."

Râvi Abdurrahman derki: "Ben sahra kelimesini şeyhimin ağzından dinledim."¹⁴²⁰

1042- 7029- 3457- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ يُوسُفَ بْنِ سَرَحٍ الْفَرَزَابِيُّ. ثَنَا عُمَرُ بْنُ بَكْرِ السَّكْسَكِيُّ. ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عُبَلَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أَبِي بِنِ أَمَّ حَرَامٍ وَ كَانَ قَدْ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْوَيْلَتَيْنِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِالسَّنَى وَالسَّنَوْتِ. فَإِنَّ فِيهِمَا شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَا السَّامُ؟ قَالَ: الْمَوْتُ. قَالَ عُمَرُ: قَالَ أَبُو عُبَلَةَ: السَّنَوْتُ الثَّيْبُ. وَ قَالَ آخَرُونَ: بَلْ هُوَ الْعَسَلُ الَّذِي يَكُونُ فِي زَفَاقِ السَّمَنِ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّاعِرِ: هُمُ السَّمَنُ بِالسَّنَوْتِ أَلَسَ فِيهِمْ وَهُمْ يَمْنَعُونَ جَارَهُمْ أَنْ يَقْرَدَا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عُمَرُ بْنُ بَكْرِ السَّكْسَكِيِّ. قَالَ فِيهِ ابْنُ حَبَانَ: رَوَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عُبَلَةَ وَأَبَدٍ وَالطَّامَاتِ. يَحِلُّ اتِّجَاعُ بِهِ. لَكِنْ قَالَ الْحَكَمُ: إِنَّهُ إِسْنَادٌ صَحِيحٌ.

1042. (3457) (7029)- Ebu Übey İbnu Ümmi Haram radiyallahu anihüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sinameki ve sennût (yani tereyağı tulumuna konulan bal veya dereotu) yemenizi tavsiye ederim. Çünkü bu iki şeyde sâ'm'dan başka her hastalığa karşı şifa vardır."

¹⁴¹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/441.

¹⁴¹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/442.

¹⁴¹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/442.

¹⁴¹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/442.

¹⁴²⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/443.

"Ey Allah'ın Resûlü sâmi nedir?" diye sorulmuştu. "Ölüm!" buyurdular."

Râvi Amr dedi ki: "İbnu Ebî Able'nin söylediğine göre, sennût dereotudur, bazı başka alimler de "Bilakis, yağ tulumuna konan baldır, şairin şu beytinde sennût bu mânâdadır" demiştir.

"Onlar tereyağı tulumundaki bal ile tereyağı gibidirler, aralarında hıyânet yoktur. Onlar komşularına hile yapılmasına da mâni olurlar."¹⁴²¹

* NAMAZ ŞİFADIR

1043- 7030- 3458- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ. ثَنَا السَّرِيُّ بْنُ مُسْكِينٍ. ثَنَا ذُوَادُ بْنُ عُلبَةَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ مُجَهِّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ هَجَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَهَجَرْتُ. فَصَلَّيْتُ ثُمَّ جَلَسْتُ. فَأَلْتَقَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَشْكَمْتَ دُرْد؟ قُلْتُ: نَعَمْ. يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: قُمْ فَصَلِّ فَإِنَّ فِي الصَّلاةِ شِفَاءً. حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ الْفُطَّانُ. ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَصْرِ. ثَنَا أَبُو سَلَمَةَ. ثَنَا ذُوَادُ بْنُ عُلبَةَ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَ قَالَ فِيهِ: أَشْكَمْتُ دُرْد. يَعْنِي تَشْتَكِي بِطَنِكَ بِالْفَارَسِيَّةِ. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: حَدَّثَ بِهِ رَجُلٌ، هَلْهُ. فَاسْتَعْدُوا عَلَيْهِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ لَيْثٌ، وَهُوَ ابْنُ أَبِي سَلِيمٍ. وَقَدْ ضَعَفَهُ الْجُمْهُورُ. جَاءَ فِي هَامِشِ الطَّبْعَةِ الْهِنْدِيَّةِ مَا يَأْتِيكَ قَالَ الْفَيْرُوزُ أَبَادِي فِي بَابِ تَكْلُمِ النَّبِيِّ بِالْفَارَسِيَّةِ: مَا صَحَّ شَيْءٌ. ثُمَّ قَالَ: قُلْتُ رَجُلًا هَذَا الْحَدِيثَ كُلَّهُ بِأَمْرٍ، إِذَا دُوَادُ بْنُ عُلبَةَ فَإِنَّهُ ضَعِيفٌ. قَالَ ابْنُ حَبَانَ: مَنَكَرَ الْحَدِيثَ جِدًّا يَرَوِي عَنْ الثَّقَاتِ مَا أَصْلُ لَهُ، وَمِنَ الضَّعَفَاءِ مَا يَعْرِفُ. كَمَا يَكْرَهُ فِي التَّهْذِيبِ.

1043. (3458) (7030)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "(Bir keresinde) Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm erken namaza kalktı. Ben de erken kalktım ve biraz namaz kıldıktan sonra oturdum. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bana dönüp baktı ve (Farsça): "Karnın mı ağrıyor?" buyurdu. Ben: "Evet! Ey Allah'ın Resûlü!" dedim.

"Öyleyse kalk! Namaz kıl! Çünkü namazda şifa var!" buyurdular."¹⁴²²

AÇIKLAMA:

Namazda şifa olması hususunda yapılan bazı açıklamalar şöyledir:

- 1) Namaz bedenen birçok hareketleri ihtiva etmektedir. Bunların sağlığa tesiri herkesçe bilinen bir husustur.
- 2) Namaz mukaddes bir ibadettir, feyzle doludur. Kişinin onun feyzinden feyzlenmesi, maddî-manevî hastalıklarına şifa bulması rahmet-i ilahiyeden beklenir.
- 3) Namaz bir meşguliyettir: Zihnin, fikrin, hayalin, dikkatin dünyevî umurdan koparılıp meâliyâta, ruhâniyata, maneviyâta çekilmesidir. Hele huşû, hudû ve huzur ile kılınan namaz, insanı, dünyevi olan ihsaslardan fevkalade uzaklaştıracak, acılarını, ızdıraplarını duymaz hale getirecek, en azından onları asgari seviyede algılar, hisseder durumda tutacaktır. Bu çeşit, ruhî tahavvül ve tegayyürlerin bir kısım hastalıkların gelişme seyrini tâdil edeceği söylenebilir. Nitekim tababette, tedavinin çeşitli usulleri vardır: Hastaya telkin, dua, ümit, sevinç ve heyecan vermek; unutturmak, ferahlatmak, efkâr ve üzüntüsünü gidermek; mahcup etmek vs... Namazda bunların bir kısmı vardır. Daha önce örnekler geçtiği üzere Ashabın namaz esnasında gürültü duymadıkları, yaralarındaki acıyı hissetmedikleri vs. rivayetlerle sabittir. Dolayısıyla namazın, hadiste kaydedilen örnekte olduğu üzere, karın ağrısı gibi, gelip-geçici bir kısım rahatsızlıkların giderilmesinde ilaca, doktora gidinceye kadar hemen tevessül edilecek bir çare olarak düşünülmesi gerekir. Şüphesiz, bütün rahatsızlıkların giderilmesinde, ilk ve son yegane çare namazdır denmiyor. Zaten pek çok hadiste her derdin dermanı bulunduğu belirtilerek derman aramaya teşvik edilmiştir.¹⁴²³

* IRKU'N-NESÂ'NIN İLACI

1044- 7031- 3463- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ وَرَاشِدُ بْنُ سَعِيدٍ الرَّمْلِيُّ، قَا: ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانٍ. ثَنَا أَنَسُ بْنُ سَبْرِينَ؛ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: شِفَاءُ عِرْقِ النَّسَا أَلْيَةُ شَاةٍ أَعْرَابِيَّةٍ تُذَابُ. ثُمَّ تُجْرَأُ ثَلَاثَةُ أَجْزَاءٍ ثُمَّ يُشْرَبُ عَلَى الرَّيْقِ فِي كُلِّ يَوْمٍ جُزْءٌ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ.

1044. (3463) (7031)- Enes İbnu Mâlik radiyallahu anı anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Irku'n-nesânın (oturak hizasından topuğa kadar uzanan bir sinirin) ilacı, arabî bir koyunun kuyruğudur. Bu kuyruk eritilip üç kısma ayrılır, sonra her sabah aç karnına bir parça içilir."¹⁴²⁴

AÇIKLAMA:

¹⁴²¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/443.

¹⁴²² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/444.

¹⁴²³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/444-445.

¹⁴²⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/445.

Alimler, hadislerde gelen bir kısım tedavi usullerinin "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yaşadığı coğrafya ve iklim şartlarına mahsus olduğuna, burada da böyle bir durum olabileceğine dikkat çekerler; havadaki kuruluk sebebiyle yakalanılan ırku'n-nesaya hadiste temas edilen tedavi usulünün uygun olacağını belirtirler. Herhangi bir ilacın şifasının her yerde müessir olacağına, hadisteki beyanın âmm olduğuna dair bir delil, bir karine yoksa hususiliğinin unutulmaması gereği bir prensip olarak vazedilmiştir. Bu durumu, tıpla ilgili bölümde, örnekler vererek ısrarla belirttik.¹⁴²⁵

* HUMMA

1045- 7032- 3469- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ عُيَيْدٍ اللَّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: ذُكِرَتِ الْحُمَّى عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَسَبَّهَا رَجُلٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "تَسَبَّهَا. فَإِنَّهَا تَنْفِي الذُّنُوبَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ حَبَّ الْحَدِيدِ فِي الزَّوَانِدِ. فِي إِسْنَادِهِ مُوسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَهُوَ ضَعِيفٌ."

1045. (3469) (7032)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanında hummadan bahsedilmişti. Aleyhissalâtu vesselâm: "Onun hakkında fena söz sarfetmeyin. Çünkü o, günahları temizler, tıpkı ateşin demirdeki pası, cürufu temizlemesi gibi" buyurdular."¹⁴²⁶

1046- 7033- 3475- حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ يَحْيَى بْنُ خَلْفٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَلَى عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْحُمَّى كَبِيرٌ مِنْ كَبِيرِ جَهَنَّمَ. فَتَحُواهَا عَنْكُمْ بِالْمَاءِ الْبَارِدِ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ."

1046. (3475) (7033)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Humma (ateşli hastalık), cehennemden bir kötür. Siz onu soğuk su ile kendinizden uzaklaştırın."¹⁴²⁷

AÇIKLAMA:

Hummanın su ile nasıl tedavi edileceği açıklandı.¹⁴²⁸

* HACAMAT

1047- 7034- 3479- حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلَسِ. ثَنَا كَثِيرٌ بْنُ سُلَيْمٍ. سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مَرَرْتُ لَيْلَةً أُسْرِي بِي بِمَاءٍ، إِذَا قَالُوا: يَا مُحَمَّدُ! مَرُّ أَمْتِكَ بِالْحَجَامَةِ فِي الزَّوَانِدِ: قَالَتْ وَإِنْ ضَعْفَ جَبَارَةُ وَكَثِيرٌ فِي إِسْنَادِ حَدِيثِ أَنَسٍ، عَقَدَ رَوَاهُ فِي حَدِيثِ ابْنِ مَسْعُودٍ، التِّرْمِذِيُّ فِي الْجَامِعِ وَالشَّامِلِ، وَقَالَ: حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَقَالَ: صَحِيحٌ إِسْنَادًا. وَرَوَاهُ الْبَزَارُ فِي مُسْنَدِهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَمْرِو.

1047. (3479) (7034)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Mirac sırasında yanlarından geçtiğim her zat bana mutlaka "Ey Muhammed! Ümmetine hacamat olmalarını emret demiştir."¹⁴²⁹

1048- 7035- 3482- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَكَّافٍ عَنْ ابْنِ صَبِّغٍ ابْنِ نُبَاتَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: نَزَلَ جَبْرِيلُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَجَامَةٍ أَخَذَ عَيْنَ وَالْكَاهِلِ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ أَصْبَغُ بْنُ نُبَاتَةَ التِّيمِيُّ الْحَنْظَلِيُّ، وَهُوَ ضَعِيفٌ."

1048. (3482) (7035)- Hz. Ali radiyallahu anı anlatıyor. "(Bir gün) Cebrail; Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a, Ahdaayn (boynun iki tarafındaki damar) hizasından ve kâhilden (iki omuzun arası) hacamat olma emrini getirdi."¹⁴³⁰

¹⁴²⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/445.

¹⁴²⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/446.

¹⁴²⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/446.

¹⁴²⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/446.

¹⁴²⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/447.

¹⁴³⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/447.

1049- 7031- 3485- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أَبِي عُمَرَ عَنْ أَبِي سَفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَقَطَ عَنْ فَرَسِهِ عَلَى جِدْعٍ. فَأَنْفَكْتُ قَدَمَهُ. قَالَ وَكِيعٌ: يَعْنِي أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَجَمَ عَلَيْهَا مِنْ وَثءٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، إِنْ كَانَ أَبُو سَفْيَانَ طَلْحَةَ بْنُ نَافِعٍ سَمِعَ مِنْ جَابِرٍ.

1049. (3485) (7036)- Hz. Câbir radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir keresinde) atından bir hurma kütüğü üzerine düşmüş ve ayağı çıkmıştı."

Râvi Vekî' der ki: "Yani Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, bir incinmeden dolayı ayağının üstünden hacamat ettirmiştir."¹⁴³¹

* HANGİ AYDA HACAMAT OLMALI?

1050- 7037- 3486- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَطَرٍ عَنْ ذَكَرِيَّا بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ النَّهَّاسِ بْنِ قَهْمٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَرَادَ الْحَجَامَةَ فَلْيَتَحَرَّ سَبْعَةَ عَشَرَ، أَوْ تِسْعَةَ عَشَرَ أَوْ إِحْدَى وَعِشْرِينَ. وَتَزِيدُ الْخَافِظُ حَفْظًا. فَمَنْ كَانَ مُحْتَجِمًا، فَيَوْمَ الْخَمِيسِ عَلَى اسْمِ اللَّهِ وَاجْتَنِبُوا الْحَجَامَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَ السَّبْتِ وَيَوْمَ أَحَدٍ. وَاجْتَنِبُوا يَوْمَ الثَّلاثِ وَالْيَوْمِ الَّذِي أُصِيبَ فِيهِ أَيُّوبُ بِالْبَلَاءِ. وَمَا يَنْدُو جُدَامٌ وَبَرَصٌ فِي يَوْمِ رُبْعَاءٍ أَوْ لَيْلَةِ رُبْعَاءٍ. فِي الزَّوَادِ: إِنْ سَنَدٌ ضَعِيفٌ لضعف النهاس بن قهم. وأشار إلى أن المتن صحيح.

1050. (3486) (7037)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim hacamat olmak isterse, ayın 17 veya 19 veya 21'ini arasın. Sakın, kan fazlalaşmak suretiyle birinize galebe çalıp onu öldürmesin."¹⁴³²

1051- 7038- 3488- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُصَفَّى الْجَمَصِيُّ. ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَصَمَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ نَافِعٍ؛ قَالَ: قَالَ ابْنُ عُمَرَ: يَا نَافِعُ! تَبَيَّعْ بِي الدَّمَ. فَأَتَنِي بِحَجَامٍ. وَاجْعَلْهُ شَاةً وَتَجْعَلْهُ شَيْخًا وَصَبِيًّا. قَالَ، وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْحَجَامَةُ عَلَى الرَّيْقِ أَمْثَلُ. وَهِيَ تَزِيدُ فِي الْعَقْلِ وَتَزِيدُ فِي الْحَفِظِ وَتَزِيدُ الْخَافِظَ حَفْظًا. فَمَنْ كَانَ مُحْتَجِمًا، فَيَوْمَ الْخَمِيسِ عَلَى اسْمِ اللَّهِ وَاجْتَنِبُوا الْحَجَامَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَ السَّبْتِ وَيَوْمَ أَحَدٍ. وَاجْتَنِبُوا يَوْمَ الثَّلاثِ وَالْيَوْمِ الَّذِي أُصِيبَ فِيهِ أَيُّوبُ بِالْبَلَاءِ. وَمَا يَنْدُو جُدَامٌ وَبَرَصٌ فِي يَوْمِ رُبْعَاءٍ أَوْ لَيْلَةِ رُبْعَاءٍ. فِي الزَّوَادِ: قَالَ الذهبي، فِي تَرْجُمَةِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَصَمَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَيْمُونٍ: مَجْهُولٌ. وَكَذَا قَالَ الْمَرْي فِي التَّهْذِيبِ.

1051. (3488) (7038)- İbnu Ömer radiyallahu anı (âzadlısına): "Ey Nâfi bana kan galebe çaldı, benim için bir haccâm getir, getireceğin haccâm genç olsun, yağlı veya çocuk olmasın" dedi. Devamlı İbnu Ömer dedi ki: "Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Aç karnına hacamat olma idealdir, [onda şifa ve bereket vardır] akı artırır. Hafızayı güçlendirir. Hafız olmak isteyenlerin hıfzetme kabiliyetini artırır. Hacamat olmak isteyen Allah'ın adıyla perşembe günü hacamat olsun. Cuma, cumartesi, pazar günlerinde hacamat olmaktan kaçının. Pazartesi ve Salı günü de hacamat olunuz. Çarşamba günü hacamat olmaktan kaçının. Çünkü o, Eyyûb aleyhissalâm'ın belaya düştüğü gündür. Cüzâm ve alaca hastalığı da sadece çarşamba günü veya çarşamba gecesi zuhûr eder" dediğini işittim."¹⁴³³

* İSMİD SÜRMESİ

1052- 7039- 3495- حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ، يَحْيَى بْنُ خَلْفٍ. ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ؛ قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَيْكُمْ بِإِثْمِدٍ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ حَدِيثُ ابْنِ عَمْرِو مَقَال. عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ قَالَ فِيهِ أَبُو حَاتِمٍ: مَنكَرُ الْحَدِيثِ. وَقَالَ ابْنُ مَعِينٍ: لَيْسَ بِهِ بَأْسٌ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَدِ ثِقَاتٍ".

1052. (3495) (7039)- İbnu Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Size ismidi tavsiye ederim. Zira o, gözü(n görme gücünü) parlatır ve kirpikleri (besleyip) bitirir."¹⁴³⁴

1053- 7040- 3496- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِإِثْمِدٍ عِنْدَ النَّوْمِ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ. فِي الزَّوَادِ: إِنْ مَتَّهُ أَخْرَجَهُ عَرُوةً مِنْ غَيْرِ طَرِيقٍ جَابِرٍ. وَلَمْ يَبَيِّنْ إِسْنَادَهُ حَدِيثُ جَابِرٍ.

¹⁴³¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/447.

¹⁴³² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/448.

¹⁴³³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/448.

¹⁴³⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/449.

1053. (3496) (7040)- Hz. Câbir radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Uyuyacağınız zaman ismidle sürme çekmenizi tavsiye ederim. Çünkü o, gözü(n görme gücünü) parlatır ve kılları (yani kirpikleri besleyip) bitirir."¹⁴³⁵

AÇIKLAMA:

Sürme ile ilgili açıklama yapıldı.¹⁴³⁶

* KUR'AN'LA TEDAVİ

1054- 7041- 3501- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبِيدٍ بْنُ عُثَيْبَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكِنْدِيُّ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ. ثَنَا سَعَادُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْخَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَيْرُ الدَّوَاءِ الْقُرْآنُ. فِي الزَّوَائِدِ: فِي إِسْنَادِهِ الْحَارِثُ أَعُورٌ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1054. (3501) (7041)- Hz. Ali radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İlaçların en hayırlısı Kur'an'dır."¹⁴³⁷

AÇIKLAMA:

Daha önce açıklandığı üzere, birçok âyet Kur'an'da mü'minler için şifa bulunduğunu te'yid etmiştir.¹⁴³⁸

* GÖZ DEĞMESİ

1055- 7042- 3508- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا أَبُو هِشَامٍ الْمَخْرُومِيُّ. ثَنَا وَهْبُ بْنُ أَبِي وَاقِدٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اسْتَعِذْ بِاللَّهِ. فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ. فِي الزَّوَائِدِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو وَاقِدٍ، وَاسْمُهُ صَالِحٌ بْنُ مُحَمَّدَ بْنِ زَائِدَةَ اللَّيْثِ، وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1055. (3508) (7042)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Göz değmesinden) Allah'a sığın. Zira göz değmesi haklır."¹⁴³⁹

* RUKYE (DUA İLE TEDAVİ)

1056- 7043- 3514- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدَ بْنِ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ مُحَمَّدٍ؛ أَنَّ خَالِدَةَ بِنْتَ أَنَسٍ أُمَّ بَنِي حَرَمٍ السَّاعِدِيَّةَ جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَضَتْ عَلَيْهِ الرُّقَى فَأَمَرَهَا بِهَا. فِي الزَّوَائِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَلَمْ يَكُنْ لَخَالِدَةَ شَيْءٌ فِي الْكُتُبِ السَّنَةِ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ الْمُصَنِّفِ.

1056. (3514) (7043)- Halide Bintu Enes Ümmü Benî Hazm es-Sâidiyye radiyallahu anhâ'nın anlattığına göre: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm'a gelmiş, (tedavide okuduğu) duayı Aleyhissalâtu vesselâm'a (kontrol ettirmek üzere) arz etmiştir. Aleyhissalâtu vesselâm (dua metninde mahzurlu bir kelam görmediği için) o duayı tedavide okumasına ruhsat vermiştir."¹⁴⁴⁰

AÇIKLAMA:

Dua ile (rukye=nefes etme) tedavi cahiliye geleneğinde vardı. Bir kısım dualarda, şeytan ve putların isimleri, manasız sözler de bulunmakta idi. İslâm'dan sonra Resûlullah bunları kontrolden geçirmiş, mahzurlu olmayanlara tedavide okunması için izin vermiştir.¹⁴⁴¹

* YILAN VE AKREP SOKMASINA KARŞI RUKYE (DUA)

1057- 7044- 3518- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ بَهْرَامٍ. ثَنَا عُثَيْدُ اللَّهِ شَجْعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: لَدَغْتُ عَقْرَبَ رَجُلٍ فَلَمْ يَكُنْ لِيْلَتَهُ. فَقِيلَ

¹⁴³⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/449.

¹⁴³⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/449.

¹⁴³⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/449.

¹⁴³⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/449.

¹⁴³⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/450.

¹⁴⁴⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/450.

¹⁴⁴¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/450.

لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ فَنَا لَدَعْنَهُ عَقْرَبٌ فَلَمْ يَنْمَ لَيْلَتُهُ. فَقَالَ: أَمَا إِنَّهُ لَوْ قَالَ، جِئْنَا أُمْسَى: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ مَا ضَرَّهُ لَدُعُّ عَقْرَبٍ حَتَّى يُصْبِحَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1057. (3518) (7044)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Bir adamı akrep sokmuştu. O gece acıdan uyuyamadı. Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm'a: "Falancayı akrep soktu, bu yüzden geceleyin hiç uyuyamadı" diye haber verilmişti. Şöyle buyurdular: "Keşke akşamleyin şu duayı okusaydı: Eûzu bikelimâtillahi't-tâmmâti min şerri mâ halaka" (Yarattığının şerrinden Allah'ın mükemmel kelimelerine sığınırım)" deseydi, akrebin sokması sabaha kadar ona zarar vermezdi."¹⁴⁴²

1058- 7045- 3519- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ثَنَا عَفَّانُ. ثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ. ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ. حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ بْنُ عَمْرٍو بْنُ حَزْمٍ؛ عَنْ عَمْرٍو بْنِ حَزْمٍ قَالَ: عَرَضْتُ النَّهْشَةَ مِنَ الْحَيَّةِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهَا فِي الزَّوَادِ: قَالَ وَالتَّرْمِذِيُّ هَذَا مَرْسَلٌ. وَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ أَبُو مُحَمَّدٍ بْنُ عَمْرٍو بْنُ حَزْمٍ فَإِنَّهُ لَمْ يَدْرِكْ حَدَّهُ .

1058. (3519) (7045)- Amr İbnu Hazm radiyallahu anı anlatıyor: "Yılan sokmasına karşı okunan duayı Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a arzettim, onu okumama izin verdi."¹⁴⁴³

* RESÛLULLAH'IN OKUDUĞU ŞİFA DUASI

1059- 7047- 3524- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، وَحَفْصُ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ ثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدٍ اللَّهُ عَنْ زِيَادِ بْنِ ثُوَيْبٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُنِي، فَقَالَ لِي: أَرَأَيْكَ بِرُقِيَّةٍ جَاءَنِي بِهَا جَبْرَائِيلُ؟ قُلْتُ: بِأَبِي وَأُمِّي. بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: «بِسْمِ اللَّهِ أَرْفِيكَ. وَ اللَّهُ يَشْفِيكَ. مِنْ كُلِّ دَاءٍ فَيْكَ. مِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ» ثَلَاثَ مَرَّاتٍ . فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَاصِمُ بْنُ عُبَيْدٍ اللَّهُ بْنُ عَاصِمِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعُمَرِيِّ، وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1059. (3524) (7046)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (hastalığım sırasında) bana geçmiş olsun ziyaretine gelmişti. Bana: "Seni, Cebrail'in bana getirdiği dua ile tedavi etmeyeyim mi?" buyurdular. Ben: "Annem babam sana kurban olsun ey Allah'ın Resûlü! Evet!" dedim. Okudular: "Bismillahi erkike vallahu yeşfike min külli dâin fike min şerri'n-neffâsâti fi'l-ukadi ve min şerri hâsadin izâ hased (Allah'ın adıyla sana okuyorum, sende olan her hastalığa karşı, düğümlere üfleyenlerin şerrine, hased ettikleri zaman hasedçilerin şerrine karşı Allah şifa versin (veya şifayı verecek olan Allah'tır)." Bunu üç sefer okudu."¹⁴⁴⁴

* HUMMAYA KARŞI DUA

1060- 7047- 3527- حَدَّثَنَا عَمْرٌو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ دِينَارٍ الْجُمُصِيُّ. ثَنَا أَبِي عَنْ ابْنِ ثَوْبَانَ عَنْ عُمَيْرٍ؛ أَنَّهُ سَمِعَ جُنَادَةَ بْنَ أَبِي أُمَيَّةَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ بْنَ الصَّامِتِ يَقُولُ: أَتَى جَبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُوعَكُ. فَقَالَ بِسْمِ اللَّهِ أَرْفِيكَ. مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ. مِنْ حَسَدِ حَاسِدٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ اللَّهُ يَشْفِيكَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. عَنْ ابْنِ ثَوْبَانَ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَابِتٍ. وَ ابْنِ ثَوْبَانَ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَبِاتِي رَجَالٌ، سَنَادُ ثَقَاتٌ .

1060. (3527) (7047)- Ubâde İbnu's-Sâmit radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, şiddetli bir hummaya yakalanmış iken Cebrail aleyhisselâm gelmişti. Efendimizi tedavi için şu duayı okudu: "Bismillahi erkike min külli şey'in yüz'ike min hasedi hâsadin ve min külli aynin. Allah u yeşfike. (Sana Allah adıyla okuyorum, sana eza veren her şeyden, hasedcinin hasedinden ve her bir (kem) gözden şifa diliyorum. Allah sana şifa versin."¹⁴⁴⁵

* MUSKA TAKMA

1061- 7048- 3530- حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّقِّيُّ. ثَنَا مُعَمَّرُ بْنُ سُلَيْمَانَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَشَّارٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْجَزَّارِ عَنْ ابْنِ أُخْتٍ زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ؛ عَنْ زَيْنَبَ؛ قَالَتْ: كَانَتْ عَجُوزٌ تَدْخُلُ عَلَيْنَا تَرْفِي مِنَ الْحُمَرَةِ. وَ كَانَ لَنَا سَرِيرٌ طَوِيلٌ

¹⁴⁴² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/451.

¹⁴⁴³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/451.

¹⁴⁴⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/452.

¹⁴⁴⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/452.

الْقَوَائِمِ. وَ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ إِذَا دَخَلَ تَنَحَّحَ وَصَوَّتَ. فَدَخَلَ يَوْمًا. فَلَمَّا سَمِعَتْ صَوْتَهُ اخْتَجَبَتْ مِنْهُ. فَجَاءَ فَجَلَسَ إِلَى جَانِبِي. فَمَسَّنِي فَوَجَدَ مَسَّ خَبِيطٍ. فَقَالَ: مَا هَذَا؟ فَقُلْتُ: رَقِيَ لِي فِيهِ مِنَ الْحُمْرَةِ. فَجَذَبَهُ وَقَطَعَهُ، فَرَمَيْ بِهِ وَ قَالَ: لَقَدْ أَصْبَحَ آلُ عَبْدِ اللَّهِ أَغْنِيَاءَ عَنِ الشَّرِّكَ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ الرُّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتَّوَلَّاتِ شِرْكٌ. قُلْتُ: وَ إِذَا تَرَكْتُهَا دَمَعْتُ؟ قَالَ: ذَلِكَ الشَّيْطَانُ إِذَا أَطْعَمَهُ تَرَكَّكَ وَ إِذَا عَصَيْتَهُ طَعَنَ بِأَصْبَعِهِ فِي عَيْنِكَ. لَكِنْ لَوْ فَعَلْتَ كَمَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ خَيْرًا لَكَ وَأَجْدَرَ أَنْ تَشْفِيَن. تَنْضَجِينَ فِي عَيْنِكَ الْمَاءُ وَتَقُولِينَ: أَذْهَبَ الْبَاسُ. رَبِّ النَّاسِ اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي. شِفَاءُ أَشْفَاؤِكَ شِفَاءُ يُعَادِرُ سَقَمًا فِي الزَّوَانِدِ: رَوَى أَبُو دَاوُدَ بَعْضُهُ. وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ.

1061. (3530) (7048)- Abdullah İbnu Mes'ud'un zevcesi Zeyneb radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Yaşlı bir kadın vardı, bize gelir, humre (denilen bir veba çeşidine) karşı rukye yapardı. Bizim ayakları uzun bir karyolamız vardı. (Eşim) Abdullah eve gireceği zaman (geldiğini sezdirmek için) öksürüp ses çıkarırdı. Bir gün Abdullah aynı şekilde içeri girdi. Kadın, sesini işitince ona karşı örtüsüne büründü. Abdullah gelip yanına oturdu ve bana eliyle dokundu ve bir ipin eline değdiğini hissetmişti ki: "Bu nedir?" diye sordu. Ben: "(Takındığım bu muska) içinde humraya karşı dua var!" dedim. Abdullah onu derhal çekip kopardı, fırlatıp attı ve: "Abdullah'ın ailesi şirkten müstağnidir. Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Rukyeler, muskalar ve büyü bir şirkettir" dediğini işittim" dedi. Ben: "Ama ben bir gün dışarı çıkmıştım. Beni falanca gördü, bunun üzerine ona gelen taraftaki gözüm yaşardı. O günden beri rukye yapınca gözümün yaşı kesilir, rukyeyi bıraktım mı tekrar yaşarım" dedim. Bunun üzerine Abdullah dedi ki: "Bu şeytandır, ona itaat edince seni bırakıyor, ona isyan ettiğin vakit parmağıyla gözüne dürtüyor. Ama Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yaptığı gibi yapsaydın, bu senin için daha hayırlı, şifa bulman için de daha münasip olurdu: Gözüne su serpip şöyle diyeceksin: "Ezhib'il-be's, Rabbi'n-nâs, işfi, enteş-Şâfi, lâ şifaen illâ şifâuke, şifâen lâ yugâdiru sakamen (Fenâlığı gider. Ey insanların Rabbi! Şifa ver! Sen şifa verensin. Senin verdiğinden başka şifa yok! Öyle şifa ver ki, hiçbir hastalık geride kalmamış olsun)."1446

ACIKLAMA:

Muska bu hadise göre caiz değildir. Ancak mesele ülemâca münakaşa edilmiştir. Hangi şartlarda caiz veya değil, gerekli açıklama ilgili bahiste geçtiği için burada tekrar etmeyeceğiz. Burada birkaç kelimeyi kısaca açıklayalım: Humra ateşli bir hastalıktır, vebanın bir çeşidi olduğu belirtilmiştir. Temdim, Temîme'nin cem'idir, çocuklara takılan nazarlıklar, boncuklar vs. hep temime ile ifade edilir. Tivele bu da, bazı açıklamalara göre sihirdir. Yani sihrin bir çeşidi ve üzerine sihir okunup üflenlen ipliklerdir. Muhabbet veya bir başka maksatla yazılan sihir ve büyü muskalarına hep tivele denir.¹⁴⁴⁷

1062- 7049- 3531- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي الْخَصِيبِ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مُبَارَكٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخُصَيْنِ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا فِي يَدِهِ حَلْقَةً مِنْ صُفْرِ. فَقَالَ: مَا هَذِهِ الْحَلْقَةُ؟ قَالَ: هَذِهِ مِنَ الْوَاهِنَةِ. قَالَ: انْزِعْهَا فَإِنَّهَا تَزِيدُكَ إِيَّاهُنَا. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. عَنْ مُبَارَكٍ هَذَا هُوَ ابْنُ فَضَالَةَ.

1062. (3531) (7049)- İmrân İbnu'l-Husayn radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, kolunda tunçtan bir bilezik taşıyan bir adam görmüştü: "Bu halka da ne?" diye sordu. Adam: "Bu vâhine (denen kol ağrısı)dan dolayıdır" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm da: "Çıkar onu! Zira o, ağrını artırmaktan başka bir işe yaramaz!" buyurdu."¹⁴⁴⁸

* UĞUR VE UĞURSUZLUĞA İNANMA

1063- 7050- 3536- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. ثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سَلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْجِبُهُ الْقَالَ الْحَسَنُ وَيَكْرَهُ الطَّيْرَةَ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1063. (3536) (7050)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm güzel tefâülden hoşlanır, uğursuz saymaktan hoşlanmazdı."¹⁴⁴⁹

1064- 7051- 3539- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ عَنْ سِمَاكِ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ بَنِي عَبَّاسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَدْوَى، وَ طَيْرَةٌ وَ هَامَةٌ وَ صَفَرٌ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ صَحِيحٌ وَ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

¹⁴⁴⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/453.

¹⁴⁴⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/454.

¹⁴⁴⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/454.

¹⁴⁴⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/454.

1064. (3539) (7051)- İbnu Abbâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ne sirayet (hastalığın bulaşması), ne uğursuzluk, ne hâme (denen öldürülenin başından çıkıp intikam istediğine inanılan mahluk) ne de Sefer (ayının uğursuzluğu) vardır."¹⁴⁵⁰

1065- 7052- 3540- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ بَنِي أَبِي جَنْابٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَدْوَى وَطَيْرَةٌ وَهَامَةٌ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! الْبَعِيرُ يَكُونُ بِهِ الْجَرَبُ فَتَجْرَبُ بِهِ؟ بَلَى. قَالَ ذَلِكَ الْقَدْرُ. فَمَنْ أَجْرَبَ؟ قَالَ فِي الزَّوَادِ: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ ضَعِيفٌ. فِيهِ أَبُو جَنْابٍ اسْمُهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي حَبِيبٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1065. (3540) (7052)- İbnu Ömer anlatıyor: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm (bir gün): "Ne sirayet, ne uğursuzluk, ne de hâme yoktur" demişti. Bir adam kalkarak: "(Nasıl olmaz ey Allah'ın Resûlü! Kendisinde uyuz olan bir deve sebebiyle bir sürü uyuzlanıyor" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm: "İşte bu kaderdir. Pekiyi önceki deveyi kim uyuzladı?" buyurdular."¹⁴⁵¹

1066- 7053- 3543- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ عَنْ بَنِي أَبِي الزِّنَادِ. وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي الْخَصِيبِ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ أَبِي هَنْدٍ، جَمِيعًا عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أُمِّهِ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْحُسَيْنِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَدِيمُ النَّظَرِ إِلَى الْمَجْدُومِينَ فِي الزَّوَادِ: رَجَالٌ إِسْنَادُهُ ثَقَاتٌ.

1066. (3543) (7053)- İbnu Abbâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Cüzamlılara devamlı surette bakmayınız."¹⁴⁵²

* SİHİR

1067- 7054- 3546- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ دِينَارٍ الْخُمَيْصِيُّ. ثَنَا بَقِیَّةُ. ثَنَا أَبُو بَكْرِ الْعَنْسِيُّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ وَ مُحَمَّدٍ بْنِ يَزِيدٍ الْمَصْرِيِّينَ قَا: ثَنَا نَافِعٌ عَنْ بَنِي عُمَرَ قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! يَزَالُ يُصِيبُكَ، كُلَّ عَامٍ وَجَعٌ مِنَ الشَّاةِ الْمَسْمُومَةِ الَّتِي أَكَلْتَ. قَالَ: مَا أَصَابَنِي شَيْءٌ مِنْهَا، إِنْ هُوَ مَكْتُوبٌ عَلَيَّ وَأَدَمٌ فِي طَبِيبَتِهِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو بَكْرٍ الْعَنْسِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1067. (3546) (7054)- Ümmü Seleme radiyallahu anha diyor ki: "Ey Allah'ın Resûlü! (Hayber'de) yediğin zehirli koyun etinin ağrısı her yıl sana ara vermeden geliyor" demiştim, şu cevapta bulundular: "Ondan bana isabet eden şey, Adem daha çamurunda iken (daha tam olarak yaratılmamış iken) Allah'ın hakkımda yazdığı şeydir, (ondan ne eksiktir ne de fazlası)."¹⁴⁵³

1068- 7055- 3548- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْنُصَارِيُّ. حَدَّثَنِي عُيَيْنَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ؛ قَالَ: لَمَّا اسْتَعْمَلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الطَّائِفِ، جَعَلَ يَعْزِضُ لِي شَيْءٌ فِي صَدْرِي حَتَّى مَا أَدْرِي مَا أَصْلَى. فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ رَحَلْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ ابْنُ أَبِي الْعَاصِ؟ قُلْتُ: نَعَمْ! يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: مَا جَاءَ بِكَ؟ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! عَزِضَ لِي شَيْءٌ فِي صَدْرِي حَتَّى مَا أَدْرِي مَا أَصْلَى. قَالَ: ذَلِكَ الشَّيْطَانُ. ادْنُ. فَدَنَوْتُ مِنْهُ. فَجَلَسْتُ عَلَى صَدْرِ قَدَمَيْ. قَالَ فَضْرَبَ صَدْرِي بِيَدِهِ وَتَقَلَ فِي فَمِي وَ قَالَ: اخْرُجْ. عَدُوُّ اللَّهِ! فَفَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. ثُمَّ قَالَ: الْحَقُّ بِعَمَلِكَ. قَالَ، فَقَالَ عُثْمَانُ: فَلَعَمْرِي مَا أَحْسِبُهُ خَالِطَنِي بَعْدُ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ وَقَالَ: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ "إِسْنَادُ.

1068. (3548) (7055)- Osman İbnu Ebi'l-As radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm beni, Taife vali tayin edince, namazda bana bir şey ârız olmaya başladı. Öyle ki, kıldığımı bilemez hale geldim. Bu durumu kendimde görünce, hemen Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a gittim. (Beni görünce: "Bu gelen İbnu Ebi'l-As değil mi?" buyurdular. Ben: "Evet! Ey Allah'ın Resûlü!" dedim. "Niye geldin?" buyurdular. "Ey Allah'ın Resûlü! Bana namazda bir hal ârız oldu, ne kıldığımı bilmez, anlamaz hale geldim" dedim. "Anlattığının şey şeytandır, onu bana yaklaştır!" buyurdular. Bunun üzerine Resûlullah'a yaklaştım. (Diz çöküp) ayaklarımın üstüne oturdum. Aleyhissalâtu vesselâm mübarek elleriyle göğsüme vurup ağzımın içine tükürdüler. Sonra: "Çık ey Allah'ın düşmanı!" dediler. Bu muameleyi bana üç kere tekrar ettiler. Sonunda: "Haydi işinin başına git!" buyurdular."

¹⁴⁵⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/455.

¹⁴⁵¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/455.

¹⁴⁵² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/455.

¹⁴⁵³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/456.

Râvi der ki: "Osman kasem ederek dedi ki: "Ömrüme yemin olsun ki ondan sonra şeytanın bana sokulduğunu hiç sanmam."¹⁴⁵⁴

1069- 7056- 3549- حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ حَيَّانَ. ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى. أَنبَأَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ. ثَنَا أَبُو جَنَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِيهِ أَبِي لَيْلَى؛ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ، فَقَالَ: إِنَّ لِي أَخًا وَجِعًا. قَالَ: مَا وَجَعٌ أَخِيكَ؟ قَالَ: بِهِ لَمَمٌ. قَالَ: أَذْهَبَ فَأَتِينِي بِهِ قَالَ: فَذَهَبَ فَجَاءَ بِهِ فَأَجْلَسَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ. فَسَمِعْتُهُ عَوْدَهُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَأَرْبَعِ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ الْبَقَرَةِ وَأَيَّتَيْنِ مِنْ وَسْطِهَا. وَالْهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ، وَآيَةُ الْكُرْسِيِّ، وَثَلَاثُ آيَاتٍ مِنْ خَاتِمَتِهَا، وَآيَةُ مِنْ آلِ عِمْرَانَ «أَحْسِبُهُ قَالَ: شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ إِلَهُ أَهُوَ» وَآيَةُ مِنْ آءِ غُرَافٍ: إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ آيَةً، وَآيَةُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ بُرْهَانَ لَهُ بِهِ، وَآيَةُ مِنَ الْجَنِّ: وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَ وَلَدًا، وَعَشْرُ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ الصَّافَّاتِ، وَثَلَاثُ آيَاتٍ مِنْ آخِرِ الْحَشْرِ وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ فَقَامَ آءِ غُرَافِيٍّ قَدْ بَرَأَ لَيْسَ بِهِ بَأْسٌ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ فِيهِ أَبُو جَنَابٍ الْكَلْبِيُّ، وَهُوَ ضَعِيفٌ، وَاسْمُهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي حَبِيبٍ. وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ مِنْ طَرِيقِ أَبِي جَنَابٍ، وَقَالَ: هَذَا الْحَدِيثُ مَحْفُوظٌ، صَحِيحٌ. 274: وَالْهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ إِلَهُ أَهُوَ إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ آيَةً، وَآيَةُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ بُرْهَانَ لَهُ بِهِ. وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَ وَلَدًا.

1069. (3549) (7056)- Ebu Leylâ el-Ensârî radiyallahu anı anlatıyor: "(Bir gün) ben Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm'ın yanında otururken, Efendimize bir bedevi geldi: "Hasta bir erkek kardeşim var" dedi. Resûlullah: "Kardeşinin hastalığı nedir?" diye sordu. "Kardeşimde biraz delilik var!" dedi. "Git onu bana getir!" buyurdular. Adam gitti kardeşini getirdi. Resûlullah önüne oturttu. Fatihayı Şerife, Bakara suresinin başından ilk dört ayeti, ortalarından bir ayeti, Ayete'l-Kürsi, sonundan ise üç ayeti; Al-i İmrandan bir ayeti -ki bunun şehidî Allah İn رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ آيَةً, Ayetinin olduğunu zannediyorum-, A'raf suresinden bir ayeti: ... وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ بُرْهَانَ لَهُ بِهِ, Mü'minin suresinden bir ayeti; وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَ وَلَدًا, Cin sûresinden bir ayeti; وَعَشْرُ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ الصَّافَّاتِ, Saffât suresinin başından on âyeti, Haşır suresinin sonundan üç ayeti; Kul-hüvallahî Ahad suresi, Muavvizateyn surelerini okuyarak ona afsun yaptığını işittim. Bunun üzerine bedevi ayağa kalktı. Tamamen iyileşmişti."¹⁴⁵⁵

ELBİSE BÖLÜMÜ

* HZ. PEYGAMBER'İN GİYECEKLERİ

1070- 7057- 3552- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ ثَابِتٍ الْجَحْدَرِيُّ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ آءِ حَوْصِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ عَبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى فِي شَمْلَةٍ قَدْ عَقَدَ عَلَيْهَا فِي الزَّوَادِ: مَا يَصِحُّ سَمَاعُ خَالِدٍ مِنْ عِبَادَةِ بْنِ الصَّامِتِ. وَقَالَ أَبُو نَعِيمٍ: لَمْ يَلِقْ خَالِدَ عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَلَمْ يَسْمَعْ مِنْهُ. وَآءِ حَوْصِ بْنِ حَكِيمٍ ضَعِيفٌ.

1070. (3552) (7057)- Ubâde İbnu's-Sâmit radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir şemle (câr) içerisinde namaz kıldı. Car, (bedeninden düşmesin diye) onu bağlamıştı."¹⁴⁵⁶

1071- 7058- 3554- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسُ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ. ثَنَا إِبْنُ لَهْيَعَةَ. حَدَّثَنَا أَبُو آءِ سَوْدٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسُبُّ أَحَدًا وَ يُبْغِى لَهُ ثَوْبًا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهْيَعَةَ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1071. (3554) (7058)- Hz. Aişe anlatıyor: "Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın bir kimseye sövdüğünü ve kendisi için bir elbise dürüldüğünü görmedim."¹⁴⁵⁷

1072- 7059- 3556- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ دِينَارٍ الْخُمْصِيُّ. ثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ نُوْحِ بْنِ دَعْوَانَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: لَيْسَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الصَّوْفَ. وَآءِ خَشِينَا فِي إِسْنَادِهِ نُوْحُ بْنُ دَعْوَانَ ضَعِيفٌ. وَبَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ مَدْلَسٌ، وَقَدْ عَنَّهُ.

1072. (3556) (7059)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm yün elbise, yamalı ayakkabı ve cidden sert mi sert elbise giydi."¹⁴⁵⁸

¹⁴⁵⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/456-457.

¹⁴⁵⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/457-458.

¹⁴⁵⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/459.

¹⁴⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/459.

¹⁴⁵⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/459.

¹⁴⁶³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/461.

1078- 7065- 3570- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ عُمَرَ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ مِنَ الْحَيَاةِ لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. قَالَ، فَلَقِيتُ ابْنَ عُمَرَ بِالْبَصْطِ. فَذَكَرْتُ لَهُ حَدِيثَ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ، وَأَشَارَ إِلَى أَذُنَيْهِ: سَمِعْتُهُ أَذْنَائِ وَوَعَاهُ قُلُوبِي فِي الزَّوَادِ: حَدِيثَ أَبِي عَمْرِ فِي الصَّحِيحِينَ. لَكِنْ حَدِيثَ أَبِي سَعِيدٍ قَدْ انفرد بن المصنف. وفي إسناده عطية بن سعد العوفي أبو الحسن. وهو ضعيف .

1078. (3570) (7065)- Ebu Sa'id radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim izarını kibirle yerde sürürse, Allah Kıyamet günü ona (rahmet nazarıyla) bakmaz." Ravi (Atiyye) der ki: "Sonra ben, Balât'da İbnu Ömer'e rastladım. Ebu Sa'id'in Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan yaptığı rivayeti hatırladım. Eliyle kulağına işaret ederek dedi ki: "Bunu şu kulaklarım da işitti ve kalbim ezberleyip zaptetti."¹⁴⁶⁴

* İZARIN YERİ

1079- 7066- 3574- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. أَنبَأَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ قَبِيصَةَ عَنِ الْمُعِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا سَفِيَانُ ابْنَ سَهْلٍ! تَسْبُلُ. فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُسْبِلِينَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1079. (3574) (7066)- Muğire İbnu Şu'be radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ey Süfyan İbnu Sehl, izarını (topuklarından aşağı) sarkıtma! Çünkü Allah Teâla hazretleri, izarını (topuklardan) aşağı sarkıtanı sevmez!"¹⁴⁶⁵

* GÖMLEĞİN YENİ NE KADAR UZUN OLMALI?

1080- 7067- 3577- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ حَكِيمٍ أُوْدِي. ثَنَا أَبُو غَسَّانَ. وَحَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَا: ثَنَا حَسَنُ بْنُ صَالِحٍ. وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ. ثَنَا أَبِي عَنْ الْحَسَنِ ابْنِ صَالِحٍ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْبِسُ قَمِيصًا قَصِيرَ الْيَدَيْنِ وَالطَّوْلِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُسْلِمُ بْنُ كَيْسَانَ الْكُوفِيُّ، وَهُوَ مُتَّفَقٌ عَلَى تَضْعِيفِهِ. وَمَدَارُ، سَنَادُ عَلَيْهِ. وَالحديث رواه البزار من حديث أنس. وله شاهد من حديث أسماء بنت السككن، قواه والترمذي، و قَالَ: حديث حسن .

1080. (3577) (7067)- İbnu Abbâs radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm kolları ve boyu kısa kamîs (göMLEK) giyerdi."¹⁴⁶⁶

* KADININ ZEYLİ (ETEK BOYU) NE KADAR OLMALI?

1081- 7068- 3582- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي الْمُهَزَّمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِفَاطِمَةَ، أَوْ هُيْ سَلَمَةَ: ذَلِكَ ذِرَاعٌ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو الْمُهَزَّمِ، وَهُوَ مُتَّفَقٌ عَلَى تَضْعِيفِهِ. وَاسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ سَفْيَانَ وَقِيلَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ .

1081. (3582) (7068)- Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Hz. Fatıma veya Ümme Seleme radiyallahu anhümâ'ya: "Senin eteğinin boy uzunluğu(nun erkek eteğine nazaran fazlalığı) bir zirâdır." buyurdular."¹⁴⁶⁷

1082- 7069- 3583- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَفَّانُ. ثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ. ثَنَا حَبِيبُ الْمُعَلِّمِ عَنْ أَبِي الْمُهَزَّمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فِي ذِيُولِ النِّسَاءِ شِبْرًا. فَقَالَتْ عَائِشَةُ: إِذَا تَخَرَّجَ سَوْفَهُنَّ. قَالَ: فَذِرَاعٌ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو الْمُهَزَّمِ، وَقَدْ تَقَدَّمَ أَيْضًا .

1082. (3583) (7069)- Hz. Aîşe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm kadınların eteklerinin (erkeğinkinden fazla uzunluğu) hakkında: "Bir karış" demişti. Aîşe kendisine: "Bu durumda,

¹⁴⁶⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/462.

¹⁴⁶⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/462.

¹⁴⁶⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/463.

¹⁴⁶⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/463.

yürürken bacakları (etekten dışarı) çıkar" dedim. Aleyhissalâtu vesselâm: "Öyleyse bir zira' olsun!" buyurdular."¹⁴⁶⁸

AÇIKLAMA:

Etek boyu hususunda açıklama geçti ise de şöyle bir özet verebiliriz: Erkekler için müstehab uzunluk baldırların yansına kadardır, topukların hizasına kadar ise caizdir. Kadınlar için iki hal var: Erkekler için caiz olan miktardan bir karış uzatmak kadınlar için müstehab olan şekildir. İki karış (bir zirâ kadar) uzatmaları ise caizdir.¹⁴⁶⁹

* SİYAH SARIK

1083- 7070- 3586- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَنْبَاءُ مُوسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ ابْنِ عُمر؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَ عَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ. فِي الزَّوَادِ: مُوسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرِّبْذِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1083. (3586) (7070)- İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Fetih günü, Mekke'ye başında siyah bir sarık olduğu halde girdi."¹⁴⁷⁰

* İPEKLİ GİYMEK, ALTIN TAKINMAK KADINLARA HELAL

1084- 7071- 3597- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ "فَرِيقِي، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمر؛ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِي إِحْدَى يَدَيْهِ ثَوْبٌ مِنْ حَرِيرٍ. وَفِي الْآخَرَى ذَهَبٌ. فَقَالَ: إِنَّ هَذَيْنِ مُحَرَّمٌ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي جُلٌّ" نَاتِيهِمْ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ رَافِعٍ عَنْهُ مَنَاقِيرُ. وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ: يَحْتَجُّ بِخَبَرِهِ إِذَا كَانَ مِنْ رِوَايَةِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادٍ بْنِ النُّعْمِ. وَإِنَّمَا وَقَعَ الْمَنَاقِيرُ فِي حَدِيثِهِ مِنْ أَجْلِهِ. وَقَالَ أَبُو حَاتِمٍ: شَيْخٌ حَدِيثُهُ مُنْكَرٌ.

1084. (3597) (7071)- Abdullah İbnu Amr radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir gün) yanımıza geldiler. Bir elinde ipek bir elbise, diğer elinde de altın vardı: "İşte bu iki şey ümmetimin erkeklerine haramdır, kadınlara helaldir" buyurdular."¹⁴⁷¹

* KIRMIZI RENKLİ ELBİSE ERKEĞE MEKRUHTUR

1085- 7072- 3601- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ سُهَيْلٍ عَنْ ابْنِ عُمر؛ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَقَدَّمِ. قَالَ يَزِيدٌ: قُلْتُ لِلْحَسَنِ: مَا الْمَقَدَّمُ؟ قَالَ: الْمَشْبَعُ بِالْعَصْفَرِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1085. (3601) (7072)- İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm müfeddem elbiseyi yasakladı."

Râvi Yezid demiştir ki: "Ben (hadisi bana rivayet eden) Hasan İbnu Süheyl'e "Müfeddem nedir?" diye sordum. Dedi ki: "Uşfur ile kıyasıya boyanmış (kıp kırmızı olmuş) kumaştan elbisedir."¹⁴⁷²

* ŞÖHRET ELBİSESİ

1086- 7073- 3608- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ يَزِيدَ الْبَحْرَانِيُّ. ثَنَا وَكِيعُ بْنُ مُخَرَّرٍ النَّاجِي. ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ جَهْمٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ حُبَيْشٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ لَبَسَ ثَوْبَ شُهْرَةٍ أَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ حَتَّى يَضَعَهُ مَتَى وَضَعَهُ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. الْعَبَّاسُ بْنُ يَزِيدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ.

1086. (3608) (7073)- Ebu Zerr radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim (dünyada, dikkatleri üzerine çeken) şöhret elbisesi giyerse, Allah, alçaltacağı gün alçaltıncaya kadar, o kimseden yüz çevirir (rahmet nazarıyla bakmaz)."¹⁴⁷³

¹⁴⁶⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/464.

¹⁴⁶⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/464.

¹⁴⁷⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/464.

¹⁴⁷¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/465.

¹⁴⁷² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/465.

¹⁴⁷³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/465.

* MEYTE (MURDAR ÖLEN) HAYVANLARIN DERİSİ

1087- 7074- 3611- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ الرَّجِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ سُلَيْمَانَ؛ قَالَ: كَانَ لِبَعْضِ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ شَاةٌ فَمَاتَتْ. فَمَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهَا فَقَالَ: مَا ضَرَّ أَهْلَ هَذِهِ لَوْ انْتَفَعُوا بِإِهَابِهَا؟ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ لَيْثُ بْنُ سُلَيْمٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1087. (3611) (7074)- Selman radiyallahu anh anlatıyor: "Ümmühatu'l-mü'mininden birinin bir davarı vardı. Hayvan öldü. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, hayvanın ölüsünün yanından geçti ve: "Sahibi bunun derisinden istifade etseydi, kendine bir zarar (günah) gelmezdi" buyurdu."¹⁴⁷⁴

AÇIKLAMA:

Murdar ölen hayvanların derilerinin debbağlamak suretiyle temizleneceği ve kullanılabileceği hususunda açıklama geçti.¹⁴⁷⁵

* AYAKKABILARIN ŞEKLİ

1088- 7075- 3614- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ خَالِدِ الْحَدَّاءِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ؛ قَالَ: كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَانٌ، مَتْنِيٌّ شِرَاكُهُمَا فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رِجَالُهُ ثَقَاتٌ.

1088. (3614) (7075)- İbnu Abbâs radiyallahu anhümâ anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın ayakkabısının, tasmaşı çift olan iki askısı (parmak arasından geçen tasmaşı) vardı."¹⁴⁷⁶

* TEK AYAKKABI İLE YÜRÜME

1089- 7076- 3617- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ ابْنِ عَجَّانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدٍ وَخُفٍّ وَاحِدٍ. لِيَخْلُعَهُمَا جَمِيعًا، أَوْ لِيَمْشِيَ فِيهِمَا جَمِيعًا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رِجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَالحديث رواه غير المصنف أيضا. إِنْ المصنف زاد الخف. فلذا أورده في الزوائد.

1089. (3617) (7076)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sizden kimse ayakkabı veya mestin sadece bir tekini giymiş olarak yürümesin, iki tekini birden çıkarsın veya ikisini birden giyerek yürüsün."¹⁴⁷⁷

* AYAKKABIYI AYAKTA GİYMEK

1090- 7077- 3619- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمرَ؛ قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَنْتَعِلَ الرَّجُلُ قَائِمًا. أَشَارَ إِلَى أَنَّ الحديث من الزوائد، ولم يعرض لـ، سناد.

1090. (3619) (7077)- Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, kişinin ayakkabılarını ayakta giymesini yasakladı."¹⁴⁷⁸

AÇIKLAMA:

Bazı alimler, bu yasağın, bağı bulunduğu için ayakta giyilmesi zor olan ayakkabılarla ilgili olduğunu belirtmiştir.¹⁴⁷⁹

* SAÇ VE SAKALI SİYAHA BOYAMA

1091- 7078- 3624- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيَّةَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: جِئَ بِأَبِي فُحَّافَةَ يَوْمَ الْفَتْحِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَكَانَ رَأْسُهُ تَغَامَةً. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَذْهَبُوا بِهِ إِلَى بَعْضِ

¹⁴⁷⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/466.

¹⁴⁷⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/466.

¹⁴⁷⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/466.

¹⁴⁷⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/466-467.

¹⁴⁷⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/467.

¹⁴⁷⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/467.

نِسَائِهِ فَلْتَعْرِهُ. وَجَبَّوهُ السَّوَادَ. فِي الزَّوَانِدِ: أَصْلُ الْحَدِيثِ قَدْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ. لَكِنْ فِي هَذِهِ الطَّرِيقِ الَّتِي رَوَاهُ بِهَا الْمُصَنِّفُ، لَيْثُ بْنُ سَلِيمٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ عِنْدَ الْجُمْهُورِ.

1091. (3624) (7078)- Hz. Câbir radiyallahu anı anlatıyor: "Ebu Kuhâfe, Fetih günü Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a getirilmişti. Saçları köpük gibi bembeyazdı. Aleyhissalâtu vesselâm: "Bunu hanımlarından birine götürün(de bunu saç ve sakalının rengini) değıştirsın. Fakat siyah(a boyamak)tan da kaçınınız buyurdular."

1092- 7079- 3625- حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ الصَّنِيرِيُّ، مُحَمَّدُ بْنُ فِرَاسٍ. ثَنَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ بْنِ زَكْرِيَّا الرَّاسِبِيُّ. ثَنَا دَقَّاعُ بْنُ دَغْفَلٍ السَّدُوسِيُّ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ صُهَيْبِ الْخَيْرِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَحْسَنَ مَا اخْتَضَبْتُمْ بِهِ، لِهَذَا السَّوَادُ. أَرَعَبُ لِنِسَائِكُمْ فِيكُمْ، وَأَهْيَبُ لَكُمْ فِي صُدُورِ عَدُوِّكُمْ. هَذَا الْحَدِيثُ مَعَارِضُ الْحَدِيثِ النَّهْيِ عَنِ السَّوَادِ. وَهُوَ أَقْوَى إِسْنَادًا. وَأَيْضًا النَّهْيُ يَقْدَمُ عِنْدَ الْمَعَارِضَةِ وَفِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

1092. (3625) (7079)- Süheybü'l-Hayr radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Ağaran saç ve sakallarınızı boyamada) kullandığınız en iyi boya şüphesiz şu siyahtır. (Çünkü siyah boya) kadınlarınızı size daha çok rağbet ettiricidir, düşmanınızın içinde de hakkınızda daha çok korku doğurucudur."¹⁴⁸⁰

AÇIKLAMA:

İkinci hadis, birinciye zıttır. Bu babta başka rivayetler de gelmiştir. Hepsini göz önüne alarak meseleyi değerlendiren ülemâ, çoğunluk itibarıyla erkeklerin saç ve sakalını siyaha boyamalarının mekruh olduğuna hükmetmiştir. Hatta bazıları buradaki kerâhetin tahrimî olduğu kanaatinde. Bazıları kadınlara caiz olduğu, keza savaş sırasında erkeklere de caiz olduğu görüşündedir. Kadınlara olan ruhsat kapalılık şartlarıyla ilgilidir. Açık saçıklar, boyama sebebiyle ayrıca günahkâr olurlar.¹⁴⁸¹

* SAÇ-SAKAL BOYAMAYI TERKİN HÜKMÜ

1093- 7080- 3629- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى. خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ حُمَيْدٍ؛ قَالَ: سُئِلَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: أَخَضَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: إِنَّهُ لَمْ يَرَ مِنَ الشَّيْبِ إِلاَّ نَحْوَ سَبْعَةِ عَشَرَ أَوْ عَشْرِينَ شَعْرَةً، فِي مَقْدَمِ لِحْيَتِهِ. فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا "سَنَادٌ صَحِيحٌ، رِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1093. (3629) (7080)- Hz. Enes radiyallahu anı'a: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm saç ve sakalını boyadı mı?" diye sorulmuştu, şu cevabı verdi: "Aleyhissalâtu vesselâm, sakalının ön kısmında, onyediy veya yirmi tel kadar bir aklık görmüştür (bunlar için boya olur mu!) diye cevap verdi."¹⁴⁸²

* EVDE RESİM

1094- 7081- 3652- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا الْوَلِيدُ. ثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مَعْدَانَ. ثَنَا سُلَيْمُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ؛ أَنَّ امْرَأَةً أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَتْهُ أَنَّ زَوْجَهَا فِي بَعْضِ الْمَغَارِي. فَاسْتَأْذَنَتْهُ أَنْ تُصَوِّرَ فِي بَيْتِهَا نَخْلَةً. فَمَنَعَهَا أَوْ نَهَاها. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ غَيْرُ بِنِ مَعْدَانَ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1094. (3652) (7081)- Ebu Ümame radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bir kadın gelerek, kocasının gazvede olduğunu söyleyerek evine bir hurma ağacı resmini yapmak için için istedi. Aleyhissalâtu vesselâm kadını men etti veya nehyetti."¹⁴⁸³

AÇIKLAMA:

Hadiste geçen suret yasağının mahiyeti daha önce açıklandı. Burada şunu belirtmede fayda var. Ağaç resminin yapılması veya eve asılması âlimlerce câiz görülmüştür. Bu hadisle amel edilmemiştir.¹⁴⁸⁴

¹⁴⁸⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/468.

¹⁴⁸¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/468.

¹⁴⁸² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/468.

¹⁴⁸³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/469.

¹⁴⁸⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/469.

* AYAKLA BASILAN EŞYADAKİ RESİM

1095- 7082- 3655- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: سَتَرْتُ سَهْوَةً لِي. تَعْنِي الدَّاحِلَ بَسِطَرٍ فِيهِ تَصَاوِيرُ. فَلَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَتَكَهُ. فَجَعَلْتُ مِنْهُ مَنُبوذَتَيْنِ. فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَّكِنًا عَلَى إِحْدَاهُمَا فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، مُتَّفَقٌ عَلَى تَضْعِيفِهِ. وَالحديث في البخاري. ما عدا قوله-فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَّكِنًا عَلَى إِحْدَاهُمَا- والباقي نحوه .

1095. (3655) (7082)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Ben bir sehveni -yani odasının içindeki yüklüğümü- bir kısmı kastediyor- üzerinde resimler bulunan bir kumaşla örtmüştüm. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (eve) gelince onu söktü. Ben de ondan iki yastık yaptım. Ben Aleyhissalâtu vesselâm'ı, bunlardan birine yaslanmış olarak gördüm."¹⁴⁸⁵

AÇIKLAMA:

Mevzu daha önce açıklandı ise de burada şu hususu tekrar edelim: Ülemânın cumhûru, bu meyanda (Ebu Hanîfe, Şâfi'î, Mâlik) üzerine basılan eşya üzerinde resmin bulunmasını caiz görmüştür.¹⁴⁸⁶

EDEB BÖLÜMÜ

* ANNE BABAYA İYİLİK

1096- 7083- 4657- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا شَرِيكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ ابْنِ عَلِيٍّ عَنْ ابْنِ سَنَمَةَ السُّلَمِيِّ؛ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِيْ امْرَأً بِأُمِّهِ. أَوْصِيْ امْرَأً بِأُمِّهِ. أَوْصِيْ امْرَأً بِأُمِّهِ «ثَلَاثًا». أَوْصِيْ امْرَأً بِأَبِيهِ. أَوْصِيْ امْرَأً بِأَبِيهِ. بِمَوْهِ الَّذِي يَلِيهِ، وَإِنْ كَانَ عَلَيْهِ مِنْهُ أَدَى يُؤْذِيهِ. قَدْ نَبِهَ فِي الزَّوَانِدِ: عَلَى أَنْ الْحَدِيثُ مِمَّا انْفَرَدَ بِهِ الْمُصَنِّفُ. لَكِنْ لَمْ يَتَعَرَّضْ، «سَنَادُهُ. وَقَالَ: لَيْسَ بِنَ سَمَةَ هَذَا عِنْدَ الْمُصَنِّفِ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ. وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ .

1096. (4657) (7083)- İbnu Selâme es-Sülemî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kişiyi annesi(nin hakkına riayeti) tavsiye ederim. Kişiyi annesi(nin hakkına riayeti) tavsiye ederim. Kişiyi annesi(nin hakkına riayeti) tavsiye ederim" -diye üç kere tekrar etti. Sonra şöyle devam etti:- "Kişiyi babası(nin hakkına riayeti) tavsiye ederim, kişiyi kendi yerine işini takip eden velisi(nin hakkına riayeti) tavsiye ederim, hatta velisi kendisine eza vermiş bile olsa."¹⁴⁸⁷

1097- 7084- 3660- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْقِنْطَارُ اثْنَا عَشَرَ أَلْفَ أُوقِيَةٍ. كُلُّ أُوقِيَةٍ خَبِيرٌ مِمَّا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الرَّجُلَ الَّتِي رَفَعَ دَرَجَتُهُ فِي الْجَنَّةِ فَيَقُولُ: أَنَّى هَذَا؟ فَيَقَالَ: بِإِسْتِغْفَارٍ وَلَدِكَ لَكَ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1097. (3660) (7084)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kintâr onikibin okiyyedir. Her okiyye, yerle gök arasında bulunan şeylerin hepsinden hayırlıdır." Yine Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kişinin ahirette derecesi yükseltilir. Bunun üzerine: "Bu yükselme (hakkım değildi), nereden gelmedir?" der. Kendisine: "Bu senin için evladının yaptığı istiğfar sebebiyledir" denilir."¹⁴⁸⁸

1098- 7085- 3661- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبَّاسٍ عَنْ بَجْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ الْمُقَدَّامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ يُوصِيكُم بِأُمَّهَاتِكُمْ «ثَلَاثًا» إِنَّ اللَّهَ يُوصِيكُم بِأَبَائِكُمْ. إِنَّ اللَّهَ يُوصِيكُم بِأَقْرَبٍ؛ أَنَّ قُرْبًا قُرْبًا. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ إِسْمَاعِيلُ، وَرَوَاتُهُ عَنِ الْحَجَّازِيِّينَ ضَعِيفَةٌ، كَمَا هُنَا .

1098. (3661) (7085)- Mikdam İbnu Ma'dikerb radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah Teâla hazretleri size annelerinizin haklarına riayeti tavsiye etmektedir. -Bunu üç sefer

¹⁴⁸⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/469.

¹⁴⁸⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/469.

¹⁴⁸⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/470.

¹⁴⁸⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/471.

tekrarladı-Allah size babalarınızın haklarına riayet etmenizi tavsiye etmektedir. Allah size akrabalarınızın haklarına yakınlık derecesine göre riayet etmenizi tavsiye etmektedir."¹⁴⁸⁹

1099- 7086- 3662- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. تَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ. تَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا حَقُّ الْوَالِدَيْنِ عَلَى وَلَدِهِمَا؟ قَالَ: هُمَا جُنَّتُكَ وَنَارُكَ فِي الزَّوَادِ: قَالَ ابْنُ مَعِينٍ: عَلَى بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، هِيَ ضَعِيفَةٌ كُلُّهَا. وَقَالَ السَّاجِي: اتَّفَقَ أَهْلُ النُّقْلِ عَلَى ضَعْفِ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ.

1099. (3662) (7086)- Ebu Ümâme radiyallahu anı anlatıyor: "Bir adam: "Ey Allah'ın Resülü, anne ve babanın çocukları üzerinde hakları nedir?" diye sormuştu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Onlar senin cennet ve cehennemindirler" buyurdu."¹⁴⁹⁰

* BABANIN ÇOCUKLARINA VE BİLHASSA KIZA İYİ DAVRANMASI

1100- 7087- 3666- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. تَنَا عَفَّانُ. تَنَا وَهْبٌ. تَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ ابْنِ خُنَيْمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي رَاشِدٍ عَنْ يَغْلَى الْعَامِرِيِّ؛ أَنَّهُ قَالَ: جَاءَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ يَسْعِيَانِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَضَمَّهُمَا إِلَيْهِ وَقَالَ: إِنَّ الْوَلَدَ مَبْخَلَةٌ مَجْبُتَةٌ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَّالُهُ ثِقَاتٌ.

1100. (3666) (7087)- Ya'la İbnu Mürre radiyallahu anı anlatıyor: "Hz. Ali'nin oğulları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin radiyallahu anhum ecmain koşarak Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a geldiler. Efendimiz onları bağrına bastı ve: "Şurası muhakkak ki, çocuk, cimrilik ve korkaklık sebebidir" buyurdular."¹⁴⁹¹

AÇIKLAMA:

Çocuk sahibi olan baba onu yetiştirmek maksadıyla ölümden korkar, cihada gitmek istemez. Çünkü şehid olursa çocuk bakımsız kalacak endişesine kapılır. Aynı şekilde, malını mülkünü çocuğu için harcamayı düşünerek cimrileşir."¹⁴⁹²

1101- 7088- 3667- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. تَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَبَّابِ عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيٍّ سَمِعْتُ أَبِي يَذْكُرُ عَنْ سُرَّاقَةَ ابْنِ مَالِكٍ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَدْلَكُمُ عَلَى أَفْضَلِ الصَّدَقَةِ؟ ابْنَتُكَ مَرْدُودَةٌ إِلَيْكَ لَيْسَ لَهَا كَاسِبٌ غَيْرُكَ. فِي الزَّوَادِ: رَجَّالُ إِسْنَادِهِ ثِقَاتٌ. إِنْ أُنْ عَلِي بْنِ رَبَاحٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ سُرَّاقَةَ.

1101. (3667) (7088)- Sürâka İbnu Mâlik radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Size sadakanın en faziletlisini haber vereyim mi? (Boşanma, kocasının ölümü gibi bir sebeple sana geri gönderilmiş, senden başka çalışanı (Nafakasını temin edecek bir kimsesi) olmayan kızın (için harcadığı)dır."¹⁴⁹³

1102- 7089- 3668- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. تَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ مِسْعَرٍ. أَخْبَرَنِي سَعْدُ بْنُ إِبرَاهِيمَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ صَعْصَعَةَ عَمِّا، خَنْفٍ؛ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ أَمْرَأَةً. مَعَهَا ابْنَتَانِ لَهَا. فَأَعْطَتْهُمَا ثَمَرَاتٍ. فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا تَمْرَةً. ثُمَّ صَدَعَتْ الْبَاقِيَةَ بَيْنَهُمَا. قَالَتْ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَدَّثَتْهُ. فَقَالَ: مَا عَجَبُكَ؟ لَقَدْ دَخَلْتُ بِهِ الْجَنَّةَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَّالُهُ ثِقَاتٌ. وَأَصْلُهُ فِي الصَّحِيحِينَ وَغَيْرِهِمَا. بَغِيرَ هَذَا السِّيَاقِ.

1102. (3668) (7089)- Ahnef İbnu Kays'ın amcası Sa'sa'a İbnu Muâviye radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Bir kadın beraberinde iki kızıyla birlikte Hz. Aişe'nin yanına girdi. Aişe radiyallahu anâ kadıncağıza üç tane kuru hurma verdi. Kadın çocuklarına birer hurma verdi, kalan üçüncü hurmayı da çocukları arasında taksim etti." Hz. Aişe der ki: "Az sonra Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm geldi, hadiseyi kendisine anlattım. Bunun üzerine: "Buna hayret mi ettin? Kadın bu davranışı sebebiyle cennete girdi" buyurdular."¹⁴⁹⁴

1103- 7090- 3670- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ. تَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ فِطْرِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ رَجُلٍ تُدْرِكُ لَهُ ابْنَتَانِ فَيُحْسِنُ إِلَيْهِمَا، مَا صَجَبَتْهُمَا أَوْ صَجَبَتْهُمَا أَدْخَلْنَاهُ الْجَنَّةَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو سَعِيدٍ. وَاسْمُهُ شَرَحْبِيلٌ. وَهُوَ وَإِنْ ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ فَقَدْ ضَعَفَهُ غَيْرُ وَاحِدٍ. وَقَالَ ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ: كَانَ مَتَهُمَا. وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ. وَقَالَ: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ، إِسْنَادٌ.

¹⁴⁸⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/471.

¹⁴⁹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/471.

¹⁴⁹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/472.

¹⁴⁹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/472.

¹⁴⁹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/472.

¹⁴⁹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/473.

1103. (3670) (7090)- İbnu Âbbâs radiyallahu anhümâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, erginlik çağına varan iki kızına, onlar yanında kaldıkları veya kendisi onların yanında kaldığı müddetçe iyilik yapar ihsanda bulunursa, bu kızlar onu mutlaka cennete dahil ederler."¹⁴⁹⁵

1104- 7091- 3671- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ. ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُمَارَةَ. أَخْبَرَنِي الْحَارِثُ بْنُ النُّعْمَانِ. سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَكْرَمُوا أَوْدَكُمْ، وَأَحْسِنُوا أَدَبَهُمْ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْحَارِثُ بْنُ النُّعْمَانِ. وَإِنْ ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ، فَقَدْ لَبَّاهُ أَبُو حَاتِمٍ.

1104. (3671) (7091)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Çocuklarınıza gereken ikramı yapın ve terbiyelerini güzel yapın."¹⁴⁹⁶

* KOMŞU HAKKI

1105- 7092- 3674- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا زَالَ جَبْرَائِيلُ صِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورِثُنِي. فِي الزَّوَادِ: الْحَدِيثُ إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ.

1105. (3674) (7092)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Cebrail aleyhisselâm komşu hakkında öyle ısrarla tavsiyede bulundu ki, komşuyu komşuya varis kılacak zannettim."¹⁴⁹⁷

* YETİM HAKKI

1106- 7093- 3678- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ صَعِيدٍ الْقَطَّانِ عَنْ ابْنِ عَجَّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ! إِنِّي أَعْرَجُ حَقَّ الضَّعِيفِينَ: الْيَتِيمَ وَالْمَرْأَةَ. فِي الزَّوَادِ: الْمَعْنَى أَعْرَجَ عَنْ هَذَا أَنَّهُمْ. بِمَعْنَى أَنْ يَضِيعَ حَقُّهُمَا. وَاحْذَرِ مِنْ ذَلِكَ تَحْذِيرًا بَلِيغًا. وَأَزْجِرْ عَنْهُ زَجْرًا أَكِيدًا. قَالَهُ النَّوَوِيُّ. وَإِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ.

1106. (3678) (7093)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki "Allahım! Ben şu iki zayıfın hakkının çiğnenmesinden cidden sakındırırım: Yetim ve kadın."¹⁴⁹⁸

1107- 7094- 3679- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ. ثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي عَتَّابٍ. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَيْرُ يَتِيمٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُحْسَنُ إِلَيْهِ. وَشَرُّ يَتِيمٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُسَاءُ إِلَيْهِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ، أَبُو صَالِحٍ. قَالَ فِيهِ الْبَخَارِيُّ: مِنْكَ الْحَدِيثُ. وَقَالَ أَبُو حَاتِمٍ: مُضْطَرَبٌ الْحَدِيثُ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَأَخْرَجَ ابْنُ خَرِيمَةَ حَدِيثَهُ فِي صَحِيحِهِ، وَقَالَ: فِي النَّفْسِ مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ شَيْءٌ فَإِنِّي أَعْرِفُ يَحْيَى بَعْدَالَةً وَجَرَحَ. وَإِنَّمَا خَرَجْتَ خَبْرَهُ، نَهَ يَخْتَلَفُ الْعُلَمَاءُ فِيهِ. قُلْتُ: قَدْ ظَهَرَ الْبَخَارِيُّ وَأَبُو حَاتِمٍ مَا خَفِيَ عَلَى ابْنِ خَرِيمَةَ، فَجَرَحَهُمَا مَقْدَمَ عَلَى مِنْ عَدَلَهُ. أَهْ كَمَ صَاحِبُ الزَّوَادِ.

1107. (3679) (7094)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Müslümanlar içinde en hayırlı ev kendisine iyilik yapılan bir yetimin bulunduğu evdir. Müslümanlar içinde en kötü ev de kendisine kötülük yapılan bir yetimin bulunduğu evdir."¹⁴⁹⁹

1108- 7095- 3680- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا حَمَّادُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكَلْبِيُّ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، نُصَارِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ عَالَ ثَلَاثَةَ مِنْ الْيَتَامِ كَانَ كَمَنْ قَامَ لَيْلَهُ وَصَامَ نَهَارَهُ. وَغَدَا وَرَاحَ شَاهِرًا سَيِّفُهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. وَكُنْتُ أَنَا وَهُوَ فِي الْجَنَّةِ أَخَوَيْنِ كَهَاتَيْنِ أَخْتَانِ. وَالصَّقُّ إِصْبَعُهُ السَّبَابَةَ وَالْوُسْطَى. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَهُوَ مَجْهُولٌ. وَالرَّوَايَةُ ضَعِيفٌ.

1108. (3680) (7095)- İbnu Abbas radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim üç yetimi yetiştirir, nafakasını temin ederse, sanki ömrü boyu geceleri namaz kılmış, gündüzleri oruç

¹⁴⁹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/473.

¹⁴⁹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/473.

¹⁴⁹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/474.

¹⁴⁹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/474.

¹⁴⁹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/474.

tutmuş ve sabahdan akşama yalın kılıç Allah yolunda cihad etmiş gibi sevap alır. Kıza, ben ve o, şu iki kardeş (parmak) gibi cennette kardeş oluruz" buyurdu şehadet parmağı ile orta parmağını birbirine yapıştırdı."¹⁵⁰⁰

* SUYU SADAKA ETMENİN FAZİLETİ

1109- 7096- 3685- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَعَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ قَا: ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أَعْْمَشٍ عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَصُفُّ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صُفُوفًا «وَقَالَ بْنُ نُمَيْرٍ. أَهْلُ الْجَنَّةِ». فَيَمُرُّ الرَّجُلُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ عَلَى الرَّجُلِ فَيَقُولُ: يَا فَان! أَمَا تَذْكُرُ يَوْمَ اسْتَسْقَيْتَ فَسَقَيْتَكَ شَرِبَةً؟ قَالَ فَيَسْتَفْعِلُ لَهُ. وَيَمُرُّ الرَّجُلُ فَيَقُولُ: أَمَا تَذْكُرُ يَوْمَ نَأَوَّلْتَنِي طَهُورًا؟ فَيَسْتَفْعِلُ لَهُ. قَالَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ يَقُولُ: يَا فَان! أَمَا تَذْكُرُ يَوْمَ بَعَثْتَنِي فِي حَاجَةٍ كَذَا وَكَذَا، فَذَهَبْتُ لَكَ؟ فَيَسْتَفْعِلُ لَهُ. فِي الزوائد: فِي إِسْنَادِهِ يَزِيدُ بْنُ أَبَانَ الرَّقَاشِيِّ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1109. (3685) (7096)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kıyamet günü insanlar saf saf olurlar -İbnu Nümejr dedi ki: "Cennet ehli saf saf olurlar.- Derken cehennem ehlinde bir kişi cennet ehlinde birine uğrar ve: "Ey fılan! Hatırladın mı sen su istemiştin de ben sana bir içimlik su vermiştim" der, (ve bu suretle Şefaât diler). (Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm buyurdu ki:) "Adam, o kimseye şefaât eder. (Cehennemlik olan bir başka) adam, cennetlik olan bir başkasının yanından geçer ve ona: "Sana abdest suyu verdiğimi hatırlıyor musun?" der (şefaât ister. O da hatırlar) ve ona şefaât eder." (Ravi) İbnu Nümejr (rivayetinde biraz farkla) şöyle der: "Ve cehennemlik olanlardan biri cennetlik olanlardan birine): "Ey falan! Beni şöyle şöyle bir işe gönderdiğin günü hatırlıyor musun? Ben o gün senin için gitmiştim. (Bu sözüyle şefaâtini ister. Cennetlik olan) kimse de ona şefaât eder."¹⁵⁰¹

1110- 7097- 3686- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَالِكٍ بْنِ جُعْشَمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ سُرَّاقَةَ بْنِ جُعْشَمٍ؛ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ضَالَّةٍ «بَلَّ تَغَشَّى جِيَاظِي، قَدْ لَطُتْهَا» بَلَى فَهَلْ لِي مِنْ أَجْرِ إِنْ سَقَيْتُهَا؟ قَالَ؟ نَعَمْ. فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ حَرَّى أَجْرٌ. فِي الزوائد: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَهُوَ مَدْلَسٌ .

1110. (3686) (7097)- Sürâka İbnu Cu'sem radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a, kendi develerini sulamak için hazırlayıp sıvadığım havuzlarıma gelen yolunu kaybetmiş yitik deveyi sularsam benim için bir sevap olup olmadığını sordum. Bana: "Evet, hararetili her ciğer sahibin(i sulamak)ta bir sevap vardır" buyurdular."¹⁵⁰²

* KÖLELERE İYİLİK

1111- 7098- 3691- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَعَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ قَا: ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ مُعْبِرَةَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ فَرْقَدِ السَّبْحِيِّ عَنْ مَرَّةِ الطَّبِيبِ عَنْ أَبِي بَكْرِ الصَّدِيقِ: قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَيِّئُ الْمَلَكَةِ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَلَيْسَ أَخْبَرْتَنَا أَنَّ هَذِهِ أَلَمَّةٌ أَكْثَرُ أَلَمِّ مَمْلُوكَيْنِ وَيَنَامِي؟ قَالَ نَعَمْ. فَأَكْرَمُوهُمْ كَرَامَةً أَوْ دِيكُم. وَأَطْعِمُوهُمْ مِمَّا تَأْكُلُونَ. قَالُوا: فَمَا يَنْفَعُنَا فِي الدُّنْيَا؟ قَالَ: فَرَسٌ تَرْبِطُهُ ثَقَاتِلُ عَلَيْهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. مَمْلُوكٌ يَكْفِيكَ. فَإِذَا صَلَّى فَهُوَ أَخُوكَ . فِي الزوائد: فِي إِسْنَادِهِ فَرْقَدُ السَّبْحِيِّ. وَهُوَ إِنْ وَثَقَهُ ابْنُ مَعِينٍ فِي رِوَايَةٍ فَقَدْ ضَعَفَهُ فِي أُخْرَى وَضَعَفَهُ الْبُخَارِيُّ وَغَيْرُهُ .

1111. (3691) (7098)- Hz. Ebu Bekr radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir defasında): "Mülkiyeti altında bulunan (köle ve cari ye)lere kötü muamele eden kimse cennete girmeyecektir" demişti. "Ey Allah'ın Resûlü! Siz bize: "Bu ümmet, köle ve yetimi en çok olan ümmettir" diye haber vermediniz mi" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm: "Evet! Öyleyse onlara çocuklarınıza verdiğiniz değer gibi değer verin ve yediklerinizden yedinin!" buyurdu." Aşhab bu defa: "Köle ve cariye bize dünyada ne gibi faide sağlar?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Savaş için beslediğin bir at üstünde Allah yolunda cihad edersin. Senin kölen de senin ihtiyacını giderir. Namaz kıldığı zaman artık o senin kardeşindir" açıklamasını yaptılar."¹⁵⁰³

* SELAMI YAYMAK

1112- 7099- 3693- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ؛ قَالَ: أَمَرَنَا نَبِيُّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُفْشِيَ السَّامَ. فِي الزوائد: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

¹⁵⁰⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/475.

¹⁵⁰¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/475-476.

¹⁵⁰² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/476.

¹⁵⁰³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/477.

1112. (3693) (7099)- Ebu Ümâme radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bize selâmı yaygınlaştırmamızı (tanıdık, tanımadık herkese vermemizi) emretti."¹⁵⁰⁴

* GAYR-İ MÜSLİMİN SELAMİ NASIL ALINIR?

1113- 7100- 3699- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ. ثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مَرْثَدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْيَزَنِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُهَنِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي رَاكِبٌ غَدًا إِلَى الْيَهُودِ. فَتَبَدُّوهُمْ بِالسَّلَامِ. فَإِذَا سَلَّمُوا عَلَيْكُمْ فَقُولُوا: وَعَلَيْكُمْ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ إِسْحَاقَ، وَهُوَ مَدْلَسٌ. قَالَ: وَلَيْسَ بِأَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ هَذَا سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ الْمُصَنِّفِ. وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ السَّنَةِ.

1113. (3699) (7100)- Ebu Abdurrahman el-Cühenî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Yarın ben yahudilere kadar gideceğim, sakın onlara, önce siz selam vermeye kalkmayın. Onlar size selam verirse sadece "ve aleyküm" deyin."¹⁵⁰⁵

* KAPI ÇALMA (İZİN İSTEME)

1114- 7101- 3707- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ وَاصِلِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِي سَوْرَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْخُدْرِيِّ؛ قَالَ: قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! هَذَا السَّيِّئُ. فَمَا اسْتَبْدَأُ؟ قَالَ: يَتَكَلَّمُ الرَّجُلُ تَسْبِيحَةً وَتَكْبِيرَةً وَيَتَنَحَّنُ وَيُؤْذِنُ أَهْلَ الْبَيْتِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو سَوْرَةَ. قَالَ فِيهِ الْبَخَارِيُّ: مَنَكَرَ الْحَدِيثَ وَيُرْوَى عَنْ أَبِي أَيُّوبَ مَنَاقِيرَ يَتَابَعُ عَلَيْهَا.

1114. (3707) (7101)- Ebu Eyyûb el-Ensâri anlatıyor: "(Bir gün), Ey Allah'ın Resûlü! Şu selâm malum. İsti'zan (=izin istemek=kapı çalmak) nedir?" diye sorduk. Şu açıklamayı yaptılar: "(Bir başkasının evine girmek isteyen) kimse (varlığını duyurmak için kapıda, sesli olarak) sübhanallah, Allahüekber, elhamdülillah! der, öksürüp boğazını temizler (ve içeri girmek istediğini haber verip) ev halkından böylece izin ister."¹⁵⁰⁶

ACIKLAMA:

Bu tarz izin isteme o devrin şartlarına göredir. Çünkü, Resûlullah devrinde, kapılar pek çok durumda bir örtüden ibarettir, ahşap kapı nadirdir. İsti'zanla ilgili teferruat daha önce açıklandı.¹⁵⁰⁷

* NASILSINIZ? DİYE HALİ SORULAN

1115- 7102- 3710- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ. ثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ عَنْ جَابِرٍ؛ قَالَ: قُلْتُ: كَيْفَ أَصْبَحْتُ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: بِخَيْرٍ. مَنْ رَجُلٍ لَمْ يُصْبِحْ صَائِمًا، وَلَمْ يَغْدُ صَقِيمًا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُسْلِمٍ هُوَ ابْنُ مَوْمِنٍ الْمَكِّيُّ ضَعْفَهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَعِينٍ وَغَيْرُهُمَا.

1115. (3710) (7102)- Hz. Câbir radiyallahu anh anlatıyor: "Ey Allah'ın Resûlü nasıl sabaha erdiniz?" diye sordum. Bana: "(Nafile) oruç tutmayan ve hiçbir hastayı ziyaret edemeyen bir adam olarak hayır ile sabahladım" diye cevap verdi."¹⁵⁰⁸

1116- 7103- 3711- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْهَرَوِيُّ. إِبرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حَاتِمٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ عُثْمَانَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ. حَدَّثَنِي جَدِّي أَبُو أُمَى مَالِكُ بْنُ حَمْرَةَ بْنُ أَبِي أُسَيْدٍ السَّاعِدِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَبِي أُسَيْدٍ السَّعِدِيِّ؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَدَخَلَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ قَالُوا: وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. قَالَ: كَيْفَ أَصْبَحْتُمْ؟ قَالُوا: بِخَيْرٍ. نَحْمَدُ اللَّهَ. فَكَيْفَ أَصْبَحْتَ؟ بِأَيْبِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: أَصْبَحْتُ بِخَيْرٍ. أَحْمَدُ اللَّهُ فِي الزَّوَادِ: قَالَ الْبَخَارِيُّ: مَالِكُ بْنُ حَمْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَا الْعَبَّاسَ... الْحَدِيثُ، يَتَابَعُ عَلَيْهِ. وَ قَالَ أَبُو حَاتِمٍ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ شَيْخُ يَرْوِي أَحَادِيثَ مُشْتَبَهَةً.

1116. (3711) (7103)- Ebu Üseyd es-Sâ'idi radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Abbâs İbnu Abdilmuttalib'in evine girerken, Abbâs radiyallahu anh'a: "Esselamu aleyküm" buyurmuş, ev halkı da: "Ve

¹⁵⁰⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/477.

¹⁵⁰⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/478.

¹⁵⁰⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/478.

¹⁵⁰⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/478.

¹⁵⁰⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/479.

aleykessalam ve rahmetullahi ve berekâtuhu" diye selamını almışlar. Sonra Resûlullah, "Nasılsınız?" diye hal-hatır sormuş, onlar da: "Allah'a hamdolsun, iyiyiz. Babamız ve anamız sana feda olsun, sen nasılsın ey Allah'ın Resûlü!" diye karşılık vermişler, Aleyhissalâtu vesselâm da: "Allah'a hamdolsun, ben de iyiyim!" buyurmuştur.¹⁵⁰⁹

* BÜYÜĞE İKRAM

1117- 7104- 3712- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، أَنَّبَانَا سَعِيدُ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ ابْنِ عَجَّانَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٍ فَأَكْرَمُوهُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ سَعِيدُ بْنُ مَسْلَمَةَ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1117. (3712) (7104)- İbnu Ömer radiyallahu anhuma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Size bir kavmin büyüğü gelince onu büyükleyin, ikramda bulunun."¹⁵¹⁰

* HAPŞIRANA TEŞMÎT

1118- 7105- 3715- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عِيسَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ؛ قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ. وَلْيُرَدِّ عَلَيْهِ مَنْ حَوْلَهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ. وَلْيُرَدِّ عَلَيْهِمْ: يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحْ بَالَكُمْ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ أَبِي لَيْلَى، وَاسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَهُوَ ضَعِيفٌ أ هـ.

1118. (3715) (7105)- Hz. Ali anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Biriniz hapşırınca "Elhamdulillah!" desin. Yanındakiler ona, yerkamukellah! desinler, hapşırana da onlara "Yehdikûmullah ve yuslihu bâlekûm (Allah size hidayetle bulunsun ve halinizi iyi kılsın)" desin."¹⁵¹¹

* YANINDA OTURANA SAYGI

1119- 7106- 3716- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أَبِي يَحْيَى الطَّوِيلِ «رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ» عَنْ زَيْدِ الْعَمِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا لَقِيَ الرَّجُلَ فَكَلَّمَهُ لَمْ يَصْرِفْ وَجْهَهُ عَنْهُ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَنْصَرِفُ. وَإِذَا صَافَحَهُ لَمْ يَنْزِعْ يَدَهُ - مِنْ يَدِهِ - حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَنْزِعُهَا. وَلَمْ يَرْ مُتَقَدِّمًا بِرُكْبَتَيْهِ جَلِيسًا لَهُ قَطُّ. فِي الزَّوَادِ: مدار الحديث على زيد العمي وهو ضعيف.

1119. (3716) (7106)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir adama rastladı mı onunla konuşur, muhatabı ayrılmadıkça da yüzünü ondan çevirmezdi. Muhatabıyla musâfaha yapsa, elini muhatabın elinden çekmezdi. İlk çeken muhatabı olurdu. Aleyhissalâtu vesselâm'ın dizlerinin, yanında oturan arkadaşının dizlerinden ileri çıktığı da görülmemiştir."¹⁵¹²

* MAZERETİ KABUL

1120- 7107- 3718- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا وَكِيعٌ، ثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ مِينَاءَ عَنْ جُودَانَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ اعْتَذَرَ إِلَى أَخِيهِ بِمَعْذِرَةٍ، فَلَمْ يَقْبَلْهَا كَانَ عَلَيْهِ مِثْلُ خَطِيئَةِ صَاحِبِ مَكْسٍ. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ «هُوَ ابْنُ مِينَاءَ» عَنْ جُودَانَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ. فِي الزَّوَادِ: رَجَالُهُ ثَقَاتُ إِنَّهُ مَرْسَلٌ. قَالَ أَبُو حَاتِمٍ: جُودَانُ هَذَا لَيْسَتْ لَهُ صَحْبَةٌ وَهُوَ مَجْهُولٌ.

1120. (3718) (7107)- Cevzân el-Kûfî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim (din) kardeşine bir özür beyan eder de kardeşi bunu kabul etmezse, onun üzerinde meks sahibinin günahı kadar vebal olur."¹⁵¹³

AÇIKLAMA:

Hadis, özür dileyen bir din kardeşinin mâkul bir özrünü kabul etmek gerektiğini, kabul etmeyenin günahkâr olacağını ifade eder. Zira meks sahibi, yanından geçen tüccarlardan haksız yere öşür adı altında bir miktar para

¹⁵⁰⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/479.

¹⁵¹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/479.

¹⁵¹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/480.

¹⁵¹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/480.

¹⁵¹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/481.

alır. Aslında öşrü, usulünce, yetkilinin alması meşrudur, haram değildir. Usulsüz, haksız, liyakatsiz olarak alınırsa haram olacağı açıktır.¹⁵¹⁴

* ŞAKA

1121- 7108- 3719- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ زَمْعَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ بْنِ زَمْعَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبِ بْنِ زَمْعَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ؛ قَالَتْ: خَرَجَ أَبُو بَكْرٍ فِي تِجَارَةٍ إِلَى بُصْرَى. قَبْلَ مَوْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَامٍ. وَمَعَهُ نَعِيمَانُ وَسُوَيْبُ بْنُ حَزْمَلَةَ وَكَانَا شَهِدَا بَدْرًا. وَكَانَ نَعِيمَانُ عَلَى الزَّادِ. وَكَانَ سُوَيْبُ بْنُ حَزْمَلَةَ مَرَّاحًا. فَقَالَ لِنَعِيمَانَ: أَطْعِمْنِي. قَالَ: حَتَّى يَجِيءَ أَبُو بَكْرٍ. قَالَ: فَغِيظَنَاكَ. قَالَ: فَمَرُّوا بِقَوْمٍ. فَقَالَ لَهُمْ سُوَيْبُ بْنُ حَزْمَلَةَ: تَشْتَرُونَ مِنِّي عَبْدًا لِي؟ قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: إِنَّهُ عَبْدٌ لَهُ كَمٌّ. وَهُوَ قَائِلٌ لَكُمْ: إِنِّي حُرٌّ. فَإِنْ كُنْتُمْ إِذَا قَالَ لَكُمْ هَذِهِ الْمَقَالَةَ تَرَكْتُمُوهُ فَتَفْسِدُوا عَلَى عَبْدِ. قَالَ: بَلْ تَشْتَرِيهِ مِنْكَ. فَاشْتَرَوْهُ مِنْهُ بِعَشْرِ قَنَاصٍ. ثُمَّ أَتَوْهُ فَوَضَعُوا فِي غُنْفِهِ عِمَامَةً أَوْ حَبًّا. فَقَالَ نَعِيمَانُ: إِنَّ هَذَا يَسْتَهْزِئُ بِكُمْ. وَإِنِّي خَرَسْتُ بِعَنْدٍ. فَقَالُوا: قَدْ أَخْبَرْنَا خَبَرَكَ. فَاتَّطَلَّوْا بِهِ. فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ. فَأَخْبَرُوهُ بِذَلِكَ. قَالَ قَاتِلُ الْقَوْمِ. وَرَدَّ عَلَيْهِمُ الْقَنَاصَ. وَأَخَذَ نَعِيمَانَ. قَالَ: فَلَمَّا قَدِمُوا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَخْبَرُوهُ. قَالَ فَضْجَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ مِنْهُ حَوْفٌ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ زَمْعَةُ بْنُ مَسَالِحٍ وَهُوَ إِنْ أَخْرَجَ لَهُ مُسْلِمٌ فَإِنَّمَا رَوَى لَهُ مَقْرُونًا بغيره وقد ضعفه أحمد وابن معين وغيرهما.

1121. (3719) (7108)- Ümmü Seleme radiyallahu anhâ anlatıyor: "Hz. Ebu Bekr radiyallahu anh ticari maksatla, Aleyhissalâtu vesselâm'ın vefatından bir yıl önce Busra'ya kadar gitmişti. Beraberinde Nu'aymân ve Suvaybıt İbnu Hermele de varlardı. Bunlar Bedir gazilerindendi. Nu'aymân erzakları gözetiyordu. Suvaybıt mizahı seven şakacı birisiydi. Nuayman'a (bir ara): "Bana yiyecek bir şeyler ver!" dedi. O ise: "Bekle de Ebu Bekir gelsin!" dedi. Suvaybıt (biraz öfkelenerek) "Vallahi seni kızdırmamı bilirim!" dedi.

Râvi der ki: "(Bir müddet sonra) bunlar bir kavme uğradılar. Suvaybıt onlara: "Benim bir kölem var, satın alırsanız (ucuza vereceğim)" der. Onlar da "Alırız!" derler. Suvaybıt: "Ancak şimdiden söyleyeyim, kölem çenebazdır, o size: "Ben hür kimseyim (köle değilim)" diyecektir. Eğer o böyle dedi diye almaktan vazgeçecekseniz (alıcı olup da) kölemlerle arama fesad sokmayın!" dedi. Onlar: "Hayır! biz onu senden satın alacağız!" dediler ve (pazarlık edip) on deve mukabili Nuayman'ı satın aldılar. Sonra yanına gelip, boynuna sarık veya ip bağladılar. Nu'ayman: "Bu adam sizinle alay ediyor, ben hürüm, köle değilim" dedi. Adamlar: "Senin böyle söyleyeceğini bize haber vermişti (yalanlarınla bizi kandıramazsın)" dediler ve Nuayman'ı alıp götürdüler. Derken Hz. Ebu Bekr geldi. Durumu kendisine haber verdiler. Râvi der ki: Hz. Ebu Bekr o kavmin peşine düştü, develerini geri verdi ve Nuayman'ı kurtardı. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına döndükleri zaman hâdiseyi haber verdiler. Bu hâdiseye Aleyhissalâtu vesselâm ve ashâbı bir yıl güldüler."¹⁵¹⁵

* YARI GÖLGEDE OTURULMAZ

1122- 7109- 3722- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَبَابِ عَنْ أَبِي الْمُنِيبِ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُفَعَّدَ بَيْنَ الظِّلِّ وَالشَّمْسِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ حَدِيثُ ابْنِ بُرَيْدَةَ حَسَنٌ.

1122. (3722) (7109)- Büreyde İbnu'l-Husayb radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm gölge ile güneş arasında oturmayı nehyetti."¹⁵¹⁶

AÇIKLAMA:

Yarı gölge-yarı güneşte oturmayı yasaklayan başka rivayetler de mevcuttur. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm birinde gerekçe de kaydeder: "Öyle yer, şeytanın oturduğu yerdir." Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm'ın tebliğinde başvurduğu mühim metodlardan biri, birçok mahzuru bulunan veya mahzurları zamanla anlaşılacak olan pek çok meseleyi şeytana nisbet ederek yasaklamaktır.¹⁵¹⁷

* YÜZÜKOYUN YATMAMALI

1123- 7110- 3724- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ كَاسِبٍ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَعِيمٍ عَنْ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُجَمِّرِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ طَخْفَةَ الْغِفَارِيِّ عَنْ أَبِي دَرٍّ؛ قَالَ: قَالَ: مَرَّبِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مُضْطَجِعٌ عَلَى بَطْنِي. فَرَكَضَنِي

¹⁵¹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/481.

¹⁵¹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/482.

¹⁵¹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/483.

¹⁵¹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/483.

¹⁵²³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Serhi, Akçağ Yayınları: 17/484.

1127- 7114- 3743- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ مَعْبُدِ الْجُهَنِيِّ عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِيَّاكُمْ وَالتَّمَادُحُ فَإِنَّهُ الدُّبُحُ. فِي الزَّوَائِدِ: إِسْنَادٌ حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ بْنِ سَفْيَانَ حَسَنٌ. عَنْ مَعْبُدِ الْجُهَنِيِّ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَدِ ثِقَاتٍ".

1127. (3743) (7114)- Hz. Mu'âviye radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sakın birbirinizi methetmeyin. Çünkü bu boğazlamak (yani methodileni bir nevi katletmek)dir."¹⁵²⁴

* MÜSTEŞAR EMİN OLMALIDIR

1128- 7115- 3746- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا أَسْوَدُ بْنُ غَامِرٍ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَمْرِو الشَّيْبَانِيِّ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ. فِي الزَّوَائِدِ: إِسْنَادٌ حَدِيثِ أَبِي مَسْعُودٍ صَحِيحٌ. رِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1128. (3746) (7115)- Ebu Mes'ud radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kendisiyle istişare edilen kişi güvenilen bir kimse (olmalı)dır."¹⁵²⁵

1129- 7716- 3747- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي رَأْدَةَ وَعَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا اسْتَشَارَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُشِرْ عَلَيْهِ. فِي الزَّوَائِدِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ أَبِي لَيْلَى. وَاسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى وَأَبُوهُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ "نَصَارِي الْقَاضِي وَهُوَ ضَعِيفٌ".

1129. (3747) (7116)- Hz. Câbir radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Biriniz (din) kardeşine danıştığı zaman, danışılan kimse ona (hak ve doğru gördüğü) kanaatini söylesin."¹⁵²⁶

* VÜCUDA HAMAM OTU SÜRMEK

1130- 7117- 3751- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَانِيِّ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا طَلَى بَدَأَ بِعَوْرَتِهِ فَطَوَّاهَا بِالنُّورَةِ وَسَائِرِ جَسَدِهِ أَهْلُهُ. فِي الزَّوَائِدِ: هَذَا حَدِيثُ رِجَالٍ ثِقَاتٍ. وَهُوَ مُنْقَطِعٌ وَحَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَهُ أَبُو زُرْعَةَ.

1130. (3751) (7117)- Ümmü Seleme radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (vücudundaki kılları gidermek için) hamam otu sürmek istediği zaman avret mahallinden başlayarak oraya hamam otunu kendisi sürerdi. Bedeninin diğer yerlerine ailesi sürerdi."¹⁵²⁷

1131- 7118- 3752- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ كَامِلِ أَبِي الْعَءِ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَطْلَى وَوَلَّى عَائَتَهُ بِيَدِهِ. فِي الزَّوَائِدِ: هَذَا حَدِيثُ رِجَالٍ ثِقَاتٍ. وَهُوَ مُنْقَطِعٌ وَحَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَهُ أَبُو زُرْعَةَ.

1131. (3752) (7118)- Ümmü Seleme radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, (tüylerini almak için) hamamotu süründü, kasıklarına kendi eliyle sürdü."¹⁵²⁸

AÇIKLAMA:

Rivayette geçen nure, hamam otu denen nesnedir. Kireçle zırnıhtan yapılan bu madde vücuttaki kılların alınmasında kullanılır. Sadedinde olduğumuz hadisler, Resûlullah'ın bu maddeyi kullandığını gösterir. Başka hadislerde ustura kullanma da mevzubahistir. Bazı âlimler, erkekler için usturanın daha uygun, kadınlar için de hamamotunun daha muvafık olacağına söylemiştir. Mamafih, sadedinde olduğumuz rivayetler bunun erkekler tarafından kullanılmasının cevazına delildir.¹⁵²⁹

* HİKÂYE (KISSA) ANLATMA

¹⁵²⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/485.

¹⁵²⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/485.

¹⁵²⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/485.

¹⁵²⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/486.

¹⁵²⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/486.

¹⁵²⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/486.

1132- 7119- 3753- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْهَقْلُ بْنُ زِيَادٍ. ثَنَا أَوْزَاعِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ السَّمَلِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَفْضُلُ عَلَى نَاسٍ إِمَامٌ أَوْ مَأْمُورٌ أَوْ مُرَاءٍ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ السَّمَلِيُّ، وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1132. (3753) (7119)- Amr İbnu Şu'ayb an ebihi an ceddihi radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Halka ya emîr, ya emîrin memuru yahut da mürâî kimse kıssa anlatır."¹⁵³⁰

AÇIKLAMA:

Hadiste geçen kıssa anlatma işi, halka ibretli, hikmetli va'z u nasihat etme, hutbe okumak olarak değerlendirilmiştir. Böyle olunca, halkın camilerde irşad edilmesi işi öncelikle emirin yetkisindedir: Ya bizzat yapar veya yaptırır. Bunun dışındaki irşadçılığın mürâîlik olarak tavsifi, adem-i cevazı ifade eder. Me'mur mefhumuna şârihler sadece emîrin memurunu dahil etmezler. Alim ve fâzıl kişilerin Allah tarafından irşadla memur olduklarını söylerler ki bu, reddedilemez. Emr-i bi'l-ma'ruf bilhassa âlimlere terettüp eden bir vazifedir. Mürâî de yetkisi, ilmî ehliyeti olmayan kimselerle açıklanabilir. Bunlar kendilerini gösterip, şöhret elde edip menfaat temin etmek, baş olmak isteyen kimselerdir.¹⁵³¹

* KÖTÜ ŞİİR

1133- 7120- 3761- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ شَيْبَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ يُونُسَ بْنِ مَاهَكٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ فِرْيَةً لَرَجُلٍ هَاجَى رَجُلًا فَهَجَا الْقَبِيلَةَ بِأَسْرَهَا. وَرَجُلٌ انْتَفَى مِنْ أَبِيهِ وَرَثَتِي أُمَّهُ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَعَبِيدُ اللَّهِ هُوَ ابْنُ مُوسَى الْقَيْسِيِّ أَبُو مُحَمَّدٍ. وَشَيْبَانٌ هُوَ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ النَّحْوِيِّ، أَبُو معاوية المؤدب. وأعمش هو سليمان بن مهران. وفي الإسناد أربعة من التابعين يروى بعضهم عن بعض.

1133. (3761) (7120)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İftira yönüyle insanların en büyüğü, bir adam hicveden ve tümüyle bir kabileyi hicveden kimsedir. Keza, babasını inkâr edip annesini zina ile itham eden kimsedir."¹⁵³²

AÇIKLAMA:

Şiirle ilgili geniş açıklama geçti.¹⁵³³

* GÜVERCİNLE OYNAMAK

1134- 7121- 3764- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمَّارٍ عَنْ زُرَّارَةَ. ثَنَا شَرِيكَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَظَرَ إِلَى إِنْسَانٍ يَتَّبِعُ طَائِرًا فَقَالَ: شَيْطَانٌ يَتَّبِعُ شَيْطَانًا. فِي الزَّوَادِ: حَدِيثٌ عَائِشَةَ هَبِيبٌ إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1134. (3764) (7121)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir kuşun peşinde koşan bir adam görmüştü. "Şeytanı takip eden bir şeytan!" buyurdu."¹⁵³⁴

1135- 7122- 3766- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ الطَّائِفِيُّ. ثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَانَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا وَرَاءَ حِمَامَةٍ فَقَالَ: شَيْطَانٌ يَتَّبِعُ شَيْطَانَةً. فِي الزَّوَادِ: رَجَالٌ "سَنَادٌ ثِقَاتٌ، غَيْرُ أَنَّهُ مَنْقُوعٌ. فَإِنَّ الْحَسَنَ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَانَ قَالَهُ أَبُو زُرْعَةَ.

1135. (3766) (7122)- Hz. Osman ve Hz. Enes radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir güvercinin peşine takılan bir adam görmüştü. "Bir şeytanı kovalayan bir şeytan" buyurdu."¹⁵³⁵

AÇIKLAMA:

¹⁵³⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/487.

¹⁵³¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/487.

¹⁵³² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/487.

¹⁵³³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/487.

¹⁵³⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/488.

¹⁵³⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/488.

* YAZIYI TOPRAKLA KURUTMA

1136- 7123- 3774- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. أَنبَأَنَا بَقِيَّةُ. أَنبَأَنَا أَبُو أَحْمَدَ الدِّمَشْقِيُّ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَرَبُّوا صُحُفَكُمْ أَنْحَجَ لَهَا. إِنَّ التُّرَابَ مُبَارَكٌ. فِي الزَّوَادِ: قُلْتُ وَرَوَى وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ غَيْنٍ حَدَّثَنَا شَيْبَةَ عَنْ حَمْزَةَ عَنْ أَبِي الْوَبَيْرِ بِهِ بَلْفُطٍ: إِذَا كَتَبَ أَحَدُكُمْ كِتَابًا قَلِيرَ بِهِ، فَإِنَّهُ أَهْجَحٌ لِلْحَاجَةِ. قَالَ وَالتِّرْمِذِيُّ: هَذَا حَدِيثٌ مِنْكَ نَعْرِفُهُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. قَالَ: وَحَمْرَةٌ عِنْدِي هُوَ ابْنُ عَمْرٍو النَّصْبِيُّ، وَهُوَ ضَعِيفٌ فِي الْحَدِيثِ. أَهْ كَمِ الزَّوَادِ. قَالَ السَّنَدِيُّ: قُلْتُ قَالَ السِّيُوطِيُّ: هَذَا أَحَدُ الْحَادِيثِ الَّتِي انتَقَدَهَا الْحَافِظُ سِرَاجُ الدِّينِ الْقُرُونِيُّ عَلَى الْمَصَابِيحِ وَزَعَمَ أَنَّهُ مَوْضُوعٌ.

1136. (3774) (7123)- Hz. Câbir radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Mürekkeple yazdığınız vakit, kâğıdınızı topraklayın. (Mürekkebin dağılması için) bu uygundur. Çünkü toprak mübarektir."¹⁵³⁷

* KUR'AN-I KERİM'İ OKUMANIN SEVABI

1137- 7124- 3780- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ. ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى. أَنبَأَنَا شَيْبَانُ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ إِذَا دَخَلَ الْجَنَّةَ: أَقْرَأَ وَأَصْعَدَ. فَيَقْرَأُ وَيَصْعَدُ بِكُلِّ آيَةٍ دَرَجَةً. حَتَّى يَقْرَأَ آخِرَ شَيْءٍ مَعَهُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَطِيَّةُ الْعَوْفِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1137. (3780) (7124)- Ebu Saidi'l-Hudrî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kur'an ehli (yani onu okuyan, onunla amel eden) cennete girdiği vakit, kendisine: "Oku ve yüksel!" denilir. O da okur ve yükselir. Her ayet için bir derece verilir. Böylece o bildiği ayetleri sonuna kadar okur (ve her biri için bir derece alır)."¹⁵³⁸

AÇIKLAMA:

Bazı hadislerde cennetteki derecelerin miktarının Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin sayısına denk olduğu ifade edilmiştir. Cennette, mü'mine Kur'an'dan ezberlediği ayet sayısınınca derece verileceği bu hadiste ifade edilmektedir. Bu nokta-i nazardan Kur'an hâfızları, ihlaslı ve Kur'an'la amel etmek şartıyla, ahirette en yüce mertebelere erişecek demektir. Bazı alimler, hadisten ahirette Kur'an'ı her okudukça mertebe katedileceğini anlamıştır. Bu durumda Kur'an ehlinin mertebeleri, devamlı artacaktır ve buna bir hudud koymak mümkün değildir. Yine tekrar edelim: Hadiste "Kur'an hâfızı" denmiyor, "Kur'an ehli" deniyor. Bu durum, ebedî yükselme imkanının, hâfız olmayanlara da açık olduğunu ifade eder. Kur'an'ın hakkını vermeyen kimseler, hâfız da olsalar onların derecesi sınırlıdır. Şu halde esas olan, Kur'an ehli olmaktır.¹⁵³⁹

1138- 7125- 3781- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ بَشِيرِ بْنِ مُهَاجِرٍ عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَجِيءُ الْقُرْآنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَالرَّجُلِ الشَّاحِبِ. فَيَقُولُ: أَنَا الَّذِي أَسْهَرْتُ لَيْلَكَ وَأَطَمَمْتُ نَهَارَكَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1138. (3781) (7125)- İbnu Büreyde'nin babası (Büreyde) anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kıyamet günü Kur'an-ı Kerim rengi uçuk bir adam gibi gelir ve (okuyucusuna): "Seni gece uykusuz ve gündüz susuz bırakan benim" der."¹⁵⁴⁰

1139- 7126- 3789- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي قَيْسٍ أُوْدِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْنَّصَارِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُ أَحَدٌ، الْوَاحِدُ الصَّمَدُ، تَعَدَّلْتُ الْقُرْآنَ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَأَبُو قَيْسٍ هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ ثُرَوَانَ.

1139. (3789) (7126)- Ebu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah u ahad, el-Vahidu's-Samed (yani İhlas suresi Kur'an'ın üçte birine denktir."NOT: İhlas sûresinin Kur'an'ın üçte birine denkliği açıklandı.¹⁵⁴¹

¹⁵³⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/488.

¹⁵³⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/489.

¹⁵³⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/489.

¹⁵³⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/489.

¹⁵⁴⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/490.

1140- 7127- 3792- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ عَنْ أَوْزَاعِي عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: أَنَا مَعَ عَبْدِي إِذَا هُوَ ذَكَرَنِي وَتَحَرَّكَتْ بِي شَفَاتُهُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ الْقُرْقَسَانِي قَالَ فِيهِ صَالِحٌ بْنُ مُحَمَّدٍ: ضَعِيفٌ لَكِنْ رَوَاهُ ابْنُ حَبَانَ فِي صَحِيحِهِ مِنْ طَرِيقِ أَبَوَابِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ أَوْزَاعِي أَيْضًا. وَأَبُو بَكْرٍ بْنُ سُوَيْدٍ ضَعِيفٌ.

1140. (3792) (7127)- Ebu Hureyre radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Aziz ve celil olan Allah buyurmuştur ki: "Kulum, beni andığı ve dudakları benim için kımıldandığı an ben kulumla beraberim."¹⁵⁴²

* LA İLAHE İLLALLAH'IN FAZİLETİ

1141- 7128- 3795- حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ عَنْ مُسْعَرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ أُمِّهِ سَعْدَى الْمُرِّيَّةِ؛ قَالَتْ: مَرَّ عُمَرُ بِطَلْحَةَ بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ: مَا لَكَ كَنِيْبًا؟ أَسَاءَتْكَ امْرَأَةُ بْنُ عَمَكٍ؟ قَالَ: . وَلَكِنْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنِّي ، عَلِمْتُ كَلِمَةً يَقُولُهَا أَحَدُكُمْ مَوْتِهِ إِكَانَتْ نُورًا لَصَحِيفَتِهِ. وَإِنَّ جَسَدَهُ وَرُوحَهُ لَيَجِدَانِ لَهَا رَوْحًا عِنْدَ الْمَوْتِ. فَلَمْ أَسْأَلْهُ حَتَّى تُوقِيَ. قَالَ: أَنَا أَعْلَمُهَا. هِيَ الَّتِي أَرَادَ عَمُّهُ عَلَيْهَا وَلَوْ عَلِمَ أَنَّ شَيْئًا أَنْجَى لَهُ مِنْهَا ، مَرَهُ فِي الزَّوَادِ: اخْتَلَفَ عَلَى الشَّعْبِيِّ. فَقِيلَ: عَنْهُ هَكَذَا. وَقِيلَ: عَنْهُ أَنَّ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَبِيهِ. وَقِيلَ: عَنْهُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أُمِّهِ سَعْدَى عَنْ طَلْحَةَ. وَقِيلَ: عَنْهُ عَنْ طَلْحَةَ مَرَسَ .

1141. (3795) (7128)- Su'dâ'l-Mürriyye radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın vefatından sonra Hz. Ömer, (bir gün kocam) Talha'ya uğradı. (Onu üzgün bularak:) "Neyin var, niye üzgünsün? Amca oğlun (Ebu Bekr'in) halife oluşu mu seni üzdü?" dedi. Talha: "Hayır! Lakin ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Ben bir kelime biliyorum, her kim ölümü anında onu söylerse mutlaka amel defteri için bir nur olur ve onun cesedi ve ruhu ölüm anında o kelime sebebiyle bir rıza, bir rahmet bulacaktır" buyurduğunu işittim" dedi. Ben bu kelimenin ne olduğunu o ölünceye kadar sormadım. (İşte bunun için üzgünüm)" dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer: "Ben o kelimeyi biliyorum. (Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın amcası (Ebu Tâlib'e) vefatı anında teklif etti, kelime-i tevhiddir. Eğer Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, amcası için, kelime tevhidden daha kurtarıcı bir şey bilseydi onu (söylemesini) emrederdi" dedi."¹⁵⁴³

AÇIKLAMA:

Bu hadis ziyadesiyle mesaj yüklü bir muhteve taşımaktadır:

* Sahabeyi en çok meşgul eden, sevindiren veya üzen şeyler hep uhrevîdir, zikirdir; ubudiyettir.

* Kelime-i tevhid çok feyizli bir kelimedir. Ölüm anında hayatı onunla kapayabilmek büyük bir saadettir. Bu saadete ermek için ölüm anı gelmezden önce dili dudakların ona alıştırılması, kalbe, zikre iyice nakşedilmesi gerekmektedir. Zira Aleyhissalâtu vesselâm, kişi ne şey üzerine yaşadıysa o şey üzerine öleceğini haber vermektedir. Tevhid üzere yaşayanın şirk üzere ölmesi rahmet-i ilahîyeden baîddir. Keza şarkı, türkü, mâlâyâniyat üzere yaşayanın kelime-i tevhid üzere hayata elveda etmesi de uzak bir ihtimaldir.

* Hz. Ömer, Hz. Talha'nın sormayı ihmal ettiği kelimenin kelime-i tevhid olduğunu istidlali pek makuldur. Çünkü Aleyhissalâtu vesselâm, hayatı boyunca himayesini gördüğü sevgili amcası Ebu Tâlib'in uhrevî kurtuluşunu çok istiyordu. Bu maksatla ona şu teklifi yapmıştı: "Ey amcacığım, Lâ ilahe illallah de! Ben o sayede

Allah indinde senin imanına şehadet edeyim, (ebedi kurtuluşuna vesîle olayım)." Resûlullah bunda ısrar etmişti, fakat o buna yanaşmamıştı. (Bu bahis açıklandı).¹⁵⁴⁴

1142- 7129- 3796- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدُ بْنُ بَيَّانٍ الْوَاسِطِيُّ. ثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ يُونُسَ عَنْ حَمِيدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ هِشَانَ بْنِ الْكَاهِلِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ نَفْسٍ تَمُوتُ تَشْهَدُ أَنَّ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْجِعُ ذَلِكَ إِلَى قَلْبٍ مُوقِنٍ أَغْفَرَ اللَّهُ لَهَا. فِي الزَّوَادِ: الْحَدِيثُ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ فِي عَمَلِ الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ مِنْ طَرَقَ .

¹⁵⁴¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/490.

¹⁵⁴² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/490.

¹⁵⁴³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/491.

¹⁵⁴⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/491-492.

1142. (3796) (7129)- Muâz İbnu Cebel radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ölen bir nefis (ölüm anında) Allah'ın bir ve benim Allah elçisi olduğuma şahadet eder, kalbi de bunu tasdik ederse, Allah mutlaka ona mağfiret kılar."¹⁵⁴⁵

1143- 7130- 3797- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحَرَامِيُّ. ثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَقَبَةَ عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ؛ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ إلهُ اللَّهِ؛ يَسْبِقُهَا عَمَلٌ وَ يَسْبِقُهَا عَمَلٌ وَ تَتْرُكُ ذَنْبًا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ زَكَرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1143. (3797) (7130)- Ümmü Hâni radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "La ilahe illallah (Allah'tan başka ilah yoktur)" kelimesini fazilette hiçbir amel geçemez ve bu kelime hiçbir günahı bırakmaz, (affettirir)."¹⁵⁴⁶

1144- 7131- 3799- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. ثَنَا عِيسَى بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَطِيَّةِ الْعُوفِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: مَنْ قَالَ فِي ذُبُرِ صَدَقَةِ الْغَدَاةِ إلهُ اللَّهِ وَخَدَهُ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ كَانَ كَعَتَاكَ رَقَبَةٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَطِيَّةُ الْعُوفِيِّ وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَكَذَلِكَ الرَّوَايَةُ عَنْهُ .

1144. (3799) (7131)- Ebu Sa'id radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, sabah namazının peşinden La ilâhe illallahu vahdehu la şerîke leh lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü bi-yedihi'l-hayr ve hüve alâ külli şey'in kadîr (Allah'tan başka ilah yoktur. O birdir, ortağı yoktur, mülk ona aittir, hamdler de ona layıktır, her çeşit hayır O'nun elindedir. O her şeye kadirdir)" derse kendisine, Hz. İsmail evlatlarından bir köleyi âzâd etmiş gibi sevap yazılır."¹⁵⁴⁷

1145- 7132- 3801- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحَرَامِيُّ. ثَنَا صَدَقَةُ بْنُ بَشِيرٍ، مَوْلَى الْعَمَرِيِّينَ، قَالَ: سَمِعْتُ قُدَامَةَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ الْجُمَحِيَّ يُحَدِّثُ؛ أَنَّهُ كَانَ يَخْتَلِفُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْخَطَّابِ وَهُوَ عَمُّهُ. وَ عَلَيْهِ ثَوْبَانِ مُعَصْفَرَانِ. قَالَ فَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَهُمْ: أَنَّ عَبْدًا مِنْ عِبَادِ اللَّهِ قَالَ: يَا رَبِّ! لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلِّ وَجْهِكَ وَلِعَظِيمِ سُلْطَانِكَ. فَعَضَّلْتُ بِالْمَلَكَيْنِ. فَلَمْ يَدْرِيَا كَيْفَ يَكْتُوبَانَهَا. فَصَعِدَا إِلَى السَّمَاءِ وَقَا: يَا رَبَّنَا! إِنَّ عَبْدَكَ قَدْ قَالَ مَقَالَةً نَذْرِي كَيْفَ نَكْتُبُهَا. قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا قَالَ عَبْدُهُ: مَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ قَا: يَا رَبِّ! إِنَّهُ قَالَ: يَا رَبِّ! لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلِّ وَجْهِكَ وَعَظِيمِ سُلْطَانِكَ. فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُمَا: اكْتُبَاهَا كَمَا قَالَ عَبْدِي. حَتَّى يَلْقَانِي فَأُجْزِيَهُ بِهَا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ قُدَامَةُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَصَدَقَهُ بَنُ بَشِيرٍ لَمْ أَرُ مِنْ جَرِّحِهِ وَ مِنْ وَثْقِهِ وَبَاقِي رِجَالِ "سَنَادِ ثَقَاتٍ .

1145. (3801) (7132)- Kudâme İbnu İbrahim el-Cümahî radiyallahu anh'ın anlattığına göre: "Kendisi, Hz. Abdullah İbnu Ömer İbni'l-Hattâb radiyallahu anhümâ'ya gidip geliyordu. Bu uğramaları esnasında yaşça delikanlı ve üzerinde kırmızıya boyanmış iki parça yiyecek vardı. Kudâme devamla der ki: "Abdullah İbni Ömer bize Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın kendilerine şunu anlattığını söyledi: "Allah'ın kullarından bir kul dedi ki: "Ey Rabbim! Senin zâtının celalin ve senin hâkimiyetinin azametine layık şekilde sana hamd olsun." Bu ham kulun amelinin yazmakla muvazzaf iki meleği aciz bıraktı. Onlar (bunun sevabını) nasıl yazacaklarını bilemediler. Bunun üzerine melekler göğe çıktılar ve "Ey Rabbimiz! Senin kulun öyle bir kelam söyledi ki, nasıl yazacağımızı bilemiyoruz" dediler. Allah Teâla hazretleri, -kulun söylediği sözü en iyi bilen olduğu halde:- "Benim kulum ne söyledi?" diye sordu. Melekler: "Ey Rabbimiz! O kul: "Ya Rabbi lekel-hamdu kemâ yenbagi li-Celâli vechike ve azîmi sultânike" söyledi" dediler. Bunun üzerine Allah Teâla hazretleri o iki meleğe buyurdu ki: "Kulum bana kavuşup da ben onu söylediği söze (hamde) karşılık mükâfatlandırınca kadar siz o sözü kulumun söylediği gibi yazınız" buyurdu."¹⁵⁴⁸

1146- 7133- 3803- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ، رُزْقُ، أَبُو مَرْوَانَ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أُمِّهِ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ، عَنْ عَائِشَةَ؛ كَانَتْ: كَانَتْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَى مَا يُحِبُّ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ. وَ إِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ قَالَ -الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، وَ رِجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1146. (3803) (7133)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm sevdiği bir şeyi görünce: "Hamd o Allah'a mahsustur ki sâlih şeyler sadece onun lütuf ve nimetiyle tamamlanır" derdi. Hoşlanmadığı bir şey görünce de: "Her durum üzerine Allah'a hamd olsun" derdi."¹⁵⁴⁹

¹⁵⁴⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/492.

¹⁵⁴⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/492.

¹⁵⁴⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/493.

¹⁵⁴⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/493-494.

¹⁵⁴⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/494.

1147- 7134- 3804- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ. رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ حَالِ أَهْلِ النَّارِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَشَيْخُهُ مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ مَجْهُولٌ.

1147. (3804) (7134)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle derlerdi: "Elhamdulillah alâ külli hal. Rabbi eûzu bike, min hâli ehli'n-nâr. (Hep hal için Allah'a hamdolsun. Ey Rabbim cehennem ehlinin halinden sana sığınırım."¹⁵⁵⁰

1148- 7135- 3805- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَلُ. ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ شَيْبٍ بْنِ بِشْرِ عَنْ أَنَسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ نِعْمَةً فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ إِنْ كَانَ الَّذِي أُعْطَاهُ أَفْضَلَ مِمَّا أَخَذَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. شَيْبٍ بْنُ بِشْرِ مُخْتَلَفٌ فِيهِ.

1148. (3805) (7135)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah kuluna bir nimet verdiği zaman kul "Elhamdülillah" derse, kulun verdiği (yani hamd demek suretiyle ödediği, kendine sağlayacağı menfaatçe) aldığından efdal (üstün) olur."¹⁵⁵¹

1149- 7136- 3807- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَفَّانُ. ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سِنَانٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي سُوْدَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ وَهُوَ يَغْرُسُ غَرْسًا فَقَالَ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ! مَا الَّذِي تَغْرُسُ؟ قُلْتُ: غَرْسًا لِي. قَالَ: أَأَذْلَكَ عَلَى غَرْسِ خَيْرٍ لَكَ مِنْ هَذَا؟ قَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: قُلْ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَإِلَهُ إِلَهُ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ يَغْرُسُ لَكَ بِكُلِّ وَاحِدَةٍ شَجَرَةً فِي الْجَنَّةِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَأَبُو سِنَانٍ أُمَةُ عَيْسَى بْنُ سِنَانَ الْحَنْفِيُّ مُخْتَلَفٌ فِيهِ.

1149. (3807) (7136)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh'ın anlattığına gön "Kendisi ağaç dikerken yanına Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm uğrar ve: "Ey Ebu Hureyre! Şu diktiğin nedir?" der. "Kendim için bir fidan dikiyorum!" cevabını verir. Aleyhissalâtu vesselâm "Sana, senin için daha hayırlı bir dikilecek olan göstermiyeyim mi?" buyurur. Ebu Hureyre: "Göster! Ey Allah'ın Resûlü!" der. Bunun üzerine Aleyhissalâtu vesselâm: "Sübhânallahi velhamdülillahi ve lâ ilahe illallahu vallahu ekber (Allah bütün noksan sıfatlardan münezzehtir, bütün hamdler ona mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur, Allah en büyüktür)" de! Bunu söylersen her bir kelimesi için sana cennette bir ağaç dikilir."¹⁵⁵²

1150- 7137- 3809- حَدَّثَنَا أَبُو بَشِيرٍ بَكْرُ بْنُ خَلْفٍ. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَيْسَى الطَّحَّانِ عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَنْ أَخِيهِ عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنْ مِمَّا تَذْكُرُونَ مِنْ حَلَالِ اللَّهِ النَّسْبِ وَالْأَهْلِ وَالْأَهْلِ وَالْأَهْلِ. يَعْطِفُونَ خَوْلَ الْعَرْشِ. لَهُنَّ دَوِيٌّ كَدَوِيٍّ الْحَلِّ. تَذْكُرُ بِصَاحِبِهَا. أَمَّا يُجِبُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكُونَ لَهُ. «أَوْ يَزَالَ لَهُ» مَنْ يُذَكِّرُ بِهِ؟ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَأَخُو عَوْنٍ اسْمُهُ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَتِيَّةٍ.

1150. (3809) (7137)- Nu'man İbnu Beşir radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah'ın celalinden zikrettiğiniz tesbih (sübhânallah), tehlil (lâ ilahe illallah) ve tahmid (elhamdülillah) cümleleri Arş'ın etrafında dönüp dururlar. Onlar tıpkı arı oğulu uğultusu gibi uğultu çıkararak, sahiplerini andırırlar. Sizden biri, Arş'ın civarında kendisini andırtan birisinin olmasından hoşlanmaz mı?"¹⁵⁵³

1151- 7138- 3810- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحَرَامِيُّ. ثَنَا أَبُو يَحْيَى زَكَرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ عَنْ أُمِّ هَانِيَةَ؛ قَالَتْ: أَتَيْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! دَلَّنِي عَلَى عَمَلٍ. فَإِنِّي قَدْ كَبُرْتُ وَضَعُفْتُ وَبَدُنْتُ. فَقَالَ: كَبَّرِي اللَّهُ مِائَةَ مَرَّةٍ. وَأَحْمَدِي اللَّهُ مِائَةَ مَرَّةٍ. وَسَبِّحِي اللَّهُ مِائَةَ مَرَّةٍ. خَيْرٌ مِنْ مِائَةِ فَرَسٍ مُلْجَمٍ مُسْرَجٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. وَخَيْرٌ مِنْ مِائَةِ بَدَنَةٍ. وَخَيْرٌ مِنْ مِائَةِ رَقَبَةٍ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ زَكَرِيَّا وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1151. (3810) (7138)- Ümmü Hani radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a geldim ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana (kolay ve sevabı büyük) bir amel gösterin. Zira artık ben yaşlandım, zaafa uğradım ve şişmanladım" dedim. Aleyhissalâtu vesselâm derhal şu cevabı verdiler: "Yüz kere Allahuekber de! Yüz kere

¹⁵⁵⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/494.

¹⁵⁵¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/495.

¹⁵⁵² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/495.

¹⁵⁵³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/496.

elhamdulillah de, yüz kere sübhanallah de. (Bunu yapman senin için) Allah yolunda eğerlenip gemlenmiş yüz attan daha hayırlıdır. (Kurban edilmiş) yüz deveden daha hayırlıdır. Yüz köle azad etmekten daha hayırlıdır."¹⁵⁵⁴

1152- 7139- 3813- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ؛ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَيْكَ بِسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَإِلَهُ إِلَهُ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ - فَإِنَّهَا.

يَعْنِي يَحْطِطُ الْخَطَايَا كَمَا تَحْطُ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عُمَرُ بْنُ رَاشِدٍ، قَالَ فِيهِ الْبَخَارِيُّ: حَدِيثُهُ عَنْ ابْنِ أَبِي كَسِيرٍ مُضْطَرَبٌ، لَيْسَ بِالْقَائِمِ. قَالَ ابْنُ حَبَانَ: يَضَعُ الْحَدِيثَ يَحِلُّ ذِكْرُهُ عَلَى السَّبِيلِ الْقَدْحِ فِيهِ.

1152. (3813) (7139)- Ebu'd-Derdâ radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bana dedi ki: "Sana sübhanallahi velhamdulillahi ve la ilahe illallahu vallahu ekber" demeyi tavsiye ederim. Zira bu kelimeler, günahları dökerek, tıpkı ağacın yapraklarını dökmesi gibi."¹⁵⁵⁵

* İSTİĞFAR

1153- 7140- 3815- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي سَتَغْفِرُ اللَّهُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1153. (3815) (7140)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ben günde yüz sefer Allah'a istiğfarda bulunurum."¹⁵⁵⁶

1154- 7141- 3816- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مُغِيرَةَ بْنِ أَبِي الْحَرِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ ابْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي سَتَغْفِرُ اللَّهُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً. فِي الزَّوَادِ: رَوَاهُ النَّسَائِيُّ فِي عَمَلِ الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ، عَنْ ابْنِ رَافِعٍ عَنْ ابْنِ أَبِي نَعِيمٍ عَنْ مُغِيرَةَ بِهِ.

1154. (3816) (7141)- Ebu Musa radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ben günde yetmiş kere Allah'a tevbe ve istiğfarda bulunurum."¹⁵⁵⁷

1155- 7142- 3817- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي الْمُغِيرَةِ عَنْ حُذَيْفَةَ؛ قَالَ: كَانَ فِي لِسَانِي ذَرْبٌ عَلَى أَهْلِي. وَكَانَ يَغْدُوهُمْ إِلَى غَيْرِهِمْ. فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَيْنَ أَنتَ مِنْ اسْتِغْفَارٍ: تَسْتَغْفِرُ اللَّهُ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو الْمُغِيرَةِ الْبَجَلِيُّ مُضْطَرَبٌ الْحَدِيثَ عَنْ حُذَيْفَةَ. قَالَهُ الذَّنْبِيُّ فِي الْكَاشَفِ.

1155. (3817) (7142)- Huzeyfe radiyallahu anhu anlatıyor: "Benim dilimde, aile efradıma karşı bir ölçüsüzlük vardı. Fakat bu başkalarına olmazdı. Bu halimi Aleyhissalâtu vesselâm'a söyledim. Resûlullah: "İstiğfar bakımından ne haldesin? (Bu kusurunun bağışlanması için günde yetmiş kere istiğfar et!" buyurdular."¹⁵⁵⁸

1156- 7143- 3818- حَدَّثَنَا عُمرُو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ دِينَارٍ الْجُمُصِيُّ. ثَنَا أَبِي. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَزَقٍ؛ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ بُسْرِ يَقُولُ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: طُوبَى لِمَنْ وَجَدَ فِي صَحْفَتِهِ اسْتِغْفَارًا كَثِيرًا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1156. (3818) (7143)- Abdullah İbnu Busr radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Amel defterinde çok istiğfar bulunana ne mutlu!"¹⁵⁵⁹

1157- 7144- 3820- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَائِشَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ! اجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ إِذَا أَحْسَنُوا اسْتَبَشَرُوا. وَإِذَا أَسَاءُوا اسْتَغْفَرُوا. فِي الزَّوَادِ: عَلَى بْنِ زَيْدٍ، وَهُوَ ضَعِيفٌ.

¹⁵⁵⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/496.

¹⁵⁵⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/497.

¹⁵⁵⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/497.

¹⁵⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/497.

¹⁵⁵⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/498.

¹⁵⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/498.

1157. (3820) (7144)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle dua ederdi: "Ey Allahım! Beni, güzel amel işledikleri zaman (bunun mükâfatıyla) müjdelenen ve hata işlediği zaman da istiğfar eden kimselerden eyle!"¹⁵⁶⁰

* LA HAVLE VELA KUVVETE İLLA BİLLAH

1158- 7145- 3825- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ ١، عُمَرُ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِي ذَرٍّ؛ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَأَذْكَكَ عَلَيَّ كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟ قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: حَوْلَ وَ قُوَّةٌ أِ قَالَ: بِاللَّهِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ حَدِيثُ أَبِي ذَرٍّ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1158. (3825) (7145)- Ebu Zerr radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bana: "Sana cennet hazinelerinden bir hazineyi haber vereyim mi?" buyurdular.

"Evet! Ey Allah'ın Resûlü!" dedim.

"La havle velâ kuvvete illa billah (Gerek ibadet için gerek dünyevî işlerim için muhtaç olduğum) bütün güç kuvvet Allah'tandır" de!" buyurdular."¹⁵⁶¹

1159- 7146- 3826- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ خُمَيْدٍ الْمَدَنِيُّ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْنٍ. ثَنَا خَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي زَيْنَبٍ مَوْلَى حَارِمْ بْنِ حَزْمَلَةَ عَنْ حَارِمْ بْنِ حَزْمَلَةَ؛ قَالَ: مَرَرْتُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي: يَا حَارِمْ! أَكْثَرُ مِنْ قَوْلٍ: حَوْلَ وَ قُوَّةٌ أِ بِاللَّهِ. فَأَبْهَأَ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَأَبُو زَيْنَبٍ لَمْ يَسْمَعْ. وَلَمْ أَرِ مِنْ جَرَحِهِ وَ مِنْ وَثْقِهِ. وَخَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ هُوَ ابْنُ مَرْيَمَ التِّيمِيِّ، ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَ مُحَمَّدُ بْنُ مَعْنٍ الْغَفَارِيُّ احْتَجَّ بِهِ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ. وَيَعْقُوبُ بْنُ حَمِيدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. ثُمَّ إِنَّ الْمَصْنُفَ لَمْ يَخْرُجْ بِحَارِمِ بْنِ حَزْمَلَةَ هَذَا غَيْرَ هَذَا الْحَدِيثِ. وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقْعَةِ الْكُتُبِ.

1159. (3826) (7146)- Hâzım İbnu Harmele radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a uğramıştım. Bana: "Ey Hâzım! Lâ havle vela kuvvete illa billah" de! Çünkü bu cümle cennet hazinelerinden biridir" buyurdular."¹⁵⁶²

DUA BÖLÜMÜ

* RESÛLULLAH'IN DUASI

1160- 7147- 3834- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. ثَنَا أَبِي ١، عُمَرُ عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ: اللَّهُمَّ! ثَبِّثْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! تَخَافُ عَلَيْنَا؟ وَقَدْ أَمَّا بِكَ وَصَدَقْنَاكَ بِمَا جِئْتَ بِهِ. فَقَالَ إِنَّ الْقُلُوبَ بَيْنَ إصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ. عَزَّ وَجَلَّ يَقْبِضُهَا. وَأَشَارَ ١، عُمَرُ بِإصْبَعَيْهِ فِي الزَّوَادِ: مَدَارُ الْحَدِيثِ عَلَى يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1160. (3834) (7147)- Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah şu duayı çok yapardı: "Allahümme sebbit kalbî alâ dînike. (Allahım kalbimi dinin üzere sabit kıl." Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Biz sana iman ettiğimiz ve senin getirdiklerini tasdik ettiğimiz halde bizim (âkibetimiz) için korkuyor musun?" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm adama şu cevabı verdi: "Kalpler, muhakkak ki Rahman'ın parmaklarından iki parmağı arasındadır, onu (dilediği şekilde) döndürür."

Ravi der ki: "A'meş iki parmağını gösterdi."¹⁵⁶³

* RESÛLULLAH'IN SİĞİNMA TALEP ETTİĞİ ŞEYLER

1161- 1148- 3840- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْجَرَامِيُّ. ثَنَا بَكْرُ بْنُ سَلِيمٍ. حَدَّثَنِي حُمَيْدُ الْخَرَّاطُ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْلِمُنَا هَذَا الدَّعَاءَ كَمَا يَعْلَمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ: اللَّهُمَّ! إِنِّي أَعُوذُكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ. وَأَعُوذُكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. وَأَعُوذُكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ. وَأَعُوذُكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ حَسَنٌ. عَنْ حَمِيدِ الْخَرَّاطِ، مُخْلَفٌ فِيهِ. وَكَذَلِكَ بَكْرُ بْنُ سَلِيمٍ .

1161. (3840) (7148)- İbnu Abbâs radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Kur'an'dan bir sure öğretir gibi şu duayı bize öğretmişti: "Allahım! Cehennem azabından, kabir azabından, Mesih Deccâl'in fitnesinden, hayat ve ölüm fitnesinden sana sığınırım."¹⁵⁶⁴

¹⁵⁶⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/498.

¹⁵⁶¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/499.

¹⁵⁶² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/499.

¹⁵⁶³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/500.

1162- 7149- 3843- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَلُوا اللَّهَ عِلْمًا نَافِعًا. وَتَعَوَّدُوا بِاللَّهِ مِنْ عِلْمٍ يَنْفَعُ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ هَذَا هُوَ اللَّيْثِيُّ الْمَزْنِيُّ، احْتَجَّ بِهِ مُسْلِمٌ.

1162. (3843) (7149)- Hz. Câbir radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Allah'tan faydalı ilim dileyin, faydasız ilimden Allah'a sığınım" buyurdu."¹⁵⁶⁵

1163- 7150- 3846- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ شَيْبَةَ ثَنَا عَفَّانُ. ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ. أَخْبَرَنِي جَبْرِ بْنُ حَبِيبٍ عَنْ أُمِّهِ كُلْثُومِ بْنِتِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَائِشَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَهَا هَذَا الدُّعَاءَ: اللَّهُمَّ! إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ وَأَجَلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ. وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَأَجَلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ. اللَّهُمَّ! إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرٍ مَا سَأَلَكَ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ. وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَادَبَهُ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ. اللَّهُمَّ! إِنِّي أَسْأَلُكَ أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ. وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ. وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي، خَيْرًا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَأُمُّ كُلْثُومٍ هَذِهِ لَمْ أَرُ مِنْ تَكَلَّمَ فِيهَا. وَعَدَهَا جَمَاعَةٌ فِي الصَّحَابَةِ. وَفِيهِ نَظَرٌ 'نَهَا وَلَدَتْ بِقَدِّ مَوْتِ أَبِي بَكْرٍ. وَبَاقِي رَجَالٌ "سَنَادٌ ثِقَاتٌ.

1163. (3846) (7150)- Hz. Aişe radiyallahu anha'nın anlattığına göre: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm kendisine şu duayı öğretmiştir: "Allahım ben senden hayrın her çeşidini isterim; yakın olsun, uzak olsun; bildiğim olsun, bilmediğim olsun; bütün şerlerden de sana sığınırım; yakın olsun, uzak olsun; bildiğim şer olsun, bilmediğim şer olsun. Allahım! Kulun ve peygamberin Muhammed'in senden istediği şeyleri senden ben de istiyorum. Kulun ve peygamberin hangi şerlerden sana sığınmışsa ben de o şerlerden sana sığınıyorum. Allahım! Ben senden, cenneti ve cennete götüren söz ve amel(de beni muvaffak kılman)ı istiyorum. Ateşten ve ateşe götüren söz ve fiillerden de sana sığınıyorum. Ve dahi benim hakkımda hükmettiğin her kaza ve kaderi hayırlı kılmanı senden diliyorum."¹⁵⁶⁶

1164- 7151- 3847- حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ. ثَنَا جَرِيرٌ عَنْ أَبِي عَمَّاشٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِرَجُلٍ: مَا تَقُولُ فِي الصَّ؟ قَالَ: أَتَشْهَدُ ثُمَّ أَسْأَلُ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِهِ مِنَ النَّارِ. أَمَا وَاللَّهِ! مَا أَحْسَنُ دَنْدَنْتَكَ وَ دَنْدَنَةَ مُعَاذٍ. قَالَ: حَوْلَهَا نُدْنِدِينَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1164. (3847) (7151)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir adama: "Namazda ne diyorsun?" diye sordu. Adam: "Teşehhüdü (Ettahıyyatu, Allahümme salli, Allahümme barik...) okuyorum. Sonra Allah'tan cennet diliyor ve cehennem ateşinden O'na sığınıyorum. Ama vallahi ben, ne senin okuduğunu ne de Muaz'ın okuduğunu bilmiyorum" dedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (adama): "Biz de senin okuduğun şeyler çerçevesinde okuyoruz" buyurdu."¹⁵⁶⁷

1165- 7152- 3849- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ وَعَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ قَا: ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْرٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ سُلَيْمَ بْنَ عَامِرٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَوْسَطَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الْجَلِّي؛ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بَكْرٍ جِينَ قُبُضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَقَامِي هَذَا عَامَ الْوَلِّ، ثُمَّ بَكَى أَبُو بَكْرٍ «ثُمَّ قَالَ: عَلَيْكُمْ بِالصَّدَقِ. فَإِنَّهُ مَعَ الْبِرِّ. وَهُمَا فِي الْجَنَّةِ. وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ. فَإِنَّهُ مَعَ الْفُجُورِ. وَهُمَا فِي النَّارِ. وَسَلُّوا اللَّهَ الْمَعَاذَةَ. فَإِنَّهُ لَمْ يُوْتِ أَحَدٌ بَعْدَ الْيَقِينِ خَيْرًا مِنَ الْمَعَاذَةِ. وَ تَحَاسَدُوا. وَ تَبَاغَضُوا. وَ تَقَاطَعُوا. وَ تَنَادَرُوا. وَ كُونُوا عِبَادَ اللَّهِ! إِخْوَانًا.

وفي الزوائد: قلت: رواه النسائي. في اليوم والليلة من طرق: منها عن يحيى بن عثمان عن عمر بن عبد الواحد وعن محمود بن خالد عن الوليد كرمهما عن عبد الرحمن بن يزيد عن جابر عن سليم بن عامر.

1165. (3849) (7152)- Evs İbnu İsmail el-Beceli radiyallahu anı'nın anlattığına göre: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm vefat ettiği zaman, Hz. Ebu Bekr'in şöyle söylediğini işitmiştir: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm benim şu makamımda ilk yıl, ayağa kalktı - böyle söyleyince Hz. Ebu Bekr gözlerinin yaşını tutamayıp ağladı- sonra dedi ki: "Size doğru olmanızı sıdki, tavsiye ederim. Çünkü sıdkı birr (denen Allah'ın rızasına götüren en iyi amelle) beraberdir, ikisi de cennettedir. Yalandan sakının. Çünkü o, fücûrla beraberdir ve ikisi de cehennemdedir. Allah'tan afiyet dileyin. Çünkü, kimseye yakından sonra ayetten daha hayırlı bir şey verilmemiştir. Birbirinizle hasedleşmeyin. Birbirinizle aranızdaki iyi münasebetleri kesişmeyin. Birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları kardeşler olun!"¹⁵⁶⁸

¹⁵⁶⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/501.

¹⁵⁶⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/501.

¹⁵⁶⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/501-502.

¹⁵⁶⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/502.

¹⁵⁶⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/503.

1166- 7153- 3851- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ صَاحِبِ الدَّسْتَوَائِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ الْعَ ِ بْنِ زَيْدٍ الْعَدَوِي عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ دَعْوَةٍ يَدْعُو بِهَا الْعَبْدُ أَفْضَلَ مِنْ -اللَّهُمَّ! إِنِّي أَسْأَلُكَ الْمَغْفَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ- فِي الزَّوَانِد: إِسْنَادٌ حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَالْع ِ بْنِ زَيْدٍ ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَلَمْ أَرُ مَنْ تَكَلَّمَ فِيهِ. وَبَاقِي رَجَالُ ِ إِسْنَادٌ يَسْأَلُ عَنْ حَالِهِمْ لَشَهْرَتِهِمْ .

1166. (3851) (7153)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kişinin yaptığı dualar içerisinde en hayırlısı şudur: Allahümme inni es'eluke'l-mu'âfâte fid-dünya ve'l-âhireti (Ey Allah'ım! Senden dünya ve ahirette afiyet istiyorum)." ¹⁵⁶⁹

* DUAYA KENDİNLE BAŞLA

1167- 7154- 3852- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَلُ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَبَابِ. ثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَرْحَمُنَا اللَّهُ وَأَخَا عَادٍ . فِي الزَّوَانِد: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1167. (3852) (7154)- İbnu Abbâs radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah bize ve Âd'ın kardeşine rahmet eylesin." ¹⁵⁷⁰

AÇIKLAMA:

Kişi birisi için dua edecekse, bu meyanda kendine de dua etmelidir. Gerek Resûlullah ve gerekse ashabtan gelen bir kısım rivayetler, bu durumda, kişinin önce kendisi için dua edip, sonra da dua etmek istediği kimse için duada bulunmasının bir edeb-i İslâmî olduğunu tesbit etmektedir. Bu bir vecibe değil edeptir. Aleyhissalâtu vesselâm'ın bazan önce dua etmek istediği kimseden başlayarak duada bulunduğu da rivayet edilmiştir. ¹⁵⁷¹

* İSM-İ AZAM

1168- 7155- 3856- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبرَاهِيمَ الدَّمَشَقِيُّ. ثَنَا عُمَرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَ ِ عَنْ الْقَاسِمِ؛ قَالَ: إِسْمُ اللَّهِ ِ عَظَمُ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ فِي سُورَةِ ثَابِتٍ: الْبَقَرَةُ وَالْأَمْرَانِ وَطَهُ. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبرَاهِيمَ الدَّمَشَقِيُّ. ثَنَا عُمَرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ؛ قَالَ: ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعِيسَى بْنِ مُوسَى. فَحَدَّثَنِي أَنَّهُ سَمِعَ عِيْنَ بْنَ أَنَسٍ يُحَدِّثُ عَنْ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي أَمَامَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ فِي الزَّوَانِد: رَجَالُ إِسْنَادُهُ ثَقَاتٌ. وَهُوَ مُوقُوفٌ. وَأَمَّا إِسْنَادُ الْمَرْفُوعِ، فَفِيهِ غَيْنٌ لَمْ أَرَأْ أَحَدًا فِيهِ كَمَا. بَجَرَحٍ وَتَوْثِيقٍ. وَبَاقِي رَجَالُ ِ إِسْنَادُ ثَقَاتٌ .

1168. (3856) (7155)- el-Kâsım (İbnu Abdirrahman) radiyallahu anı demiştir ki: "Allah'ın, duada şefaât kılındığı taktirde, o duayı kabul ettiği ism-i âzamı şu üç surededir: Bakara, Âl-i İmran ve Tâ-Hâ. Ebu Ümâme radiyallahu anı'tan yapılan bir rivayette, bunun benzeri Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan merfu olarak gelmiştir. ¹⁵⁷²

AÇIKLAMA:

İsm-i Âzam, Allah u Teâla'nın en yüce ismidir. Duada onunla dua edilirse, o duanın kabul edileceği hadislerde gelmiştir. Bazı âlimler, sadedinde olduğumuz hadisten hareketle, bu surelerde geçen (el-Hayyu'l-Kayyûm) lafzının ism-i azam olduğu kanaatine varmıştır. İbnu Hâcer, bir tahlilinde, bu meselede âlimlerin 14 farklı görüş ileri sürdüğüne dikkat çeker. Sözgelimi şu isimlerin ism-i âzam olabileceği ileri sürülmüştür: "Allah", "La ilahe illallah", "er-Rahmanu'r-Rahim", "Allahu'r-Rahmanu'r-Rahim", "Allahu la ilahe illa huve'l-Hayyu'l-Kayyum", "Lâ ilahe illa hüve'l-Hayyu'l-Kayyum", "Rabb", "Allahu lâ ilahe illâ hüve'l-Ahadü's-Samedü'llezî lem yelid ve lem yüled ve lem yekün lehü küfüven ahad", "el-Hannânu'l-Mennânu Bedî'u's-Semâvâtı ve'l-ardı zü'l-Celâli ve'l-ikram el-Hayyu'l-Kayyum"... Bazı âlimler, her şahsa göre ism-i azamın farklı olabileceğini söylemiştir. ¹⁵⁷³

1169- 7156- 3859- حَدَّثَنَا أَبُو يُوسُفَ الصَّيْدَنِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الرَّقِّي. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ الْفَرَارِيِّ عَنْ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُكَيْمٍ الْجُهَنِيِّ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الطَّاهِرِ

¹⁵⁶⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/503.

¹⁵⁷⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/504.

¹⁵⁷¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/504.

¹⁵⁷² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/504.

¹⁵⁷³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/504-505.

الطَّيِّبِ الْمُبَارَكِ ١، حَبَّ إِلَيْكَ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أُجِبْتَ. وَإِذَا سُئِلْتَ بِهِ أُعْطِيتَ. وَإِذَا اسْتُرْجِمْتَ بِهِ رَجِمْتَ. وَإِذَا اسْتَفْرَجْتَ بِهِ فَرَجْتَ. قَالَتْ: وَقَالَ ذَاتَ يَوْمٍ: يَا عَائِشَةُ هَلْ عَلِمْتَ أَنَّ اللَّهَ قَدْ دَلَّنِي عَلَى اسْمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أُجَابَ؟ قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي فَعَلِمْنِيهِ. قَالَ: إِنَّهُ يَنْبَغِي لَكَ يَا عَائِشَةُ قَالَتْ: فَتَحَبَّيْتُ وَجَلَسْتُ سَاعَةً ثُمَّ قُمْتُ فَقَبَّلْتُ رَأْسَهُ ثُمَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلِمْنِيهِ. قَالَ: إِنَّهُ يَنْبَغِي لَكَ يَا عَائِشَةُ أَنْ أَعْلَمَكَ. إِنَّهُ يَنْبَغِي لَكَ أَنْ تَسْأَلِينَ بِهِ شَيْئًا مِنَ الدُّنْيَا. قَالَتْ: فَقُمْتُ فَتَوَضَّأْتُ ثُمَّ صَلَّيْتُ رَكْعَتَيْنِ. ثُمَّ قُلْتُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَدْعُوكَ اللَّهَ. وَأَدْعُوكَ الرَّحْمَنَ. وَأَدْعُوكَ الرَّحِيمَ. وَأَدْعُوكَ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى كُلِّهَا مَا عَلِمْتُ مِنْهَا وَمَا لَمْ أَعْلَمْ. أَنْ تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي. قَالَتْ: فَاسْتَضَحَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: إِنَّهُ لَفِي أَسْمَاءِ الَّتِي دَعَوْتَ بِهَا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَال. وَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَكِيمٍ، وَثَقَهُ الْحَطِيبُ وَعَدَهُ مِنَ الصَّحَابَةِ. وَ يَصِحُّ لَهُ سَمَاعٌ. وَأَبُو شَيْبَةَ، لَمْ يَهَذَا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَال. وَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَكِيمٍ، وَثَقَهُ الْحَطِيبُ وَعَدَهُ مِنَ الصَّحَابَةِ. وَ يَصِحُّ لَهُ سَمَاعٌ. وَأَبُو شَيْبَةَ، لَمْ

1169. (3859) (7156)- Hz. Aişe radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle yalvardılar: "Allahım! Ben, senin pak, güzel, mübarek ve yüce nezdinde en sevimli olan, onunla dua edildiği takdirde hemen icabet ettiğin, onunla senden istenince hemen verdiğin, onunla rahmetin talep edilince rahmetini esirgemediğin, onunla kurtuluş talep edilince kurtuluş verdiğin isminle senden istiyorum."

Hz. Aişe'nin belirttiğine göre, bir başka gün Aleyhissalâtu vesselâm'ın, kendisine "Eş Aişe! Kendisiyle dua edildiği takdirde icabet ettiği ismi, Allah'ın bana gösterdiğini sen biliyor musun?" diye sormuştu. Hz. Aişe der ki: "Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Annem babam sana feda olsun, onu bana da öğret!" dedim. "Ey Aişe onu sana öğretmem uygun düşmez!" buyurdu. Bu cevap üzerine ben de oradan uzaklaşıp bir müddet tek başıma oturdum. Sonra kalkıp, başımı öptüm ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Onu bana öğret" diye ricada bulundum. O yine: "Onu sana öğretmem uygun olmaz, ey Aişe! Onunla senin dünyevî bir şey talep etmen uygunsuz olur" buyurdu."

Hz. Aişe devamla der ki: "Ben de kalkıp abdest aldım, sonra iki rek'at namaz kıldım, sonra: "Allahım! Sana Allah isminle dua ediyorum. Sana Rahmân isminde dua ediyorum. Sana Birrurrahîm isminle dua ediyorum. Sana bildiğim ve bilmediğim güzel isimlerinin hepsiyle dua ediyorum. Bana mağfiret et, rahmet eyle" diye dua ettim." Aişe devamla der ki: "Bu duam üzerine Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm güldü ve: "İsm-i âzam, senin yaptığın şu duanın içinde geçti" buyurdu."¹⁵⁷⁴

1170- 7157- 3861- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّنَعَانِيُّ. ثَنَا أَبُو الْمُؤَذَّرِ زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّمِيمِيُّ. ثَنَا مُوسَى بْنُ عُقَّةٍ. حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ ١، عَزَّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا. مِائَةٌ أَوْ إِحْدًا. إِنَّهُ وَثَرٌ يُجِبُ الْوَثْرَ. مَنْ خَفِظَهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ. وَهِيَ: اللَّهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ ١، وَلِلَّهِ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ الْمَلِكُ الْحَقُّ السَّمِيعُ الْمُؤْمِنُ الْمُهِيمُنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ الْعَلِيمُ الْعَظِيمُ الْبَارُّ الْمُتَعَالِ الْجَلِيلُ الْجَمِيلُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْقَادِرُ الْقَاهِرُ الْعَلِيُّ الْحَكِيمُ الْقَرِيبُ الْمُجِيبُ الْغَنِيُّ الْوَهَّابُ الْوَدُودُ السَّكُونُ الْمَاجِدُ الْوَاحِدُ الْوَالِي الرَّاشِدُ الْعَفُوُّ الْغَفُورُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ التَّوَّابُ الرَّبُّ الْمَجِيدُ الْوَلِيُّ الشَّهِيدُ الْمُبِينُ الْبَرُّ هَانَ الرَّؤُوفُ الرَّحِيمُ الْمُبْدِئُ الْمُعِيدُ الْبَاقِ الْوَارِثُ الْقَوِيُّ الشَّدِيدُ الضَّارُّ النَّافِعُ الْبَاقِي الْوَاقِي الْخَافِضُ الرَّافِعُ الْقَابِضُ الْبَاسِطُ الْمُعِزُّ الْمُذِلُّ الْمُقْسِطُ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ الْقَانِمُ الْهَادِي الْكَافِي ١، يَدُ الْعَالِمِ الصَّادِقِ النَّوْرِ الْمُنِيرِ النَّامُ الْقَدِيمُ الْوَثْرُ ١، حَدَّ الصَّمَدِ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ. قَالَ زُهَيْرٌ: قَبْلَنَا مِنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ؛ أَنَّ أَوَّلَهَا يَفْتَحُ يَقُولُ: إِلَهَ إِلَهٍ اللَّهُ وَحْدَهُ شَرِيكَ لَهُ. لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ بَيْنَهُ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. إِلَهَ إِلَهٍ اللَّهُ لَهُ أَسْمَاءُ الْحُسْنَى فِي الزَّوَادِ: لَمْ يَخْرُجْ أَحَدٌ مِنْ أَسْمَاءِ الَّتِي دَعَوْتُ بِهَا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَال. وَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَكِيمٍ، وَثَقَهُ الْحَطِيبُ وَعَدَهُ مِنَ الصَّحَابَةِ. وَ يَصِحُّ لَهُ سَمَاعٌ. وَأَبُو شَيْبَةَ، لَمْ يَهَذَا فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَال. وَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَكِيمٍ، وَثَقَهُ الْحَطِيبُ وَعَدَهُ مِنَ الصَّحَابَةِ. وَ يَصِحُّ لَهُ سَمَاعٌ. وَأَبُو شَيْبَةَ، لَمْ

1170. (3861) (7157)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah Teâla hazretlerinin doksandokuz ismi vardır, yüzden bir eksik. O, tektir, teki sever. Kim bu isimleri ezberlerse cennete girer. Onlar şunlardır: Allah, el-Vahid, es-Samed, el-Evvel, el-Âhir, ez-Zâhir, el-Bâtın, el-Hâlık, el-Bâri, el-Musavvir, el-Melik, el-Hakk, es-Selâm, el-Mü'min, el-Müheymin, el-Aziz, el-Cebbâr, el-Mütekebbir, er-Rahmân, er-Rahîm, el-Latif, el-Habîr, es-Semî', el-Basir, el-Alîm, el-Azîm, el-Bârr, el-Müte'âl, el-Celîl, el-Cemîl, el-Hayy, el-Kayyûm, el-Kâdir, el-Kâhîr, el-Aliyyu, el-Hakîm, el-Karîb, el-Mucîb, el-Ganiyyu, el-Vehhab, el-Vedûd, eş-Şekûr, el-Mâcid, el-Vacîd, el-Vâlî, el-Râşid, el-Afuvvu, el-Gafûr, el-Halîm, el-Kerîm, et-Tevvâb, er-Rabb, el-Mecîd, el-Veliyyu, eş-Şehîd, el-Mübîn, el-Bürhân, er-Ra'ûf, er-Rahîm, el-Mübdiu, el-Mu'îd, el-Bâis, el-Vâris, el-Kaviyyu, eş-Şedîdu, ed-Dârru, en-Nâfi'u, el-Bâki, el-Vâkî, el-Hâfid, er-Râfi', el-Kâbid, el-Bâsîd, el-Mu'izzu, el-Müzillü, el-Muksîd, er-Rezzâk, Zül-Kuvve, el-Metîn, el-Kâim, ed-Dâim, el-Hâfiz, el-Vekîl, el-Fâtîr, es-Sâmi', el-Mu'tî, el-Muhyî, el-Mümîd, el-Mâni', el-Câmi', el-Hâdî, el-Kâfi, el-Ebed, el-Âlim, es-Sâdik, en-Nûr, el-Münîr, et-Tâmm, el-Kadîm, el-Vitru, el-Ahadu, es-Samedu, ellezi lem yelid velem yûled ve lem yekûn lehu küfüven ahad."

Zührî der ki: "Bana birçok ilim ehlinde ulaştığına göre, bu Esmâu Hüsna'nın okunmasına "Lâ ilahe illallahu vahdehu lâ şerike leh. Lehü'l Mülkü ve Lehü'l-Hamdu bi-yedihi'l-Hayr ve huve ala külli şeyin kadîr, la ilahe illâ'llahu, lehü'l-Esmâu'l-Hüsna" diye başlanmalıdır."¹⁵⁷⁵

AÇIKLAMA:

1- Esmâ-u Hüsna ile ilgili rivayet daha önce Tirmizî'de kaydedilen veçhi ile geçti. Orada her bir isimle ilgili gerekli açıklama yapıldı. Bununla onun arasında bazı farklar var. Sözelimi, bu rivayette yer aldığı halde Tirmizî rivayetinde yer almayan bazı isimler var. Onlar şunlardır: "el-Bârr, el-Cemîl, el-Kâhîr, el-Karîb, er-Râşid, er-Rabb, el-Mübîn, el-Bürhân, eş-şedîd, el-Vakî', Zül'l-Kuvve, el-Kâim, ed-Dâim, el-Hâfîz, el-Fâtîr, es-Sâmi', el-Mu'tî, el-Kâfî, el-Ebed, el-Âlim, es-Sâdık, el-Münîr, et-Tâmm, el-Kadîm, el-Vitr ve el-Ahad."

2- Şu isimler Tirmizî'de olduğu halde bunda mevcut değildir: "el-Kuddüs, el-Gaffâr, el-Kahhâr, el-Fettah, el-Hakem, el-Adl, el-Kebîr, el-Hâfîz, el-Muhîr, el-Hasib, er-Rakib, el-Vâsi', el-Hamîd, el-Muhsî, el-Muktedir, el-Mukaddim, el-Muahhir, el-Berr, el-Müntakim, Mâlikü'l-Mülk, Zül'l-Celâli ve'l-İkrâm, el-Muğnî, el-Bedî', er-Reşid ve es-Sabûr."

3- Sadece bu rivayette geçtiği için daha önce açıklanmamış olan bazı isimleri kısaca açıklayalım:

el-Bârr: Kullarına şefkatli olup ikramda bulunan.

el-Cemîl: Güzel olan, her şeye güzellik veren.

el-Kâhîr: Kahredici, yenici ve kullarına dilediği talimat ve fermanı vermeye yetkili.

el-Karîb: Kullarına kendi canlarından daha yakın olan.

er-Reşid: Kullarına yolların en doğrusunu gösteren.

er-Rabb: Sahib ve terbiye edici, yaşatıcı.

el-Mübîn: Kullarına gerekli şeyleri açıklayan.

el-Bürhân: Kullarına hak ve doğru yolu gösteren.

eş-Şedîd: Azabı şiddetli olan.

el-Vakî': Korumacı olan.

Zül'l-Kuvve: Kuvvet sahibi.

el-Kâim: Varlığı başka bir varlığa bağlı olmayan, diğer varlıklara varlık veren.

ed-Dâim: Varlığı devamlı olan. Varlığının özü sonu olmayan.

el-Hâfîz: Varlıkları hıfzedip koruyan.

el-Fâtîr: Kâinatı yoktan var eden.

es-Sâmi': Her şeyi işiten.

el-Mu'tî: Dilediği kuluna dilediği kadar veren.

el-Kâfî': Kuluna yardımcı olmaya yeterli olan.

el-Ebed: Ebedi olan, varlığının sonu olmayan.

el-Âlim: Her şeyi bilen.

es-Sâdık: Doğru olan.

el-Münîr: Varlıkları aydınlatan, onlara nur veren.

et-Tâmm: Eksiği ve noksanlığı olmayan.

el-Kadîm: Ezeli olup, varlığının başlangıcı olmayan.

el-Vitr: Zatında, sıfatlarında ve fiillerinde tek olan, ortağı olmayan.

el-Ahad: Bir olan, eşi benzeri olmayan.¹⁵⁷⁶

* BABANIN DUASI

3863- 7158- 1171- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا أَبُو سَلَمَةَ. حَدَّثَنَا حُبَابَةُ ابْنَةُ عَجَّانَ عَنْ أُمِّهَا أُمِّ حَفْصٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ جَرِيرٍ عَنْ أُمِّ حَكِيمٍ بِنْتِ وَدَّاعِ الْخَزَاعِيَّةِ؛ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: دُعَاءُ الْوَالِدِ يُفْضِي إِلَى الْجَنَابِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَال. 'ن جميع من ذكره في إسناده من النساء، لم أر من جرهن و من وثقهن. وأبو سلمة هو التبو ذكي واسمه موسى بن إسماعيل ثقة. وكذا الراوي عنه .

1171. (3863) (7158)- Ümmü Hâkim Bintü Veddâ' el-Huzâ'iyye radiyallahu anhâ anlatıyor: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm şöyle buyurdular: "Babanın duası perdeyi deler (kabul makamına ulaşır)." ¹⁵⁷⁷

* SABAH VE AKŞAM YAPILACAK DUALAR

¹⁵⁷⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/507-508.

¹⁵⁷⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/508-509.

¹⁵⁷⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/509.

1172- 7159- 3870- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَشْرٍ. ثَنَا مُسْعَرٌ. حَدَّثَنَا أَبُو عَوِيلٍ عَنْ سَابِقٍ عَنْ أَبِي سَمٍّ خَادِمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ أَوْ إِنْسَانٍ أَوْ عَبْدٍ يَقُولُ جِئْتُ يُمَسِّي وَجِئْتُ يُصْبِحُ: رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِأَسَمٍ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا إِنْ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَرْضِيَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1172. (3870) (7159)- Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın hâdimi Ebu Selâm anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle buyurdular: "Akşam ve sabaha erdiği vakit: "Radîtu billahi Rabben ve bi'l-İslâmi dînen ve bi-Muhammedin nebiyyen (Rabb olarak Allah'tan, din olarak İslâm'dan, peygamber olarak Muhammed'den razıyım" diyen bir müslüman veya insan veya köle yoktur ki, o kimseyi Kıyamet günü razı ve memnun etmek Allah üzerine bir hak olmasın."¹⁵⁷⁸

* YATAĞA GİRİNCE YAPILACAK DUA

1173- 7160- 3877- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عُيَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ وَضَعَ يَدَهُ يَمِينِي الْيُمْنَى- تَحْتَ خَدِّهِ. ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ! قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ- أَوْ تَجْمَعُ- عِبَادَكَ. فِي الزَّوَادِ: رَجَالٌ إِسْنَادُهُ ثَقَاتٌ. إِنْ أَنَّهُ مُنْقَطِعٌ وَأَبُو عُبَيْدَةَ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِيهِ شَيْئًا .

1173. (3877) (7160)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, yatağına girince, sağ elini yatağının altına koyar sonra şu duayı okurdu: "Allahümme, kını azâbeke yevme teb'asu -ev tecme'u- ibâdeke (Allahım! Kullarını yeniden dirilttiğin -veya topladığın- gün beni azabından koru."¹⁵⁷⁹

* EVDEN ÇIKINCA YAPILACAK DUA

1174- 7161- 3885- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ بْنُ كَاسِبٍ. ثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَّارٍ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ حَوْلَ وَ قُوَّةً أِ بِاللَّهِ. التَّكْوِينُ عَلَى اللَّهِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُسَيْنٍ ضَعْفٌ أَبُو زُرْعَةَ وَالبخاري و ابن خبان .

1174. (3885) (7161)- Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, evinden çıktığı vakit şu duayı okurdu: "Bismillahi la havle vela kuvvete illa billah, et-tüklânî alallah. (Allahın ismiyle. Dünya ve ukbâ işlerine güç kuvvet Allah'tandır. Dayanağım Allah'dır."¹⁵⁸⁰

1175- 7- 3886- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا أَبِي فُذَيْكٌ. حَدَّثَنِي هَارُونُ بْنُ هَارُونَ عَنْ عَرَجٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ مِنْ بَابِ بَيْتِهِ -أَوْ مِنْ بَابِ دَارِهِ- كَانَ مَعَهُ مَلَكَانِ مُوَكَّلَانِ بِهِ. إِذَا قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ قَا: هُدِيْتُ. وَإِذَا قَالَ: حَوْلَ وَ قُوَّةً أِ بِاللَّهِ قَا: وَكُفِّيْتُ. وَإِذَا قَالَ: تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ قَا: كُفِّيْتُ. -قَالَ- فَيَلْقَاهُ قَرِينَاهُ فَيَقُولُ: مَاذَا تُرِيدَانِ مِنْ رَجُلٍ قَدْ هُدِيَ وَكُفِّي وَوُقِيَ؟ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ هَارُونُ بْنُ هَارُونَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1175. (3886) (7162)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kişi evinin -veya apartmanın¹⁵⁸¹ - kapısından çıkınca, adama müekkel (nezaretçi) iki meleği vardır. Adam: "Bismillah" deyince onlar: "Doğruya irşad edildin" derler. "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh" deyince, melekler: "Korundun" derler. Adam: "Tevekkeltü alâllah" deyince onlar: "İşin (sana bedel) görüldü" derler. (Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm devamla) dedi ki: "Sonra adamın iki karîni (yani onu günaha sürüklemek isteyen insî ve cinnî iki şeytanı) onu karşılarlar. Melekler (o şeytanlara): "Hidayete erdirilen, işi (Allah tarafından) görülen ve muhafaza altına alınan bir kimseden ne istiyorsunuz?" derler."¹⁵⁸²

RÜYA TABİRİ BÖLÜMÜ

¹⁵⁷⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/510.

¹⁵⁷⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/510.

¹⁵⁸⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/511.

¹⁵⁸¹ Dâr kelimesi, daha önce de açıklandığı üzere Resûlullah devrinde, bir avlu etrafında birbirine bitişik olarak inşa edilmiş, akrabaların oturduğu meskenler topluluğun adıdır. Her mesken aynı avluya açılır. Bugün böylesi bir mesken düzenine en yakın inşa tipi apartmandır. Bu kelimeyi bazan "mahalle" kelimesiyle de karşılıyoruz. "Dâr"ı "ev"le tercüme etmek bilhassa eski metinlerde mânâyı çarpıtabilir.

¹⁵⁸² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/511.

* SALİH RÜYA

1176- 7163- 3895- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَأَبُو كُرَيْبٍ، قَا: ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى: أَنبَأَنَا شَيْبَانُ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: رُؤْيَا الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ الصَّالِحِ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَطِيَّةُ بْنُ سَعِيدٍ الْعُوفِيُّ الْبَجَلِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1176. (3895) (7163)- Ebu Sa'idi'l-Hudri radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Müslüman kişinin salih rüyası, peygamberliğin yetmiş cüzünden biridir."¹⁵⁸³

1177- 7164- 3896- حَدَّثَنَا هَارُونَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَمَّالُ. ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَبَاعِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أُمِّ كُرَيْزٍ الْكُعْبِيَّةِ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ذَهَبَتِ النَّبُوءَةُ وَبَقِيَتِ الْمُبَشِّرَاتُ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1177. (3896) (7164)- Ümmü Kürz el-Ka'biyye radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Peygamberlik gitti fakat mübeşşirât (mü'minin göreceği güzel rüyalar) bâkidir."¹⁵⁸⁴
NOT: Bu hususlar daha önce açıklandı.¹⁵⁸⁴

1178- 7165- 3903- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَأَبُو كُرَيْبٍ، قَا: ثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. ثَنَا عِيسَى بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: مَنْ رَأَى فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَأَى. فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَتِمَثَّلُ بِي فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ، لضعف عطية بن سعد العوفي، وابن أبي لیلی. واسمه محمد بن عبد الرحمن ابن أبي لیلی .

1178. (3903) (7165)- Ebu Sa'id ve İbnu Abbâs radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, beni rüyasında görmüşse mutlaka beni görmüştür. Çünkü şeytan benim suretime giremez."¹⁵⁸⁵

1179- 7166- 3904- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا سَعْدَانُ بْنُ يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ اللَّحْمِيُّ. ثَنَا صَدَقَةُ بْنُ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ مَنْ رَأَى فِي الْمَنَامِ فَكَأَنَّمَا رَأَى فِي الْيَقَظَةِ. إِنَّ الشَّيْطَانَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَتِمَثَّلَ بِي. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. 'ن صدقة بن أبي عمران مخلف فيه .

1179. (3904) (7166)- Ebu Cuheyfe radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim beni rüyasında görürse, o uyanırken beni görmüş gibidir. Çünkü şüphesiz, şeytan benim suretime girmeye muktedir değildir."¹⁵⁸⁶

1180- 7167- 3906- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا هُوْدَةُ بْنُ خَلِيفَةَ. ثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ الرَّؤْيَا ثَلَاثٌ: فَبَشْرَى مِنَ اللَّهِ وَخَبَرٌ مِنَ النَّفْسِ وَخَوْفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ. فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا تُعْجِبُهُ فَلْيَقْصُصْ إِنْ شَاءَ. وَإِنْ رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَتَقْصُّهُ عَلَى أَحَدٍ. وَلْيَقُمْ يُصَلِّي. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ هُوْدَةُ بْنُ خَلِيفَةَ قَالَ ابْنُ مَعِينٍ: هُوْدَةُ بْنُ خَلِيفَةَ ضَعِيفٌ .

1180. (3906) (7167)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Rü'ya üç kısımdır: Biri Allah'tan bir müjdedir. Biri nefsin konuşmasıdır. Biri de şeytanın korkutmasıdır. Biriniz hoşuna giden bir rü'ya görecektir olursa, dilerse onu anlatsın. Eğer hoşuna gitmeyen bir şey görürse onu kimseye anlatmasın, kalkıp namaz kılsın."

1181- 7168- 3907- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْرَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ عُبَيْدَةَ. حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُسْلِمُ بْنُ مُشْكَمٍ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: إِنَّ الرَّؤْيَا ثَلَاثٌ: مِنْهَا أَهْوَايُ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ بِهَا ابْنُ آدَمَ. وَمِنْهَا مَا يُهَمُّ بِهِ الرَّجُلُ فِي يَقَظَتِهِ فَيَرَاهُ فِي مَنَامِهِ. وَمِنْهَا جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ قَالَ قُلْتُ لَهُ: أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: نَعَمْ. أَنَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ! أَنَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ .

¹⁵⁸³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/512.

¹⁵⁸⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/512.

¹⁵⁸⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/513.

¹⁵⁸⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/513.

1181. (3907) (7168)- Avf İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Rüya üç kısımdır: "Bir kısmı, âdemoğlunu üzme için şeytandan olan korkulardır; bir kısmı, kişinin uyanırken kafasını meşgul ettiği şeylerdendir; bunları uykusunda görür; bir kısım rüyalar da var ki, onlar peygamberliğin kırkaltı cüzünden birini teşkil eder."

Râvi Müslim İbnu Mişkem der ki: "Ben, Avf İbnu Mâlik radiyallahu anh'a: "Sen, bu hadisi Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan bizzat işittin mi?" dedim. Avf, (iki sefer tekrarla): "Evet! Ben bunu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan işittim. Ben bunu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan işittim" dedi."¹⁵⁸⁷

* HOŞLANILMAYAN RÜYA GÖRÜLÜNCE

1182- 7169- 3910- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْعُمَرِيِّ عَنِ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا يَكْرَهُهَا فَلْيَتَحَوَّلْ وَلْيَتَوَلَّ عَنْ يَسَارِهِ ثَلَاثًا. وَلْيَسْأَلِ اللَّهَ مِنْ خَيْرِهَا وَلْيَتَعَوَّذْ مِنْ شَرِّهَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْعُمَرِيُّ، وَاسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ الْعُمَرِيُّ ضَعِيفٌ.

1182. (3910) (7169)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Biriniz hoşuna gitmeyen bir rüya görünce uzandığı zaman diğer yanına dönsün, üç sefer soluna tükürsün. Allah'tan o rüyanın hayrını talep edip, şerrinden Allah'a sığınsın."¹⁵⁸⁸

1183- 7170- 3911- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ. حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي رَأَيْتُ رَأْسِي ضَرْبَ. فَرَأَيْتُهُ يَنْدَحْدَحُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَعْمِدُ الشَّيْطَانُ إِلَى أَحَدِكُمْ فَيَتَهَوَّلُ لَهُ. ثُمَّ يَغْدُو يُخْبِرُ النَّاسَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجُلُهُ ثِقَاتٌ.

1183. (3911) (7170)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bir adam gelip: "Rüyamda başımın vurulduğunu, (koparıldığını) sonra da yerde yuvarlandığını gördüm!" dedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle buyurdular: "Şeytan (birinize rüyasında) gelir. O da bundan korkar. Sabah olunca, gidip bunu halka anlatır."¹⁵⁸⁹

AÇIKLAMA:

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, birçok hadislerinde, hoşlanılmayan rüyanın anlatılmamasını tavsiye buyurmuştur. Son hadiste de, adamın hoşlanmadığı rüyasını anlatmasını dolaylı bir üslûbla tenkit etmiş, bu çeşit rüyaların şeytandan olduğunu, anlatılmamasının daha muvafık olacağını irşad buyurmuştur. Rüya anlatılan kimse, ehliyetli biri değilse, onun yapacağı rastgele yorumlar kişiyi iyiden iyiye huzursuz edebilir. Bu meselede de irşad-ı nebevîye uyulmada nice hikmetler ve maslahatlar var.¹⁵⁹⁰

* RÜYA NEYE DAYANILARAK YORUMLANMALI?

1184- 7171- 3915- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. ثَنَا أَبِي ثَنَا أَعْمَشُ عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اعْتَبِرُوا بِأَسْمَانِهَا. وَكُنُوهَا بِكُنَاهَا. وَالرُّؤْيَا، وَلِ غَايِرِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ يَزِيدُ بْنُ أَبَانَ الرَّقَاشِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1184. (3915) (7171)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Rüyada gördüğünüz şeylerin isimlerini, o rüyayı yormada esas alın. Keza gördüklerinizin künyelerini veya kinaye mânalarını da dikkate alın. Rüya, ilk yorumcuya göre (vukûa gelir, öyleyse rastgele kimselere anlatmayın)."¹⁵⁹¹

1185- 7172- 3923- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ عَنْ سِمَاكِ عَنْ قَابُوسٍ؛ قَالَ: قَالَتْ أُمُّ الْفَضْلِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! رَأَيْتُ كَأَنَّ فِي بَيْتِي غُضُوءًا مِنْ أَعْضَائِكَ. قَالَ خَيْرًا رَأَيْتِ. ثَلَاثَ فَاطِمَةٍ عَمَّا فَتَرَضِعُهُ فَوَلَدَتْ حُسَيْنًا أَوْ حَسَنًا. فَأَرْضَعْتُهُ بِلَبَنِ ثَمَمٍ. قَالَتْ:

¹⁵⁸⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/514.

¹⁵⁸⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/514.

¹⁵⁸⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/515.

¹⁵⁹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/515.

¹⁵⁹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/515.

فَجِئْتُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ فَبَالَ. فَصَرَبْتُ كَتِفَهُ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْجَعْتَ ابْنِي رَجَمَكَ اللَّهُ! فِي الزوائد: رجال إسناده ثقات. إ أنه منقطع. وفي التهذيب وأطراف: روى قابوس عن أبيه عن أم الفضل .

1185. (3923) (7172)- Ümmü'l-Fadl radiyallahu anha'dan rivayet edildiğine göre: "Kendisi (bir gün): "Ey Allah'ın Resûlü! Rüyamda sanki sizin uzuvlarınızdan birinin evimde olduğunu gördüm" demiş, Aleyhissalâtu vesselâm da: "Hayır görmüşsün. Kızım Fâtıma bir oğlan çocuğu dünyaya getirir, sen onu emzirirsin" buyururlar. Gerçekten de Hz. Fâtıma radiyallahu anhâ (bir müddet sonra) Hz. Hüseyin veya Hasan radiyallahu anhumâ'yı doğurdu.

Ümmü'l-Fadl da (kendi bebeği) Kusam'ın sütüyle onu emzirdi. Ümmü'l-Fadl (sözüne devamla) dedi ki: "Bir gün ben onu Aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına getirip kucağına koydum. Çocuk (Resûlullah'ın kucağına) işedi. Ben de çocuğun omuzuna vurdum. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm müdahale ederek "Oğlumun canını yaktın. Allah sana rahmet (mağfiret) etsin" buyurdular."¹⁵⁹²

1186- 7173- 3925- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَنبَأَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ؛ أَنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ بَلِيٍّ قِيمَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَكَانَ إِسْنٌ مَهُمَا جَمِيعًا. فَكَانَ أَحَدُهُمَا أَشَدَّ اجْتِهَادًا مِنَ الْآخَرِ. فَعَزَا الْمُتَنَهِّدُ مَنَّهُمَا فَاسْتَشْهَدَ. ثُمَّ مَكَتَ الْآخَرُ بَعْدَهُ سَنَةً. ثُمَّ تَوَفَّى. قَالَ طَلْحَةُ: فَرَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ: بَيْتًا أَنَا عِنْدَ بَابِ الْجَنَّةِ، إِذَا أَنَا بِهِمَا. فَخَرَجَ خَارِجٌ مِنَ الْجَنَّةِ فَأَذِنَ لِلَّذِي تَوَفَّى الْآخَرُ مِنْهُمَا. ثُمَّ خَرَجَ فَإِذْ لِلَّذِي اسْتَشْهَدَ. ثُمَّ رَجَعَ إِلَى فَقَالَ: ارْجِعْ. فَإِنَّكَ لَمْ يَأْنِ لَكَ بَعْدُ. قَالَ طَلْحَةُ يُحَدِّثُ بِهِ النَّاسُ. فَعَجِبُوا لِذَلِكَ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَحَدَّثُوهُ الْحَدِيثَ. فَقَالَ: مِنْ أَيِّ ذَلِكَ تَعَجَّبُونَ؟ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! هَذَا كَانَ أَشَدَّ الرَّجُلَيْنِ اجْتِهَادًا. ثُمَّ اسْتَشْهَدَ وَدَخَلَ هَذَا الْآخَرُ الْجَنَّةَ قَبْلَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَيْسَ قَدْ مَكَتَ هَذَا بَعْدَهُ سَنَةً؟ قَالَ: بَلَى. قَالَ وَأَذْرَكَ رَمَضَانَ فَصَامَ. وَصَلَّى كَذَا وَكَذَا مِنْ سَجْدَةٍ فِي السَّنَةِ؟ قَالُوا: قَالَ بَلَى. رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَمَا بَيْنَهُمَا أَبْعَدُ مِمَّا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ. فِي الزوائد: رجال إسناده ثقات، إ أنه منقطع. قَالَ عَلَى بْنِ الْمَدِينِيِّ وَابْنُ مَعِينٍ: أَبُو سَلَمَةَ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ طَلْحَةَ شَيْئًا .

1186. (3925) (7173)- Talha İbnu Ubeydillah radiyallahu anha anlatıyor: "Beli (kabilesinden) iki kişi Aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına geldiler. İkisi beraber müslüman olmuştu. Biri gayret yönüyle diğerinden fazlaydı. Bu gayretli olanı, bir gazveye iştirak etti ve şehit oldu. Öbürü, ondan sonra bir yıl daha yaşadı. Sonra o da öldü." Talha (devamla) der ki: "Ben rüyamda gördüm ki: "Ben cennetin kapısının yanındayım. Bir de baktım ki yanımda o iki zat var. Cennetten biri çıktı ve o iki kişiden sonradan ölene (cennete girmesi için) izin verdi. Aynı vazifeli zat, bir müddet sonra yine çıktı, şehit olana da (içeri girme) izni verdi. Sonra, adam benim için geri geldi ve:

"Sen dön, senin cennete girme vaktin henüz gelmedi!" dedi. Sabah olunca Talha bu rüyayı halka anlattı. Herkes bu rüyada şehid olan zâtın sonradan cennete girmesine) şaşıtı. Bu, Resûlullah'a kadar ulaştı, rüyayı ona anlattılar. (Dinledikten sonra) Aleyhissalâtu vesselâm: "Burada şaşacak ne var?" buyurdular. Halk: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu zat (din için) çalışmada öbüründen daha gayretli idi ve şehit de oldu. Ama cennete öbürü ondan evvel girdi" dediler. Bunun üzerine Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Berikisi ondan sonra bir yıl hayatta kalmadı mı?" dedi.

"Evet!" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm: "Ve o ramazan idrak edip oruç tutmadı mı, bir yıl boyu şu şu kadar namaz kılmadı mı?" Halk yine: "Evet!" deyince, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Şu halde ikisinin arasında bulunan mesâfe gök ile yer arasındaki mesafeden fazladır!" buyurdular."¹⁵⁹³

FİTNELER BÖLÜMÜ

* LA İLAHE İLLALLAH DİYENE DOKUNULMAZ

1187- 7174- 3929- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَكْرِ السَّهْمِيُّ. ثَنَا حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ عَنْ الثَّعْمَانِ بْنِ سَلَمٍ؛ أَنَّ عَمْرَو بْنَ أَوْسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ أَوْسًا أَخْبَرَهُ؛ قَالَ: إِنَّا لَفُعُودٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقْصُصُ عَلَيْنَا وَبُذِّكْرُنَا إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ فَسَارَّهُ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَذْهَبُوا بِهِ فَاقْتُلُوهُ فَلَمَّا وَلَّى الرَّجُلُ دَعَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ: هَلْ تَشْهَدُ أَنَّ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: أَذْهَبُوا فَخَلُّوا سَبِيلَهُ. فَأَتَمَّا أَمْرُثُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ حَرَّمَ عَلَيَّ دِمَاؤَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ. فِي الزوائد: إسناده صحيح، رجاله ثقات. لكن الحديث في النسائي أيضا موجود. وأشار في الزوائد: إ إلى شئ من ذلك .

¹⁵⁹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/516.

¹⁵⁹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/517.

1187. (3929) (7174)- Evs (İbnu Ebî Evs Huzeyfe es-Sakafî) radiyallahu anı anlatıyor: "Biz Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanında oturuyorduk. O bize bir kısım kıssalar anlatarak vâz u nasihat ediyordu. Derken bir adam gelerek, gizli bir şeyler söyledi. Resûlullah: "Bunu götürüp öldürün!" emretti. Adam geri dönünce, Resûlullah onu çağırdı ve: "Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet eder misin?" diye sordu. Adam "Evet!" deyince: "Gidin, bu adamı serbest bırakın! Zira ben, insanlarla onlar lâ ilâhe illallah deyinceye kadar savaşmakla emrolundum. Bunu dediler mi, bana onların kanları ve malları haram olur" buyurdu."¹⁵⁹⁴

1188- 7175- 3930- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ السُّمَيْطِ بْنِ السَّمِيرِ عَنْ عَمْرِانَ بْنِ الْخُصَيْنِ؛ قَالَ: أَتَى نَافِعُ بْنُ الْأَزْرَقِ وَأَصْحَابَهُ. فَقَالُوا: قَالَ اللَّهُ: وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى قَالُوا: مَا هَلَكْتُ. قَالَ: بَلَى. قَالَ مَا الَّذِي أَهْلَكُنِي؟ قَالُوا: هَلَكْتَ يَا عَمْرَانُ! تَكُونُ فِتْنَةً وَيَكُنُ الدِّينُ كُلُّهُ لَكَ. قَالَ: قَدْ قَاتَلْنَاهُمْ حَتَّى تَفِينَاهُمْ. فَكَانَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ. إِنْ شِئْتُمْ حَدِّثْكُمْ حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالُوا: وَأَنْتَ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: نَعَمْ. شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَدْ بَعَثَ جَيْشًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ. فَلَمَّا لَقَوْهُمْ قَاتَلُوهُمْ قِتَالًا شَدِيدًا. فَمَنَحُوهُمْ أَكْنَافَهُمْ. فَحَمَلَ رَجُلٌ مِنْ لَحْمَتِي عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ بِالرُّمْحِ. فَلَمَّا غَشِيَهُ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. إِنِّي مُسْلِمٌ. فَطَعَنَهُ فَتَقَلَّه. فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! هَلَكْتُ. قَالَ: وَمَا الَّذِي صَنَعْتَ؟ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ. فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي صَنَعَ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَهَـ شَقَقْتَ عَنْ بَطْنِهِ فَعَلِمْتَ مَا فِي قَلْبِهِ؟ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! لَوْ شَقَقْتُ بَطْنَهُ لَكُنْتُ أَعْلَمُ مَا فِي قَلْبِهِ. قَالَ فَـ أَنْتَ قَبِلْتَ مَا تَكَلَّمَ بِهِ وَـ أَنْتَ تَعْلَمُ مَا فِي قَلْبِهِ! قَالَ فَسَكَتَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَلَمْ يَلْبَثْ إِلَّا يَسِيرًا حَتَّى مَاتَ. فَدَفَّنَاهُ فَأَصْبَحَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ. فَقَالُوا: لَعَلَّ عَدُوًّا نَبَشَهُ. فَدَفَّنَاهُ ثُمَّ أَمَرْنَا غُلَامَانَا يَحْرُسُونَهُ. فَأَصْبَحَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ. فَقُلْنَا لَعَلَّ الْغُلَامَانَ نَعَسُوا. فَدَفَّنَاهُ. ثُمَّ حَرَسْنَاهُ بِأَنْفُسِنَا فَأَصْبَحَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ فَالْقَيْنَاهُ فِي بَعْضِ تِلْكَ الشَّعَابِ فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ حَسَنٌ. وَالسَّمِيَاءُ وَثَقَةُ الْعَجَلِ وَرَوَى لَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ وَعَاصِمٌ هُوَ أَحْوَلُ وَيَرَوُ لَهُ مُسْلِمٌ وَأَيْضًا فِي صَحِيحِهِ، وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَسُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَفْصٍ الْإِثْلِيُّ. ثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ السُّمَيْطِ عَنْ عَمْرِانَ بْنِ الْخُصَيْنِ؛ قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ. فَحَمَلَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ. فَذَكَرَ الْحَدِيثَ. وَرَادَ فِيهِ: فَتَبَدَّثَهُ الْأَرْضُ: فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: إِنْ الْأَرْضُ لَتَقْبَلَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مِنْهُ. وَلَكِنَّ اللَّهَ أَحَبُّ أَنْ يُرِيكُمْ تَعْظِيمَ حُرْمَةِ - إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ - فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ حَسَنٌ. 'ن' إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَفْصٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَبَاقِي رِجَالُ 'س' إِسْنَادُهُ ثَقَاتٌ.

1188. (3930) (7175)- İmrân İbnu'l-Husayn radiyallahu anı anlatıyor: "Nâfi' İbnu'l-Ezrak ve arkadaşları geldiler ve bana: "Ey İmrân helak oldun (dinden çıktın)!" dediler. İmrân: "Hayır! İmran helak olmadı (dinden çıkmadı)" dedi. Onlar ısrarla: "Evet evet helak oldun!" dediler. İmran: "Beni helak eden şey nedir?" dedi. Onlar: "Allah Teâla hazretleri: "Fitne olmasın, dinin tamamı Allah için olsun diye onlarla savaşın" buyuruyor" dediler. İmrân: "Evet biz onlarla savaşmış ve hatta onları sürdürdük. Dinin tamamı Allah içindi. Dilerseniz, ben size Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan işittiğim bir hadisi rivayet edeyim!" dedi. Onlar: "Onu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan sen mi işittin?" dediler. İmrân: "Evet! Ben gördüm ki, Resûlullah, müşriklere karşı müslümanlardan müteşekkil bir ordu gönderdi. Askerler müşriklerle karşılaşınca, aralarında çok şiddetli bir savaş oldu. Müşrikler mağlup olup sırtlarını müslümanlara verdiler (saf dışı oldular). Sonra benim yakınlarımdan bir adam müşriklerden birine mızrakla saldırdı. Adamın üzerine yürüyünce, müşrik Eşhedü en lâilâhe illallah (Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet ederim), ben müslümanım" dedi. Fakat müslüman asker ona mızrağını saplayıp adamı öldürdü. Adam Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Helak oldum! (Yani büyük bir günah işledim)" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm bir iki sefer: "Ne yaptın?" diye sordu. Adam yaptığını olduğu gibi anlattı. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm adama: "Kalbini yarıp içinde ne olup olmadığına bakmalı değil miydin?" dedi. Adam:

"Ey Allah'ın Resûlü! Eğer kalbini yarsaydım içindekini bilebilir miydim?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Sen adamın hem sözünü kabul etmiyorsun hem de kalbindeki bilmiyorsun (olur mu böyle şey!)" dedi. İmrân sözlerine devam etti: "Sonra Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, adam hakkında bir şey söylemedi. Adam da az bir zaman yaşadı. Nihayet öldü. Biz onu defnettik. Ertesi günü adamın cesedi yer üstünde görüldü. Halk: "Belki de bir düşman, kabrini deşip (kötülük için çıkarmıştır)" dedi. Tekrar onu defnettik. Gençlerimize mezarı başında nöbet tutmalarını söyledik. Buna rağmen cesedi tekrar mezardan dışarı atıldı. "Bekleyen gençlerimiz uyumuş olabilirler" diye düşündük. Bir kere daha onu defnettik. Bu sefer mezarını kendimiz bekledik. Ertesi gün yine cesedi kabirden dışarı atıldı. Bunun üzerine, adamın cesedini dağlar arasında bir geçide attık."

Hâdis, bir başka rivayette İmrân İbnu'l-Husayn tarafından (biraz farkla) şöyle anlatılmıştır: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bizi bir seriyyeye göndermişti. Sonra (savaşın bitiminde) müslümanlardan biri, müşriklerden birine saldırdı..." hadisi yukarıdaki gibi anlattı. Şu ilavede bulundu: "Toprak onun cesedini dışarı attı. Biz durumu Resûlullah'a haber verdik.. Aleyhissalâtu vesselâm: "Bu toprak, ondan daha şerir insanları da kabul eder. Fakat Allah Teâla hazretleri, size "lâ ilahe illallah" kelâmının hürmetinin büyüklüğünü ders vermek istedi."¹⁵⁹⁵

¹⁵⁹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/518.

¹⁵⁹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/520-521.

AÇIKLAMA:

Benzer bir hâdis e Üsâme İbnu Zeyd radiyallahu anhümâ'nın başından da geçmiştir. Hâdis eyle ilgili bazı açıklamalar yapıldığı için burada tekrar etmeyeceğiz.¹⁵⁹⁶

* MÜ'MİNİN KANI MALİ HARAMDIR

1189- 7176- 3931- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ. ثَنَا اَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ: أُنْ أَحْرَمَ اَيَّامَ يَوْمِكُمْ هَذَا. أُوْنِ اَرْمَ الشُّهُورَ شَهْرَكُمْ هَذَا. أُوْنِ اَحْرَمَ الْبِلَدَ بِلَدَكُمْ هَذَا. أُوْنِ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ حَرَامَ كَحَرَمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بِلَدِكُمْ هَذَا. أُوْنِ اَهْمَ بَلِغْتُمْ؟ قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: اَللَّهُمَّ! اَشْهَدْ. فِي الزَّوَانِدِ: اِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رِجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1189. (3931) (7176)- Ebu Sa'id radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Veda hacı sırasında buyurdular ki: "Bilesiniz! Günlerin en ziyade haram olanları şu günlerinizdir. Bilesiniz! Ayların en haramı da şu ayınızdır. Bilesiniz! Beldelerin en haramı da şu beldenizdir. Bilesiniz! Kanlarınız, mallarınız birbirinize şu ayda, şu beldede şu gününüzün haramlığı gibi haramdır. Acaba tebliğ ettim mi?" Halk: "Evet!" dediler. Resûlullah: "Ey Allahım şahid ol!" buyurdu."¹⁵⁹⁷

1190- 7177- 3932- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ بْنُ أَبِي ضَمْرَةَ نَصْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ سُلَيْمَانَ الْجُمَيْيُّ. ثَنَا أَبِي. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي قَيْسٍ النَّصْرِيُّ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو؛ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ وَيَقُولُ: مَا أَطْيَبَكَ وَأَطْيَبَ رِيحَكَ. مَا أَعْظَمَكَ وَأَعْظَمَ حُرْمَتَكَ. وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ! لَحُرْمَةُ الْمُؤْمِنِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ حُرْمَةً مِنْكَ. مَالِهِ وَدَمِهِ وَأَنْ تَنْظُرَ بِهِ اَخِيرًا. فِي الزَّوَانِدِ: فِي اِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَنَصْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ شَيْخٌ اِبْنٌ مَاجَةٍ، ضَعْفُهُ أَبُو حَاتِمٍ. وَذَكَرَهُ اِبْنُ حِبَانَ فِي الثَّقَاتِ .

1190. (3932) (7177)- Abdullah İbnu Amr radiyallahu anh anlatıyor: "Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ı Ka'be'yi tavaf ederken gördüm, şöyle diyordu: "Sen ne temizsin, kokun da ne güzel! Sen ne yücesin, senin hürmetin ne büyük! Muhammed'in nefsinı elinde tutan Zât-ı Zülcelal'e yemin olsun! Mü'minin Allah katındaki hürmeti, senin hürmetinden daha büyüktür. Mü'minin malının, kanının hürmeti de böyledir. Biz mü'min hakkında sadece hüsn-i zanda bulunuruz."¹⁵⁹⁸

1191- 7178- 3934- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ الْمِصْرِيُّ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْلِ عَنْ أَبِي هَانِيٍّ عَنْ عَمْرٍو بْنِ مَالِكِ الْجَنْبِيِّ؛ أَنَّ فَضَالَهَ بْنَ غُبَيْدٍ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمُؤْمِنُ مَنْ أَمَنَهُ النَّاسُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ. وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبَ. فِي الزَّوَانِدِ: اِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رِجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَأَبُو هَانِيٍّ اسْمُهُ حَمِيدُ بْنُ هَائِ الْخَوْنِيَّةِ.

1191. (3934) (7178)- Füdâle İbnu Ubeyd anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Gerçek mü'min, halkın, kendisinden malı ve canı hususunda emîn olduğu kimsedir. Hakiki muhâcir de hata ve günahlardan hicret (terk) eden kimsedir."¹⁵⁹⁹

* YAĞMA YASAKTIR

1192- 7179- 3938- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا أَبُو اَحْوَصَ عَنْ سَمَاقٍ عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ الْحَكَمِ؛ قَالَ. أَصَبْنَا عَنَمًا لِلْعَدُوِّ. فَأَنْتَهَبْنَاهَا. فَتَصَبْنَا قُدُورًا فَمَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقُدُورِ فَأَمَرَ بِهَا فَأَكْفَفْنَتْ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ النَّهْبَةَ تَجَلُّ فِي الزَّوَانِدِ: اِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رِجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَلَمْ يَخْرُجْ لَهُ أَحَدٌ مِنْ بَقِيَةِ الْكُتُبِ الْخَمْسَةِ شَيْئًا .

1192. (3938) (7179)- Sa'lebe İbnu'l-Hakem radiyallahu anh anlatıyor: "(Bir gazvede) düşmanın koyun sürüsüne rastlamıştık. Hemen yağmaladık ve tencereleri kurduk. Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm tencerelerimizin yanından geçti (ve onları gördü). Kaldırmamızı emretti. Derhal hepsini devirdik. Sonra: "Yağma helal değildir" buyurdu."¹⁶⁰⁰

¹⁵⁹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/521.

¹⁵⁹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/521.

¹⁵⁹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/522.

¹⁵⁹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/522.

¹⁶⁰⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/522-523.

* MÜSLÜMANA SÖVMEK FİSKTİR

1193- 7180- 3940- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ السَّيِّدِيُّ. ثَنَا أَبُو وَهْبٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ. فِي الزَّوَائِدِ: إِسْنَادُهُ حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَسَنٌ. وَأَبُو هَلْ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ سَلِيمٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَكَذَلِكَ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ السَّيِّدِيُّ وَبَاقِي رِجَالِ "سَنَدِ ثِقَاتٍ".

1193. (3940) (7180)- Ebu Hureyre ve İbnu Ebi Vakkâs radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Müslümana sebbetmek (sövmek) fısktır, öldürmek de küfürdür."¹⁶⁰¹

* BİRBİRİNİZİ BENDEN SONRA ÖLDÜRMEYİN

1194- 7181- 3944- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثُمَيْرٍ. ثَنَا أَبِي وَمُحَمَّدُ بْنُ بِشْرِ قَا: ثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ عَنِ الصَّنَابِحِ الْخَمْسِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيْنِي فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ وَأَيْنِي مُكَاتِرُكُمْ أُمَّمَ. فَتَقْتُلَنَّ بَعْدِي فِي الزَّوَائِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَقَيْسٌ هُوَ ابْنُ أَبِي حَازِمٍ. وَإِسْمَاعِيلُ هُوَ ابْنُ أَبِي خَالِدٍ. وَلَيْسَ لِلصَّنَابِحِ هَذَا عِنْدَ الْمُصَنِّفِ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ. وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ السَّيِّئَةِ. فَلْت: اخْتَلَفَ فِي صَحَّةِ اسْمِ هَذَا الصَّحَابِيِّ. فَبَعْضُهُمْ سَمَاهُ كَمَا هُنَا «الصَّنَابِحِي» بَيَاءِ النِّسْبَةِ: وَبَعْضُهُمْ سَمَاهُ «الصَّنَابِح» بِدُونِ يَاءٍ. وَهُوَ الَّذِي رَجَّحَهُ الْبُخَارِيُّ وَغَيْرُهُ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَأَصْلُ الْحَدِيثِ فِي مُسْنَدِ أَحْمَدَ؟ الْجُزْءُ الرَّابِعُ، ص 153 وَقَدْ رَوَاهُ «الصَّنَابِحِي» بَيَاءِ النِّسْبَةِ.

1194. (3944) (7181)- Sunâbih el-Ahmesî radiyallahu anah anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bilesiniz! Havz(-ı kevser)e ilk geleniniz ben olacağım ve ben diğer ümmetlere karşı çokluğunuzla övüneceğim. Benden sonra birbirinizi öldürmeyin."¹⁶⁰²

* MÜSLÜMANLAR ALLAH'IN ZİMMETİNDE (GARANTİSİNDE)DİR

1195- 7182- 3945- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ دِينَارٍ الْخَمْسِيُّ. ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الدَّهْلِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ الْمَاجَشُونُ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ أَبِي عَوْنٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ حَابِسِ الْيَمَامِيِّ «الْيَمَامِيُّ» عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ. فَتُخَفَّرُوا اللَّهُ فِي عَهْدِهِ. فَمَنْ قَتَلَهُ طَلَبَهُ اللَّهُ حَتَّى يَكْبَهُ فِي النَّارِ عَلَى وَجْهِهِ. فِي الزَّوَائِدِ: رِجَالُ إِسْنَادِهِ ثِقَاتٌ. إِنْ أَنَّهُ مُنْقَطِعٌ وَسَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ لَمْ يَدْرِكْ حَابِسَ بْنَ سَعْدٍ قَالَهُ فِي التَّهْذِيبِ.

1195. (3945) (7182)- Ebu Bekrî's-Siddîk radiyallahu anah anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sabah namazını kim kılar, o Allah'ın zimmetindedir. Allah'ın bu garantisini ihlal etmeyin. Kim onu öldürürse, Allah, yüzüstü cehenneme atıncaya kadar öldürenin peşini bırakmaz."¹⁶⁰³

1196- 7183- 3946- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرِ. ثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. ثَنَا أَشْعَثُ بْنُ الْحَسَنِ عَنْ سَمُرَةَ ابْنِ جُنْدَبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. فِي الزَّوَائِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ إِنْ كَانَ الْحَسَنُ سَمِعَ مِنْ سَمُرَةَ. وَأَشْعَثُ هُوَ عَبْدُ الْمَلِكِ.

1196. (3946) (7183)- Semüre İbnu Cündeb radiyallahu anah anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim sabah namazını kılar, Allah'ın garantisi altındadır."¹⁶⁰⁴

1197- 7184- 3947- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ. ثَنَا أَبُو الْمُهَزَّمِ يَزِيدُ بْنُ سَفْيَانَ. سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُؤْمِنُ أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ بَعْضِ مَنَئِكَتِهِ. فِي الزَّوَائِدِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ لضعيف يَزِيدُ بْنُ سَفْيَانَ أَبِي الْمُهَزَّمِ.

1197. (3947) (7184)- Ebu Hureyre radiyallahu anah anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Mü'min, Allah katında, bir kısım meleklerden daha kıymetlidir."¹⁶⁰⁵

* ASABİYET

¹⁶⁰¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/523.

¹⁶⁰² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/523.

¹⁶⁰³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/524.

¹⁶⁰⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/524.

¹⁶⁰⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/524.

1198- 7185- 3949- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا زِيَادُ بْنُ الرَّبِيعِ الْيُحْمَدِيُّ عَنْ عَبْدِ بْنِ كَثِيرٍ الشَّامِيِّ، عَنْ امْرَأَةٍ مِنْهُمْ يُقَالُ لَهَا: قَالَتْ: سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَمِنَ الْعَصِيْبَةُ أَنْ يُجَبَّ الرَّجُلُ قَوْمَهُ؟ قَالَ: وَلَكِنْ مِنَ الْعَصِيْبَةِ أَنْ يُعَيِّنَ الرَّجُلُ قَوْمَهُ عَلَى الظُّلْمِ فِي الزَّوَادِ: رَوَى أَبُو دَاوُدَ بَعْضَ هَذَا الْحَدِيثِ. وَهُوَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: مَا الْعَصِيْبَةُ؟ قَالَ أَنْ يَعَيِّنَ الرَّجُلُ قَوْمَهُ عَلَى الظُّلْمِ.

1198. (3949) (7185)- Füseyile'nin babası (Vâsile İbnu'l-Eskâ) radiyallahu anlatıyor: "Ey Allah'ın Resulü dedim, kişinin kavmini sevmesi, (merdud olan) asabiye midir?"

"Hayır buyurdular, asabiye, kişinin zulümde kavmine yardımcı olmasıdır."¹⁶⁰⁶

AÇIKLAMA:

Daha önce mükerreren açıklandığı üzere, asabiye bugünkü tabirle ırkçılık demektir. İslâm, kişinin ırkı hususiyetini reddetmez. Dolayısıyla her insanın kendi ırktaşlarına hususî bir yakınlık hissetmesi tabiidir. Hadis bu taraftarlığın zulme sürecektir seviyeye çıkmamasını emretmektedir. Dinimiz bütün mü'minlerin kardeş olduğunu söylemiştir. Kardeşler arasında münasebet adalet, hakkaniyet çerçeve de yürür. Zulümde yardım, himaye yoktur, kardeş bile olsa. Öyleyse kavmine zulümde yardımcı olmak, dinin reddettiği asabiyettir. İrkçılıkla ilgili bahisler görülmelidir.¹⁶⁰⁷

* SEVADU'L-A'ZAM (EKSERİYET)

1199- 7186- 3950- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا مُعَاذُ بْنُ رَفَاعَةَ السَّيِّمِيُّ. حَدَّثَنِي أَبُو خَلْفٍ أَعْمَى؛ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ أُمَّتِي تَجْتَمِعُ عَلَى ضَلَالَةٍ. فَإِذَا رَأَيْتُمْ اخْتِلافًا فَعَلَيْكُمْ بِالسَّوَادِ الْعَظِيمِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو خَلْفٍ أَعْمَى وَاسْمُهُ حَازِمُ بْنُ عَطَاءٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ. قَدْ جَاءَ الْحَدِيثُ بِطَرَقٍ فِي كُلِّهَا نَظَرَ. قَالَهُ شَيْخُنَا الْعِرَاقِيُّ فِي تَخْرِيجِ أَحَادِيثِ الْبَيْضَاوِيِّ.

1199. (3950) (7186)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetim dalâlet (bâtıl) üzerinde toplanmaz. Öyleyse bir ihtilâf görünce, size çoğunluğu iltizam etmenizi tavsiye ederim."¹⁶⁰⁸

AÇIKLAMA:

İslâm ülemâsı ümmetin dalalette içtima etmeyeceğini bildiren hadisi, pek çok meselenin hallinde umumi bir prensip yapmıştır. Mesela ihtilâflı meselelerde ulemânın ekseriyetinin ittifak ettiği görüşün, savâba makrun olduğu kabul edilir, zayıf bir rivayet, ülemanın fiilen amel etmesi yani telakki-yi bil kabulü ile sıhhat kazanır, hükmi tevatür derecesinde itibar görür. Bu hususlara daha önce açıklama kaydedildi.¹⁶⁰⁹

1200- 7187- 3951- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَعَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ قَا: ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ أَعْمَشَ عَنْ رَجَاءِ النَّصَارِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ بْنِ الْهَادِي عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ؛ قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا صَلاةً فَأَطَالَ فِيهَا. فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْنَا: أَوْ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَطَلْتَ الْيَوْمَ الصَّلاةَ. قَالَ: إِنِّي صَلَّيْتُ صَلاةً رَغِيَةً وَرَهْنَةً. سَأَلْتُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ مُتًى تَنَاقَرُ. فَأَعْطَانِي اثْنَتَيْنِ وَرَدَّ عَلَيَّ وَاحِدَةً. سَأَلْتُهُ أَنْ يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَذْوًا مِنْ غَيْرِهِمْ فَأَعْطَانِيهَا. وَسَأَلْتُهُ أَنْ يُهْلِكَهُمْ غَرَقًا فَأَعْطَانِيهَا. وَسَأَلْتُهُ أَنْ يَجْعَلَ بِأَسْهُمُ بَيْنَهُمْ فَرَدَّهَا عَلَيَّ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ.

1200. (3951) (7187)- Hz. Mu'âz İbnu Cebel radiyallahu anı anlatıyor: "Bir gün, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, bir namaz kılmış ve namazı çok uzatmıştı. Namazdan çıkınca biz: "Ey Allah'ın Resulü! Bugün namazı çok uzattınız!" dedik. şu açıklamayı yaptılar: "Ben bugün, bir ümit ve korku namazı kıldım. Ben (namazda) aziz ve celil olan Allah'tan ümmetim için üç şey talep ettim. Allah bunlardan ikisini verdi, birini vermedi. Ben Allah'tan ümmetime, kendileri dışında bir düşman musallat etmemesini talep ettim, bu talebimi kabul etti. Allah'tan ümmetimi (eski ümmetler gibi) toptan suda boğarak helak etmemesini talep ettim. Allah bunu da kabul etti. Allah'tan ümmetimin kendi aralarında savaşmamalarını talep ettim, Allah bunu reddetti."¹⁶¹⁰

AÇIKLAMA:

¹⁶⁰⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/525.

¹⁶⁰⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/525.

¹⁶⁰⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/526.

¹⁶⁰⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/526.

¹⁶¹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/526.

Resûlullah'ın birinci talebi, müslümanların hâricî düşmanlar tarafından hain bir yenilgiye uğratılmaması istikametindedir. Allah bunu kabul etmiştir. Nitekim 1500 yıllık İslâm tarihi içinde hâricî çok savaşlar olmuş ise de müslümanların varlığını bütün dünyada sona erdirecek şekilde bir mağlubiyet olmamıştır. Bir cephede kaybedilmiş, bir başka cephede muzaffer kılınmıştır. Veya bu kısmî mağlubiyetler geçici olmuştur. En karanlık günler Birinci Cihan Harbi'nden sonra yaşanmış, buna rağmen tekrar bir toparlanma içine girilmiş, esarete düşen müslüman cemiyetler kurtulmaya başlamışlardır. Resûlullah bu halin Kıyamete kadar devam edeceğini haber vermektedir.

İkinci talep Nuh kavmi tarzında bütün ümmetin suda boğularak helak olmamasıyla ilgili. Buna kıyasen, Kur'ân'da geçen ve bir milleti toptan yok eden semavî belaların da bütün ümmeti yok edecek şekilde vaki olmayacağını söyleyebiliriz.

Üçüncü dua ki -kabul edilmediği belirtiliyor- ümmetin kendi arasında savaş yapmama meselesidir. Sahabe devrinde başlayan iç kavgalar tarih boyu eksik olmamıştır. Hadisin sarahatine göre bu hal Kıyamete kadar devam edecektir. Endülüs'ün elden çıkması, Osmanlıların çöküşü hep bu iç kavgalar sebebiyledir. Ümmet-i merhumenin büyük belaları bu iç kavgaların peşinden gelmektedir. İslâm düşmanları İslâm beldelerini istila planlarını iç kavgalarımıza göre yapmakta, önce dahili kavga zeminleri hazırlamakta, böylece bölüp parçaladıktan sonra istilâ amelelerini gerçekleştirmektedir. Allah, bu ümmete, tevhid ve iman kardeşliğinde birleşme, bütünleşme feraseti versin.¹⁶¹¹

1201- 7188- 3954- حَدَّثَنَا رَاشِدُ بْنُ سَعِيدٍ الرَّمْلِيُّ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ الْوَلِيدِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي السَّائِبِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَتَكُونُ فِتْنٌ. يُخْبِجُ الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا وَيُؤْمِسِي كَافِرًا. أَمَّنْ أَحْبَاهُ اللَّهُ بِالْعِلْمِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. قَالَ ابْنُ مَعِينٍ: عَلِيٌّ بْنُ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ هِيَ ضَعَافٌ كُلُّهَا وَقَالَ الْبُخَارِيُّ وَغَيْرُهُ فِي عَلِيٍّ بْنِ يَزِيدَ: مَنكَرُ الْحَدِيثِ.

1201. (3954) (7188)- Ebu Ümâme radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Benden sonra ümmetim içerisinde) fitneler olacak. O fitnelerde, kişi mü'min olarak sabahlar, kâfir olarak akşamlar, Allah'ın ilimle ihya ettikleri hâric." ¹⁶¹²

* FİTNEDE TESEBBÛT (DİKKATLİ, SABIRLI OLMA)

1202- 7189- 3962- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ «أَوْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ جَدٍّ عَنْ شَيْكٍ أَبِي بَكْرٍ» عَنْ أَبِي بَرْدَةَ؛ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّهَا سَتَكُونُ فِتْنَةٌ وَفُرْقَةٌ وَاخْتِلافٌ. فَإِذَا كَانَ كَذَلِكَ فَأَتِ بِسَيْفِكَ أَحَدًا فَاضْرِبْهُ حَتَّى يَنْقَطِعَ. ثُمَّ اجْلِسْ فِي بَيْتِكَ حَتَّى تَأْتِيكَ يَدٌ خَاطِئَةٌ أَوْ مَنِيَّةٌ قَاضِيَةٌ. فَقَدْ وَقَعْتَ. وَفَعَلْتُ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. ابْنُ ثَابِتٍ سَمِعَ حَمَادَ بْنَ سَلَمَةَ مِنْ ثَابِتِ الْبَنَانِيِّ.

1202. (3962) (7189)- Muhammed İbnu Mesleme radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şurası muhakkak ki, bir fitne, bir ayrılık ve bir ihtilaf olacak. Bu durum gelince, Uhud'a kılıncınla git! Kırılıncaya kadar onu (taşa) çal. Sonra evinde otur. Hatta sana günahkâr bir el veya ölüm gelinceye kadar (evinden çıkma)."

Nitekim (haber verilen bu fitne) çıktı ve ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın söylediğini yaptım." ¹⁶¹³

* İKİ MÜSLÜMAN BİRBİRİNE KILIÇ ÇEKERSE

1203- 7190- 3964- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ وَسَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي مُوسَى؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟ قَالَ: إِنَّهُ أَرَادَ قَتْلَ صَاحِبِهِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1203. (3964) (7190)- Ebu Musa radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir keresinde): "İki müslüman birbirlerine kılıç çekerlerse kâtil de maktûl de cehennemdedir" buyurmuşlardı. Orada bulunanlar: "Ey Allah'ın Resûlü! Katili anladık, cehennemdedir; ya maktûlün suçu ne?" dediler.

"Çünkü, o da kardeşini öldürmek istemişti" buyurdular." ¹⁶¹⁴

¹⁶¹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/527.

¹⁶¹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/527.

¹⁶¹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/528.

¹⁶¹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/528.

1204- 7191- 3966- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ عَنْ عَبْدِ الْحَكَمِ السُّدُوسِيِّ. ثَنَا شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ سَرَّ النَّاسَ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ عَبْدٌ أَذْهَبَ أَجْرَتَهُ بِدُنْيَا غَيْرِهِ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. قَالَ السَّنْدِيُّ: قُلْتُ وَكَذَا شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ.

1204. (3966) (7191)- Ebu Ümâme radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Mertebe itibariyle insanların Kıyamet günü Allah indinde en kötüsü, ahiretini, başkasının dünyası için helâk eden kuldur."¹⁶¹⁵

ACIKLAMA:

Başkasının dünyası için, ahiretini helâke etmek, zâlim uğrunda dünyevî maksatlar peşinde koşan insanlar uğrunda zulme düşen, ölen, öldüren kimselerin halini ifade eder. Bu yolda ölmek veya öldürmek, zulme düşmek, ahiretini heba etmek demektir. Müslüman, hatt-ı hareketini hesaplamak zorundadır. Allah rızası maksadıyla olmayan ölme ve öldürmeler ahiretini heba etmeyi netice verir. İrkçilik uğruna yapılan faaliyetler bunun en güzel örneğidir. Hele bu, mü'min kardeşini öldürmeye, fitne ateşini uyandırmaya vesile olursa.

Hadisten "başkasının elindeki dünyalık"ı elde etmek için âhiretini feda etme mânasını çıkarmak da mümkündür. İnanan insanlar için böylesi akılsız davranışları Resûl-i Ekrem en kötü amel olarak tavsif buyurmaktadır.¹⁶¹⁶

* FİTNEDE DİLİ TUTMAK

1205- 7192- 3968- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَارِثِ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَبْلَمَانِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِيَّاكُمْ وَالْفِتْنَةَ. فَإِنَّ لِلنَّاسِ فِيهَا مِثْلَ وَقْعِ السَّيْفِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَأَبُوهُ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ ابْنِ عُمَرَ.

1205. (3968) (7192)- Abdullah İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Fitneden kaçının! Çünkü o esnada dil, (tesir bakımından) kılıç darbesi gibidir."¹⁶¹⁷

1206- 7193- 3970- حَدَّثَنَا أَبُو يُوسُفَ الصَّنَدِيقِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الرَّقِّيُّ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ. يَرَى بِهَا بَأْسًا. فَيَهْوَى بِهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ سَبْعِينَ خَرِيفًا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَهُوَ مَدْلَسٌ.

1206. (3970) (7193)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şurası muhakkak ki: Kişi, (bazan) Allah'ın gazabına sebep olan bir kelâm eder, kendisi o sözde bir mahzur görmez. Ama o söz sebebiyle, cehennem ateşinin yetmiş yıllık dibine iner."¹⁶¹⁸

1207- 7194- 3975- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا خَالِي، يَعْلَى عَنْ أُمِّ عَمِّشَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ؛ قَالَ: قِيلَ لِبْنِ عُمَرَ: إِنَّا نَدْخُلُ عَلَى أَمْرَانَا فَنَقُولُ الْقَوْلَ. فَإِذَا خَرَجْنَا فَلْنَا غَيْرَهُ. قَالَ كُنَّا نَعُدُّ ذَلِكَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ الْيَقَاقُ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَّاهُ ثِقَاتٌ. أَبُو الشَّعْثَاءِ اسْمُهُ سَلِيمَانُ بْنُ أَسَدٍ؟

1207. (3975) (7194)- Ebu's-Şa'sâ rahimehullah'ın anlattığına göre, "İbnu Ömer radiyallahu anhumâ'ya: "Biz ümerânın yanlarına girer, bir çeşit konuşuruz, yanlarından çıkınca da bir başka çeşit konuşuruz" denilmişti. Onlara "Biz bunu, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm zamanında münafıklık addederdik" dedi."¹⁶¹⁹

* İSLÂM GARİB BAŞLADI

1208- 7195- 3987- حَدَّثَنَا حَزْمَةُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ. ثَنَا أَبُو عُمَرَ بْنُ الْحَارِثِ وَابْنُ لَهِيْعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سِنَانِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ أَسْمَ بْنَ إِدْرِيسَ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ غَرِيبًا فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ. فِي الزَّوَادِ: حَدِيثُ أَنَسٍ حَسَنٌ. وَسِنَانُ بْنُ سَعْدٍ بَنِي سَنَانٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ وَفِي اسْمِهِ. 845-طُوبَى لِلْغُرَبَاءِ الَّذِينَ يُصْلِحُونَ مَا أَفْسَدَ النَّاسُ مِنْ بَعْدِي مِنْ سُتِّي.

¹⁶¹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/529.

¹⁶¹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/529.

¹⁶¹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/529.

¹⁶¹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/530.

¹⁶¹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/530.

1208. (3987) (7195)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şurası muhakkak ki İslâm garib (eşine rastlanmadık bir şekilde) başladı tekrar garibliğe avdet edecek. Gariblere ne mutlu."¹⁶²⁰

ACIKLAMA:

Garib, yabancı demektir, şimdilerde gurbetçi diyoruz. Yani yabancı bir yerde bulunan. Kelime İbnu Mâce'nin müteakip hadisinde bizzat Aleyhissalâtu vesselâm tarafından -bir soru üzerine- açıklanmıştır: "Kabilelerinden (dinleri için) ayrılanlar." Hadisin, bazan, İslâm'ın temel esprisine zıt bir karamsarlıkla izahına rastlanır: "İslâmiyet kimsesizlerle başladı, yine kimsesiz kalan az sayıda mü'minlerle sona erecek." Bu mana "Allah'tan ümit kesilmez" esprisine aykırıdır. Mü'min, hangi şartlarda olursa olsun gelecek hakkında karamsar ve bedbin olmamalıdır. Öyleyse hadisi, "İslâm, tarihte eşine rastlanmayan, fevkalâde sür'atli bir inkişafı başladı, ahir zamanda tekrar böyle bir inkişafa mazhar olacak" diye anlamak, o mutlu günleri hazırlayan "gariplerden olma" emel ve gayretine girmek daha muvafıktır. Bediüzzaman bunu "İstikbal inkılâbı içinde en yüksek gür sedâ İslâm'ın sedası olacaktır" diye müjdelemiş¹⁶²¹, "... Ahirette cennet ve cehennemin zaruri vücutları gibi, hayır ve hak din, istikbalde mutlak galebe edecektir...", "...Alem-i İslâm milletleri Arabın metanetinden ders almışlar. İnşallah yine Araplar, ye'si bırakıp İslâmiyet'in kahraman ordusu olan Türklerle hakiki bir tesanüd ve ittifak ile el ele verip Kur'an'ın bayrağını dünyanın her tarafında ilan edeceklerdir", "Yaşasın sıdk, ölsün hizb, muhabbet devam etsin, şûrâ kuvvet bulsun!" gibi kesin ifadelerle ümmetin yolunu ümid şavkıyla aydınlatmıştır. Bu şavkla aydınlanan nurlu gönüller, şeytanın ümitsizlikle kalpleri kararttığı bir devirde Sadece ümmet-i Muhammediyeye değil, bütün insanlığa saadet-i hakikiyyeyi getirecek gurebâlar olarak tebci, takdire layıktırlar.

Hadisten anlaşılan ümid manası, şahsi, ferdi ve "yeni" bir yorum da değildir. Tirmizî'nin bir rivayetinde gurebâ ile ilgili olarak Aleyhissalâtu vesselâm'ın şöyle bir açıklaması daha vardır: "Benden sonra insanların ifsad edip bozdukları sünnetimi düzeltecek olan o gariblere ne mutlu" (İman 13). Şu halde Resûlullah, İslâm dışı âdetleri hayattan çıkararak asli hüviyetiyle İslâm'ı hayata yeniden tatbik edecek olan garibleri tebşir etmekte, ümmete öyle bir istikbali müjdelemektedir.

Bu bahse, son olarak, Elmalılı Hamdi Efendi merhumun hadisle ilgili tahlilini kaydetmeyi uygun buluyoruz.

"Bu hadisteki سَيُغَوِّدُ fiilini ekseri kimseler .. . سَيَصِيرُ (olacak) mânasına fi'l-i-nâkıs telakki ederek "İslâm garib olarak başladı (yahud zuhûr etti) yine başladığı gibi garib olacak" diye yalnız inzâr suretinde anlamış, bundan ise hep yeis, teamüm etmiştir (yayılmıştır). Halbuki Kamus'ta gösterildiği üzere, âde fi'ili .. . وَيُعِيدُ olduğu gibi, dönüp yeniden başlamak mânasına da gelir.

Bu hadiste de böyledir. Yani "İslâm garib olarak başladı (veya zuhur etti) ileride yine başladığı gibi garip olarak tekrar başlayacak yahud yeniden zuhur edecek. Ne mutlu o gariblere" demektir. Hadisin âhirindeki fetûbâ, onun inzâr için değil, tebşir için sevk buyurulduğunu gösterir. Gerçi bunda da dönüp garib olmak inzârı yok değil, lakin sönmeyip yeniden başlaması tebşiri vardır. İşte fetûbâ lil gurebâ müjdesi de bunun içindir. Çünkü onlar, sâbikûn-i evvelûn gibidirler. Binaenaleyh hadiste yeis değil, müjdeyi nâlıktır...(5, 3713-3714).¹⁶²²

* FİTNEDEN KİMLER SALİM OLABİLİR

1209- 7196- 3989- حَدَّثَنَا حَزْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهَبٍ. أَخْبَرَنِي ابْنُ لَهْيَعَةَ عَنْ عِيسَى ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ؛ أَنَّهُ خَرَجَ يَوْمًا إِلَى مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَجَدَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ قَاعِدًا عِنْدَ قَبْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْكِي. فَقَالَ: مَا يَبْكِيكَ؟ قَالَ: يُبْكِينِي شَيْءٌ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ سِيرَ الرِّيَاءِ شِرْكٌ. وَإِنَّ مَنْ عَادَى اللَّهَ وَلِيًّا، فَقَدْ بَارَزَ اللَّهَ بِالْمُحَارَبَةِ. إِنَّ اللَّهَ يُجِبُّ الْبَرَّارَ، ثَقِيَاءَ الَّذِينَ إِذَا غَابُوا لَمْ يُفْتَقَدُوا وَإِنْ حَضَرُوا لَمْ يُدْعَوْا وَلَمْ يُعْرِفُوا قُلُوبُهُمْ مَصَابِيحُ الْهُدَى يَخْرُجُونَ مِنْ كُلِّ غَبْرَاءٍ مُظْلَمَةٍ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهْيَعَةَ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1209. (3989) (7196)- Hz. Ömer radiyallahu anı'nı anlattığına göre: "Bir gün Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın mescidine gitmiştir. Orada Hz. Muaz İbnu Cebel radiyallahu anı'ı Aleyhissalâtu vesselâm'ın kabrinin dibinde oturmuş ağlar bulmuş ve: "Niçin ağlıyorsun?" diye sormuştur. Hz. Mu'âz: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan işitmiş olduğum bir hadis sebebiyle" demiş ve Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın hadisini

¹⁶²⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/531.

¹⁶²¹ Bediüzzaman Hutbe-i Şamî'ye nâm eserinde, İslâm'ın müstakbel dünya hâkimiyetinin akli isbatını yapmaktadır.

¹⁶²² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/531-532.

okumuştur: "Şurası muhakkak ki riyanın azı dahi şirktir. Kim Allah'ın velisine düşmanlık yaparsa şüphesiz Allah ile savaşmaya çıkmış olur. Allah itaatkâr, takva sahibi ve halktan uzak duran öyle (kendi halinde) kullarını gerçekten sever ki, onlar görünmedikleri zaman aranmazlar (ehemmiyet verilmedikleri için, yoklukları kimsenin dikkatini çekmez), hazır bulundukları zaman (da meclislere, ciddi meşguliyetlere) çağırılmazlar, tanınmazlar. Kalpleri pırıl pırıl hidayet kandilleridir. (Onları hiçbir şey şekke şüpheyne atamaz.) Her müşkil meselenin, ağır belanın altından kalkarlar."¹⁶²³

1210- 7197- 3990- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَّاورِدِيُّ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: النَّاسُ كَأَيْلٍ مَائَةٍ. تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَجُلَةً فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. إِنْ ثَبِتَ سَمَاعُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ.

1210. (3990) (7197)- Abdullah İbnu Ömer radiyallahu anhuma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İnsanlar, içerisinde bir tane iyisini bulamayacağın yüz deve(lik bir sürü) gibidirler."¹⁶²⁴

* ÜMMETLERİN AYRILMASI

1211- 7198- 3992- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ بْنِ كَثِيرٍ بْنِ دِينَارٍ الْجَمَصِيُّ. ثَنَا عَبَادُ بْنُ يُوسُفَ. ثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: افْتَرَقَتِ الْيَهُودُ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً. فَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ. وَافْتَرَقَتِ النَّصَارَى عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً. فَأَحَدٌ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ! لَتَفْتَرِقَنَّ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً. وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَنْ هُمْ؟ قَالَ: الْجَمَاعَةُ.

في الزوائد: إسناده حديث عوف بن مالك فيه مقال. وراشد بن سعد قال فيه أبو حاتم: صدوق. وعباد ابن يوسف لم يخرج له أحد سوى ابن ماجة. وليس له عنده سوى هذا الحديث. قال ابن عدي: روى أحاديث تفرد بها. وذكره ابن حبان في الثقات. وباقي رجاله "سناد ثقات".

1211. (3992) (7198)- Avf İbnu Mâlik radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Yahudiler yetmişbir fırkaya bölündüler, onlardan sadece bir fırka cennetliktir, yetmiş fırka cehennemliktir. Hristiyanlar ise yetmişiki fırkaya bölündüler. Bunlardan da yetmişbir fırka cehennemliktir, sadece biri cennetliktir. Muhammed'in nefsi elinde olan Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun! Benim ümmetim yetmişüç fırkaya bölünecek, bunlardan biri cennetlik, yetmişikisi cehennemliktir."

"Ey Allah'ın Resûlü! Cennetlikler kimlerdir?" diye sorulmuştu. "Onlar, cemaattir" buyurdular."¹⁶²⁵

1212- 7199- 3993- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا أَبُو عَمْرٍو. ثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ افْتَرَقَتْ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً. وَإِنَّ أُمَّتِي سَتَفْتَرِقُ عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً. كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً وَهِيَ الْجَمَاعَةُ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1212. (3993) (7199)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Muhakkak ki, İsrailoğulları yetmişbir fırkaya bölündü, ümmetim de yetmişiki fırkaya ayrılacak. Biri hariç hepsi ateştedir. Biri hâriç olan cemaattir."¹⁶²⁶

1213- 7200- 3994- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَتَتَّبِعَنَّ سُنَّةَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بَاعًا بِبَاعٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ وَشِبْرًا بِشِبْرٍ حَتَّى لَوْ دَخَلُوا فِي جُحْرٍ ضَبَّ لَدَ خَلْتُمْ فِيهِ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى؟ قَالَ: فَمَنْ، إِذَا؟ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1213. (3994) (7200)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sizler, kendinizden önce gelen ümmetlerin sünnetine kulacı kulacına, arşını arşınına ve karışı karışına muhakkak tıpa tıp uyacaksınız. Hatta onlar, daracık bir keler deliğine girseler oraya siz de gireceksiniz." Oradakiler, "Ey Allah'ın Resûlü! (Onlar) yahudiler, ve hristiyanlar mı?" diye sordular. Aleyhissalâtu vesselâm: "Bunlar değilse kimler olur?" buyurdular."¹⁶²⁷

¹⁶²³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/533.

¹⁶²⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/533.

¹⁶²⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/534.

¹⁶²⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/534.

¹⁶²⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/535.

ACIKLAMA:

Ehl-i Kitap, ehl-i bida ile ilgili bahisler daha önce işlendi. Burada tekrar etmeyeceğiz.¹⁶²⁸

* KADIN FİTNESİ

1214- 7201- 3999- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَعَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ قَا: ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ خَارِجَةَ ابْنِ مُصْعَبٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ صَبَاحٍ أَوْ مَلَكَانِ يُنَادِيَانِ: وَيْلٌ لِلرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ وَيْلٌ لِلنِّسَاءِ مِنَ الرِّجَالِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ خَارِجَةُ بِنُ مَصْعَبٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1214. (3999) (7201)- Ebu Sa'id radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Her sabah mutlaka iki melek nida eder: "Kadından vay erkeğin haline!" ve "Erkekten vay kadının haline!"¹⁶²⁹

1215- 7202- 4001- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَعَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ قَا: ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ مُدْرِكٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ إِذَا دَخَلَتْ امْرَأَةً مِنْ مَرْيَتَةٍ تَرَفُلُ فِي زِينَةٍ لَهَا فِي الْمَسْجِدِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! انْهَوْا نِسَاءَكُمْ عَنْ لِبَاسِ الزَّيْنَةِ وَالتَّبَخُّرِ فِي الْمَسْجِدِ. فَإِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَمْ يُلْعَنُوا، حَتَّى لَبَسَ نِسَاؤُهُمُ الزَّيْنَةَ وَتَبَخَّرُوا فِي الْمَسَاجِدِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ دَاوُدُ بْنُ مُدْرِكٍ. قَالَ فِيهِ الذَّهَبِيُّ فِي كِتَابِ الطَّبَقَاتِ: نَكْرَةٌ يَعْرِفُ. وَمُوسَى ابْنُ عُبَيْدَةَ ضَعِيفٌ.

1215. (4001) (7202)- Hz. Aişe radiyallahu anâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm mescidde otururken Müzeyre kabilesinden bir kadın girdi, çok süslüydü, zinetleriyle mescidin içinde bile pek çalılı yürüyordu. Bunun üzerine Aleyhissalâtu vesselâm: "Ey insanlar! Kadınlarınızı mescidde süsler takınmaktan ve çalılı yürümekten men edin! Zira İsrailoğulları, kadınları zinet takınıp, mescidde çalılı yürüyünceye kadar lanetlenmediler" buyurdular."¹⁶³⁰

* EMR-İ Bİ'L-MÂ'RUF

1216- 7203- 4008- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ أَعْمَشَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَرْة عَنْ أَبِي الْخَثَرِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَحْجُرُ أَحَدُكُمْ نَفْسَهُ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَيْفَ يَحْجُرُ أَحَدُنَا نَفْسَهُ؟ قَالَ: يَرَى امْرَأًا اللَّهُ عَلَيْهِ فِيهِ مَقَالٌ ثُمَّ يَقُولُ فِيهِ. فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تَقُولَ فِي كَذَا وَكَذَا؟ فَيَقُولُ: خَشْيَةُ النَّاسِ. فَيَقُولُ: فَإِنِّي كُنْتُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَى. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رِجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَأَبُو الْخَثَرِيِّ اسْمُهُ سَعِيدُ بْنُ فَيروز الطائي.

1216. (4008) (7203)- Ebu Sa'id radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir gün): "Hiçbiriniz kendisini tahkir etmesin" buyurmuştu. Yanındakiler: "Ey Allah'ın Resülü! Bizden biri nefsinı nasıl tahkir eder?" diye sordular. "Bir kimse öyle bir şey görür ki, onunla ilgili bir şey söylemesi Allah'ın onun üzerindeki hakkıdır. Fakat o, bu hususta konuşmaz. (Yani, insanlardan çekinip konuşmamakla nefsinı tahkir etmiş, alçaltmış olur). Allah Teâla hazretleri de Kıyamet günü, ona: "Şu şu meselede niye üzerine düşen sözü söylemedin?" diye hesaba çeker. Adam: "Konuşmamı halk korkusu engelledi" der. Allah Teâla da: "Sen (insanlardan değil), önce benden korkmalıydın" der."¹⁶³¹

1217- 7204- 4010- حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُوَيْدٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ حَنَنْجٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ؛ قَالَ: لَمَّا رَجَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُهَاجِرَةَ الْبَحْرِ قَالَ: أَوَلَمْ تَرَ أَنَّكُمْ بَارِضِي الْحَبَشَةِ؟ قَالَ: فَنِيَّةٌ مِنْهُمْ: بَلَى. يَا رَسُولَ اللَّهِ! بَيْنَا نَحْنُ جُلُوسٌ مَرَّتْ بِنَا عَجُوزٌ مِنْ عَجَائِزِ رَهَابِينِهِمْ تُحْمِلُ عَلَى رَأْسِهَا قُلَّةً مِنْ مَاءٍ. فَمَرَّتْ بِقَتَى مِنْهُمْ. فَجَعَلَ إِحْدَى يَدَيْهِ بَيْنَ كَتِفَيْهَا ثُمَّ دَفَعَهَا. فَخَرَّتْ عَلَى رُكْبَتَيْهَا فَأَنْكَسَرَتْ قُلَّتُهَا. فَلَمَّا ارْتَفَعَتِ التَّفَنَّتْ إِلَيْهِ فَقَالَتْ: سَوْفَ تَعْلَمُ يَا عَدُوَّ إِذَا وَضَعَ اللَّهُ الْكُرْسِيَّ وَجَمَعَ الْوَلَدَيْنِ وَخَرَيْنِ وَتَكَلَّمْتَ أَيْدِي وَارْجُلُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ فَسَوْفَ تَعْلَمُ كَيْفَ أَمْرِي وَأَمْرُكَ عِنْدَهُ غَدًا. قَالَ يَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَدَقْتُ صَدَقْتُ. كَيْفَ يَقْدِسُ اللَّهُ أُمَّةً يُؤْخَذُ لِضَعِيفِهِمْ مِنْ شَدِيدِهِمْ؟ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَسَعِيدُ بْنُ سُوَيْدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ.

¹⁶²⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/535.

¹⁶²⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/535.

¹⁶³⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/536.

¹⁶³¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/536.

1217. (4010) (7204)- Hz. Câbir radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına Habeşistan muhacirleri dönünce, onlara: "Habeşistan diyarında gördüğünüz farklı şeylerden bana anlatmaz mısınız?" buyurdular. Onlardan bir grub genç: "Elbette! Ey Allah'ın Resulü!" dediler (ve anlatmaya başladılar): "(Bir gün) biz otururken, onların yaşlı rahibelerinden biri, başının üstünde bir su küpü olduğu halde yanımızdan geçti, onlardan bir gence rastladı. Genç elinin birini rahibenin omuzları arasına koyup onu itti. Kadın dizlerinin üzerine düştü ve küpü kırıldı. Kadın yerden kalkınca, gence yöneldi ve: "Ey zâlim! Allah kürsüyü kurup, evvelini ve âhirini toplayıp hesaba çektiği, el ve ayakların lisana gelip yaptıklarını anlattıkları (o Kıyamet gününde) sen bana yaptığın zulmün ne demek olduğunu bileceksin! Yarın Allah'ın huzurunda benim halimle, kendi halinin ne olduğunu göreceksin!" dedi.

Râvi der ki: "Resûlullah (bu anlatılanları dinledikten sonra): "Rahibe doğru söylemiş, rahibe doğru söylemiş. Allah, zayıfların intikamını güçlülerden almayan bir ümmeti nasıl takdis edip (günahlarından arındırır?)" buyurdu."¹⁶³²

4012- 7205- 1218- حَدَّثَنَا رَاشِدُ بْنُ سَعِيدٍ الرَّمْلِيُّ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي غَالِبٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ؛ قَالَ: عَرَضَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ عِنْدَ الْجَمْرَةِ الْوَلَى. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ فَسَكَتَ عَنْهُ. فَلَمَّا رَأَى الْجَمْرَةَ الثَّانِيَةَ سَأَلَهُ. فَسَكَتَ عَنْهُ. فَلَمَّا رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الْغَرْزِ لِيَرْكَبَ. قَالَ: أَيْنَ السَّائِلُ؟ قَالَ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: كَلِمَةٌ حَقٌّ عِنْدَ ذِي سُلْطَانٍ جَائِرٍ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ أَبُو غَالِبٍ، وَهُوَ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. ضَعْفُهُ ابْنُ سَعْدٍ وَأَبُو حَاتِمٍ وَالنَّسَائِيُّ. وَوَثَّقَ الدَّارِ قُطْنِي وَقَالَ ابْنُ عَدِيٍّ: بِأَسْوَءٍ. وَرَاشِدُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ فِيهِ أَبُو حَاتِمٍ: صَدُوقٌ. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَدِ ثِقَاتٍ".

1218. (4012) (7205)- Ebu Ümâme radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah (hacc esnasında) birinci cemrenin yanında iken yanına bir adam gelerek: "Ey Allah'ın Resulü! Hangi cihad efdaldır?" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm adama cevap vermedi. Adam ikinci cemrede görünce tekrar aynı şeyi sordu. Resûlullah yine sükut buyurdular. Akabe taşlamasını yapınca, bineğine binmek üzere, ayağını üzengiye koyunca: "Soru sahibi nerdedir?" dedi. Adam da: "İşte benim ey Allah'ın Resulü!" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm: "(En efdal cihad) Zalim sultana karşı hakkı söylemektir!" buyurdular."¹⁶³³

* KENDİNİZE DÜŞENE BAKIN

4015- 7206- 1219- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا زَيْدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عُبَيْدٍ الْخُرَاعِيُّ. ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ. ثَنَا أَبُو مُعَيْدٍ جَفْصُ بْنُ عَيَّانَ الرَّعْبِيُّ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَتَى تُتْرَكُ الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ؟ قَالَ: إِذَا ظَهَرَ فِيكُمْ مَا ظَهَرَ فِي أُمَّمٍ قَبْلَكُمْ. قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَا ظَهَرَ فِي أُمَّمٍ قَبْلَنَا؟ قَالَ: الْمَلِكُ فِي صَعَارِكُمْ. وَالْفَاحِشَةُ فِي كِبَارِكُمْ وَالْعِلْمُ فِي رُدَائِكُمْ. قَالَ زَيْدٌ: تَفْسِيرُ مَعْنَى قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَالْعِلْمُ فِي رُدَائِكُمْ إِذَا كَانَ الْعِلْمُ فِي الْفُسَّاقِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1219. (4015) (7206)- Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "(Bir gün) Ey Allah'ın Resulü! Emr-i bi'l-ma'ruf ve'n-nehy-i ani'l-münker'i ne zaman terketmeliyiz?" diye sorulmuştu. Aleyhissalâtu vesselâm şu cevabı verdi: "Aranızda, sizden önceki milletlerde zuhur etmiş olan şeyler zuhûra başladığı vakit."

Biz: "Bizden önceki ümmetlerde ne zuhûr etmişti?" diye sorduk.

"Hükümdarlık küçüklerinizin elinde olduğu, fuhuş (her çeşit çirkin ve kirlî işler) büyüklerinizce işlendiği, ilim de rezillerinizin eline geçtiği vakit" buyurdular."

Râvi Zeyd İbnu Yahya der ki: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın "ilim rezillerinizin eline geçtiği vakit" sözünün mânasının açıklanması, "İlmin, fasıkların (haramı alenen işleyen, farzları alenen terkedene) eline geçmesi demektir."¹⁶³⁴

4017- 7207- 1220- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو طَوَالَةَ. ثَنَا نَهَارُ الْعَبْدِيُّ؛ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ لَيَسْأَلُ الْعَبْدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَقُولَ: مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَ الْمُنْكَرَ أَنْ تُنْكِرَهُ؟ فَإِذَا لَقِيَ اللَّهُ عَبْدًا حُجَّتَهُ قَالَ يَا رَبِّ! رَجَوْتُكَ وَفَرَّقْتُ مِنَ النَّاسِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1220. (4017) (7207)- Ebu Sa'îd radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah Teâla hazretleri, Kıyamet günü kulu mutlaka hesaba çeker. Hatta şunu da söyler: "Münkeri gördüğün zaman onu tatbik etmene mani olan şey ne idi?" Eğer Allah Teâla hazretleri kula hüccetini söylemeyi telkin

¹⁶³² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/537.

¹⁶³³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/538.

¹⁶³⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/538-539.

ederse kul şöyle der: "Ey Rabbim! Ben senin rahmetini umdum ve insanlardan korktum (ve dinin reddettiği münkerlere müdahaleyi bu sebeple terkettim)." ¹⁶³⁵

1221- 7208- 4019- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الدَّمَشَقِيُّ. ثَنَا سَلِيمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: أَقْبَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ! خَمْسٌ إِذَا ابْتَلَيْتُمْ بِهِنَّ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ تُذْرِكُوهُنَّ: لَمْ تَظْهَرَ الْفَاحِشَةُ فِي قَوْمٍ فَطُ حَتَّى يُعْلِنُوا بِهَا إِنْ فَشَا فِيهِمُ الطَّاعُونُ وَاجْتَاغَ النَّاسُ لَمْ تَكُنْ مَضَتْ فِي أَسْفَلِهِمْ الَّذِينَ مَضُوا. وَلَمْ يَنْقُضُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنْ أَخَذُوا بِالسِّنِينَ وَشِدَّةِ الْمُتُونَةِ وَجُورِ السُّلْطَانِ عَلَيْهِمْ. وَلَمْ يَمْنَعُوا زَكَاةَ أَمْوَالِهِمْ إِنْ مَنَعُوا الْقَطْرَ مِنَ السَّمَاءِ وَلَوْ الْهَائِمُ لَمْ يُمْطَرُوا. وَلَمْ يُنْقِضُوا عَهْدَ اللَّهِ وَعَهْدَ رَسُولِهِ إِنْ سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ غَيْرِهِمْ فَأَخَذُوا بَعْضُ مَا فِي أَيْدِيهِمْ. وَمَا لَمْ تَحْكَمْ أَيْمَنُهُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ وَيَتَخَيَّرُوا مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ بِأَسْهَمِهِمْ بَيْنَهُمْ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا حَدِيثٌ صَالِحٌ لِلْعَمَلِ بِهِ. وَفَدَّ اخْتَلَفُوا فِي ابْنِ أَبِي مَالِكٍ وَأَبِيهِ.

1221. (4019) (7208)- İbnu Ömer radiyallahu anhumâ anlatıyor. "(Bir gün) Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm yanımıza gelip şöyle buyurdular: "Ey muhacirler! Beş şey vardır, onlarla imtihan olacağınız zaman (artık cemiyette hiçbir hayır kalmamıştır. Onların siz hayatta iken zuhurundan Allah'a sığınırım. (Bu beş şey şunlardır:)

1) Zina: Bir millette zina ortaya çıkar ve alenî işlenecek bir hale gelirse, mutlaka o millette tâun hastalığı yaygınlaşır ve onlardan önce gelip geçmiş milletlerde görülmeyen hastalıklar yayılır.

2) Ölçü-tartıda hile: Ölçü ve tartıyı eksik yapan her millet mutlaka kıtlık, geçim sıkıntısı ve sultanın zulmüne uğrar.

3) Zekat vermemek: Hangi millet mallarının zekatını vermezse mutlaka gökten yağmur kesilir. Hayvanlar da olmasaydı tek damla yağmur düşmezdi.

4) Ahdin bozulması: Hangi millet Allah ve Resûlünün ahdini (yani düşmanla yaptığı anlaşmayı) bozarsa, Allah Teâla hazretleri o millete, kendilerinden olmayan bir düşmanı musallat eder ve ellerindeki (servet)lerin bir kısmını onlar alır.

5) Kitabullahla hükmetmeyi terk: Hangi milletin imamları Kitabullahla ameli terk ederek Allah'ın indirdiği hükümlerden işlerine gelenleri seçerlerse, Allah onları kendi aralarında savaştırır." ¹⁶³⁶

1222- 7209- 4021- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ. ثَنَا عَمَارُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ لَيْثٍ عَنْ الْمُنْهَالِ عَنْ زَادَانَ عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ الْعُنُونُ قَالَ: دَوَابُّ الرِّض. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ اللَّيْثُ، وَهُوَ ابْنُ سَلِيمٍ ضَعِيفٌ. 855-يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ الْعُنُونُ.

1222. (4021) (7209)- Berâ İbnu Âzib radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, (bir defasında): "Onlara Allah lanet eder ve lanet edenler de onlara lanet eder" buyurdu ve arkasından lanet edenler ibaresiyle "yerde yürüten hayvanlar" ın kastedildiğini açıkladı." ¹⁶³⁷

AÇIKLAMA:

Hadiste geçen "Onlara Allah lanet eder ve lanet edenler de onlara lanet eder" ibaresi Bakara suresinin 159. ayetinde geçer. Resûlullah bu hadisleriyle ayette geçen "lanet ediciler"den ne kastedildiğini açıklamış olmaktadır. Ayetin tam meali şöyle: "Biz, Kitap'ta insanlara iyice açıkladıktan sonra indirmiş olduğumuz açık delilleri ve doğru yolu gizleyenlere gelince: Onlar, Allah'ın rahmetinden uzaklaştırdığı kimselerdir. Lânet edebileceklerin hepsi onlara lânet eder (rahmetten uzaklaştırılmalarını diler)." ¹⁶³⁸

1223- 7210- 4022- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ ثَوْبَانَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ الْبُرُّ. وَ يَزِيدُ الْقَدَرَ الدُّعَاءُ. وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيُحْرَمَ الرِّزْقَ بِالدَّنْبِ يُصِيبُهُ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

1223. (4022) (7210)- Sevbân radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ömrü sadece yapılan iyilik artırır. Kaderi de sadece dua geri çevirir. Şurası muhakkak ki, kişi, işlediği günah sebebiyle rızkından mahrum edilir." ¹⁶³⁹

¹⁶³⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/539.

¹⁶³⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/540.

¹⁶³⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/541.

¹⁶³⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/541.

¹⁶³⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/541.

1224- 7211- 4024- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. ثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ. حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُوعَكُ فَوَضَعْتُ يَدِي عَلَيْهِ. فَوَجَدْتُ حَرَّةَ بَيْنَ يَدَيَّ فَوْقَ الْخَافِ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا أَشَدُّهَا عَلَيْكَ! قَالَ: إِنَّا كَذَلِكَ يُضَعَّفُ لَنَا الْبَاءُ وَيُضَعَّفُ لَنَا الْجُرْ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَيُّ النَّاسِ أَشَدُّ بَاءً؟ قَالَ: الْنَّبِيَاءُ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ الصَّالِحُونَ. إِنْ كَانَ أَحَدُهُمْ لَيُتَبَلَى بِالْفَقْرِ. حَتَّى مَا يَجِدُ أَحَدُهُمْ أَلْعَبَاءَةَ يُحَوِّبُهَا. وَإِنْ كَانَ أَحَدُهُمْ لَيَفْرَحُ بِالْبَاءِ كَمَا يَفْرَحُ أَحَدُكُمْ بِالرَّخَاءِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1224. (4024) (7211)- Ebu Sa'idi'l-Hudri radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm hasta yatmakta iken yanına girdim. Elimi üzerine koydum, hararetini, yorganın üstünden elimin altında hissettim. "Ey Allah'ın Resülü! Hararetiniz çok fazla!" dedim.

"Biz (peygamberler) böyleyiz. Belalar bize katmerli gelir, buna mukabil ücretleri de katmerli verilir" buyurdular.

"Ey Allah'ın Resülü! Hangi insanlar en çok bela çekerler?" dedim.

"Peygamberler!" buyurdular.

"Ey Allah'ın Resülü! Sonra kimler?" dedim.

"Sonra sâlihler! buyurdular ve açıkladılar: Onlardan biri fakirliğe öylesine müptelâ olur ki, kendini örten abadan başka bir şey bulamaz. Onlar, sizin bollukla sevindiğiniz gibi fakirlikle sevinirler."¹⁶⁴⁰

1225- 7212- 4027- حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى؛ قَا: ثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ. ثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ كَسِرَتْ رَبَاعِيَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشَجَّ. فَجَعَلَ الدَّمَ يَسِيلُ عَلَى وَجْهِهِ. وَجَعَلَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَيَقُولُ: كَيْفَ يُفْلِحُ قَوْمٌ خَضَبُوا وَجْهَ نَبِيِّهِمُ بِالْدَمِ وَهُوَ يَدْعُوهُمْ إِلَى اللَّهِ! فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَيْسَ لَكَ مِنْ أَمْرِ شَيْءٍ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1225. (4027) (7212)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Uhud (savaşı) gününde Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın bir dişi kırıldı ve başından yaralandı. Kan yüzüne akmaya başladı. Yüzündeki kanı hem siliyor hem de: "Kendilerini Allah'a çağıran peygamberlerinin yüzünü kanâ boyayan bir kavim nasıl iflah olur?" diyordu. Allah Teâla hazretleri (sanki bu sözleri tevekküle uygun bulmayarak) şu ayeti inzal buyurdu:

"Kullarımın tedbir ve idaresinden senen elinde bir şey yoktur ve sen onların inkârlarından mes'ul değilsin. Allah dilerse onlara tevbe nasip eder, dilerse zalim oldukları için onlara azab verir" (Âl-i İmrân 128).¹⁶⁴¹

1226- 7213- 4028- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ. ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ أُمِّ عَمَّشَ عَنْ أَبِي سَفْيَانَ عَنْ أَنَسِ؛ قَالَ: جَاءَ جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ذَاتَ يَوْمٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ جَالِسٌ حَزِينٌ. فَدَخَضَبَ بِالدَّمَاءِ قَدْ ضَرَبَهُ بَعْضُ أَهْلِ مَكَّةَ. فَقَالَ: مَالِكُ؟ فَقَالَ: فَعَلَ بِي هُوَ وَفَعَلُوا قَالَ: أَتُحِبُّ أَنْ أُرِيكَ آيَةً؟ قَالَ نَعَمْ أُرِنِي فَنَظَرَ إِلَى شَجَرَةٍ مِنْ وَرَاءِ الْوَادِي. قَالَ: ادْعُ تِلْكَ الشَّجَرَةَ فَدَعَاهَا فَجَاءَتْ تَمْشِي حَتَّى قَامَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ. قَالَ: قُلْ لَهَا فَلْتَرْجِعْ. فَقَالَ لَهَا فَارْجِعْ حَتَّى عَادَتْ إِلَى مَكَانِهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «حَسْبِيَ». فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ إِنْ كَانَ أَبُو سَفْيَانَ وَاسْمُهُ طَمَحَةُ بْنُ نَافِعٍ سَمِعَ مِنْ جَابِرٍ.

1226. (4028) (7213)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Bir gün Hz. Cibril aleyhisselâm, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına geldi. O sırada Resûlullah üzgün vaziyette oturuyordu. Sebebiyse Mekkelilerden biri vurup yaralamıştı, mübarek vücutları kana boyanmıştı. Hz. Cebrail: "Neyin var (niye üzgünsün)?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Şunlar bana yaptıklarını yaptılar!" dedi. Cibril: "Diler misin sana bir mucize göstereyim?" dedi. Resûlullah: "Evet bana (bir mucize) gösterin!" buyurdu. Derken Cebrail aleyhisselâm, bulundukları vadinin gerisindeki bir ağacı gösterdi: "Şu ağacı çağır!" dedi. O da hemen çağırdı. Ağaç yürüyerek geldi, önünde durdu. Cebrail aleyhisselâm: "Ona söyle de geri gitsin!" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm ağaca: "Geri dön!" dedi, o da döndü, eski yerine vardı. (Bunu gören Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, "üzüntümün zâil olması için) bu bana yeter!" buyurdu."¹⁶⁴²

1227- 7214- 4030- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا سَعِيدُ بْنُ بِشِيرٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّهُ لَيْلَةً أُسْرِيَ بِهِ وَجَدَ رِيحًا طَيِّبَةً. فَقَالَ يَا جَبْرِيلُ! مَا هَذِهِ الرِّيحُ الطَّيِّبَةُ؟ قَالَ: هَذِهِ رِيحُ قَبْرِ الْمَاشِيطَةِ وَابْنَيْهَا وَرَوْجِهَا. قَالَ: وَكَانَ بَدْءُ ذَلِكَ أَنَّ الْخَضِرَ كَانَ مِنْ أَتْرَافِ بَنِي إِسْرَائِيلَ. وَكَانَ مَمْرُهُ بِرَاهِبٍ فِي صَوْمَعَتِهِ فَيَطْلُعُ عَلَيْهِ الرَّاهِبُ. فَيُعَلِّمُهُ أَسْمَاءَ. فَلَمَّا بَلَغَ الْخَضِرُ زَوْجَهُ أَبُوهُ امْرَأَةً. فَعَلِمَهُ الْخَضِرُ. وَأَخَذَ

¹⁶⁴⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/542.

¹⁶⁴¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/543.

¹⁶⁴² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/543.

عَلَيْهَا أَنْ تُعَلِّمَهُ أَحَدًا. وَكَانَ يَقْرَبُ النِّسَاءَ. فَطَلَّقَهَا. ثُمَّ زَوَّجَهُ أَبُوهُ أُخْرَى. فَعَلَّمَهَا وَأَخَذَ عَلَيْهَا أَنْ تُعَلِّمَهُ أَحَدًا. فَكَتَمَتْ إِحْدَاهُمَا وَأَفْشَتْ عَلَيْهِ أُخْرَى. فَانْطَلَقَ هَارِبًا. حَتَّى أَتَى جَزِيرَةً فِي الْبَحْرِ فَأَقْبَلَ رَجُلًا يَحْتَطِبَانِ فَرَأَاهُ فَكَتَمَ أَحَدُهُمَا وَأَفْشَى الْآخَرَ، وَقَالَ: قَدْ رَأَيْتَ الْخَضِرَ. فَقِيلَ: وَمَنْ رَأَاهُ مَعَكَ؟ قَالَ: فَتَنُّ. فَسُئِلَ فَكَتَمَ وَكَانَ فِي دِينِهِمْ أَنْ مَنْ كَذَبَ قُتِلَ قَالَ، فَزَوَّجَ الْمَرْأَةَ الْكَاتِمَةَ. فَبَيْنَمَا هِيَ تَمْشِي ابْنَةً فِرْعَوْنَ إِذْ سَقَطَ الْمَشْطُ. فَقَالَتْ: تَحَسُّ فِرْعَوْنُ! فَأَخْبَرَتْ أَبَاهَا. وَكَانَ لِلْمَرْأَةِ ابْنَانِ وَزَوْجٌ. فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمْ فَرَاوَدَ الْمَرْأَةَ وَزَوَّجَهَا أَنْ يَرْجِعَا عَنْ دِينِهِمَا. فَأَبَيَا فَقَالَ: إِنِّي قَاتِلُكُمْ. فَقَا: إِحْسَانًا مِنْكَ إِلَيْنَا إِنْ قَتَلْتَنَا أَنْ تَجْعَلَنَا فِي بَيْتٍ فَفَعَلَ فَلَمَّا أَسْرَى بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَدَ رِيحًا طَيِّبَةً. فَسَأَلَ جَبْرِيلَ فَأَخْبَرَهُ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ سَعِيدُ بْنُ بِشِيرٍ قَالَ فِيهِ الْبَخَارِيُّ: يَتَكَلَّمُونَ فِي حِفْظِهِ. وَقَالَ أَبُو حَاتِمٍ: سَمِعْتُ أَبِي وَأَبِي زُرْعَةَ قَا. محلّه الصدق عندنا قلت: يحتج به؟ قَا: وضعفه غيرهم.

1227. (4030) (7214)- Übey İbnu Ka'b radiyallahu anh'ın anlattığına göre: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Mi'rac gecesinde çok hoş bir koku hissetti.

"Ey Cibril bu güzel koku nedir?" diye sordu. O da anlattı:

"Bu mâşita (berber) kadının, iki oğlunun ve kocasının kabirlerinin kokusudur. Bunların hikâyesi şöyledir: Hızır aleyhisselâm, Benî İsrail'in ileri gelenlerinden biriydi. Onun yol güzergâhında manastırda oturan bir rahib vardı. Hızır oradan geçtikçe rahib önüne çıkar, İslâm'ı öğretirdi. Hızır buluğa erince babası onu bir kadınla evlendirdi. Hızır İslâm'ı hanımına öğretti ve bunu kimseye haber vermemesi hususunda söz aldı. Kendisi kadınlara yaklaşmazdı. Bu sebeple bir müddet sonra kadını boşadı. Aradan zaman geçince babası, Hızır'ı bir başka kadınla evlendirdi. Hızır ona da İslâm'ı öğretti ve kimseye söylememesi için söz aldı. Bu sırrı o iki kadından biri tuttu, diğeri ifşa etti. (Böylece onun İslâm'ı yaydığı ortaya çıktı.) Bunun üzerine Hızır oradan kaçtı. Deniz ortasında bir adaya geldi. Odun kesmek için iki kişi oraya geldi ve onu gördüler. Bunlardan biri Hızır'ı gördüğünü gizledi, diğeri ifşa etti ve: "Ben Hızır'ı gördüm!" dedi. Ona: "Seninle beraber onu başka kim gördü?" denildi. O: "Falan kimse!" dedi. Ona soruldu ise de gördüğünü söylemedi. Onların dininde yalan söyleyen öldürülürdü. Zamanla bu sır tutan adam, öbür sır tutan kadınla evlendi. Bu kadın, Firavun'un kızının başını tararken tarak elinden düştü. Kadıncağыз: "Firavun helak olsun!" dedi. Kız bunu babasına haber verdi. Kadının kocasından başka iki de oğlu vardı. Firavun, onları da çağırttı. Bunları dinlerinden çevirmek için Firavun ısrar eni. Onlar direndiler. O zaman Firavun: "Öyleyse sizi öldüreceğim!" dedi. Karı-koca: "Bu, tarafınızdan bize bir ihsan olur!" diye merdane cevap verdiler ve: "Madem öldüreceksin hiç olsun bizi bir kabre koy!" dediler. O da öyle yaptı. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Mirac'ta iken güzel bir koku duydu, Cibril aleyhisselâm'a bunu sordu. O da bu hâdiseyi anlattı."¹⁶⁴³

1228- 7215- 4034- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ الْمُرُوزِيُّ. ثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ. وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ قَا: قِيَهُ رَاشِدٌ أَبُو مُحَمَّدٍ الْجَمَانِيُّ عَنْ شَهْدِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ: قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُشْرِكَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَإِنْ قُطِعَتْ وَحُرِّقَتْ وَتَنَزَّكَ صَدَّةٌ مَكْتُوبَةٌ مُتَعَمِّدًا فَمَنْ تَرَكَهَا مُتَعَمِّدًا فَقَدْ بَرَأَتْ مِنْهُ الدِّمَةُ. وَتَشْرَبِ الْخَمْرَ فَإِنَّهَا مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَشَهْرٌ مُخْتَلَفٌ فِيهِ.

1228. (4034) (7215)- Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh anlatıyor: "Halilim Aleyhissalâtu vesselâm bana şu vasiyette bulundu: "Hiçbir şeyi Allah'a ortak kılma, hatta param parça edilsen, ateşlerde yakılsan da; bile bile hiçbir namazını terketme; kim namazı bile bile terkederse ondan Allah'ın zimmeti (garantis) kalkar; içki içme, çünkü o, bütün kötülüklerin anahtarıdır."¹⁶⁴⁴

* FİTNE SEBEBİYLE ZAMANIN FENALAŞMASI

1229- 7216- 4035- حَدَّثَنَا غِيَاثُ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّحْبِيُّ. أَتْبَانَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. سَمِعْتُ إِبْنَ جَابِرٍ يَقُولُ: قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَدِيٍّ رَّبِّهِ يَقُولُ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا بَبَاءٌ وَفِتْنَةٌ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1229. (4035) (7216)- Hz. Muaviye radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Dünyanın bela ve fitneden başka hiçbir şeyi kalmadı."¹⁶⁴⁵

1230- 7217- 4036- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ قُدَامَةَ الْجَمْعِيُّ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي الْفَرَاتِ عَنْ الْمَقْبَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ سَنَوَاتٌ خَدَاعَاتٌ. يُصَدِّقُ فِيهَا الْكَاذِبُ وَيُكَذِّبُ فِيهَا الصَّادِقُ. وَيُؤْتَمَنُ فِيهَا الْخَائِنُ وَيُخَوَّنُ فِيهَا الْآمِنُ. وَيَنْطِقُ فِيهَا الرُّوَيْضَةُ «قِيلَ: وَمَا

¹⁶⁴³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/544-545.

¹⁶⁴⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/545.

¹⁶⁴⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/546.

الرُّؤْيُيُضَةُ؟ قَالَ: الرَّجُلُ التَّافَهُ» فِي أَمْرِ الْعَامَّةِ فِي الزَّوَاد: فِي إِسْنَادِهِ إِسْحَاقُ عَنْ أَبِي الْفَرَاتِ قَالَ الذَّهَبِيُّ فِي الْكَاشِفِ: مَجْهُولٌ. وَفِيلٌ: مَنْكَرٌ. وَذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ .

1230. (4036) (7217)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İnsanlar öyle aldatıcı yıllar görecek ki, o yıllarda yalancılar tasdik, doğru söyleyenler tezkib edilecekler. Keza o yıllarda hâine itimad edilecek, emin kimseye de hainsin denecek. O zaman ruvaybıda adam amme işinde söz sahibi olacak."

"Ruvaybıda kimdir?" diye sorulmuştu. "Amme işlerinde (söz sahibi olan) değersiz adam" diye cevap verdi."¹⁶⁴⁶

1231- 7218- 4038- حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ يَعْغِي مَوْلَى مُسَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَتُنْتَفُونَ كَمَا يُنْتَفِي التَّمْرُ مِنْ أَغْفَالِهِ فَلْيَذْهَبَنَّ خِيَارُكُمْ وَلْيَبْقَيْنَ شِرَارُكُمْ فَمُوتُوا إِنْ اسْتَطَعْتُمْ فِي الزَّوَاد: فِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَأَبُو حَمِيدٍ لَمْ أَرِ مِنْ جَرَحِهِ وَوَقْفِهِ. وَيُونُسُ هُوَ ابْنُ يَزِيدٍ أَيْلِي. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَادِ ثَقَاتٍ .

1231. (4038) (7218)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İyi hurmalar adilerinden ayıklandığı gibi siz de ayıklanacaksınız. İyileriniz gidecek, kötüleriniz kalacak. (O devirde kötülerin içinde kalmaktansa) elinizden gelirse hemen ölü (ölün de hayırlı olanı tercih edin)."¹⁶⁴⁷

1232- 7219- 4039- حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الْعَلَى. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الْجَنْدِيُّ عَنْ أَبَانَ بْنِ صَالِحٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَزْدَادُ الْمَرْءُ شِدَّةً. وَالدُّنْيَا إِذْ بَارَأ. وَ النَّاسُ إِشْحَاءً. وَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَعْلَى شِرَارِ النَّاسِ. وَ الْمَهْدِيُّ أَعْيَسَى بْنُ مَرْيَمَ فِي الزَّوَاد: قَالَ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ، بَعْدَ أَنْ رَوَى هَذَا الْمَتْنَ بِهَذَا "سَنَاد: هَذَا حَدِيثٌ يَدْعُ فِي أَفْرَادِ الشَّافِعِيِّ، وَلَيْسَ كَذَلِكَ. فَقَدْ حَدَّثَ بِهِ غَيْرُهُ. وَقَدْ بَسَطَ السُّبُوطِي الْقَوْلَ فِيهِ. وَخَصَّةٌ مَا نَقَلَ عَنِ الْحَافِظِ عَمَادِ الدِّينِ بْنِ كَثِيرٍ أَنَّهُ قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ مَشْهُورٌ بِمُحَمَّدِ بْنِ خَالِدِ الْجَنْدِيِّ الصَّغَانِيِّ الْمُؤَذِّنِ، شَيْخِ الشَّافِعِيِّ وَرَوَى عَنْهُ غَيْرُ وَاحِدٍ أَيْضًا. وَلَيْسَ هُوَ بِمَجْهُولٍ بَلْ وَرَى عَنْ ابْنِ مَعِينٍ أَنَّهُ ثَقَّةٌ .

1232. (4039) (7219)- Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(İslam'ı yaşama) işi gittikçe zorlaşacak. Dünya da (gerçek müslümanlara) gittikçe sırt çevirecek. İnsanların da cimriliği artacak. Kıyamet ancak şerirlerin tepesine kopacak. Mehdî, Hz. İsa'dan başkası değildir."¹⁶⁴⁸

* KİYAMET ALAMETLERİ

1233- 7220- 4046- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَشْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَحْسِرَ الْفَرَاتُ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ. فَيُقْتَلُ النَّاسُ عَلَيْهِ فَيُقْتَلُ مِنْ كُلِّهِ عَشْرَةَ تِسْعَةٍ فِي الزَّوَاد: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رِجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَرَوَاةُ أَبِي دَاوُدَ بَلْفُظ: يَوْشَكَ الْفَرَاتُ أَنْ يَحْسِرَ عَنْ كَنْزٍ مِنْ ذَهَبٍ. فَمَنْ حَضَرَ فَيَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئًا .

1233. (4046) (7220)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Fırat nehri, altından bir dağı ortaya çıkarmadıkça Kıyamet kopmayacaktır. İnsanlar o altın sebebiyle öldürülecek. Öyle ki on insandan dokuzu öldürülecektir."^{1649/1650}

1234- 7221- 4047- حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ الْعُثْمَانِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَفِضَ الْمَالُ، وَتَطْهَرُ الْقَتْلُ وَيَكْثُرَ الْهَرْجُ قَالُوا: وَمَا الْهَرْجُ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: الْقَتْلُ. الْقَتْلُ. الْقَتْلُ. ثَنَا فِي الزَّوَاد: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رِجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَقَدْ رَوَى وَالتِّرْمِذِيُّ بَعْضُهُ .

1234. (4047) (7221)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Mal dolup taşmadıkça, fitneler zuhûr etmedikçe ve herc (haksız, sebepsiz öldürmeler) artmadıkça Kıyamet kopmayacaktır." Orada bulunanlar: "Herc nedir, ey Allah'ın Resulü?" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm: "Öldürmedir! Öldürmedir! Öldürmedir!" diye üç kere tekrar etti."¹⁶⁵¹

¹⁶⁴⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/546.

¹⁶⁴⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/546-547.

¹⁶⁴⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/547.

¹⁶⁴⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/547.

¹⁶⁵⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/547.

¹⁶⁵¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/548.

* KUR'AN VE (DİNLE İLGİLİ) İLİMLERİN YOK OLMASI

1235- 7222- 4048- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا وَكِيعٌ. ثَنَا أَعْمَشٌ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ زِيَادِ بْنِ لَبِيدٍ؛ قَالَ: ذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا، فَقَالَ: ذَلِكَ عِنْدَ أَوَانِ ذَهَابِ الْعِلْمِ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَكَيْفَ يَذْهَبُ الْعِلْمُ وَتَحُتُّ نَفَرَاتُ الْفُرَّانِ وَتَفْرُثُهُ أَبْنَاءُنَا وَيَفْرُثُهُ أَبْنَاءُهُمْ، إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ: تَكَلَّفْتُ أَمَّا زِيَادُ! إِنْ كُنْتُ رَأَيْتُكَ مِنْ أَفْقِهِ رَجُلٌ بِالْمَدِينَةِ. أَوْلَيْسَ هَذِهِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى يَفْرُثُونَ التَّوْرَةَ وَالتَّنْجِيلَ يَعْمَلُونَ بِشَيْءٍ مِمَّا فِيهِمَا؟ فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. إِنْ أَنَّهُ مَنْقُطٌ. قَالَ الْبَخَارِيُّ فِي التَّارِيخِ الصَّغِيرِ: لَمْ يَسْمَعْ سَالِمُ بْنُ أَبِي الْجَعْدِ مِنْ زِيَادِ بْنِ لَبِيدٍ. وَتَبِعَهُ عَلَى ذَلِكَ الذَّهَبِيُّ فِي الْكَاشِفِ. وَقَالَ: لَيْسَ لَزِيَادٍ عِنْدَ الْمُصَنِّفِ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ.

1235. (4048) (7222)- Ziyâd İbnu Lebîd radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir şey anlatarak: "İşte bu şey, ilmin gitme anlarında olur" buyurdu. Ben: "Ey Allah'ın Resulü! Bizler Kur'ân'ı okur olduğumuz, evlatlarımıza da okuttuğumuz, evlatlarımız da kendi evlatlarına okutur olacakları halde ilim nasıl gider (kaybolur)?" dedim. Aleyhissalâtu vesselâm: "Anasız kalasica Ziyâd! Ben seni, Medine'nin en fakihlerinden biri bilirdim. Şu, (gözümüzün önündeki) yahudi ve hristiyanlar kitapları olan Tevrat ve İncil'i okudukları halde onların içinde bulunanlarla amel ediyorlar mı? (Demek ki keramet okumada değil, okunamı hayata geçirmekte, yaşamakta ve tatbik etmektedir)" buyurdular."¹⁶⁵²

1236- 7223- 4049- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا أَبُو مَعَاوِيَةَ عَنْ أَبِي مَالِكٍ أَشْجَعِيٍّ عَنْ رَبِيعِ بْنِ جَرَّاشٍ عَنْ خُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَذْرُسُ الْعِلْمُ كَمَا يَذْرُسُ وَشْيُ الثَّوْبِ. حَتَّى يَذْرَى مَا صِيَامٌ وَصَلَةٌ وَنُسُكٌ وَصَدَقَةٌ. وَلَيْسَ رِزْقٌ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي لَيْلَةٍ. فَتَبْقَى فِي الرِّضِّ مِنْهُ آيَةٌ. وَتَبْقَى طَوَائِفُ مِنَ النَّاسِ الشَّيْخُ الْكَبِيرُ وَالْعَجُوزُ. يَقُولُونَ: أَدْرَكْنَا أَبَاءَنَا عَلَى هَذِهِ الْكَلِمَةِ: إِلَهَ إِلَهٍ اللَّهُ. فَتَحُتُّ نَفَرَاتُهَا فَقَالَ لَهُ صَلَ: مَا تُغْنِي عَنْهُمْ: إِلَهَ إِلَهٍ اللَّهُ وَهُمْ يَذْرُونَ مَا صَلَّاهُ وَنُسُكٌ وَصَدَقَةٌ؟ فَأَعْرَضَ عَنْهُ خُذَيْفَةُ. ثُمَّ رَدَّهَا عَلَيْهِ ثَنَا. كُلُّ ذَلِكَ يُعْرَضُ عَنْهُ خُذَيْفَةُ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْهِ فِي الثَّالِثَةِ فَقَالَ: يَا صَلَ! تُنْجِيهِمْ مِنَ النَّارِ. ثَنَا فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ وَقَالَ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

1236. (4049) (7223)- Huzeyfe İbnu'l-Yemân radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

"Elbisenin nakışı silinip gittiği gibi İslâm da silinip gidecek. Öyle ki oruç nedir, namaz nedir, hacc nedir, sadaka nedir? bilinemeyecek. Bir gecede Allah'ın kitabı götürülecek, ondan yeryüzünde hiçbir şey kalmayacak. Çok yaşlı ihtiyar erkek ve kadınlardan bir kısım insanlar sağ kalıp: "Biz babalarımıza lâ ilâhe illallah kelimesi üzerine yetiştirdiğimiz için bu kelimeyi söyleriz" diyecekler."

Huzeyfe bu hadisi anlatınca orada bulunan Sıla radiyallahu anh kendisine: "O yaşlılar namaz nedir, oruç nedir, hacc nedir, sadaka nedir bilmezken "Lâ ilâhe illallah" kelimesi onlara bir fayda sağlar mı?" dedi. Huzeyfe (bu söze) cevap vermedi. Ama Sıla bu sorusunu üç kere tekrarladı. Her seferinde Huzeyfe onun sorusuna cevaptan kaçındı. Sonunda üçüncü tekrar üzerine Sıla'ya yönelerek: "Ey Sıla, kelime-i tevhid onları (hiç olsun ebedî) cehennemden kurtarır" dedi ve bunu üç kere tekrar etti."¹⁶⁵³

* EMANETİN GİDİŞİ

1237- 7224- 4054- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُصَفَّى. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ سَنَانَ عَنْ أَبِي الرَّاهِرِيِّ عَنْ أَبِي شَجَرَةَ كَثِيرِ بْنِ مَرَّةٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ عَبْدًا نَزَعَ مِنْهُ الْحَيَاءَ. فَإِذَا نَزَعَ مِنْهُ الْحَيَاءَ لَمْ تَلْقَهُ إِفَادًا لَمْ تَلْقَهُ إِفْقَانًا مُمَقَّتًا نَزَعَ مِنْهُ الْإِمَانَةَ. فَإِذَا نَزَعَتْ مِنْهُ الْإِمَانَةَ لَمْ تَلْقَهُ إِخَانَةً مُخَوَّنًا. فَإِذَا لَمْ تَلْقَهُ إِخَانَةً مُخَوَّنًا نَزَعَتْ مِنْهُ الرَّحْمَةَ. فَإِذَا نَزَعَتْ مِنْهُ الرَّحْمَةَ لَمْ تَلْقَهُ إِحْسَانًا مُلْعَنًا فَإِذَا لَمْ تَلْقَهُ إِحْسَانًا مُلْعَنًا نَزَعَتْ مِنْهُ رِبْقَةً. سَمِعْتُ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ صَعِيدُ بْنُ سَنَانَ وَهُوَ ضَعِيفٌ مُخْتَلَفٌ فِي اسْمِهِ.

1237. (4054) (7224)- İbnu Ömer radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Aziz ve celil olan Allah, bir insan helak etmek istedi mi, ondan önce hayayı çeker alır. Hayası bir kere gitti mi sen ona artık herkesin nefretini kazanmış bir kimse olarak rastlarsın. Herkesin nefretini kazanmış olarak rastladığın kimseden emanet çekilip alınır (artık o, güvenilmeyen, kuşkulu kişidir). Kişiden emanet (güven) çekilip alınınca ona artık hep hain ve herkesçe hain bilinen biri olarak rastlarsın. Ona hep hain ve hıyanetle bilinen biri olarak rastladın mı, sıra ondan merhametin çekip çıkarılmasına gelmiştir. Ondandır rahmetin çıkarıldığı vakit artık ona (Allah'ın rahmetinden) kovulmuş, lânetlenmiş olarak rastlarsın. Ona sen kovulmuş, lânetlenmiş olarak rastlayınca ondan İslâmiyet bağı çözülüp atılır."¹⁶⁵⁴

¹⁶⁵² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/548-549.

¹⁶⁵³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/549.

¹⁶⁵⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/550.

* KIYAMETİN BÜYÜK ALÂMETLERİ

1238- 7225- 4056- حَدَّثَنَا حَزْمَةُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْخَارِثِ وَإِبْنُ لَهِيْعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سِنَانِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَادِرُوا بِأَعْمَالِ سِنَانٍ: طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَالْذُّخَانُ وَدَابَّةُ الرُّضِّ وَالذَّجَالُ وَخَوِيْضَةُ أَحَدِكُمْ وَأَمْرُ الْعَامَّةِ. فِي الزَّوَانِد: إِسْنَادٌ حَسَنٌ. وَسَنَانُ بْنُ سَعْدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ وَفِي اسْمِهِ.

1238. (4056) (7225)- Hz. Enes İbnu Ma'lik radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şu altı şeyden önce (ahirete bakan) iyi ameller işlemekte acele edin: "Güneşin battığı yerden doğması, Duhân, dâbbetü'l-arz, Deccâl, herbirinize mahsus olan ölüm ve (sizin salih amelinize mani olacak) âmme hizmeti."¹⁶⁵⁵

1239- 7226- 4057- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحَلَّالُ. ثَنَا عَوْْنُ بْنُ عُمَارَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُثَنَّى بْنُ ثَمَامَةَ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (E) يَأْتِ بَعْدَ الْمَائَتَيْنِ فِي الزَّوَانِد: فِي إِسْنَادِهِ عَوْنُ بْنُ عُمَارَةَ الْعَبْدِيُّ، وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَقَالَ السِّيُوطِيُّ: هَذَا الْحَدِيثُ أوردته ابْنُ الْجَوْزِيِّ فِي الْمَوْضُوعَاتِ مِنْ طَرِيقِ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ الْكُدَيْمِيِّ عَنْ عَوْنِ بِهِ. وَقَالَ: هَذَا حَدِيثٌ مُوَضُوعٌ وَعَوْنُ وَإِبْنُ الْمُثَنَّى ضَعِيفَانِ غَيْرُ أَنَّ الْمَتَّهَمَ بِهِ الْكُدَيْمِيُّ. قُلْتُ: وَلَقَدْ تَبَيَّنَ أَنَّهُ تَوْبَعٌ عَلَيْهِ كَمَا تَرَى «أَي فِي رِوَايَةِ الْمُصَنِّفِ» وَأَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ مِنْ طَرِيقِ آخَرٍ عَنْ عَوْنِ بِهِ. وَقَالَ: صَحِيحٌ. وَتَعْقِبُهُ الذَّهَبِيُّ فِي تَلْخِيصِهِ فَقَالَ: عَوْنٌ ضَعُوفٌ. وَقَالَ ابْنُ كَثِيرٍ: هَذَا الْحَدِيثُ يَصِحُّ. وَإِنْ صَحَّ فَمَحْمُولٌ عَلَى مَا وَقَعَ مِنَ الْفِتْنَةِ، بِسَبَبِ الْقَوْلِ بِخَلْقِ الْقُرْآنِ وَالْمَحَنَةِ لِمَامِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ وَأَصْحَابِهِ مِنْ أَثَمَةِ الْحَدِيثِ.

1239. (4057) (7226)- Ebu Katâde radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Kıyametin büyük) alâmetleri ikiyüz (senesin)den sonra gelecektir."¹⁶⁵⁶

1240- 7227- 4058- حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ. ثَنَا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعْقَلٍ عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: أَمَّتِي عَلَى خَمْسِ طَبَقَاتٍ: فَارْبَعُونَ سَنَةً أَهْلُ بَيْتٍ وَتَقْوَى. ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ إِلَى عَشْرِينَ وَمِائَةً سَنَةً أَهْلُ تَرَاخُمٍ وَتَوَاصُلٍ. ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ إِلَى سِتِّينَ وَمِائَةً سَنَةً أَهْلُ تَدَابُرٍ وَتَقَاطُعٍ. ثُمَّ الْهَرَجُ الْهَرَجُ. النَّجَا فِي الزَّوَانِد: فِي إِسْنَادِهِ يَزِيدُ بْنُ أَبَانَ الرَّقَاشِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَقَالَ السِّيُوطِيُّ: هَذَا أَيْضًا أوردته ابْنُ الْجَوْزِيِّ فِي الْمَوْضُوعَاتِ مِنْ طَرِيقِ كَامِلِ بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عِبَادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَنَسٍ وَقَالَ: أَصْلُ لَهُ. وَالْمَتَّهَمُ بِهِ عِبَادٌ. وَقَدْ تَبَيَّنَ أَنَّ لَهُ مَتَابِعَاتٍ عَنْ أَنَسٍ. وَلَهُ عِدَّةٌ شَوَاهِدٍ.

1240. (4058) (7227)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetim beş tabakadır: İlk kırk yıl, hayır ve takva ehlidir. Bunu takip edenler yüzyirmi yılına kadardır. Bunlar merhamet sahibi, sıla-i rahme değer veren kimseler olacak. Sonra yüzaltmış yılına kadar olanlar birbirlerine sırt çevirirler, aralarındaki (kardeşlik bağlarını) koparırlar. Sonra da birbirlerini öldürme devri gelir. O devirde kurtuluş isteyin, kurtuluş!"

Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetim beş tabakadır. Her tabaka kırk yıldır. Benim tabakam ve ashabımın tabakası ilim ve iman ehli insanların tabakasıdır. İkinci tabaka kırk ile seksen yılı arasındaki (insanların) tabakasıdır, bunlar hayır ve takva ehli insanlardır..." (Hz. Enes, sonra hadisi yukarıdaki şekilde tamamladı)."¹⁶⁵⁷

1241- 7228- 4059- حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ ثَنَا أَبُو أَحْمَدَ. ثَنَا بَشِيرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سَيَّارٍ عَنْ طَارِقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ مَسْخٌ وَخَسْفٌ وَقَذْفٌ. فِي الزَّوَانِد: حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ رِجَالُ إِسْنَادِهِ ثَقَاتٌ. إِنْهُ مَنْقُطٌ. وَسَيَّارُ أَبُو الْحَكَمِ لَمْ يَحْدِثْ عَنْ طَارِقِ ابْنِ شَهَابٍ. قَالَ «أ» مَامُ أَحْمَدُ. وَلَهُ شَاهِدٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَوَاهُ ابْنُ حَبَانَ فِي صَحِيحِهِ.

1241. (4059) (7228)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kıyametin kopmasına yakın (bazı insanlar günahları sebebiyle) "mesh'e (hayvan sûretine çevrilme), "hasf'e yere batma) ve "kazf'e (taşlanma azabı) uğrayacaktır."¹⁶⁵⁸

¹⁶⁵⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/551.

¹⁶⁵⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/551.

¹⁶⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/552.

¹⁶⁵⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/552.

1242- 7229- 4062- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَمْرِو عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَكُونُ فِي أُمَّتِي خَسْفٌ وَمَسْحٌ وَقَدْفٌ. فِي الزَّوَادِ: رَجَالُ إِسْنَادِهِ ثَقَاتٌ. إِ أَنَّهُ مَنْقُطٌ. وَأَبُو الزُّبَيْرِ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ بَنِ تَدْرَسَ، لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَهُ إِنِّنْ مَعِينُ وَ قَالَ أَبُو حَاتِمٍ: لَمْ يَلْقَاهُ.

1242. (4062) (7229)- Abdullah İbnu Amr radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetimde hasf, mesh ve kazf olacaktır." ¹⁶⁵⁹

* DÂBBETU'L-ARZ

1243- 7230- 4067- حَدَّثَنَا أَبُو عَسَّانٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو زُتَيْجٌ. ثَنَا أَبُو ثُمَيْلَةَ. ثَنَا خَالِدُ بْنُ عُبَيْدٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: ذَهَبَ بِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَوْضِعٍ بِالْبَادِيَةِ قَرِيبٍ مِنْ مَكَّةَ. فَإِذَا أَرْضٌ يَابِسَةٌ حَوْلَهَا رَمْلٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَخْرُجُ الدَّابَّةُ مِنْ هَذَا الْمَوْضِعِ. فَإِذَا فُتِرَ فِي شَيْبٍ. قَالَ إِنِّنْ بُرَيْدَةَ: فَحَجَّجْتُ بَعْدَ ذَلِكَ بِسَيْنٍ. فَأَرَانَا عَصَالَةً. فَإِذَا هُوَ بِعَصَايَ هَذِهِ. هَكَذَا وَ هَكَذَا. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. نَ خَالِدُ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ الْبَخَارِيُّ: فِي حَدِيثِهِ نَظَرٌ. وَ قَالَ إِنِّنْ حَبَانُ وَالْحَاكِمُ: يَحْدِثُ عَنْ أَنَسٍ بِأَحَادِيثَ مَوْضُوعَةٍ.

1243. (4067) (7230)- Abdullah İbnu Büreyde radiyallahu anı (Büreyde)'den naklediyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm benî, Mekke'ye yakın badiyedeki bir yere götürdü. Burası kuru bir yerdî, etrafı da kumdu. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Dâbbetu'l-arz bu yerden çıkacak" buyurdu. İşaret edilen yerin enî ve boyu birer karıştı."

İbnu Büreyde dedi ki: "Bundan yıllar sonra haccettim. Babam (o sahanın en ve boy uzunluğunda) bir esasını bize gösterdi. Baktım ki, o âsa benim bu âsam ile şu ve bu kadardır." ¹⁶⁶⁰

* YE'CÜC VE ME'CÜC

1244- 7231- 4080- حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ مَرْوَانَ. ثَنَا عَبْدُ الْعَلِيِّ. ثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ. قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو رَفْعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ يَأْجُوجَ وَ مَأْجُوجَ يَخْفِرُونَ كُلَّ يَوْمٍ. حَتَّى إِذَا كَادُوا يَرَوْنَ شُعَاعَ الشَّمْسِ قَالَ الَّذِي عَلَيْهِمُ: ارْجِعُوا فَسَتَخْفَرُونَ غَدًا. فَيُعِيدُهُ اللَّهُ أَشَدَّ مَا كَانَ. حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ مَدَّتُهُمْ وَأَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَهُمْ عَلَى النَّاسِ حَفَرُوا حَتَّى إِذَا كَادُوا يَرَوْنَ شُعَاعَ الشَّمْسِ قَالَ الَّذِي عَلَيْهِمُ: ارْجِعُوا فَسَتَخْفَرُونَ غَدًا. إِنَّ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى. وَاسْتَنْتَوْنَا. فَيَعُودُونَ إِلَيْهِ وَهُوَ كَهَيْئَتِهِ حِينَ تَرَكُوهُ. فَيَخْفَرُونَ وَيَخْرُجُونَ عَلَى النَّاسِ فَيَنْشِفُونَ الْمَاءَ. وَيَتَحَصَّنُ النَّاسُ مِنْهُمْ فِي حُصُونِهِمْ فَيَرْمُونَ بِسِهَامِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ. فَتَرْجِعُ عَلَيْهَا الدَّمَ الَّذِي إِخْفَظُ. فَيَقُولُونَ: قَهَرْنَا أَهْلَ أَرْضٍ وَعَلَوْنَا أَهْلَ السَّمَاءِ فَيَبْعَثُ اللَّهُ نَعْفًا فِي أَفْقَانِهِمْ فَيَقْتُلُهُمْ بِهَا. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ! إِنَّ دَوَابَّ أَرْضٍ لَتَسْمُنَ وَتَشْكُرُ شُكْرًا مِنْ لُحُومِهِمْ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ وَ قَالَ: صَحِيحٌ عَلَى شَرَطِ مُسْلِمٍ.

1244. (4080) (7231)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ye'cüc ve Me'cüc (seddi) her gün kazarak nihayet güneşin ışığını görmeye yakın, başlarındaki kişî onlara: "Haydi dönün, kazımıza yarın devam ederiz!" der. Allah Teâla hazretleri, sabah oluncaya kadar seddi devam edecek. Vakit dolup da Allah onları insanların üzerine göndermek istediğı zaman, aynı şekilde yine kazacaklar, güneşin ışığını görecekleri gedik açılacağı zaman, başlarındaki "haydi dönün inşaallah yarın kazmaya devam ederiz" diyecek. Onlar da "inşaallah!" diyecekler; ertesi günü gelecekler. Bu sefer seddi bıraktıkları gibi bulacaklar. Yine kazacaklar, bu sefer insanların üzerine çıkacaklar ve (uğradıkları) suyu içip tüketecekler. İnsanlar, onlara karşı kalelerine çekilecekler. Bu sefer onlar da oklarını göğşe atacaklar. Okları, üzeri kanlı olarak geri dönecek. Bunun üzerine Ye'cüc ve Me'cüc: "Biz yeryüzündeki insanları kahrettik ve göktekilere de galebe çaldık" diyecekler. Sonra Allah, onların enselerine musallat olacak deve kurtlarını gönderecek, bunlarla onları öldürecek." Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm devamla dedi ki: "Nefsîm elinde olan Zât-ı zülcelâl'e yemin olsun ki, yerdeki hayvanlar onların etlerini yemek suretiyle muhakkak ki iyice semirecek ve memeleri sütle dolacaktır." ¹⁶⁶¹

1245- 7232- 4081- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. ثَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ. حَدَّثَنِي جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ عَنْ مُؤَيَّرِ بْنِ عَفَّازَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ؛ قَالَ: لَمَّا كَانَ لَيْلَةً أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِيَ إِبْرَاهِيمَ وَ مُوسَى وَ عِيسَى فَتَذَاكُرُوا السَّاعَةَ. فَبَدَّأُوا

¹⁶⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/552.

¹⁶⁶⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/553.

¹⁶⁶¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/554.

بِإِزَاهِيمَ. فَسَأَلُوهُ عَنْهَا. فَلَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ مِنْهَا عِلْمٌ. ثُمَّ سَأَلُوا مُوسَى. فَلَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ مِنْهَا عِلْمٌ. فَرَدَّ الْحَدِيثَ إِلَى عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ. فَقَالَ: قَدْ عَاهَدَ إِلَيَّ فِيمَا دُونَ وَجِبَّتِهَا. فَأَمَّا وَجِبَّتِهَا فَاعْلَمُهَا اللَّهُ. فَذَكَرَ خُرُوجَ الدَّجَالِ قَالَ: فَأَنْزِلُ فَأَقْتُلُهُ. فَيَرْجِعُ النَّاسُ إِلَى بَنِي دِهَمٍ. فَيَسْتَقْبِلُهُمْ بِأُجُوجٍ وَ مَاجُوجٍ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ. فَتَمَرُّونَ بِمَاءٍ أَسْرُبُهُ. وَ بَشْيَاءٍ أَيْفَسُوهُ فَيَجَارُونَ إِلَى اللَّهِ فَأَدْعُو اللَّهَ أَنْ يُمِيتَهُمْ فَتَنْتَنُ الْأَرْضُ مِنْ رِيحِهِمْ. فَيَجَارُونَ إِلَى اللَّهِ فَأَدْعُو اللَّهَ فَيُرْسِلُ السَّمَاءَ بِالْمَاءِ. فَيَحْمِلُهُمْ فَيُلْقِيهِمْ فِي الْبَحْرِ. ثُمَّ تَنْسَفُ الْجِبَالُ وَتَمْدُ الْأَرْضُ مَدًّا دِيمًا. فَعُودَ إِلَيَّ: مَتَى كَانَ ذَلِكَ كَانَتِ السَّاعَةُ مِنَ النَّاسِ. كَالْحَامِلِ الَّتِي يَذَرُ أَهْلُهَا مَتَى تَفْجُوهُمْ بَوْدَتِهَا. قَالَ الْعَوَامُ: وَوَجِدَ تَصْدِيقَ ذَلِكَ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى «حَتَّى إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَ مَاجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ» فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَمُؤَثِّرِينَ عِفَازَةً ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَبَاقِي رَجَالٌ «إِسْنَادٌ ثِقَاتٌ. وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ وَقَالَ: هَذَا صَحِيحٌ» «إِسْنَادٌ.

1245. (4081) (7232)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "Miraç gecesinde, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Hz. İbrahim, Hz. Musa ve Hz. İsa ile karşılaştı. Kıyameti aralarında müzakere ettiler. Önce Hz. İbrahim aleyhisselâm'dan başlayıp ona Kıyametten sordular. Onun Kıyamet hakkında herhangi bir bilgisi yoktu. Sonra Hz. Musa aleyhisselâm'a sordular. Kıyamet hakkında onun da bir bilgisi yoktu. Söz Hz. İsa aleyhisselâm'a geldi. O: "Kıyametin kopmasına yakın şeyler (alametler) hakkında bana bilgi verildi. Ama Kıyametin kopma (vaktini) Allah'tan başka hiç kimse bilemez" dedi. Sonra (Kıyametin alâmetlerinden biri olarak) Deccal'in çıkmasını anlattı. Şunları söyledi: "Sonra ben inip onu öldüreceğim ve bundan sonra halk memleketlerine dönecek. Bu defa onların karşısına Ye'cüc ve Me'cüc çıkacak ve her tepeden hızla hücum edeceklerdir. Onlar giderken rastladıkları her suyu içip tüketecekler ve uğrayacakları her şeyi bozup alt-üst edecekler. Bunun üzerine halk feryat ederek Allah'tan yardım dileycek. Ben de Ye'cüc ve Me'cüc'ü öldürmesi için Allah'a dua edeceğim. (Duam kabul görecektir) ve yer onların (leşlerinin) kokusu ile çok pis kokacak. Ben yine Allah'a dua edeceğim! Allah da bir su gönderecek ve o su, onları taşıyıp denize atacaktır. Daha sonra dağlar ufaltılıp dağıtılacak ve yer, derinin yarılıp genişletildiği gibi yayılıp genişletilecek. İşte söylenen bu hal vukua gelince, insanlara yakınlığı itibariyle Kıyametin, ev halkı ne zaman doğumu ile aniden karşılaşacaklarını bilmedikleri hamile kadın gibi olacağı bana bildirildi."

Râvi el-Avvâm demiştir ki: "Bunun tasdiki Kitabullah'da bulunmuştur (Meâlen): "Nihayet, Ye'cüc ile Me'cüc'ün önündeki sed açıldığında, her tepeden saldırmaya başladılar" (Enbiya 96).¹⁶⁶²

* MEHDİ'NİN ÇIKMASI

1246- 7233- 4082- حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زَيْدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَقْبَلَ قَتْنَةُ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ. فَلَمَّا رَأَاهُم النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اغْرَوْتَقَتْ عَيْنَاهُ وَتَغَيَّرَ لَوْنُهُ. قَالَ فَقُلْتُ: مَا نَزَالُ نَرَى فِي وَجْهِكَ شَيْئًا نَكْرَهُهُ. فَقَالَ: إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ اخْتَارَ اللَّهُ لَنَا خَيْرَةَ عَلَى الدُّنْيَا. وَإِنَّ أَهْلَ بَيْتِي سَيَلْفُونَ بَعْدِي بَاءً وَتَشْرِيداً وَتَطْرِيداً حَتَّى يَأْتِيَ قَوْمٌ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ مَعَهُمْ رَايَاتٌ سَوْدٌ. فَيَسْأَلُونَ الْخَيْرَ فَتُعْطُوهُ فَيَقَاتِلُونَ فَيَنْصَرُّونَ فَيُعْطُونَ مَا سَأَلُوا فَتَقْبَلُونَهُ حَتَّى يَدْفَعُوهُا إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَيَمْلُؤُهَا قِسْطاً كَمَا مَلَأُهَا جَوْراً. فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَلْيَأْتِيَهُمْ وَلَوْ خَبِراً عَلَى التَّلَجِّ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ، لضعف يزيد بن أبي زياد الكوفي. لكن لم ينفرد يزيد بن أبي زياد عن إبراهيم. فقد رواه الحاكم في المستدرک من طريق عمر بن قيس عن إبراهيم عن الحكم عن إبراهيم.

1246. (4082) (7233)- İbnu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "Biz, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanında iken Benî Hâşim'den bir grub genç geldi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm onları görünce, gözleri yaşla doldu ve rengi değişti. Ben: "(Ey Allah'ın Resulü!) şimdiye kadar, mübarek yüzünüzde hoşumuza gitmeyen bir manzara hiç görmemiştik, (şimdi ne oldu da bizi üzen bir ifade ile karşılaşıyoruz?)" dedim. Şu cevabı verdiler:

"Biz öyle bir Ehl-i Beytiz ki, Allah bizim için dünyaya mukabil ahireti tercih etmiştir. Benim Ehl-i Beytim benden sonra bela, kaçırılma ve sürgüne maruz kalacak. Nihayet, meşrik (doğu) tarafından beraberlerinde siyah bayraklar olan bir kavim gelecek. Bunlar hayır (saltanat) isteyecekler, fakat istekleri yerine getirilmeyecek. Bunun üzerine onlar savaşacak. Allah onlara yardım edecek. Bundan sonra istedikleri (hükümdarlık) kendilerine verilecek. Ne var ki, onlar bunu kabul etmeyip emirliği Ehl-i Beytim'den bir adama tevdi edecekler. Bu (Emîr) de, insanlar yeryüzünü daha önce zulüm ile doldurdukları gibi, yeryüzünü adaletle

¹⁶⁶² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/555-556.

dolduracaktır. Artık sizden kim o güne yetişirse kar üstünde emeklemek suretiyle de olsa onlara varsın (katılsın)" buyurdu."¹⁶⁶³

1247- 7234- 4084- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى وَأَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ، قَا: ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ التَّوْرِيِّ عَنْ خَالِدِ الْحَدَّاءِ عَنْ أَبِي قَبَةَ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ الرَّحْبِيِّ عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقْتُلُ عَنْدَ كَزْكَمَ ثَدَّةٌ كُلُّهُمْ ابْنُ خَلِيفَةٍ. ثُمَّ يَصِيرُ إِلَى وَاجِدٍ مِنْهُمْ. ثُمَّ تَطْلُعُ الرَّاياتُ السُّودُ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ. فَيَقْتُلُونَكَ قَتْلًا لَمْ يَقْتُلْهُ قَوْمٌ. ثُمَّ ذَكَرَ شَيْئًا أَحْفَظُهُ. فَقَالَ: فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَبَايَعُوهُ وَلَوْ حَبَوًّا عَلَى التَّلَجِّ فَإِنَّهُ خَلِيفَةُ اللَّهِ الْمُهَدِّي. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رَجَّاهُ ثَقَاتٌ. وَرَوَاهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ وَقَالَ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ الشَّيْخَيْنِ .

1247. (4084) (7234)- Sevbân radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sizin hazinenizin yanında üç kişı kavga edecek Üçü de bir halifenin evladıdır. (Halifelik) bunların hiçbirine nasip olmayacaktır. Sonra meşrik (doğu) cihetinden siyah bayraklar (taşıyan bir ordu) zuhur edecek, hiçbir kavmin öldürmediği şekilde sizi öldürecek."

Ravi der ki: "Sonra (Aleyhissalâtu vesselâm) ezberde tutamadığım bir şey daha söyledi. Son olarak da: "Onları görünce onlara derhal biat edin, kar üzerinde emekleyerek de olsa!" buyurdular. Çünkü o, Allah'ın halifesidir, Mehdi'dir."¹⁶⁶⁴

1248- 7235- 4085- حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيُّ. ثَنَا يَاسِينُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ الْحَنْفِيَّةِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُهَدِّيُّ مِمَّا أَهْلُ النَّبِيِّتِ يُصْلِحُهُ اللَّهُ فِي لَيْلَةٍ . فِي الزَّوَادِ: قَالَ الْبَخَارِيُّ فِي التَّارِيخِ عَقِبَ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ الْحَنْفِيَّةِ هَذَا: فِي إِسْنَادِهِ نَظَرٌ وَذَكَرَهُ ابْنُ حِبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَوَثَّقَ الْعَجَلِيُّ. الْعَجَلِيُّ قَالَ الْبَخَارِيُّ: فِيهِ نَظَرٌ. وَ أَعْلَمَ لَهُ حَدِيثًا غَيْرَ هَذَا. وَقَالَ ابْنُ مَعِينٍ وَأَبُو زُرْعَةَ: بِأَسْ بِهِ. وَأَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيُّ اسْمُهُ عَمْرٌ بْنُ سَعْدٍ اِحْتَجَّ بِهِ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ وَبَاقِيهِمْ ثَقَاتٌ .

1248. (4085) (7235)- Hz. Ali anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Mehdi bizden, ehl-i Beyt'imizdendir. Allah onu bir gecede islah eder (yani tevbesini kabul eder, hizmetini yapacak hale getirir. Doğruyu ilham eder ve muvaffak kılar)"¹⁶⁶⁵

1249- 7236- 4087- حَدَّثَنَا هَدِيَّةُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ ثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ زِيَادٍ الْيَمَامِيِّ عَنْ عِكْرَمَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: تَحَنُّنٌ وَلَدَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ سَادَةُ أَهْلِ الْجَنَّةِ. أَنَا وَحَمْزَةُ وَعَلِيٌّ وَجَعْفَرٌ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَالْمُهَدِّي. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَعَلِيٌّ بْنُ زِيَادٍ لَمْ أَرِ مِنْ وَثْقِهِ وَمِنْ جَرِّهِ وَبَاقِي رِجَالِ "ا" سَنَادٌ مُوْتَقُونَ .

1249. (4087) (7236)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Biz Abdulmuttalib'in oğullarıyız. Cennet ehlinin efendileriyiz: Ben, Hamza, Ali, Cafer, Hasan, Hüseyin ve Mehdi."¹⁶⁶⁶

1250- 7237- 4088- حَدَّثَنَا حَزْمَةُ بْنُ يَحْيَى الْمِصْرِيُّ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ قَا: ثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ دَاوُدَ الْحَرَّانِيُّ ثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَمْرُو بْنُ جَابِرٍ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ ابْنِ بَيْدِي؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَخْرُجُ نَاسٌ مِنَ الْمَشْرِقِ. فَيُوطِنُونَ لِلْمُهَدِّي يَغْنِي سُلْطَانَهُ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَمْرُو بْنُ جَابِرٍ الْحَضْرَمِيِّ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهْيَعَةَ وَهُمَا ضَعِيفَانِ .

1250. (4088) (7237)- Abdullah İbnu'l-Hâris İbni Cez'iz-Zübeydi radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir gün): "Doğudan birtakım insanlar çıkacak ve Mehdi için zemin hazırlayacak" buyurdular. O Mehdi'nin hakimiyetini kastediyor."¹⁶⁶⁷

* MEZAHİM (ŞİDDETLİ SAVAŞLAR)

1251- 7238- 4089- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ ابْنِ وَزَاعِيٍّ عَنْ حَسَّانِ بْنِ عَطِيَّةٍ؛ قَالَ: مَالٌ مَكْهُولٌ وَ ابْنُ أَبِي زَكَرِيَّا إِلَى خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ وَمِلْتُ مَعَهُمَا. فَحَدَّثَنَا عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ؛ قَالَ: قَالَ لِي جُبَيْرٌ: انْطَلِقْ بِنَا إِلَى ذِي مِخْمَرٍ وَ كَانَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَنْطَلَقْتُ مَعَهُمَا. فَسَأَلَهُ عَنْ الْهُدْنَةِ. فَقَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

¹⁶⁶³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/556-557.

¹⁶⁶⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/557.

¹⁶⁶⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/558.

¹⁶⁶⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/558.

¹⁶⁶⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/558.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: سَتُصَالِحُكُمْ الرُّومُ صَلَاحاً آمِناً. ثُمَّ تَغْرُونَ أَنْتُمْ وَهُمْ عُدُوّاً فَتَنْتَصِرُونَ وَتَغْتَمُونَ وَتَسْلَمُونَ ثُمَّ تَنْصَرِفُونَ حَتَّى تَنْزِلُوا بِمَرْجٍ ذِي ثُلُولٍ. فَيَرْفَعُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الصَّلَيبِ فَيَقُولُ: غَلَبَ الصَّلَيبُ فَيَغْضَبُ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَيَقُومُ إِلَيْهِ فَيَدْفَعُهُ فَيَعُدُّ ذَلِكَ تَعْدِيرَ الرُّومِ وَيَجْتَمِعُونَ لِلْمُحْكَمَةِ فِي الزَّوَادِ: اسناده حسن. وروى أبو داود بعضه .

1251. (4089) (7238)- Zî Muhmer radiyallahu anh'a müslümanların Rumlarla yapacağı savaş sorulunca, Resûlullah'tan şu hadisi nakletmiştir: "Rumlar sizlerle emin bir sulh antlaşması yapacaklar. Sonra, siz ve onlar (başka) bir düşmanla savaşacaksınız ve zafer kazanıp ganimet mallarını alıp (savaştan) salimen galip çıkacaksınız. Sonra savaş yerinden ayrılıp tepeleri bulunan bir çayırda mola vereceksiniz. Orada haç ehlinin (hristiyanlardan) bir adam haçı havaya kaldırarak: "Haç galip oldu" diyecek, müslümanlardan bir adam kızarak kalkıp (adamın elindeki) haçı kırıp ezecektir. İşte o zaman Rumlar sulh antlaşmasını bozarak şiddetli bir savaş için toplanacaklar."

İbnu Mâce, bu hadisin, kendisine bir başka vecihten de ulaştığını, hadisin o vecihinde şu ziyadenin olduğunu belirtir: "(Rumlar) şiddetli bir savaş için toplanacaklar. O zaman onlar seksen sancak altında oldukları halde gelirler ve her sancakta onikibin asker vardır."¹⁶⁶⁸

1252- 7239- 4090- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَبِيبٍ الْمُحَارَبِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا وَقَعَتِ الْمَلَجُ بَعَثَ اللَّهُ بَعَثًا مِنْ الْمَوَالِي هُمْ أَكْرَمُ الْعَرَبِ فَرَسًا وَأَجْوَدُهُ سَحَابًا يُؤَيِّدُ اللَّهُ بِهِمُ الدِّينَ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ حَسَنٌ. وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ مُخْتَلَفٌ فِيهِ .

1252. (4090) (7239)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şiddetli savaşlar vukûa geldiği zaman Allah mevaliden (Arap olmayan müslümanlar) öyle bir ordu gönderecek ki atlarının cinsi yönünden Arapların en kıymetlisi ve silah yönünden onların en iyisi olup Allah, İslâm dinini onlarla te'yid (takviye) edecektir."¹⁶⁶⁹

1253- 7240- 4094- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ الرَّقِّيُّ. ثَنَا أَبُو يَعْقُوبَ الْحَنْبَلِيُّ عَنْ كَثِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُكَوَّنَ أَدْنَى مَسَالِحِ الْمُسْلِمِينَ بَبْوَءَ. ثُمَّ قَالَ: يَا عَلِيُّ! يَا عَلِيُّ! يَا عَلِيَّ! يَا عَلِيَّ! يَا عَلِيَّ! قَالَ: أَنْكُمْ سَتُقَاتِلُونَ بَنِي إِصْفَرَ وَيُقَاتِلُهُمُ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِكُمْ حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ رُوقَةٌ أَسْمَاءُ أَهْلِ الْحَبَاذِ الَّذِينَ يَخَافُونَ فِي اللَّهِ لَوْمَةً عَظِيمًا. فَيَقْتَتِلُونَ الْفُسْطَنْطِينِيَّةَ بِالسَّيْحِ وَالتَّكْبِيرِ فَيَصِيبُونَ غَنَائِمَ لَمْ يُصِيبُوا مِنْهَا. حَتَّى يَقْتَسِمُوا بَأَنْتَرَسَةٍ. وَيَأْتِي أَنْتَ فَيَقُولُ: إِنَّ الْمَسِيحَ قَدْ خَرَجَ فِي بَدَنِكُمْ أَوْ هِيَ كَذِبَةٌ فَأَخَذَ نَادِمٌ وَالتَّارُكَ نَادِمٌ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ كَثِيرٌ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ كَذِبُهُ الشَّافِعِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ. وَقَالَ ابْنُ حَبَانَ: رَوَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ نَسْخَةٌ مَوْضُوعَةٌ يَحِلُّ ذِكْرُهَا فِي كُتُبٍ وَ الرِّوَايَةُ عَنْهُ عَلَى جِهَةِ التَّعَجُّبِ .

1253. (4094) (7240)- Amr İbnu Avf radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Müslümanların silahlarını koydukları yerin en yakını Bevlâ'da olmadıkça kıyamet kopmaz." Aleyhissalâtu vesselâm sonra: "Ey Ali, ey Ali, ey Ali!" diye nida etti. (Hz. Ali) "Annem babam sana kurban olsun, (buyurun ey Allah'ın Resulü!)" dedi.

Aleyhissalâtu vesselâm: "Muhakkak ki, sizler Benî Esfâr'la (Rumlarla) savaşacaksınız. Sizden sonra gelecek müslümanlar da onlarla savaşacaklar. Nihayet Allah yolunda hiçbir kınayanın kınamasından korkmayan seçkin müslümanlar olan Hicaz halkı onlarla savaşa çıkacaklar. Konstantin'i tesbih ve tekbirlerle fethedecekler. Onlar daha önce benzerini elde etmedikleri ganimetler elde edecekler. Öyle ki (dirhem ve dinarları sayıyla değil, kalkanla ölçerek taksim edecekler. Bu sırada biri gelip şöyle diyecek: "Memleketinizde mesih çıktı." Bilesiniz bu haber yalandır. Artık o haberi tutan (inanana) da pişmandır, terkeden (inanmayan) da pişmandır."¹⁶⁷⁰

* TÜRKLERLE SAVAŞ

1254- 7241- 4099- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ. ثَنَا عَمَّارُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي عَمَّاشٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا صِغَارًا غَيْنٌ عِرَاضُ الْوُجُوهِ كَانَ أَعْيُنُهُمْ حَقُّ الْجَرَادِ. كَانَ وَجُوهُهُمْ الْمَطْرَقَةُ يَنْتَعِلُونَ الشَّعَرَ وَيَتَخَذُونَ الدَّرَقَ يَرْبِطُونَ خِيْلَهُمْ بِالْخُلِّ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَعَمَّارُ بْنُ مُحَمَّدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَالحديث رواه ابن حبان في صحيح من طريق أبي عمش .

¹⁶⁶⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/559.

¹⁶⁶⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/560.

¹⁶⁷⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/560-561.

1254. (4099) (7241)- Ebu Sa'id radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sizler, gözleri küçük, yüzleri geniş yuvarlak bir kavimle savaşılmadıkça Kıyamet kopmayacaktır. Onların gözleri çekirge gözleri gibi olup yüzleri de kat kat deri ile kaplanmış kalkanlar gibidir. Kıl ayakkabılar giyerler, deriden mamul kalkanlar edinirler ve atlarını hurma ağaçlarına bağlarlar."¹⁶⁷¹

AÇIKLAMA:

Bu çeşit hadislerde Türklerin kastedildiği daha önce açıklandı. ¹⁶⁷²

ZÜHD BÖLÜMÜ

* DÜNYAYA KARŞI ZÜHD, (DÜNYAYA RAĞBET ETMEMEK)

1255- 7242- 4101- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا الْحَكَمُ بْنُ هِشَامٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي فَرَوَةَ عَنْ أَبِي خَدَّادٍ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ قَدْ أُعْطِيَ زُهْدًا فِي الدُّنْيَا وَقَلَّةَ مُنْطِقٍ فَاقْتَرِبُوا مِنْهُ فَإِنَّهُ يُلْقَى الْحِكْمَةُ فِي الزَّوَادِ: لم يخرج إِبْنُ مَاجَةَ بي خد سولي هَذَا الحديث. ولم يخرج له أحد من أصحاب الكتب الخمسة شيئاً .

1255. (4101) (7242)- Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın ashabından olan Ebu Hallâd radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bir kimseye dünyaya karşı zühd ve az konuşma hasletlerinin verildiğini görürseniz ona yaklaşın (ve sözlerini dikkatle dinleyin). Çünkü o hikmetli sözler eder veya ona hikmet ilham edilir."¹⁶⁷³

1256- 7243- 4102- حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ أَبِي السَّعْفَرِ. ثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبْدِ ثَنَا خَالِدُ بْنُ عَمْرٍو الْقُرَشِيُّ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ؛ قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! ذُلُّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا أَنَا عَمِلْتُهُ أَحْبَبَنِي اللَّهُ وَأَحْبَبَنِي النَّاسُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ارْهَدْ فِي الدُّنْيَا يَجِبَكَ اللَّهُ. وَأَرْهَدْ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ يُجِبُوكَ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ خَالِدُ بْنُ عَمْرٍو وَهُوَ ضَعِيفٌ مُتَّفَقٌ عَلَى ضَعْفِهِ. وَاتَّهَمَ بِالْوَضْعِ. وَأُورِدَ لَهُ الْعَقِيلِيُّ هَذَا الْحَدِيثُ وَ قَالَ: لَيْسَ لَهُ أَصْلٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ. لَكِنْ قَالَ النَّوَوِيُّ عَقِبَ هَذَا الْحَدِيثِ: رَوَاهُ إِبْنُ مَاجَةَ وَغَيْرُهُ بِأَسَانِيدٍ حَسَنَةٍ .

1256. (4102) (7243)- Sehl İbnu Sa'd es-Sâidî radiyallahu anh anlatıyor: "(Bir gün) Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bir adam gelerek: "Ey Allah'ın Resülü! Bana öyle bir amel gösterin ki, ben onu yaptığım takdirde Allah beni sevsin, halk da beni sevsin" dedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Dünyaya rağbet gösterme, Allah seni sevsin, insanların elinde bulunanlara göz dikme ki onlar da seni sevsin!" buyurdular."¹⁶⁷⁴

1257- 7244- 4104- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الرَّبِيعِ. ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ. ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ؛ قَالَ: اشْتَكَى سَلْمَانُ. فَعَادَهُ سَعْدُ فَرَأَاهُ يَبْكِي. فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ: مَا يُبْكِيكَ؟ يَا أَجِي! أَلَيْسَ قَدْ صَحِبْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ أَلَيْسَ أَلَيْسَ؟ قَالَ سَلْمَانُ: مَا أَبْكِي وَاجِدَةٌ مِنْ اثْنَتَيْنِ. مَا أَبْكِي ضِنَالِ الدُّنْيَا وَكَرَاهِيَةَ لَحْزَةٍ. وَلَكِنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَهْدَ إِلَيَّ عَهْدًا. فَمَا أَرَانِي إِقْدَ تَعْدَيْتُ. قَالَ: وَمَا عَهْدُ إِلَيْكَ؟ قَالَ: عَهْدُ إِلَيَّ أَنَّهُ يَكْفِي أَحَدَكُمْ مِثْلَ زَادِ الرَّكَّابِ. وَ أَرَانِي إِقْدَ تَعْدَيْتُ. وَأَمَّا أَنْتَ يَا سَعْدُ! فَاتَّقِ اللَّهَ عِنْدَ حُكْمِكَ إِذَا حَكَمْتَ وَعِنْدَ قِسْمِكَ إِذَا قَسَمْتَ وَعِنْدَ هَمِّكَ إِذَا هَمَمْتَ. قَالَ ثَابِتٌ: فَبَلَغَنِي أَنَّهُ مَا تَرَكَ إِبْضَعَةً وَعِشْرِينَ دِرْهَمًا مِنْ نَفَقَةٍ كَانَتْ عِنْدَهُ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الضَّبْعِيُّ، وَهُوَ وَإِنْ أَخْرَجَ لَهُ مُسْلِمٌ وَوَثَّقَهُ إِبْنُ مَعِينٍ فَقَدْ قَالَ إِبْنُ الْمَدِينِ: هُوَ ثَقَّةٌ عِنْدَنَا. أَكْثَرُ عَنْ ثَابِتٍ أَحَادِيثَ مُنْكَرَةٍ. وَقَالَ الْبَخَارِيُّ فِي الضَّعْفَاءِ: يَخَالِفُ فِي بَعْضِ حَدِيثِهِ. وَقَالَ إِبْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ؟ كَانَ يَبْغِضُ أَبَا بَكْرٍ وَعَمْرٌ. وَكَانَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ يَسْتَضَعِفُهُ .

1257. (4104) (7244)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm hastalanmıştı. Sa'd İbnu Ebi Vakkâs geçmiş olsun ziyaretine gitti. Yanına varınca Selman'ı ağlıyor buldu. Sa'd: "Niye ağlıyorsun? Ey kardeşim, sen Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a arkadaşlık etmedin mi, şöyle değil mi, böyle değil mi (diye ağlamasını abes kılan bir kısım faziletleri hatırlattı). Selman radiyallahu anh şu cevabı verdi: "Ben şu iki şeyden biri için ağlamıyorum: "Ben ne bir dünya düşkünlüğü ne de ahiret gafleti sebebiyle ağlıyorum değilim. Beni ağlatan Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın bir ahdidir. O bana bir husus ahdetmişti, şimdi kendimi o ahdi tecavüz etmiş görüyorum."

Sa'd: "Resûlullah size ne ahdetmişti?" diye sordu.

¹⁶⁷¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/561.

¹⁶⁷² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/561.

¹⁶⁷³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/562.

¹⁶⁷⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/563.

Selmân: "Aleyhissalâtu vesselâm bana: "Biriniz dünyalık olarak bir yolcunun azığı kadarı yeterli" diye ahdetmişti. Ben kendimi bu haddi aşmış görüyorum. Sana gelince, ey Sa'd! Hüküm verdiğin zaman hükümünden, (hak) taksim ettiğin zaman taksiminden, bir şeye yöneldiğin zaman niyetinden Allah'tan kork."
Ravilerden Sâbit der ki: "Selman radiyallahu anh'ın vefat ettiğinde geriye nafaka olarak sadece yirmi kûsur dirhemlik bir mal bıraktığı haberi bana geldi."¹⁶⁷⁵

* DÜNYAYA İLGİ

1258- 7245- 4105- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَسَّارٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عُمَرَ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبَانَ بْنَ عُمَانَ بْنَ عَفَّانَ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: خَرَجَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ مِنْ عِنْدِ مَرْوَانَ بْنِصَفِ النَّهَارِ. قُلْتُ: مَا بَعَثَ إِلَيْهِ هَذِهِ السَّاعَةَ إِ لَشَيْءٍ سَأَلَ عَنْهُ. فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ: سَأَلْنَا عَنْ أَشْيَاءَ سَمِعْنَاهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ كَانَتْ الدُّنْيَا هَمَّهُ فَرَّقَ اللَّهُ عَلَيْهِ أَمْرَهُ وَجَعَلَ فَقْرَهُ بَيْنَهُ وَعَيْنِيهِ وَلَمْ يَأْتِهِ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا مَا كُتِبَ لَهُ. وَمَنْ كَانَتْ الدُّنْيَا حَزْرَةً نَبَيْتَهُ جَمَعَ اللَّهُ لَهُ أَمْرَهُ وَجَعَلَ غِنَاهُ فِي قَلْبِهِ وَأَتَتْهُ الدُّنْيَا وَهِيَ رَاغِمَةٌ فِي الزَّوَادِ: إسناده صحيح رجاله ثقات .

1258. (4105) (7245)- Hz. Osman İbnu Affân radiyallahu anh anlatıyor: "Zeyd İbnu Sa'bî radiyallahu anh gün ortasında Halife Mervan'ın yanından çıkmıştı. Ben: "Bu saatte, Zeyd'i mutlaka sormak istediği bir şey için çağırıştır" (diye düşündüm ve kendisine kanaatimi) söyledim. Zeyd: "O bize, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan işittiğimiz bazı şeyler sordu. Ben Aleyhissalâtu vesselâm'ın: "Kimin emeli dünya olursa Allah onun işini aleyhine darmadağın eder, fakirliği iki gözünün arasında kılar, dünyadan eline geçen miktar da kaderinde yazılardan fazla olmaz. Kimin de kasdı ahiret olursa, Allah, onun (dağınık) işini lehinde toplar, zenginliğini kalbine koyar, dünya nimetleri ona koşarak (kendiliğinden) gelir" sözünü anlattım."¹⁶⁷⁶

1259- 7246- 4106- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَالْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَا: ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ النَّصْرِيِّ عَنْ نَهْشَلٍ عَنِ الصَّخَّاءِ عَنْ سُوْدُ بْنُ يَزِيدَ؛ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: سَمِعْتُ نَبِيَّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ جَعَلَ الْهُمُومَ هَمًّا وَاجِدًا هَمَّ الْمَعَادِ كَفَاهُ اللَّهُ هَمَّ دُنْيَاهُ. وَمَنْ تَشَعَّبَتْ بِهِ الْهُمُومُ فِي أَحْوَالِ الدُّنْيَا لَمْ يُيَالِ اللَّهُ فِي أَيِّ أَوْدِيَّتِهِ هَلَكَ. فِي الزَّوَادِ: الحديث تقدم وهو برقم -752 .

1259. (4106) (7246)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim gam ve tasalarını bire indirir ve sadece ahiret tasasına gönlünde yer verirse, onun dünyevi gamlarını Allah izale eder. Kim de gam ve tasalarını dünya ahvaline dağıtacak olursa, Allah onun, vadilerden hangisinde helak olacağına aldırış etmez."¹⁶⁷⁷

* DÜNYANIN ALLAH KATINDAKİ DEĞERİ

1260- 7247- 4110- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، وَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْجَرَامِيُّ وَ مُحَمَّدُ الصَّبَّاحُ قَالُوا: ثَنَا أَبُو يَحْيَى زَكْرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ. ثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ؛ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ. فَإِذَا هُوَ بِشَاءٍ مَبْتَلَةٍ سَائِلَةٍ بِرَجُلٍهَا. فَقَالَ: أَتُرَوْنَ هَذِهِ هَبْنَةَ عَلَى صَاحِبِهَا؟ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ! لَلدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ عَلَى صَاحِبِهَا. وَلَوْ كَانَتْ الدُّنْيَا تَرْنُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا قَطْرَةً أَبَدًا. فِي الزَّوَادِ: فِي إسناده زكريا بن منظور، هو ضعيف. وفيه: إن أصل المتن صحيح .

1260. (4110) (7247)- Sehl İbnu Sa'd radiyallahu anh anlatıyor: "Biz (hacc sırasında) Zülhuleyfe'de Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ile beraberdik. O, birden şişkinlikten ayağı havaya kalkmış bir davar ölüsüyle karşılaştı. Bunun üzerine: "Şu lâşenin, sahibine ne kadar değersiz olduğunu görüyor musunuz? Nefsimi elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun, şu dünya, Allah yanında, bunun sahibi yanındaki değersizliğinden daha değersizdir. Eğer dünyanın Allah katında sivrisineğin kanadı kadar değeri olsaydı, kâfire ondan ebediyen tek damla su içirmezdi" buyurdular."¹⁶⁷⁸

AÇIKLAMA:

Daha önce açıklandığı üzere, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın, bu hadislerinde tel'in ettikleri dünya, insanların nefs-i emmarelerine bakan fuşşiyatın, şerhlerin, zulümlerin, isyanların, günahların işlendiği dünyadır. Ahiretin tarlası olan, Allah'a kulluk icra edilen, Allah'ın isimlerinin aynası, tecelligâhı olan dünya değildir.¹⁶⁷⁹

¹⁶⁷⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/563-564.

¹⁶⁷⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/564.

¹⁶⁷⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/565.

¹⁶⁷⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/565.

¹⁶⁷⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/565-566.

1261- 7248- 4117- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عُمَرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ صَدَقَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي أَمَامَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ أَغْيَطَ النَّاسِ عِنْدِي مُؤْمِنٌ خَفِيفُ الْحَادِ ذُو حَظٍّ مِنْ صَوَّةٍ. غَامِضٌ فِي النَّاسِ يُؤْبَهُ لَهُ كَأَن رَزَقَهُ كَفَافاً وَصَبَرَ عَلَيْهِ عَجَلْتُ مَنِيَّتُهُ وَقَلَّ ثَرَاؤُهُ وَقَلْتُ بِوَآكِيهِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ لضعف أيوب بن سليمان. قَالَ فِيهِ أَبُو حَاتِمٍ: مَجْهُولٌ وَتَبِعَهُ عَلَى ذَلِكَ الذَّهَبِيُّ فِي لَطَبَقَاتٍ وَغَيْرِهَا. وَصَدَعَهُ بِن عَبْدِ اللَّهِ مُتَّفَقٌ عَلَى تَضْعِيفِهِ. أَهْكَمُ الزَّوَادِ. قُلْتُ: حَدِيثُ أَبِي أَمَامَةَ رَوَاهُ وَالتِّرْمِذِيُّ بِزِيَادَةٍ بِإِسْنَادٍ آخَرَ قَدْ حَسَّنَهُ .

1261. (4117) (7248)- Ebu Ümâme radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Benim nazarımda en ziyade gıpta etmeye değer kimse şu evsafı taşıyan kimsedir: (Dünyevi yükü ve) hâli hafif, namazdan nasibi fazla, insanlar içinde (adem-i şöretle) gizli kalmış ve kendisine (cemiyette) iltifat edilmemiş mü'mindir. Onun rızkı (zaruri ihtiyaçlarına) yetecek kadardı, o buna sabretti, ölümü de çabuk geldi, az miras bıraktı, kendisi için mâtem tutan kadın da az oldu." ¹⁶⁸⁰

1262- 7249- 4119- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ ابْنِ خُسَيْمٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ؛ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَأَنْتُمْ كُمْ بِخَيْرِكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ خَيْرُكُمْ الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا ذُكِرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ حَسَنٌ. وَشَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ وَسُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ مُخَالَفٌ فِيهِمَا. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَدِ ثَقَاتٍ .

1262. (4119) (7249)- Esmâ Bintu Yezid radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir gün): "Size en hayırlınızı haber vereyim mi?" diye sordu. "Evet! Ey Allah'ın Resûlü!" dediler. "Sizden o kimseler en hayırlıdır ki, onları görenler aziz ve celil olan Allah'ı hatırlarlar" buyurdular." ¹⁶⁸¹

ACIKLAMA:

Görüldüğü zaman Allah'ın hatırlandığı kullardan maksat, va'z u nasihat etmeyi, sohbetlerinde uhrevî meseleleri ele almayı âdet edinmiş kimselerdir. Bunlar mâlâyânî mevzulara girmezler, dillerinden zikir düşmez, çokça ibadet ederler. Başkaları onları bu hal üzere görmeye âdetâ şartlanmıştı, bu sebeple görür görmez Allah'ı hatırlarlar. Hadis-i şerif böyle kimseleri tebcil etmektedir. ¹⁶⁸²

1263- 7250- 4121- حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ الْجُبَيْرِيُّ. ثَنَا حَمَّادُ بْنُ عِيسَى. ثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ. أَخْبَرَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مِهْرَانَ عَنْ عَمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ عَبْدَهُ الْمُؤْمِنَ الْفَقِيرَ الْمُتَعَفِّفَ أَبَا الْعِيَالِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْقَاسِمُ بْنُ مِهْرَانَ قَالَ الْعَقِيلِيُّ: يَثْبُتُ سَمَاعُهُ مِنْ عَمْرَانَ وَ مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ مَتْرُوكٌ .

1263. (4121) (7250)- İmrân İbna Husayn radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şurası muhakkak ki, Allah Teâla hazretleri, maddeten fakir, çoluk çocuk sahibi olup dilencilik ve haram kazançtan kaçınan mü'min kulunu sever." ¹⁶⁸³

1264- 7251- 4124- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَتَانَا أَبُو غَسَّانَ بِهَلُولٍ. ثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ؛ قَالَ اشْتَكَى فَقَرَأَ الْمُهَاجِرِينَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ عَلَيْهِمْ أَغْنِيَاءَهُمْ. فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْفُقَرَاءِ! أَأَبْشَرُكُمْ أَنَّ فُقَرَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَغْنِيَائِهِمْ بِنِصْفِ يَوْمٍ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ. ثُمَّ تَوَسَّى هَذِهِ آيَةً - وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ.- فِي الزَّوَادِ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍ وَ مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ضَعِيفٌ. --485وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ .

1264. (4124) (7251)- Abdullah İbnu Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Muhacirlerin fakirleri, Allah'ın, zenginleri kendilerinden (malî ibadetler yönüyle) daha üstün kıldığı hususunda dert yandılar. Aleyhissalâtu vesselâm onlara: "Ey fakirler cemaati! Ben sizi, fakir muhacirlerin, cennete zenginlerinden, (dünya ölçüleriyle beşyüz yıl olan) yarım gün önce gireceklerini müjdelemeyeyim mi?" buyurdular."

Bu hadisi rivayet eden Musa rahimehullah şu ayeti okudu: Ve şüphesiz, senin Rabbin katındaki bir gün sizin saymakta olduğunuz bin yıl gibidir" (Hacc 47). ¹⁶⁸⁴

* FAKİRLERLE DÜŞÜP KALKMA

¹⁶⁸⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/566.

¹⁶⁸¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/566.

¹⁶⁸² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/567.

¹⁶⁸³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/567.

¹⁶⁸⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/567-568.

1265- 7252- 4126- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَا: ثَنَا أَبُو خَالِدٍ، حَمَرُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي الْمُبَارَكِ عَنْ غَضَاءٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: أَجَبُوا الْمَسَاكِينَ. فَأَبَى سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي دُعَائِهِ: اللَّهُمَّ أَخِينِي مِسْكِينًا وَأَمْتِي مِسْكِينًا وَأَخْشَرَنِي فِي زُرْمَةِ الْمَسَاكِينِ. فِي الزَّوَادِ: أَبُو الْمُبَارَكِ يَعْرِفُ اسْمَهُ وَهُوَ مَجْهُولٌ. وَيَزِيدُ بْنُ سِنَانٍ ضَعِيفٌ. وَالْحَدِيثُ صَحِيحُهُ الْحَاكِمُ وَعَدَهُ ابْنُ الْجَوَازِيِّ فِي الْمَوْضُوعَاتِ. وَقَالَ السَّيُوطِيُّ: قَالَ الْحَافِظُ صَلَاحُ الدِّينِ بْنِ الْعَمَاءِ: الْحَدِيثُ ضَعِيفٌ السَّنَدُ لَكِنْ يَحْكُمُ عَلَيْهِ الْوَضْعُ. وَأَبُو الْمُبَارَكِ وَإِنْ قَالَ فِيهِ وَالتِّرْمِذِيُّ: مَجْهُولٌ فَقَدْ عَرَفَهُ ابْنُ حَبَانَ وَذَكَرَهُ فِي الثَّقَاتِ. وَيَزِيدُ بْنُ سِنَانٍ قَالَ فِيهِ ابْنُ مَعِينٍ: لَيْسَ بِشَيْءٍ. وَقَالَ الْبَخَارِيُّ: مُقَارِبُ الْحَدِيثِ إِنْ أَنْ ابْنَهُ مُحَمَّدٌ بِمِ يَزِيدَ رَوَى عَنْهُ مَنَاكِيرُ. وَقَالَ أَبُو حَاتِمٍ: مَحَلُّهُ الصَّدَقُ وَيَحْتَدُّ بِهِ. وَبَاقِي رِوَايَةِ مُشْهُورُونَ قَالَ الْعَمَاءُ: إِنَّهُ يَنْتَهِي بِمَجْمُوعِ طَرَفِهِ إِلَى دَرَجَةِ الصَّحَّةِ. وَقَالَ الْحَافِظُ ابْنُ حَجَرٍ: قَدْ حَسَنَهُ وَالتِّرْمِذِيُّ عَنْ لَهُ شَاهِدًا.

1265. (4126) (7252)- Ebu Sa'idi'l-Hudri radiyallahu anh derdi ki: "Fakirleri sevin. Zira ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın, dualarında şöyle söylediğini işittim: "Allahım, beni fakir olarak yaşat, fakir olarak ruhumu kabzet, ahirette de fakirler zümresinde haşret."¹⁶⁸⁵

1266- 7253- 4127- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقَطَّانِ. ثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَنْقَرِيُّ. ثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ نَصْرِ عَنْ السُّدِّيِّ عَنْ أَبِي سَعْدٍ الْأَزْدِيِّ وَكَانَ قَارِئًا زِدَ عَنْ أَبِي الْكُنُودِ عَنْ حَبَابٍ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى «وَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ» قَالَ: جَاءَ الْفَرَّغُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِيُّ وَعُيَيْنَةُ بْنُ حَصْنٍ الْفَرَارِيُّ. فَوَجَدُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ صُهَيْبٍ وَبَلَلٍ وَعَمَّارٍ وَحَبَابٍ. قَاعِدًا فِي نَاسٍ مِنَ الضُّعَفَاءِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا رَأَوْهُمْ حَوْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَقَرُوهُمْ. فَأَتَوْهُ فَخَلُّوا بِهِ وَقَالُوا: إِنَّا يُرِيدُ أَنْ تَجْعَلَ لَنَا مِنْكَ مَجْلِسًا تَعْرِفُ لَنَا بِهِ الْعَرَبُ فَضَلُّنَا. فَإِنْ وَفَّوَدَ الْعَرَبُ تَأْتِيكَ فَتَسْتَحِي أَنْ تَرَنَا الْعَرَبُ مَعَ هَذِهِ الْعَبْدِ. فَإِذَا نَحْنُ جِئْنَاكَ فَأَقِمُّهُمْ عِنَّا. فَإِذَا نَحْنُ فَرَعْنَا فَأَقْعُدْ مَعَهُمْ إِنْ شِئْتَ. قَالَ: نَعَمْ قَالُوا: فَاكْتُبْ لَنَا عَلَيْكَ كِتَابًا. قَالَ فَدَعَا بِصَحِيفَةٍ. وَدَعَا عَلِيًّا لِيَكْتُبَ وَنَحْنُ فَعُودُ فِي نَاجِيَةٍ فَتَنَزَّلَ جِبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: «وَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ. وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ. وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَاءَ مَا عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ.....» قَالَ قَدَّوْنَا مِنْهُ حَتَّى وَضَعْنَا رُكْبَتَنَا عَلَى رُكْبَتِهِ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْلِسُ مَعَنَا إِذَا أَرَادَ أَنْ يَقُومَ قَامَ وَتَرَكْنَا. فَأَنْزَلَ اللَّهُ «وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَتَعَدَّ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ» وَتَجَالِسَ شَرَفَاتٍ «تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَطْمَعُ مَنْ أَغْلَقْنَا قُلُوبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا.» يَغْنَبُ عَيْنَتَهُ وَالْفَرَّغُ «وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرْطًا» قَالَ هَكَذَا: قَالَ: أَمْرُ عُيَيْنَةَ وَالْفَرَّغُ. ثُمَّ صَرَبَ لَهُمْ مَثَلُ الرَّجُلَيْنِ وَمَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا. قَالَ حَبَابٌ: فَكُنَّا نَقْعُدُ مَعَ النَّبِيِّ إِذَا بَلَغَنَا السَّاعَةَ الَّتِي يَقُومُ فِيهَا قُفْمًا وَتَرَكْنَاهُ حَتَّى يَقُومَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، وَرِجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَقَدْ رَوَى مُسْلِمٌ وَالنَّسَائِيُّ وَالْمُصَنِّفُ بَعْضُهُ مِنْ حَدِيثِ سَعْدِ ابْنِ أَبِي وَقَاسٍ. -685- وَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَدْعُونَ.

1266. (4127) (7253)- Habbâb radiyallahu anh "(Akşam, sabah, Rablerinin rızasını dileyerek O'na dua edenleri yanından kovma. Onların hesabı senden sorulmayacaktır, senin hesabın da onlara sorulmayacaktır, öyleyse onları kovup da zalimlerden olma" (En'am 52) mealindeki ayetle, ilgili olarak şunu anlattı: "Akra' İbnu Habis et-Temîmî ve Uyeyne İbnu Hısın el-Fezâri Resûlullah'ın yanına geldiler. Aleyhissalâtu vesselâm'ı Suheyb, Bilâl, Ammâr ve Habbâb gibi zayıf müslümanlarla oturmuş buldular. (Bu gariban takımını) Resûlullah'ın etrafında görünce onları küçümseyip hakir gördüler. Aleyhissalâtu vesselâm'a yaklaşıp başbaşa kaldılar (yani biz bir kenara çekildik). Onlar: "Biz, senin bize hususi bir sohbet oturumu ayırmanı isteriz, tâ ki Araplar bizim üstünlüğümüzü tanısinlar. Zira sana (her taraftaki) Araplardan (durmadan) heyetler geliyor. Onların bizi bu (değersiz) köle bozuntularıyla beraber görmelerinden utanıyoruz. Şu halde, her ne zaman biz sana gelirse, onları yanından kaldır. Biz gidince, dilerse yine onlarla beraber ol!" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm da: "Pekala!" diye cevap verdi. Bunun üzerine onlar: "Bu teklifimizi bir yazı ile de tevsik et" dediler."

(Habbab) der ki: "Aleyhissalâtu vesselâm hemen bir kağıt istedi, yazması için Ali radiyallahu anh'ı çağırdı. Biz hâla bir kenarda oturmuş duruyorduk. Derken Cibril aleyhisselâm indi ve şu vahyi getirdi. (Meâlen): "Sabah akşam Rablerinin rızasını isteyerek O'na yalvaranları kovma. Onların hesabından sana bir sorumluluk yoktur. Senin hesabından da onlara bir sorumluluk yoktur ki onları kovarak zulmedenlerden olasın" (En'am 52). Ayet-i kerime daha sonra Akra' İbnu Hâbis ve Uyeyne İbnu Hısın'ı zikrederek devam etti: "Böylece, "Aramızdan Allah bunlara mı iyilikte bulundu?" demeleri için onları birbiriyle imtihan ettik. Allah şükredenleri iyi bilen değil midir?" (En'am 53). Ayet şöyle devam etti: Ey Muhammed) ayetlerimize iman edenler sana gelince: "Size selam olsun!" de. Rabbiniz, sizden kim bilmeyerek fenalık işler de arkasından tevbe eder ve nefsinin düzeltirse, ona rahmet etmeyi kendi üzerine almıştır" (En'am 54).

Habbâb devamla der ki: "Bunun üzerine Aleyhissalâtu vesselâm'a yaklaştık, öyle ki dizlerimizi dizlerinin üzerine koyduk. Aleyhissalâtu vesselâm bizimle oturdu. Kalkıp gitmek istediği zaman doğrulur ve bizi öyle terkederdi.

Bunun üzerine aziz ve celil olan Allah şu vahyi indirdi: "(Sabah-akşam Rablerinin rızasını dileyerek O'na yalvaranlarla beraber sende sabret. Dünya hayatının güzelliklerini isteyerek gözlerini o kimselerden ayırma -yani eşraf ile beraber oturma-. Bizi anmasını kendilerine unuttuğumuz yani - Uyeyne ve Akra' - ve işinde aşırı giderek hevesine uyan kimseye uyma" (Kehf 28). Sonra onlara (yani mü'minlere ve kafirlere iki kişinin misalini (Kehf 32-44) ve dünya hayatının misalini (Kehf 45) getirdi (yani mezkur ayetleri bu maksatla inzal buyurdu). Habbâb der ki: "(Bu hâdiseden sonra) biz (zayıf takımdan olan sahabiler) Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la beraber oturduk. Aleyhissalâtu vesselâm'ın kalkma saati gelince, O'nun kalkması için önce biz onu terkederdik."¹⁶⁸⁶

1267- 7254- 4129- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٌ قَا: ثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. ثَنَا عِيسَى بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَطِيَّةِ الْعَوْفِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّهُ قَالَ: وَيْلٌ لِلْمُكْثِرِينَ، إِنْ مَنْ قَالَ بِالْمَالِ هَكَذَا وَ هَكَذَا وَ هَكَذَا أَرْبَعُ: عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ مِنْ قُدَامِهِ وَ مِنْ وَرَائِهِ. فِي الزَّوَادِ: عَطِيَّةُ الْعَوْفِيِّ وَ الرَّوَايِ عَنْهُ ضَعِيفَان. وَ رَوَاهُ إِمَامُ أَحْمَدُ فِي مُسْنَدِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَعْمَشَ عَنْ عَطِيَّةَ بِهِ .

1267. (4129) (7254)- Ebu Saidi'l-Hudri radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Malı şöyle şöyle, şöyle ve şöyle dağıtanlar hariç dünyalığı çok kazananlara yazıklar olsun!" "Şöyle!" kelimesini Resûlullah dört kere tekrar etti. Bunlarla "sağından, solundan, önünden ve arkasından (hayır için harcayanlar" demek istedi)."¹⁶⁸⁷

1268- 7255- 4130- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيِّ. ثَنَا النَّضْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ. ثَنَا عِكْرَمَةُ بْنُ عَمَّارٍ. حَدَّثَنِي أَبُو رُمَيْلٍ هُوَ سِمَاكٌ عَنْ مَالِكِ بْنِ مَرْثَدٍ الْحَنْفِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْكُثْرُونَ هُمْ السَّفَلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. إِنْ مَنْ قَالَ بِالْمَالِ هَكَذَا وَ هَكَذَا ، وَ كَسَبَهُ مِنْ طَيِّبٍ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1268. (4130) (7255)- Ebu Zerr radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Bu dünyada malca) en çok olanlar, Kıyamet günü en aşağıda olacaklardır. Ancak malı şöyle şöyle (bol bol) harcayanlar ve onu temiz yoldan kazananlar hariç."¹⁶⁸⁸

1269- 7256- 4131- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَكِيمٍ. ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجَّانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْكُثْرُونَ هُمْ السَّفَلُونَ إِنْ مَنْ قَالَ هَكَذَا وَ هَكَذَا وَ هَكَذَا ثَلَاثًا فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1269. (4131) (7256)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Dünyalığı en çok olanlar (âhirette rütbece) en aşağı olacaklardır. Ancak, malı şöyle şöyle şöyle (hayır yolunda) harcayanlar hariç."¹⁶⁸⁹

1270- 7257- 4132- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ بْنُ كَاسِبٍ. ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا أَحْبَبُّ أَنْ أَحْدًا عِنْدِي ذَهَبًا. فَتَأْتِي عَلَى ثَلَاثَةِ وَعِنْدِي مِنْهُ شَيْءٌ أَشْيَاءُ أَرْضُهُ فِي قَضَاءِ دَيْنٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَيَعْقُوبُ بْنُ حَمِيدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَ أَبُو سَهْلٍ اسْمُهُ نَافِعُ بْنُ مَالِكِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ أَوْ صَبْحِي عَمَ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ .

1270. (4132) (7257)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Yanımda Uhud dağı kadar altınım olup da ondan bir miktar yanımda kaldığı halde (iki gün geçip) üçüncü bir gecenin gelmesini sevmem. Bir borcu ödemek üzere (o altından) saklayacağım miktar hariç."¹⁶⁹⁰

1271- 7258- 4133- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، مُسْلِمٌ بْنُ مَسْكَمٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ غِيَاثٍ النَّقَّافِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ! مَنْ آمَنَ بِي وَصَدَّقَنِي وَ عَلِمَ أَنَّ مَا جِئْتُ بِهِ هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَقْبَلَ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَحَبَّبَ إِلَيْهِ لِقَاءَكَ وَ عَجَلَ لَهُ الْقَضَاءَ وَ مَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِي وَلَمْ يُصَدِّقْنِي وَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ مَا جِئْتُ بِهِ هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَكْثَرَ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَأَطْلَعَ عَمْرَهُ . فِي الزَّوَادِ: رَجَالُهَا "سَنَادُ ثِقَاتٌ. وَ هُوَ مَرْسَلٌ. وَ قَالَ: لَمْ يَخْرُجْ إِنْ مَاجَةً لِعَمْرُو هَذَا غَيْرَ هَذَا الْحَدِيثِ. وَ لَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ السَّنَةِ .

¹⁶⁸⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/570-571.

¹⁶⁸⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/571.

¹⁶⁸⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/571.

¹⁶⁸⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/572.

¹⁶⁹⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/572.

1271. (4133) (7258)- Amr İbnu Gaylân es-Sakafî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ey Allahım! Kim bana inanır, beni tasdik eder, ve her ne getirmiş isem onun senin yüce katından olduğunu ve hak olduğunu bilirse, ona az mal, az evlat ver, ona, sana kavuşmayı sevdir ve ölümünü çabuklaştır. Kim de bana inanmaz ve beni tasdik etmezse malını ve evladını çok kıl, ömrünü de uzat."¹⁶⁹¹

ACIKLAMA:

Bu hadisin mürsel yani senesinde kopukluk bulunduğu ve dolayısıyla zayıf olduğu, ayrıca Râvi Amr'ın ne İbnu Mâce ve ne de öbür Kütüb-i Sitte mecmualarında bir başka rivayetin bulunmadığı belirtilmiştir. Diğer taraftan ihtiva ettiği hüküm yönüyle de sahih hadislerle muhalefeti sebebiyle hadisin münkerliği mevzubahistir. Zira sahih hadislerde çok evlat edinmeye teşvikten başka, hayırlı mal, hayırla geçen uzun ömür de övülmüştür. Bu sebeple hadisin gerçekten Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm'dan varid etmiş olması halinde, muhatabın ve içinde bulunulan şartların kayıtlarıyla kayıtlamak gerekir. Aksi halde, sözelimi, Hz. Enes'e bol mal, çok evlat, uzun ömür için Efendimizin yaptığı dua manasız kalırdı. Mesela şayet mü'min kişi çok mal sahibi ve fakat onun hakkını vermesini sağlayacak ilimden mahrumsa veya ruhunda cimrilik, hisset, dünyaya tamahkarlık damarı kavî ise, fakirlik; keza çocuğu çok, fakat terbiyelerini veremeyecek şekilde ilmen, bedenlen, maddeten âciz ise, az evlat; şu anda salih amel üzere olmakla beraber, bir kısım eksiklikleri, mizaçtan gelen zaafırları, hızla değişen içtimai-siyasî şartlar sebebiyle sonuna kadar bu istikamette gitmesinden korkulan bir kimse ise, âcil bir ölüm güzel olabilir. Bunların aksi durumda olan, dünyayı ahiret için yaşamayı ideal edinmiş şuurlu bir müslüman için çok mal fevkalâde mühim bir hayır kaynağıdır, terbiyesi iyi verilen evladlar da öyle. Birer İslâm mücahidi olacak bu evlatlar, babanın ve ananın amel defterini fevkalade kabartacaktır, çok sayıda sadaka-i cariye hükmüne geçecektir. Hele uzun ömür! İhtiyarlık dönemi hastalıklı geçse bile uhrevî kazancın artma vesilesidir. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm dünyada mü'minin telaffuz ettiği her bir zikir kelimasının uhrevî bir ağaç ve meyve olduğunu, kişinin ebedi hayattaki manevî mertebesini yücelttiğini belirtir. Bu çeşit ifadeler, dünya hayatına - ahiret adına- sahip çıkmaya teşviktir. Hadisleri daima farklı muhataplar, farklı şartlar çerçevesinde anlamak gerekir, bu, kişiyi ifrat ve tefritten korur.¹⁶⁹²

1272- 7259- 4134- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَفَّانُ. ثَنَا غَسَّانُ بْنُ بُرَزَيْنَ وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُمَحِيُّ. ثَنَا غَسَّانُ بْنُ بُرَزَيْنَ. ثَنَا سَيَّارُ بْنُ سَمَةَ عَنِ الْبَرَاءِ السَّلِيلِيِّ عَنْ نُقَادَةَ السَّيِّدِيِّ قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى رَجُلٍ يَسْتَمْنَحُهُ نَاقَةً فَرَدَّهُ. ثُمَّ بَعَثَنِي إِلَى رَجُلٍ آخَرَ. فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ بِنَاقَةٍ. فَلَمَّا أَبْصَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اللَّهُمَّ! بَارِكْ فِيهَا وَفِيمَنْ بَعَثَ بِهَا قَالَ نُقَادَةُ: فَقُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَفِيمَنْ جَاءَ بِهَا. قَالَ: وَفِيمَنْ جَاءَ بِهَا ثُمَّ أَمَرَ بِهَا فَخُلِبَتْ فَدُرَّتْ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَ فَانٍ لِلْمَانِعِ الْوَلِّ وَاجْعَلْ رِزْقَ فَانٍ يَوْمًا بِيَوْمٍ. لِلَّذِينَ بَعَثَ بِالنَّاقَةِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْبَرَاءَ، قَدْ ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَ قَالَ الْذُهَبِيُّ: مَجْهُولٌ. وَبَاقِي رِجَالِ "سَنَدِ ثِقَاتٍ. وَ قَالَ: لَيْسَ لِنُقَادَةَ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ السَّنَةِ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ الَّذِي أَنْفَرْدَ بِهِ ابْنَ مَاجَةَ.

1272. (4134) (7259)- Nükâde el-Esedî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm beni, bir adama göndererek onun dışı devesini meniha olarak (bir müddet sütünden istifade etmek için) istedi. Adam talebi kabul etmedi. Bunun üzerine, Aleyhissalâtu vesselâm bir başka adama (aynı maksatla) yolladı. Bu zât, Efendimize sağmal bir deve yolladı. Resûlullah deveye bakınca: "Allahım, deveyi onu göndereni mübarek kıl!" diye dua buyurdu."

Nükâde der ki: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a: "Onu getireni de (deyin)" dedim. Aleyhissalâtu vesselâm: "Onu getireni de (mübarek kıl)" dedi. Sonra devenin sağılmasını emretti. Deve sağıldı fakat derhal yine memeleri süt doldu. Resûlullah: "Allahım, falanın malını çoğalt!" diye, önce reddeden kimse için de dua etti. Devesini gönderen için de: "Allahım, falanın rızkını gün be gün eyle" diye dua etti."¹⁶⁹³

* KANAAT

1273- 7260- 4140- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ثَنَا أَبِي وَيَعْلَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ نُفَيْعٍ عَنْ أَنَسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ غَنِيٍّ وَفَقِيرٍ إِذْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّهُ أَتَى مِنَ الدُّنْيَا قَوْمًا. قَالَ السَّيْوِيُّ: هَذَا الْحَدِيثُ أَوْرَدَهُ ابْنُ الْجَوْزِيِّ فِي الْمَوْضُوعَاتِ. وَأَعْلَهُ بِنَفِيْعٍ فَإِنَّهُ مَتْرُوكٌ. وَهُوَ مَخْرُجٌ فِي مَسْنَدِ أَحْمَدَ. وَلَهُ شَاهِدٌ بِمَحْدِثِ ابْنِ مَسْعُودٍ أَخْرَجَهُ الْخَطِيبُ فِي تَارِيخِهِ.

¹⁶⁹¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/573.

¹⁶⁹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/573.

¹⁶⁹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/574.

1273. (4140) (7260)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kıyamet günü, dünyada iken yetecek kadar rızık verilmiş olmasını temenni etmeyecek ne fakir ne de zengin olacaktır."¹⁶⁹⁴

* HZ. PEYGAMBERİN AİLESİNİN MAİŞETİ

1274- 7561- 4145- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: لَقَدْ كَانَ يَأْتِي عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّهْرُ مَا يُرَى فِي بَيْتٍ مِنْ بَيُوتِهِ الدُّخَانُ. قُلْتُ: فَمَا كَانَ طَعَامُهُمْ؟ قَالَتْ: اِسْوَدَانِ: التَّمْرُ وَالْمَاءُ. غَيْرَ أَنَّهُ كَانَ لَنَا جِيرَانٌ مِنْ اِنْصَارٍ جِيرَانُ صَدَقٍ. وَكَانَتْ لَهُمْ رَبَائِبُ. فَكَانُوا يَبْعَثُونَ إِلَيْهِ اَلْبَانَهَا. قَالَ مُحَمَّدٌ: وَكَانُوا تِسْعَةَ أَبْيَاتٍ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَقَدْ رَوَى مُسْلِمٌ بَعْضَهُ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

1274. (4145) (7261)- Hz. Aişe radiyallahu anha anlatıyor: "Âl-i Muhammed aleyhissalâtu vesselâm'ın, bazan bir ay geçer, hücrelerinin hiçbirinde ateş yanmazdı.

Hz. Aişe'nin ravisi Ebu Seleme der ki: "Ben Aişe radiyallahu anha'dan sordum: "Öyleyse bu esnada ne yerlerdi?" Şu cevabı verdi:

"İki siyah: Hurma ve su! Ancak, Ensardan komşularınız vardı. Onlar sadâkatlı komşulardı. Onların sağmal hayvanları vardı. Bunlar hayvanlarının sütünden Aleyhissalâtu vesselâm'a gönderirlerdi. (O, bize de içirirdi)" dedi. Muhammed (İbnu Mâce) der ki: "Ve onlar (yani Hz. Peygamber'in hücreleri) dokuz taneydi."¹⁶⁹⁵

1275- 7262- 4147- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ. ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى. ثَنَا سُبَيْحُ بْنُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ ابْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مِرَارًا: وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ! مَا أَصْبَحَ عِنْدَ آلِ مُحَمَّدٍ صَاعٌ حَبٍّ وَصَاعٌ تَمْرٍ. وَإِنَّ لَهُ يَوْمَئِذٍ تِسْعَ نِسْوَةٍ .

في الزوائد: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَرَوَاهُ ابْنُ حَبَّانٍ فِي صَحِيحِهِ مِنْ طَرِيقِ أَبِي الْعَطَارِ عَنْ قَتَادَةَ بِهِ قُلْتُ: وَأَصْلُ الْحَدِيثِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ فِي كِتَابِ الْبَيْعِ. وَاخْتَلَفَ شَرَاةُ فِي أَنَّهُ مَوْقُوفٌ أَوْ مَرْفُوعٌ لَكِنْ رَوَاهُ الْمُسْنَدُ تَرَدَّدَ عَلَى مَنْ قَالَ بِوَقْفِهِ عَنْ أَنَسٍ .

1275. (4147) (7262)- Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm tekrar tekrar buyurdular ki: "Muhammed'in nefsinin elinde tutan Zat-ı Zülcelâl'e yemin olsun ki, Âl-i Muhammed'de hiçbir zaman akşamdan sabaha bir sa' miktarında ne zahire ne de kuru hurma bulunmuştur." Halbuki o sıralarda Aleyhissalâtu vesselâm'ın dokuz zevceleri vardı."¹⁶⁹⁶

1276- 7263- 4148- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُسْعُودِيُّ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ بَزِيمَةَ عَنْ أَبِي عُيَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا أَصْبَحَ فِي آلِ مُحَمَّدٍ إِمْدٌ مِنْ طَعَامٍ أَوْ مَا أَصْبَحَ فِي آلِ مُحَمَّدٍ مِدٌّ مِنْ طَعَامٍ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَأَبُو الْمُغِيرَةِ اسْمُهُ عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ حَجَّاجٍ الْخَوَنِي .

1276. (4148) (7263)- Abdullah İbnu Mesud radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Al-i Muhammed'de ancak bir nüdd miktarı yiyecek maddesi sabahlamıştır" veya "Al-i Muhammed'de bir nüdd yiyecek (bile) sabahlamadı" buyurdular."¹⁶⁹⁷

1277. (4149) (7264)- Süleymân İbnu Surad radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bize geldi ve bir yiyecek (ikramına) gücümüz yetmeksizin -veya bir yiyeceğe gücü yetmeksizin- üç gece kaldık."¹⁶⁹⁸

1278- 7265- 4150- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ اِعْمَشَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: أَنَبِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا بِطَعَامٍ سَخْنٍ. فَأَكَلَ فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ: اَلْحَدُّ اَللَّهُ! مَا دَخَلَ بَطْنِي طَعَامٌ سَخْنٌ مُدٌّ كَذَا وَكَذَا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَسُؤَيْدٌ مُخْتَلَفٌ فِيهِ .

1278. (4150) (7265)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bir gün sıcak bir yemek getirilmişti. Yedi ve yemekten çıkınca: "Elhamdülillah, şu şu vakitten beri mideme sıcak bir yemek girmemişti" buyurdu."¹⁶⁹⁹

¹⁶⁹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/575.

¹⁶⁹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/575.

¹⁶⁹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/576.

¹⁶⁹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/576.

¹⁶⁹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/576.

¹⁶⁹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/577.

* ÂL-İ MUHAMMED'İN YATAĞI

1279- 7266- 4154 - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ وَإِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حَبِيبٍ، قَا: ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ مُجَالِدٍ عَنْ عَامِرٍ عَنْ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ؛ قَالَ: أَهْدَيْتِ ابْنَتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيَّ. فَمَا كَانَ فِرَاشَنَا لَيْلَةً أَهْدَيْتِ إِسْكَ كَيْشٍ فِي الزوائد: في إسناده الحارث ومجالد وهما ضعيفان .

1279. (4154) (7266)- Hz. Ali radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın kızı (Fatıma gerdek gecesi) bana gönderildi. Onun gönderildiği gece yatağımız koyun derisinden başka bir şey değildi."¹⁷⁰⁰

1280- 7267- 4161 - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا عَيْسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَلَى ابْنِ أَبِي فَرْوَةَ. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ؛ قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَبَّةٍ عَلَى بَابِ رَجُلٍ مِنْ الْأَنْصَارِ. فَقَالَ: مَا هَذِهِ؟ قَالُوا: قَبَّةٌ بَنَاهَا فَتَنٌ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ مَالٍ يَكُونُ هَكَذَا فَهُوَ وَبَالَ عَلَى صَاحِبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَبَلَغَ الْأَنْصَارِيُّ ذَلِكَ. فَوَضَعَهَا. فَمَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِغَدٍّ. فَلَمْ يَرَهَا فَسَأَلَ عَنْهَا فَأَخْبَرَ أَنَّهُ وَضَعَهَا لِمَا بَلَغَهُ عَنْكَ. فَقَالَ: يَرْحَمُهُ اللَّهُ! يَرْحَمُهُ اللَّهُ! فِي الزوائد: في إسناده عيسى بن عبد الله، لم أر من جرّحه و من وثقه. وباقي رجال "سناد ثقات. ورواه أبو داود في سننه بغير هذا اللفظ من هذا الوجه .

1280. (4161) (7267)- Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Ensâr'dan bir zâtın kapısının üstüne yaptırdığı bir kubbe gördü. Bu nedir?" diye sordu. "Bu falancanın inşa ettirdiği bir kubbedir!" dediler. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Böyle sarfedilen her mal, Kıyamet günü sahibine bir vebaldir!" buyurdular. Bu söz Ensari'ye ulaşmıştı. Kubbe'yi hemen yıktı. Sonra, Aleyhissalâtu vesselâm oradan tekrar geçti, fakat kubbeyi göremedi, akıbetini sordu. "Sizin söylediğiniz kendisine ulaşınca yıktı" denildi. Bunun üzerine Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Allah ona rahmet kılsın, Allah ona rahmet kılsın!" diye dua buyurdular."¹⁷⁰¹

* TEVEKKÜL VE YAKIN

1281- 7268- 4165 - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ سَمِ - إِبْنِ شُرَيْبٍ - أَبِي شُرَيْبٍ عَنْ حَبَّةَ وَسَوَاءِ ابْنَيْ خَالِدٍ؛ قَا: دَخَلْنَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُعَالِجُ شَيْئًا. فَأَعْنَاهُ عَلَيْهِ. فَقَالَ: تَيَّأَسَا مِنَ الرِّزْقِ مَا تَهَزَّرْتَ رُؤُسُكَ؟. فَإِنَّ أُنْسَانَ تَلِدُهُ أُمُّهُ أَحْمَرَ لَيْسَ عَلَيْهِ قِشْرٌ. ثُمَّ يَرْزُقُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. فِي الزوائد: إسناده صحيح. وسم بن شرحبيل ذكره ابن حبان في الثقات. ولم أر من تكلم فيه وباقي رجال "سناد ثقات .

1281. (4165) (7268)- Halid'in oğulları Habbe ve Sevâ radiyallahu anhumâ anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir şey tamir etmekte iken yanına girdik. O işte kendisine yardım ettik. "Başlarımız kımıldadığı müddetçe rızık hususunda yeise düşmeyin. Zira insanı annesi kıpkızıl, üzerinde hiçbir şey olmadığı halde doğurur, sonra aziz ve celil olan Allah onu her çeşit rızıkla rızıklandırır" buyurdular."¹⁷⁰²

1282- 7269- 4166 - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَنْبَأَنَا أَبُو شُعَيْبٍ صَالِحُ بْنُ زُرَيْقٍ الْعَطَّارُ. ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجَمَحِيُّ عَنْ مُوسَى بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنْ مِنْ قَلْبٍ ابْنِ آدَمَ بِكُلِّ وَادٍ شُعْبَةٍ. فَمَنْ اتَّبَعَ قَلْبُهُ الشَّعْبَ كُلَّهُا لَمْ يُبَالِ اللَّهُ بِأَيِّ وَادٍ أَهْلَكَهُ. وَمَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ كَفَاهُ الشَّعْبُ. فِي الزوائد: إسناده ضعيف. وصالح بن زريق ليس له إ هذا الحديث. قَالَ فِي الْمِيزَان: حَدِيثٌ مُنْكَرٌ .

1282. (4166) (7269)- Amr İbnul-As radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şüphesiz, her derede, âdemoğlunun kalbinden bir parça bulunur (yani kalp her şeye karşı bir ilgi duyar). Öyleyse kimin kalbi bütün parçalara ilgi duyarsa, Allah onun hangi vadide helak olacağına hiç aldırılmaz. Kim de Allah'a tevekkül ederse, kalbinin her şeye (ilgi kurarak dağılmasını önlemek için) Allah ona yeter."¹⁷⁰³

* HİKMET

1283- 7270- 4171 - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَيْدٍ. ثَنَا الْفَضِيلُ بْنُ سَلَيْمَانَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ جُبَيْرٍ مَوْلَى أَبِي أُيُوبَ عَنْ أَبِي أُيُوبَ؛ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! عَلَّمَنِي وَأَوْجِزْ قَالَ: إِذَا قَمَعْتَ فِي صَنْتِكَ فَصَلِّ صَوَّةً مُوَدَّعٍ. وَتَكَلَّمَ بِكَ مِمَّا تَعْتَذِرُ مِنْهُ. وَأَجْمَعَ الْيَأْسَ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ. فِي الزوائد: إسناده ضعيف

¹⁷⁰⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/577.

¹⁷⁰¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/578.

¹⁷⁰² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/578.

¹⁷⁰³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/579.

وعثمان بن جبیر قال الذهبي في الطبقات: مجهول. وذكره ابن حبان في الثقات. و قال البخاري وأبو حاتم: روى عن أبيه عن جده عن أيوب قلت: لكن كون الحديث من أوجز الكلمات وأجمعها الحكمة يدل على قربه للثبوت فليتأمل .

1283. (4171) (7270)- Hz. Ebu Eyyub radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a bir adam gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana (dini) öğret ve fakat çok özlü olsun!" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm: "Namazına kalktığın vakit (dünyaya) veda edenin (namazı gibi) namaz kıl. Sonradan (pişman olup) özür dileyeceğin söz söyleme. İnsanların elinde bulunan (dünyalık şeylerden) ümidini kesmeye azmet!" buyurdular."¹⁷⁰⁴

1284- 7271- 4172- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَوْسِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَثَلُ الَّذِي يَجْلِسُ يَسْمَعُ الْحِكْمَةَ ثُمَّ يُحَدِّثُ عَنْ صَاحِبِهِ إِذَا بَشَرَ مَا يَسْمَعُ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى رَاعِيًا، فَقَالَ: يَا رَاعِي! أَجَزْ رُزْنِي شَاءَ مِنْ غَنَمِكَ. قَالَ: أَذْهَبَ فُحْدٌ بِأَذْنِ خَيْرِهَا. فَذَهَبَ فَاحْذَ بِأَذْنِ كَلْبِ الْغَنَمِ. قَالَ أَبُو الْحَسَنِ بْنُ سَلَمَةَ: ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. ثَنَا مُوسَى ثَنَا حَمَّادٌ فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَقَالَ فِيهِ بِأَذْنِ خَيْرِهَا شَاءَ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ مِنَ الطَّرَفَيْنِ الطَّرِيقَيْنِ عَنْ مَدَارٍ. "سند علي بن زيد بن جدعان وهو ضعيف .

1284. (4172) (7271)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bir meclise oturup hikmetli söz dinleyip, sonra bu meclisten bahsederken işittiği şeylerin sadece kötü kısımlarını anlatan bir kimsenin misali, bir çobana gelip: "Ey çoban, süründen bana bir koyun kes!" deyince, çobandan: "Git en iyisinin kulağından tut al" iznine rağmen gidip sürünün köpeğinin kulağından tutan adamın misalidir."

Ebu'l-Hasen İbnu Seleme de bu hadisin bir mislini rivayet etmiş, ancak rivayette şu farklılığa yer vermiştir: "Sürünün en iyi koyununun kulağına tut."¹⁷⁰⁵

* ALÇAK GÖNÜLLÜ OLMA

1285- 7272- 4175- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ وَهَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ؛ قَا: ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ الْمُحَارِبِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقُولُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ. الْكِبْرِيَاءُ رَدَائِي وَالْعَظَمَةُ إِزَارِي. فَمَنْ نَارَ عَنِّي وَاجِدًا مِنْهُمَا أَلْفَيْتُهُ فِي النَّارِ. فِي الزَّوَادِ: رَجَالُهُ ثَقَاتٌ. إِنْ أَنْ عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ اخْتَلَطَ وَالْمُحَارِبِيُّ هَلِي رَوَى عَنْهُ قَبْلَ اخْتِطَ أَوْ بَعْدَهُ؟

1285. (4175) (7272)- İbnu Abbâs radiyallahu anhuma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah Teâla hazretleri buyurdular ki: "Büyüklik benim ridamdır, azamet de benim izarımdır. Kim, bunlardan birinde benimle iddialaşmaya kalkarsa, onu cehenneme atarım."¹⁷⁰⁶

1286- 7273- 4176- حَدَّثَنَا حَزْمَةُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ؛ أَنَّ دَرَجًا حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ سُبْحَانَهُ دَرَجَةً يَرْفَعُهُ اللَّهُ بِهِ دَرَجَةً. وَمَنْ يَتَكَبَّرَ عَلَى اللَّهِ دَرَجَةً يَضَعُهُ اللَّهُ بِهِ دَرَجَةً حَتَّى يَجْعَلَهُ فِي أَسْفَلِ السَّافِلِينَ . فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. وَدَرَجَ بْنَ سَمْعَانَ أَبُو السَّمْحِ الْمَصْرِيُّ وَإِنْ وَثَقَهُ ابْنُ مَعِينٍ فَقَدْ قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَغَيْرُهُ: مُسْتَقِيمٌ إِنْ مَا كَانَ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ. وَقَالَ ابْنُ عَدِيٍّ: عَامَّةُ أَحَادِيثِ دَرَجَ مِمَّا يَتَابَعُ عَلَيْهِ وَضَعْفُهُ أَبُو حَاتِمٍ وَالنَّسَائِيُّ وَالدَّارِقُطْنِيُّ .

1286. (4176) (7273)- Ebu Sa'îd'l-Hudrî radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim Allah Teâla hazretlerinin rızası için bir derece tevazu izhar eder (alçak gönüllü) olursa, Allah, onu bu sebeple, bir derece yükseltir. Kim de Allah'a bir derece kibirde bulunursa, Allah da onu bu sebeple bir derece alçaltır, böylece onu esfel-i safiline (aşağıların aşağısına) atar."¹⁷⁰⁷

1287- 7274- 4177- حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ. ثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ وَسَلَمُ بْنُ قُتَيْبَةَ؛ قَا: ثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: إِنْ كَانَتْ أَمَةٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَتَأْخُذَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَا يَنْزِعُ يَدَهُ مِنْ يَدِهَا حَتَّى تَذْهَبَ بِهِ حَيْثُ شَاءَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ فِي حَجَاتِهَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ جَدْعَانُ ضَعِيفٌ. 306- مَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ. كُنْ عِنْدَ النَّاسِ فَرْدًا مِنَ النَّاسِ. 506- مَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللَّهُ. 606- يَا أَخِي اشْرُكْنَا فِي دُعَائِكَ. 706- تَوَاضَعَ لِرَبِّكَ يَا مُحَمَّدٌ. وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنْ أَتْبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ. عَبْدُ الرَّسُولِ. 806- وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ

¹⁷⁰⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/579.

¹⁷⁰⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/580.

¹⁷⁰⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/580.

¹⁷⁰⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/581.

1291. (4188) (7278)- İbnu Abbâs radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Eşecc el-Asari'ye: "Muhakkak ki sende Allah'ın sevdiği iki haslet var: Hilim (acele etmemek) ve haya" buyurdular."¹⁷¹²

1292- 7279- 4189- حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَحْزَمَ، ثَنَا يَشْرُ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا حَمَادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبِيدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ جُرْعَةٍ أَكْظَمَ أَجْرًا عِنْدَ اللَّهِ مِنْ جُرْعَةٍ غِيْظٍ كَظَمَهَا عَبْدٌ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1292. (4189) (7279)- İbnu Ömer radiyallahu anhuma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah indinde kişinin yuttuğu en sevaplı yudum, Allah'ın rızasını düşünerek kendini tutup, yuttuğu öfke yudumudur."¹⁷¹³

* ALLAH KORKUSUYLA AĞLAMAK

1293- 7280- 4192- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنْ مُوسَى بْنِ يَعْقُوبَ الرَّمَعِيِّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ؛ أَنَّ عَامِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ بَيْنَ اسْمِهِمْ وَبَيْنَ أَنْ نَزَلَتْ هَذِهِ آيَةُ يُعَاتِبُهُمُ اللَّهُ بِهَا إِنْ أَرْبَعِ سِنِينَ -وَلَوْ يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِ فَطَالُ عَلَيْهِمُ الْاَلْ، مَدَّ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ- فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَكَانُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِ .

1293. (4192) (7280)- Abdullah İbnu'z-Zübeyr radiyallahu anhuma'nın anlattığına göre, "Kendilerinin Müslümanlığı kabul etmeleri ile, Allah'ın onları azarladığına dair (şu) ayetin inmesi arasında dört yıldan fazla zaman olmamıştır: "Onlar, daha önce kendilerine kitap verilen ve zaman geçtikçe kalpleri katılaştıran kimseler gibi olmasınlar. Çünkü onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdi" (Hadid 16).¹⁷¹⁴

1294- 7281- 4193- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلْفٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ الْحَنْفِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَكْثُرُوا الضَّحْكَ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحْكِ تُمِيتُ الْقُلُوبَ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ، رَجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1294. (4193) (7281)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Çok gülmeyin, çünkü çok gülmek kalbi öldürür."¹⁷¹⁵

1295- 7282- 4195- حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ دِينَارٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثَنَا أَبُو رَجَاءٍ الْخُرَاسَانِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ الْبَرَاءِ؛ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ. فَجَلَسَ عَلَى شَفِيرِ الْقَبْرِ. فَبَكَى حَتَّى بَلَ التَّرَى ثُمَّ قَالَ: يَا إِخْوَانِي! لِمَثَلِ هَذَا فَأَعْدُوا فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. قَالَ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. مُحَمَّدُ بْنُ مَالِكٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنَ الْبَرَاءِ. ثُمَّ ذَكَرَهُ فِي الضَّعَفَاءِ .

1295. (4195) (7282)- Berâ radiyallahu anh anlatıyor: "Biz Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la birlikte bir cenazede beraberdik. Aleyhissalâtu vesselâm kabrin kenarına oturup ağladılar, öyle ki (göz yaşlarıyla) toprak ıslandı. Sonra da: "Ey kardeşlerim! İşte (başımıza gelecek) bu aynı (ölüm hadisesi) için iyi hazırlanın" buyurdular."¹⁷¹⁶

1296- 7283- 4197- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدِّمَشْقِيُّ وَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ؛ قَالَ: ثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، حَدَّثَنِي حَمَادُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ الزُّرْقِيُّ عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ يَخْرُجُ مِنْ عَيْنَيْهِ دُمُوعٌ وَإِنْ كَانَ مِثْلَ رَأْسِ الدُّبَابِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ثُمَّ تَصِيبُ شَيْئًا مِنْ حَرٍّ وَجْهَهُ- حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ. وَحَمَادُ بْنُ أَبِي حَمِيدٍ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَمِيدٍ ضَعِيفٌ .

1296. (4197) (7283)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sinek başı kadar bile olsa, gözünden Allah korkusuyla yaş çıkan ve bu yaş yanak yumrusuna değecek kadar akan hiçbir mü'min kul yoktur ki, Allah onu (ebedî) ateşe haram etmesin!"¹⁷¹⁷

¹⁷¹² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/583.

¹⁷¹³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/583.

¹⁷¹⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/584.

¹⁷¹⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/584.

¹⁷¹⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/584.

¹⁷¹⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/585.

1297- 7284- 4199- حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُمَرَ بْنِ الدِّمَشْقِيِّ. ثَنَا الْوَالِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ جَابِرٍ. حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ رَبِّ؛ قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّمَا عَمَلُ كَالْوَعَاءِ. إِذَا طَابَ أَغْـهُوَ وَإِذَا فَسَدَ أَسْفَلُهُ فَسَدَ أَغْـهُوَ فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ عُثْمَانُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ لَمْ أَرِ مِنْ تَكْلَمٍ فِيهِ. وَبَاقِي رِجَالُ "إِسْنَادِ مُوْتَقُونَ .

1297. (4199) (7284)- Hz. Muaviye İbnu Ebi Süfyan radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ameller kap(ta bulunan madde) gibidir. En aşağısı (yani dipteki kısım) güzelse en yukarısı (yani üst kısmı) da güzel olur; en aşağısı bozulursa en üstü de bozulur."¹⁷¹⁸

1298- 7285- 4200- حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ الْجُمَيْصِيُّ. ثَنَا بَقِيَّةُ عَنْ وَرْقَاءَ بْنِ عُمَرَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ذَكْوَانَ أَبُو الرَّزَادِ عَنْ أَبِي عَرَجٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا صَلَّى فِي الْعَنِيَّةِ فَأَحْسَنَ وَصَلَى فِي السِّرِّ فَأَحْسَنَ-قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: هَذَا عَبْدِي حَقًّا. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ بَقِيَّةٌ وَهُوَ مَدْلَسٌ وَقَدْ عَنَعَنَهُ .

1298. (4200) (7285)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Eğer kişi namazını herkesin gözü önünde kılınca (edebine uygun kılar) güzel yapar, tek başına kimsenin görmediği durumda kılınca da (edebine uygun kılar) güzel Yaparsa, Allah Teâla hazretleri (onun ibadetinden memnun kalır ve:)"Bu (kulluğunu riyasız yapan) gerçek bir kulumdur" der."¹⁷¹⁹

1299- 7286- 4201- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ بْنُ زُرَّارَةَ وَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى؛ قَا: ثَنَا شَرِيكَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَمَّشٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَارِبُوا وَاسِدُّوا. فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِمُنْجِيهِ عَمَلُهُ. قَالُوا: وَ أَنْتَ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: وَ أَنَا. إِنْ أَنْ يَنْعَمَ لِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ. فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ حَسَنٌ. وَ شَرِيكَ مُخْتَلَفٌ فِيهِ .

1299. (4201) (7286)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Ey mü'minler! Amel ve ibadetlerinizi) itidal üzere yapın, ifrattan kaçın. Zira sizden hiç kimseyi (ateşten) ameli kurtarmak değildir."

Sahabiler: "Seni de mi amelin kurtarmaz, ey Allah'ın Resûlü!" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm: "Beni de, buyurdular. Eğer Allah kendi katından bir rahmet ve fazl ile benim günahlarımı bağışlamazsa beni de amelim kurtarmaz!" buyurdular."¹⁷²⁰

* RİYA VE SÜM'A

1300- 7287- 4202- حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ الْعُثْمَانِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ الْعَـهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ. فَمَنْ عَمِلَ لِي عَمَّـً شَرِكٌ فِيهِ غَيْرِي فَأَنَا مِنْهُ بَرِيٌّ وَهُوَ لِلَّذِي أَشْرَكَ فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رِجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1300. (4202) (7287)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah u Teâla hazretleri şöyle buyurmuştur: "Ben her çeşit şirkten müstağniyim. Öyleyse, kim benim için işlediği bir amele birden başkasını ortak ederse ben ondan uzağım ve benim için yaptığı o iş, bana değil, ortak ettiği kimseyedir."¹⁷²¹

1301- 7288- 4204- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ. حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ أَوْ حَمْرٌ عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ رُبَيْحِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ؛ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ نَتَذَكَّرُ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ. فَقَالَ: أَوْ أَخْبَرُكُمْ بِمَا هُوَ أَخَوْفُ عَلَيْكُمْ عِنْدِي مِنَ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ؟ قَالَ، قُلْنَا: بَلَى. فَقَالَ: الشِّرْكُ الْخَفِيُّ: أَنْ يَقُومَ الرَّجُلُ يُصَلِّيَ فَيَزِيْنَ صَـتَهُ لِمَا يَرَى مِنْ نَظَرِ رَجُلٍ. فِي الزَّوَانِدِ: إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَكَثِيرُ بْنُ زَيْدٍ وَرُبَيْحُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مُخْتَلَفٌ فِيهِمَا .

1301. (4204) (7288)- Ebu Safâ radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir gün) yanımıza geldi. Biz o sırada Mesih Deccal'i müzakere ediyorduk. Dediler ki: "Ben size, nazarımda sizin için Mesih Deccal'den daha ürkütücü bir şeyi haber vereyim mi?"

"Evet! Ey Allah'ın Resûlü! Söyleyin!" dedik.

"Şirk-i hafidir (gizli şirk). Mesela, kişi kalkar, namaz kılar, bu namazını, kendisine bakanlar sebebiyle güzel kılar, (işte bu, gizli şirke bir örnektir)" buyurdular."¹⁷²²

¹⁷¹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/585.

¹⁷¹⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/585-586.

¹⁷²⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/586.

¹⁷²¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/586.

¹⁷²² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/587.

1302- 7289- 4205- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلْفٍ الْعَسْقَنِيُّ. ثَنَا رَوَّادُ بْنُ الْجَرَّاحِ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ذَكْوَانَ عَنْ عُيَادَةَ بْنِ نُسَيْبٍ عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَنْخَوْفُ عَلَى أُمَّتِي الشَّرَّاءُ بِاللَّهِ. أَمَا إِنِّي لَأَقُولُ يَعْبُدُونَ شَمْسًا وَ قَمَرًا وَ وَثْنَا. وَلَكِنْ أَعْمَأَ لِعَبِيرِ اللَّهِ وَشَهْوَةً خَفِيَّةً فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ عَامِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. لَمْ أَرِ مِنْ تَكْلَمٍ فِيهِ. وَبَاقِي رَجَاءُ "سَنَادِ ثِقَاتٍ".

1302. (4205) (7289)- Şeddâd İbnu Evs radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetim hakkında en ziyade korktuğum şey, Allah'a şirktir. Bu sözümle, ümmetimin dönüp de tekrar güneşe veya kamere veya puta tapacaklarını demek istemiyorum. Fakat beni korkutan şey, Allah'tan başkası için yapacakları ameller ve (spor maksadıyla kılınan namazda, sıhhat niyetiyle tutulan oruçta olduğu üzere, amellerde Allah rızasından başka maksatları ön plana getirme gibi) gizli arzulardır."¹⁷²³

1303- 7290- 4206- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَأَبُو كُرَيْبٍ؛ قَا: ثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. ثَنَا عِيسَى بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَطِيَّةِ الْعَرَفِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ يُسْمِعِ يَسْمِعِ اللَّهُ بِهِ. وَمَنْ يُزَاءَ يُزَاءِ اللَّهُ بِهِ. فِي إِسْنَادِهِ عَطِيَّةُ الْعُوفِي وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَكَذَلِكَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي لَيْلَى. وَالْحَدِيثُ مِنْ حَدِيثِ جَنْدَبٍ فِي الصَّحِيحِينَ.

1303. (4206) (7290)- Ebu Saîdi'l-Hudrî radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Her kim (ibadetini gösteriş için) halka işittirirse, Allah o kimseyi (yani gayesini halka) işittirir ve kim (ibadetinde) riyakârlık ederse Allah onun riyakârlığının cezasını (dünyada) verir."¹⁷²⁴

* HASED

1304- 7291- 4210- حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَمَّالُ وَأَحْمَدُ بْنُ ابْنِ زُهْرٍ؛ قَا: ثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنْ عِيسَى بْنِ أَبِي عِيسَى الْخَطَّاطِ عَنْ أَبِي الزَّنَادِ عَنْ أَنَسٍ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْحَطِيبَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ. وَالصَّرَّةُ نُورُ الْمُؤْمِنِ وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ. فِي الزَّوَانِدِ: الْجُمْلَةُ أُولَى رَوَاهَا أَبُو دَاوُدَ فِي سَنَنِهِ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَإِسْنَادُهُ حَدِيثُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فِيهِ عِيسَى بْنُ أَبِي عِيسَى وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1304. (4210) (7291)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Hased (çekememezlik) hayırları yer bitirir, tıpkı ateşin odunu yeyip tükettiği gibi. Sadaka hataları söndürür, tıpkı suyun ateşi söndürmesi gibi. Namaz, mü'minin nûrudur. Oruç ateşe karşı perdedir."¹⁷²⁵

* BAĞY (ZULÜM VE KÖTÜ MUAMELE)

1305- 7292- 4212- حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. ثَنَا صَالِحُ بْنُ مُوسَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ؛ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَسْرَعُ الْخَيْرِ ثَوَابًا الْبِرُّ وَصِلَةُ الرَّجِمِ وَأَسْرَعُ الشَّرِّ عُقُوبَةُ الْبَغْيِ وَقَطِيعَةُ الرَّجِمِ. فِي الزَّوَانِدِ: فِي إِسْنَادِهِ صَالِحُ بْنُ مُوسَى وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1305. (4212) (7292)- Hz. Aişe radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sevabı en çabuk gelen hayırlı amel mahlukâ iyilik ve sıla-i rahimdir. Cezası en çabuk gelen kötü amel de bağy (mahlukâ kötü muamele, zulüm) ve sıla-ı rahm'i kesmektir."¹⁷²⁶

1306- 7293- 4214- حَدَّثَنَا حَزْمَةُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ. إِنْبَانَا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سِنَانِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ: أَنْ تَوَاضَعُوا وَ يَبْغِي بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ. فِي الزَّوَانِدِ: هَذَا إِسْنَادٌ حَسَنٌ. خَتَفَ فِي اسْمِ سَنَانِ بْنِ سَعْدٍ أَوْ سَعْدِ بْنِ سَنَانٍ.

1306. (4214) (7293)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Bana "mütevazi olun, birbirinizin hukukuna tecavüz etmeyin" diye Allah Teâla hazretleri vahiyde bulundu" buyurdular."¹⁷²⁷

¹⁷²³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/587-588.

¹⁷²⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/588.

¹⁷²⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/588.

¹⁷²⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/589.

¹⁷²⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/589.

* VERA' VE TAKVA

1307- 7294- 4216- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْرَةَ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ، ثَنَا مُغِيثُ بْنُ سُمَيٍّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو؛ قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: كُلُّ مَخْمُومٍ الْقَلْبِ صَدُوقِ اللِّسَانِ. قَالُوا: صَدُوقُ اللِّسَانِ نَعْرِفُهُ. فَمَا مَخْمُومُ الْقَلْبِ؟ قَالَ هُوَ النَّقِيُّ النَّقِيُّ. إِنْ فِيهِ وَبَغْيٍ وَغِلٍّ وَحَسَدٍ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ.

1307. (4216) (7294)- Abdullah İbnu Amr radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a: "En efdal insan kimdir?" diye sorulmuştu. "Kalbi mahmûm (pak), dili doğru sözlü olan herkes" buyurdular. Ashab: "Doğru sözlülüğün ne demek olduğunu biliyoruz. Mahmûmu'l-kalb ne demektir?" ye sordu. "(Mahmûm kalb), Allah'tan korkan tertemiz kalptir, içinde günah yoktur, zulüm yoktur, kin yoktur, hased yoktur" buyurdular."¹⁷²⁸

1308- 7295- 4217- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنْ بُرْدِ بْنِ سَيَّانٍ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ وَائِلَةَ بْنِ أَشَقَّعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ! كُنْ وَرِعًا تَكُنْ أَعْيَدَ النَّاسِ وَكُنْ قَبِيحًا تَكُنْ أَشْكَرَ النَّاسِ. وَأَجِبْ لِلنَّاسِ مَا تَحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا وَأَحْسِنُ جَوَارَ مَنْ جَاوَرَكَ تَكُنْ مُسْلِمًا وَأَقِلَّ الضَّجْكَ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّجْكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ. فِي الزَّوَادِ: خَبَابٌ إِسْنَادٌ حَسَنٌ. وَأَبُو رَجَاءٍ اسْمُهُ مَحْرُزُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجَزْرِيُّ.

1308. (4217) (7295)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ey Ebu Hureyre, verâ sahibi ot (harama düşme şüphesi olan şeylerden de kaçın) ki insanların Allah'a en iyi kulluk edeni olasın! Kanaatkârlığı esas al ki insanların Allah'a en iyi şükredenisi olasın. Nefsin için sevdiğini insanlar için de sev ki (kâmil) mü'min olasın. Sana komşu olanlara iyi komşuluk et ki (kâmil bir) Müslüman olasın. Gülmeyi az yap, zira çok gülmek kalbi öldürür."¹⁷²⁹

1309- 7296- 4218- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ رُمَحٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ الْمَاضِي بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخُوَزَنِيِّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَقَلٌ كَالْتَذْبِيرِ. وَوَرَعٌ كَالْكَفِّ. وَحَسَبٌ كَحُسْنِ الْخُلُقِ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَصْرِيُّ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1309. (4218) (7296)- Ebu Zerr radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Tedbir gibi akıl yoktur. Sakınmak gibi vera' yoktur. İyi huy gibi haseb (itibar vesilesi) yoktur."¹⁷³⁰

1310- 7297- 4220- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ؛ قَا: ثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ كَهْمَسِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي السَّلِيلِ صُرَيْبِ بْنِ نُفَيْرٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِيَّيْ، عَرَفْتُ كَلِمَةً «وَقَالَ عُثْمَانُ: آيَةٌ» لَوْ أَخَذَ النَّاسُ كُلُّهُمْ بِهَا لَكَفَّتْهُمْ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! آيَةٌ آيَةٌ: قَالَ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا. فِي الزَّوَادِ: هَذَا الْحَدِيثُ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ. غَيْرَ أَنَّهُ مَنْعُطٌ. وَأَبُو السَّلِيلِ لَمْ يَدْرِكْ أَبَا ذَرٍّ قَالَهُ فِي التَّهْذِيبِ..

1310. (4220) (7297)- Ebu Zerr radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ben bir kelime -Osman dedi ki: "Bir âyet"- biliyorum. Eğer insanların hepsi onu tutsaydılar hepsine kâfi getirdi." Ashab: "Ey Allah'ın Resûlü, bu hangi ayettir?" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm: "Ve kim Allah'tan korkarsa, Allah o kimseye (darlıktan genişliğe) bir çıkış yolu ihsan eder" (Talak 2) ayetini okudu."¹⁷³¹

* KİŞİYİ İYİ SIFATLARIYLA ANMA

1311- 7298- 4221- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. أَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ الْجُمَحِيُّ عَنْ أُمِّيَّةَ بْنِ صَفْوَانَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ أَبِي زُهَيْرٍ النَّقْفِيِّ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّبَاةِ أَوْ الْبَنَّاةِ «قَالَ. وَالنَّبَاةُ مِنَ الطَّائِفِ» قَالَ: يُوشِكُ أَنْ تَعْرِفُوا أَهْلَ الْجَنَّةِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ. قَالُوا: بِمَ ذَلِكَ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: بِالنَّيِّبِ الْحَسَنِ وَالنَّيِّبِ السَّيِّئِ. أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَلَيْسَ بِي زهير هَذَا عِنْدَ ابْنِ مَاجَةَ سِوَى هَذَا الْحَدِيثِ وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ فِي بَقِيَةِ الْكُتُبِ السَّنَةِ.

¹⁷²⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/589-590.

¹⁷²⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/590.

¹⁷³⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/590.

¹⁷³¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/591.

1311. (4221) (7298)- Ebu Züheyr es-Sakafî radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bize, Nebavet veya Benâvet'te -ravi dedi ki: Benâve, Taifte bir yerdir- hitapta bulundu ve dedi ki: "Cennet ehlini cehennem ehlinen tefrik edip bileceğiniz zaman yakındır." Ashab: "Ne ile bileceğiz ey Allah'ın Resûlü?" dediler. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm açıkladı:"

(Kişiler hakkında yapacağınız iyilikle anma ve kötülükle anma suretiyle, sizler, birbirinize karşı Allah'ın şahitlerisiniz, (sizin hayırla yâdettikleriniz cennetliktir, zemmederek, kötüyerek andıklarınız da cehennemliktir).¹⁷³²

1312- 7209- 4223- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْبَى. ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ. أَنبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنْ مُنْصَوْرٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَيْفَ لِي أَنْ أَعْلَمَ إِذَا أَحْسَنْتُ وَإِذَا أَسَأْتُ؟ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا سَمِعْتَ جِيرَانَكَ يَقُولُونَ: أَنْ قَدْ أَحْسَنْتَ فَقَدْ أَحْسَنْتَ وَإِذَا سَمِعْتَهُمْ يَقُولُونَ: قَدْ أَسَأْتَ فَقَدْ أَسَأْتَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ هَذَا صَحِيحٌ. رَجَّاهُ ثِقَاتٌ. وَرَوَاهُ ابْنُ حَبَانَ فِي صَحِيحٍ مِنْ طَرِيقِ عَبْدِ الرَّزَّاقِ بِهِ .

1312. (4223) (7299)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anhu anlatıyor: "Bir adam, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a: "Yaptığım işin iyilik veya kötülük olduğunu nasıl anlayabilirim?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Komşunun "İyi yaptın!" dediğini işitirsen iyilik yaptın demektir. Eğer "kötülük yaptın!" dediklerini işitirsen, kötülük yaptın demektir" buyurdular."¹⁷³³

1313- 7300- 4224- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْبَى وَزَيْدُ بْنُ أَحْزَمَ؛ قَا: ثَنَا مُسْلِمٌ بْنُ أَبِرَاهِيمَ. ثَنَا أَبُو هَلٍ. ثَنَا عُقْبَةُ بْنُ أَبِي ثُبَيْتٍ عَنْ أَبِي الْجَوَّزَاءِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَهْلُ الْجَنَّةِ مَنْ مَ، اللَّهُ أَدْنَاهُ مِنْ نَتَاءِ النَّاسِ خَيْرًا وَهُوَ يَسْمَعُ وَأَهْلُ النَّارِ مَنْ مَ، أَدْنَاهُ مِنْ نَتَاءِ النَّاسِ شَرًّا وَهُوَ يَسْمَعُ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَّاهُ ثِقَاتٌ. وَأَبُو الْجَوَّزَاءِ هُوَ أُوَيْسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّبْعِيُّ. وَأَبُو هَلٍ هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ سَلِيمٍ .

1313. (4224) (7300)- İbnu Abbâs radiyallahu anhu anlatıyor: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Cennetlik kişi o kimsedir ki, Allah kulağını hakkında halkın hayırlı övgüleriyle doldurmuştur, kendisi de hayırla yâdedildiğini işitir. Cehennemlik olan da, kendi kulakları, halkın hakkındaki kötü anmalarıyla dolan ve bunu bizzat işiten kimsedir."¹⁷³⁴

ACIKLAMA:

Kişinin iyi sıfatlarıyla veya kötü sıfatlarıyla anılmasıyla ilgili kaydedilen bu hadisler efkâr-ı umumiyenin (şimdilerde kamuoyu denmektedir) ehemmiyetini ifade ediyor. Yani, mü'min kişi, insanların hakkında kötü konuşmalarından kaçınması gerekir. Mü'min, riyaya, gösterişe, yalana yer vermeden, imkân nispetinde kendisini hayırla yâdettirecek fiil, davranış ve sözlerde bulunmalıdır. Çünkü hadise göre halkın hükmü Hakk'ın hükmü gibidir.

Bu mevzu üzerine geniş açıklamalar geçti. ¹⁷³⁵

* NİYET

1314- 7301- 4229- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَنَانَ وَ مُحَمَّدُ بْنُ بَحْبَى، قَا: ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ شَرِيكِ عَنْ لَيْثٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّمَا يُبْعَثُ النَّاسُ عَلَى نِيَّاتِهِمْ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ لَيْثُ بْنُ سَلِيمٍ وَهُوَ ضَعِيفٌ. وَيَشْهَدُ لَهُ حَدِيثُ جَابِرٍ وَقَدْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

1314. (4229) (7301)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anhu anlatıyor. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şurası muhakkak ki insanlar Kıyamet günü niyetleri üzere diriltilecekler."¹⁷³⁶

* EMEL VE ECEL

1315- 7302- 4233- حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْعُثْمَانِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ الْعَءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَلْبُ الشَّيْخِ شَابٌ فِي حَبِّ اثْنَتَيْنِ؟ فِي حَبِّهِ الْحَيَاةُ وَكَثْرَةُ الْمَالِ. فِي الزَّوَادِ: طَرِيقُ ابْنِ مَاجُو صَحِيحٌ. رَجَّاهُ ثِقَاتٌ .

¹⁷³² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/591.

¹⁷³³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/592.

¹⁷³⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/592.

¹⁷³⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/592-593.

¹⁷³⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/593.

1315. (4233) (7302)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İhtiyar kimsenin kalbi iki şeyin sevgisinde daima gençtir: "Hayat sevgisi, çok mal sevgisi."¹⁷³⁷

1316- 7303- 4235- حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ الْعُثْمَانِيُّ. ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَوْ أَنَّ بَيْنَ أَدَمَ وَآدَمَ بْنِ مَالٍ حَبَبٌ أَنْ يَكُونَ مَعَهُمَا ثَالِثٌ. وَ يَمُتُ نَفْسَهُ أَلْتَرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ طَرِيقُ ابْنِ مَاجَةَ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1316. (4235) (7303)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Eğer âdemoğlunun iki vadi dolusu malı olsaydı bir üçüncüsünü isterdi. Onun nefisini ancak toprak doldurur. Allah tevbe edenlerin tevbesini kabul eder."¹⁷³⁸

* AMELDE DEVAM

1317- 7304- 4240- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا ابْنُ لَهِيْعَةَ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَرَجٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اكْلَفُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تَطِيقُونَ. فَإِنْ خَيْرَ الْعَمَلِ أَذْوَمُهُ وَإِنْ قَلَّ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ لَهِيْعَةَ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1317. (4240) (7304)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Farz olmayan amelden gücünüz yettiği kadar yüklenin. Çünkü amelin hayırlısı devamlı olanıdır, az bile olsa."¹⁷³⁹

1318- 7305- 4241- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ رَافِعٍ. ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ شَعْرِيُّ عَنْ عِيسَى بْنِ جَابِرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ؛ قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَجُلٍ يُصَلِّي عَلَى صَخْرَةٍ فَأَتَى نَاجِيَةً مَكَّةَ. فَمَكَثَ مَلِيًّا ثُمَّ انْصَرَفَ. فَوَجَدَ الرَّجُلَ يُصَلِّي عَلَى حَالِهِ. فَقَامَ فَجَمَعَ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! عَلَيْكُمْ بِالْقَصْدِ ثَنَا فَإِنَّ اللَّهَ يَمَلُّ حَتَّى تَمْلُؤُوا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادٌ حَسَنٌ وَيَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَبَاقِي رَجَالُ إِسْنَادِهِ ثَقَاتٌ .

1318. (4241) (7305)- Hz. Cabir İbnu Abdullah radiyallahu anı anlatıyor: Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, bir taşın üzerinde namaz kılmakta olan bir adamın yanından geçip Mekke'nin kenarına geldi. Orada bir müddet durdu. Sonra ayrıldı. Adamı aynı vaziyette namaz kılıyor buldu. Bunun üzerine Aleyhissalâtu selâm ayağa kalktı, ellerini birleştirdi, sonra şöyle hitap etti: "Ey insanlar! Mutedil olun!" ve bu sözünü üç kere tekrarlayıp, sonunda: "Siz ibadetten usanmadıkça, Allah da size ihsan etmekten usanmaz!" buyurdular."¹⁷⁴⁰

* GÜNAHLARI HATIRLAMAK

1319- 7306- 4243- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ابْنُ بَازِلٍ؛ قَالَ: سَمِعْتُ عَامِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ يَقُولُ: حَدَّثَنِي عَوْفُ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ عَائِشَةَ؛ قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا عَائِشَةُ! إِيَّاكَ وَمُحَقَّرَاتِ، غَمَالٍ. فَإِنْ لَهَا مِنَ اللَّهِ طَالِبًا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ .

1319. (4243) (7306)- Hz. Aişe radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bana: "Ey Aişe! Ehemmiyetsiz görülen amellere karşı aman dikkatli ol! Çünkü onlar için de Allah (tarafın)dan (vazifelendirilmiş) araştırıcı bir melek vardır."¹⁷⁴¹

1320- 7307- 4245- حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ الرَّمْلِيُّ. ثَنَا عُقْبَةُ بْنُ عُلْقَمَةَ بْنِ حَدِيجٍ الْمَعَاظِرِيُّ عَنْ أَرْضَاءَ بْنِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَبِي عَامِرٍ الْهَنْبَلِيِّ عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ أَنَّهُ قَالَ: 'عَلِمَنْ أَقْوَامًا مِنْ أُمَّتِي يَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِحَسَنَاتٍ أَمْثَالِ جِبَالِ تِهَامَةَ بِيضًا. فَيَجْعَلُهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَبَاءً مَنْثُورًا. قَالَ ثَوْبَانُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! صِفْهُمْ لَنَا جَلِّهِمْ لَنَا أَنْ نَكُونَ مِنْهُمْ وَنَحْنُ نَعْلَمُ. قَالَ: أَمَّا إِنَّهُمْ إِخْوَانُكُمْ وَمِنْ جِلْدَتِكُمْ وَيَأْخُذُونَ مِنَ اللَّيْلِ كَمَا تَأْخُذُونَ وَلَكِنَّهُمْ أَقْوَامٌ إِذَا خَلَوْ بِمَحَارِمِ اللَّهِ انْتَهَكُوهَا. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رَجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَأَبُو عَامِرٍ الْهَنْبَلِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ غَابِرٍ .

¹⁷³⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/593.

¹⁷³⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/594.

¹⁷³⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/594.

¹⁷⁴⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/594.

¹⁷⁴¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/595.

1320. (4245) (7307)- Sevbân radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetimden bir kısım insanları bilirim ki, Kıyamet günü Tihâme dağları emsalinde bembeyaz (tertemiz) hayırlarla gelirler. Aziz ve celil olan Allah Teâla hazretleri o sevapları saçılmış toz haline getirir (değersiz kılar, kabul etmez)."

Sevban dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Onları bize tavsif et, durumlarını açıkla da, bilmeyerek biz de onlardan olmayalım!" Aleyhissalâtu vesselâm açıkladılar:

"Onlar sizin din kardeşlerinizdir. Sizin cinsinizden insanlardır. Sizin aldığınız gibi onlar da gece (ibadetin)den nasiplerini alırlar. Ancak onlar, Allah'ın yasaklarıyla tenhâda başbaşa kalınca o yasakları ihlâl ederler, çiğnerler." 1742

* TEVBE

1321- 7308- 4248- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ بْنُ كَاسِبٍ الْمَدِينِيُّ. ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَصَمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَوْ أَخْطَأْتُمْ حَتَّى تَبْلُغَ خَطَايَاكُمْ السَّمَاءَ ثُمَّ تُبْنِمْ لَنَابٍ عَلَيْكُمْ فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادٌ حَسَنٌ. وَيَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَبَاقِي رِجَالُ "سَنَادِ ثِقَاتٍ".

1321. (4248) (7308)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Günahlarınız semaya ulaşacak kadar bile olsa, arkadan tevbe etmişseniz, günahınız mutlaka affedilir." 1743

1322- 7309- 4249- حَدَّثَنَا نُفَيْانُ بْنُ وَكَيْعٍ. ثَنَا أَبِي عَنْ فَضَيْلِ بْنِ مَرْزُوقٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: اللَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ رَجُلٍ أَضَلَّ رَاغِلَتَهُ بَعَةً مِنْ أَرْضٍ فَالْتَمَسَهَا. حَتَّى إِذَا أُعْيِيَ تَسَجَّى بِتَوْبِهِ. فَبَيْنَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ سَمِعَ وَجْبَةَ الرَّاحِلَةِ حَيْثُ فَقَدَهَا. فَكَشَفَ الثُّوبَ عَنْ وَجْهِهِ فَإِذَا هُوَ بِرَاغِلَتِهِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَطِيَّةُ الْعَوْفِيُّ وَسَفِيانُ بْنُ وَكَيْعٍ وَهُمَا ضَعِيفَانِ وَاصِلُ الْحَدِيثِ أَخْرَجَهُ الشَّيْخَانُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مَسْعُودٍ وَأَنَسٍ.

1322. (4249) (7309)- Ebu Sa'îd radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah, kulunun tevbesine şu adamın sevinmesinden daha çok sevinir (yani razı olur): Adam yolculuk halindedir. Bir susuz çölde bindiği devesini kaybetmiştir, onu aramaya koyulur. Sonunda aramaları adamı cidden yorup aciz bırakınca (susuzluk ve sıcaktan olduğu yerde ölmek üzere, yere yatar), elbisesini başına çekip örtünür. İşte kendisi o halde iken, devesini kaybettiği yerde hayvanın ayak seslerini duyar. Yüzünden örtüyü kaldırır ve karşısında devesini görür." 1744

1323- 7310- 4250- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الدَّارِمِيُّ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّافِعِيُّ. ثَنَا وَهْبُ بْنُ خَالِدٍ. ثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الثَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ ذَنْبٌ لَهُ. قَالَ السَّنْدِيُّ: الْحَدِيثُ ذَكَرَهُ صَاحِبُ الزَّوَادِ فِي زَوَائِدِهِ وَقَالَ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. رِجَالُهُ ثِقَاتٌ. ثُمَّ ضَرَبَ عَلَى مَا قَالَ. وَأَبْقَى الْحَدِيثَ عَلَى الْحَالِ. وَفِي الْمَقَاصِدِ الْحَسَنَةِ. رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَالطَّبْرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي الشَّعْبِ مِنْ طَرِيقِ أَبِي عُبَيْدَةَ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَسْعُودٍ عَنْ أَبِيهِ رَفَعَهُ. وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ. بَلْ حَسَنَةً شَيْخَانَا يَعْنِي لَشَوَاهِدَهُ وَإِذَا فُتُوهُ عُبَيْدَةَ جَزَمَ غَيْرَ وَاحِدٍ بِأَنَّهُ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِيهِ.

1323. (4250) (7310)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Günahdan tevbe eden, bir günah işlememiş gibidir." 1745

1324- 7311- 4252- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا شُعْبَانُ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنِ ابْنِ مَعْقِلٍ؛ قَالَ: دَخَلْتُ مَعَ أَبِي عَلِيٍّ عَبْدِ اللَّهِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: النَّدَمُ تَوْبَةٌ فَقَالَ لَهُ أَبِي: أَنْتَ سَمِعْتَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: النَّدَمُ تَوْبَةٌ؟ قَالَ: نَعَمْ. فِي الزَّوَادِ: قُلْتُ: وَقَعَ عِنْدَ ابْنِ مَاجَةَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِ بْنِ الْخَطَّابِ. قَالَهُ الْمَنْذَرِيُّ. وَقَالَ بَعْدَ ذَلِكَ: أَيُّ كَمَا رَوَاهُ وَالتَّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ فِي صَحِيحِهِ وَالْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ.

1324. (4252) (7311)- İbnu Makıl anlatıyor: "Babamla birlikte Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh'ın yanına girdim. Bu ziyaret sırasında o: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın "pişmanlık tevbedir" dediğini nakletti. Babam: "Aleyhissalâtu vesselâm'dan bunu bizzat işittin mi?" diye sordu. Abdullah: "Evet!" dedi." 1746

1742 İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/595.

1743 İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/596.

1744 İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/596.

1745 İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/597.

1746 İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/597.

1325- 7312- 4253- حَدَّثَنَا رَاشِدُ بْنُ سَعِيدٍ الرَّمْلِيُّ أَنَّنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ ابْنِ ثَوْبَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نَفِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يَغْرُغْ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ وَهُوَ مَدْلَسٌ. وَقَدْ نَعْنَعُهُ. وَكَذَلِكَ مَكْحُولُ الدِّمَشْقِيُّ .

1325. (4253) (7312)- Abdullah İbnu Amr radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah Teala hazretleri, kulun tevbesini, can boğaza gelmedikçe kabul eder."¹⁷⁴⁷

* ÖLÜMÜ HATIRLAMAK

1326- 7313- 4259- حَدَّثَنَا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ. ثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَّاضٍ. ثَنَا نَافِعُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ فَرْوَةَ ابْنِ قَيْسٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ أَنَّهُ قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَجَاءَهُ رَجُلٌ مِنْ الْأَنْصَارِ. فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَفْضَلُ؟ قَالَ: أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا قَالَ: فَأَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْبَسُ؟ قَالَ: أَكْثَرُهُمْ لِلْمَوْتِ ذِكْرًا وَأَحْسَنُهُمْ لِمَا بَعْدَهُ اسْتِعْدَادًا. أُولَئِكَ الْكَيَّاسُ. فِي الزَّوَادِ: فَرْوَةُ بْنُ قَيْسٍ مَجْهُولٌ. وَكَذَلِكَ الرَّوَايَ عَنْهُ. وَخَبَرَهُ بِاطْلَاقِهِ الذَّهَبِيُّ فِي طَبَقَاتِ التَّهْذِيبِ .

1326. (4259) (7313)- İbnu Ömer radiyallahu anhuma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ile birlikte idim. Ensardan bir zat gelerek Aleyhissalâtu vesselâm'a selam verdi. Sonra da: "Ey Allah'ın Resûlü Mü'minlerin hangisi en faziletlidir?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Huyca en iyisidir!" buyurdular. Adam: "Mü'minlerin hangisi en akıllıdır?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Ölümü en çok hatırlayandır ve ölümden sonra en iyi hazırlığı yapandır. İşte bunlar en akıllı kimselerdir" buyurdular."¹⁷⁴⁸

1327- 7314- 4263- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ ثَابِتٍ الْجَدْرِيُّ وَعُمَرُ بْنُ شَيْبَةَ بْنِ عَبِيدَةَ؛ قَا: ثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ. أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: إِذَا كَانَ أَجَلُ أَحَدِكُمْ بِأَرْضٍ أَوْ ثِبْتَةٍ إِلَيْهَا الْحَاجَةُ. فَإِذَا بَلَغَ أَقْصَى أَثَرِهِ قَبْضَهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ فَقُولُ: رَضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَبِّ! هَذَا مَا اسْتَوْذَعْتَنِي فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1327. (4263) (7314)- Abdullah İbnu Mes'ud radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Birinizin eceli bir yerde olduğu zaman ihtiyaç onu oraya sıçratır. Sonra kalan ömrünün sonuna varınca aziz ve celil olan Allah onun ruhunu orada alır. Kıyamet günü, o yer: "Ey Rabbim! işte bu, bana emanet ettiğin (cesed)dir!" der."¹⁷⁴⁹

1328- 7315- 4268- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا شَبَابَةُ عَنْ ابْنِ أَبِي ذُنُبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَطَاءٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ الْمَيِّتَ يَصِيرُ إِلَى الْقَبْرِ فَيُجْلَسُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فِي قَبْرِهِ غَيْرَ فَرَحٍ وَ مَشْغُوفٍ. ثُمَّ يَقَالُ لَهُ: فِيمَ كُنْتَ؟ فَيَقُولُ: كُنْتُ فِي سَمَةٍ. فَيَقَالُ لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ؟ فَيَقُولُ: مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَصَدَّقْنَاهُ. فَيَقَالُ لَهُ: هَلْ رَأَيْتَ اللَّهَ؟ فَيَقُولُ: مَا يَنْبَغِي. حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ؛ قَا: ثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ. أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: إِذَا كَانَ أَجَلُ أَحَدِكُمْ بِأَرْضٍ أَوْ ثِبْتَةٍ إِلَيْهَا الْحَاجَةُ. فَإِذَا بَلَغَ أَقْصَى أَثَرِهِ قَبْضَهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ فَقُولُ: رَضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَبِّ! هَذَا مَا اسْتَوْذَعْتَنِي فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ .

1328. (4268) (7315)- Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ölü kabre konulur. Salih kişi, kabrinde korkusuz ve endişesiz oturur. Sonra kendisine: "Hangi dinde idin?" denilir, "İslâm dinindeydim" der. "Şu adam nedir?" denilir. "O, Allah'ın Resûlü Muhammed'dir, bize Allah indinden açık deliller getirdi, biz de onu tasdik ettik" der. Ona: "Allah'ı gördün mü?" denilir. O: "Allah'ı görmek hiç kimseye mümkün ve muvafık değildir" der. Bu safhadan sonra cehenneme doğru bir delik açılır. Oraya bakar, ateş alevlerinin birbirini kırıp yok etmeye çalıştığını görür. Kendisine: "Allah'ın seni koruduğu ateşe bak!" denilir. Sonra ona cennet cihetinden bir delik açılır ve onun güzelliklerine ve içinde bulunan (nimet)lere bakar. Kendisine: "İşte senin makamın!" denilir ve yine ona: "Sen bunlar hususunda yakîn (kesin iman) sahibi idin. Bu iman üzere öldün, bu iman üzere yeniden diriltileceksin inşaallah!" denilir.

¹⁷⁴⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/597.

¹⁷⁴⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/598.

¹⁷⁴⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/598.

Kötü adam da kabrinde korku ve endişe ile oturtulur. Kendisine: "Hangi dinde idin?" diye sorulur. "Bilmiyorum" diye cevap verir. Kendisine: "Bu adam kimdir?" denilir. Halkı dinledim, bir şeyler söylüyorlardı, onu ben de söyledim" der. Ona cennet cihetinden bir delik açılır. Cennetin güzelliklerine, içinde bulunan nimetlerine bakar. Ona: "Allah'ın senden uzaklaştırdığı şu cennete bak!" denilir. Sonra ona cehenneme doğru bir delik açılır. Oraya bakar. Alevlerin birbirini yeyip yok etmekte olduğunu görür. Ona: "İşte makamın burasıdır. Sen cehennemin varlığı hususunda şekk (ve inkâr) içerisinde idin, bu şekk üzere öldün ve bu şekk üzere diriltileceksin inşaallah!" denilir.¹⁷⁵⁰

1329- 7316- 4272- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَفْصٍ الْبُلْبُلِيُّ. ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَدَّاسٍ عَنْ أَبِي مَرْثَدٍ عَنْ أَبِي سَفْيَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ إِذَا دَخَلَ الْمَيِّتُ الْقَبْرَ مَثَلَتِ الشَّمْسُ عِنْدَ غُرُوبِهَا فَيَجْلِسُ يَمْسُحُ عَيْنَيْهِ وَيَقُولُ: دَعُونِي أَصْلِي. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ حَسَنٌ إِنْ كَانَ أَبُو سَفْيَانَ وَاسْمُهُ طَلْحَةُ بْنُ نَافِعٍ سَمِعَ مِنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَإِسْمَاعِيلَ بْنِ حَفْصٍ مُخْتَلَفٍ فِيهِ.

1329. (4272) (7316)- Hz. Câbir radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Mü'min) ölü, kabre girdimi, güneş batışındaki haliyle ona temsil edilir. Bunun üzerine ölü oturup ellerini gözlerine sürer ve: Beni bırakınız namaz kılayım" der."¹⁷⁵¹

1330- 7317- 4273- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَوَّامِ عَنْ حَجَّاجٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ صَاحِبِي الصُّورِ بِأَيْدِيهِمَا «أَوْ فِي أَيْدِيهِمَا» قَرْنَانِ. يُحِطَانِ النَّظَرَ مَتَى يُؤْمَرَانِ فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ ضَعِيفٌ لضعف حجاج أرطاة و عطية العوفي.

1330. (4273) (7317)- Ebu Sa'îd radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sûrun iki sahibinin ellerinde iki boynuz bulunur. Ne zaman (üflelemekle) emrolunacaklarını dikkatle gözleyip düşünürler."¹⁷⁵²

1331- 7318- 4274- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ بِسُوقِ الْمَدِينَةِ: وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ! فَرَفَعَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يَدَهُ قَلَمَهُ. قَالَ: تَقْلُوا هَذَا؟ وَفِينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ -وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ. - فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ رَفَعَ رَأْسَهُ. فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى أَخَذَ بِقَائِمَةٍ مِنَ قَوَائِمِ الْعَرْشِ. فَادْرِي أَرَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنِ اسْتَنْتَنَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. وَمَنْ قَالَ: أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى فَقَدْ كَذَبَ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ.

1331. (4274) (7318)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Yahudilerden bir adam Medine çarşısında: "Hz. Musa'yı insanlar üzerine seçen Zât'a yemin olsun!" demişti. Ensardan bir zât elini kaldırıp herife bir tokat indirdi.

"Demek böyle dersin ha! Üstelik Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm aramızda olduğu halde!" dedi. Durum Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a anlatıldı. Aleyhissalâtu vesselâm: "Aziz ve celil olan Allah buyurmuştur ki: "Sûra üfürülür ve Allah'ın dilediklerinden başka göklerde kim var, yerde kim varsa düşüp ölür. Sonra bir daha sûra üflenir ve onlar kabirlerinden kalkıp bakışırlar" (Zümer 58). Ben, başımı ilk kaldıran olacağım. Ben, arşın ayaklarından birini tutan Hz. Musa aleyhisselam ile karşılaşırım. Bilemem, o başımı benden önce mi kaldırdı, yoksa o, Allah'ın çarpılıp yıkılmaktan istisna tuttuklarından mıdır? Kim de: Ben Yûnus İbnu Metta'dan daha hayırlıyım (üstünüm) derse şüphesiz yalan söylemiş olur."¹⁷⁵³

AÇIKLAMA:

1- Hadis sûra üfleme hadisesine temas etmekte ve ilgili ayete atıf yapmaktadır. Kaydedilen ayette sûra iki ayrı üflemeden bahis edilmektedir. Bu hususlar daha önce geçtiği için tekrar etmeyeceğiz.

2- Hadisin sonunda: "Ben Yunus aleyhisselâm'dan üstünüm diyen yalan söylemiştir" fıkrasında geçen "ben" zamiri iki ihtimale râcidir:

1) Öyle söyleyen herhangi bir kimse. Bu durumda yalan küfür manasındadır. Hiç kimse, peygamberden üstün olduğunu iddia edemez, eden küfre düşer.

2) İkinci durumda "ben"den maksad Resûlullah'tır. Resûlullah'ın bütün peygamberlerden üstün olduğu nasslarla sabit olduğu için, Resûlullah'ın bu sözü daha öncelere aittir. Üstünlüğünü ifade eden nasslarla mensuh olmuştur

¹⁷⁵⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/599-600.

¹⁷⁵¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/600.

¹⁷⁵² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/600.

¹⁷⁵³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/601.

denmiştir. Ayrıca, Kur'an'da geçen kıssası sebebiyle Hz. Yunus'un büyüklüğü hususunda düşülecek tereddüdü önlemek için Hz. Peygamber'in böyle söylemiş olabileceğine de dikkat çekilmiştir.¹⁷⁵⁴

1332- 7319- 4277- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ. ثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي مُوسَى ۱، شَعْرِي؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَغْرَضُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَ عَرَضَاتٍ. فَأَمَّا عَرَضَتَانِ فَجِدَالٌ وَمَعَادِيرٌ وَأَمَّا الثَّلَاثَةُ فَعِنْدَ ذَلِكَ تَطِيرُ الصُّحُفُ فِي ۱، يَدِي فَأَخَذَ بِيَمِينِهِ وَأَخَذَ بِشِمَالِهِ فِي الزَّوَادِ: رَجَالٌ ۱، سَنَادٌ ثَقَاتٌ. إِنْ أَنَّهُ مَنْقُطٌ وَالْحَسَنُ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِي مُوسَى قَالَهُ عَلَى بْنِ الْمَدَنِيِّ وَ أَبُو حَاتِمٌ وَ أَبُو زُرْعَةَ. وَقَدْ رَوَاهُ وَ التِّرْمِذِيُّ عَنْ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَقَالَ: يَصْحَحُ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ قَبْلِ أَنْ الْحَسَنُ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

1332. (4277) (7319)- Ebu Musa el-Eş'arî radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah Aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kıyamet günü, insanlar üç defa Allah'a arzolanacaklar. İki arza mücadele ve mazeretlerden ibarettir. Üçüncü arzaya (sunuşa) gelince, (insanların işlediği amellerin yazılı olduğu defterler o zaman ellere uçacaklar (yani hızla verilecektir). Artık defteri kimisi sağ eliyle tutacak ve kimisi sol eliyle tutacaktır."¹⁷⁵⁵

1333- 7320- 4281- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ ۱، عَمَّشٍ عَنْ أَبِي سَفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أُمِّ مَيْمُونَةَ عَنْ خَفْصَةَ؛ قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي رَجُؤُ أَيْدِي النَّارِ أَحَدٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا وَ الْحَدِيثِيَّةَ؛ قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَلَيْسَ قَدْ قَالَ اللَّهُ: -وَإِنْ مِنْكُمْ إِي وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا- سورة 91- «E» 17. قَالَ أَلَمْ تَسْمَعْهُ يَقُولُ: ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًّا. سورة 91- «E» 27. فِي الزَّوَادِ: حَدِيثٌ خَفْصَةَ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ إِي، كَانَ أَبُو سَفْيَانَ سَمِعَ مِنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ.

1333. (4281) (7320)- Hz. Hafsa radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın buyurdular ki: "Ben Bedir ve Hudeybiye'ye katılanlardan hiç kimsenin cehenneme girmemesini ümid ederim" buyurdular. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah Teâla hazretleri: "Sizden cehenneme varmayacak hiç kimse yoktur. Bu senin Rabbin katında kesinleşmiş bir hükümdür" (Meryem 71) buyurmadı mı?" dedim. Bunun üzerine Aleyhissalâtu vesselâm: "(Ey Hafsa!) Sen Allah'ın: "Sonra biz, Allah'tan korkup (O'na karşı gelmekten) sakınanları kurtarır, zalimleri de toptan orada bırakırız" (Meryem 72) buyurduğunu işitmedin mi?" buyurdu."¹⁷⁵⁶

1334- 7321- 4285- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ عَنْ ۱، وَزَاعِيٍّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ هَلِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ رِفَاعَةَ الْجُهَنِيِّ؛ قَالَ: صَدَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ! مَا مِنْ عَبْدٍ يُؤْمِنُ ثُمَّ يُسَدِّدُ سُلُوكَهُ فِي الْجَنَّةِ. وَرَجُؤُ أَيْدِي النَّارِ أَحَدٌ حَتَّى تَبَيَّوْا أَنْتُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ ذُرِّيَّتِكُمْ مَسَاكِينَ فِي الْجَنَّةِ. وَلَقَدْ وَعَدَنِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُدْخِلَ الْجَنَّةَ مَنْ أَمَّتِي سَبْعِينَ أَلْفًا بَغِيرَ جَسَابٍ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ. قَالَ فِيهِ صَالِحٌ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ: ضَعِيفٌ فِي ۱، وَزَاعِيٍّ. وَعَامَةً أَحَادِيثُهُ عَنْ ۱، وَزَاعِيٍّ مَقْلُوبَةٌ. لَكِنْ لَمْ يَنْفَرِدْ بِهِ. وَقَدْ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ فِي عَمَلِ الْيَوْمِ اللَّيْلَةِ عَنْ يَحْيَى بْنِ حَمْزَةَ عَنْ ۱، وَزَاعِيٍّ.

1334. (4285) (7321)- Rifa'a el-Cühenî radiyallahu anı anlatıyor: "Biz Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la birlikte bir seferden dönmüştük. Buyurdular ki: "Muhammed'in nefsi elinde olan Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun! İman edip, sonra doğru yoldan ayrılmayan hiçbir kul yoktur ki cennete sokulmasın. Siz ve iyi (dindar) nesliniz cennetteki meskenlere yerleşmedikçe (diğer ümmetlerin mü'minleri olan) cennetliklerin cennete girmemelerini de ümit ederim ve Rabbin ümmetinden yetmişbin kişiyi hesapsız olarak cennete dahil etmeyi bana kesin vaadetti."¹⁷⁵⁷

1335- 7322- 4290- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى. ثَنَا أَبُو سَلَمَةَ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ إِسْحَاقَ الْجَرِيرِيِّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ ۱، ابْنِ عَبَّاسٍ؛ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: نَحْنُ آخِرُ أُمَّمٍ وَأَوَّلُ مَنْ يُحَاسَبُ. يُقَالُ: أَيْنَ أُمَّةُ الْيَمَّةِ وَنَبِيِّهَا؟ فَنَحْنُ ۱، خَرُؤُنَ ۱، وَلَوْ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثَقَاتٌ. وَأَبُو سَلَمَةَ هُوَ مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبَصْرِيُّ التَّبُذَكِيُّ.

1335. (4290) (7322)- İbnu Abbâs radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Biz, ümmetlerin sonuncusuyuz ve hesabı ilk görülecek olanlarız. Orada: "Ümmî ümmet ve peygamberi nerededir?" denilir. Bilesiniz, biz sonuncu olan ilkleriz (yani dünyaya gelişte sonuncuyuz, Kıyamet günü hesabı verip cennete girmede ilkleriz)."¹⁷⁵⁸

¹⁷⁵⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/601-602.

¹⁷⁵⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/602.

¹⁷⁵⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/602-603.

¹⁷⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/603.

¹⁷⁵⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/604.

1336- 7323- 4291- حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْمُسَاوِرِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا جَمَعَ اللَّهُ الْخَلَائِقَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَذِنَ مُمَّةٌ مُحَمَّدٌ فِي السُّجُودِ. فَيَسْجُدُونَ لَهُ طَوِيًّا ثُمَّ يُقَالُ: ارْفَعُوا رُؤُوسَكُمْ قَدْ جَعَلْنَا عِدَّتَكُمْ فِدَاءَكُمْ مِنَ النَّارِ فِي الزَّوَادِ: رَوَى مُسْلِمٌ مَعْنَاهُ. وَاتَمَّ سَوَقُ الْحَدِيثِ عَنْ أَبِي بَرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ بِإِسْنَادٍ أَصَحَّ مِنْ هَذَا وَمَعَ ذَلِكَ فَقَدْ أَعْلَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1336. (4291) (7323)- Ebu Bürde babasından anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kıyamet günü, Aziz ve celil olan Allah, mahlûkâtı topladı mı Ümmet-i Muhammed'e secde etmeleri için izin verilir. Onlar Allah'a uzun bir secde yaparlar. Sonra: "Başlarınızı (secdeden) kaldırın. Biz sayınız kadar (kâfirleri) ateşten, kurtuluş için fidyeleriniz yaptık" buyurulacaktır."¹⁷⁵⁹

* KİYAMET GÜNÜ ALLAH'IN RAHMETİ

1337- 7324- 4294- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ وَأَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ قَا: ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ أُمِّ شَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَلَقَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِائَةَ رَحْمَةٍ. فَجَعَلَ فِي الْأَرْضِ مِنْهَا رَحْمَةً. فِيهَا تُعْطَفُ الْوَالِدَةُ عَلَى وَلَدِهَا. وَالْبَهَائِمُ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ وَالطَّيْرُ وَالْأَخْرَسَةُ وَتَسْعَى إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ أَكْمَلَهَا اللَّهُ بِهَذِهِ الرَّحْمَةِ فِي الزَّوَادِ: حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ صَحِيحٌ، رَجَّاهُ ثِقَاتٌ.

1337. (4294) (7324)- Ebu Sa'id radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Aziz ve celil olan Allah semâvat ve arzı yarattığı gün, yüz rahmet yaratmıştır. Bunlardan birini arza indirmiştir. İşte bunun sayesinde bir anne çocuğuna karşı şefkat duyar, hayvanlar, kuşlar birbirlerine şefkat duyarlar. Allah geri kalan doksandokuz rahmeti, Kıyamet günü için (kendine) saklamıştır. Kıyamet gününde onları bu rahmetle yüze tamamlayacak."¹⁷⁶⁰

1338- 7325- 4297- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَيْنٍ. ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى النَّبَّيْنِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ حَفْصٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ؛ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ غُرَوَاتِهِ فَمَرَّ بِقَوْمٍ. فَقَالَ: مَنْ الْقَوْمُ؟ فَقَالُوا: نَحْنُ الْمُسْلِمُونَ. وَأَمْرًا تَحْصِبُ تَنُورَهَا. وَمَعَهَا ابْنٌ لَهَا فَإِذَا ارْتَفَعَ وَهَجَ التَّنُورُ تَنَحَّيْتُ بِهِ. فَأَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ! قَالَ: نَعَمْ قَالَتْ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي! أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ؟ قَالَ: بَلَى قَالَتْ: أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَرْحَمَ بَعِبَادِهِ مِنْ أُمَّ بَوْلَدِهَا؟ قَالَ: بَلَى قَالَتْ: فَإِنَّ أُمَّ تُلْقِي وَلَدَهَا فِي النَّارِ! فَكَبَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْكِي. ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَيْهَا فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ يُعَذِّبُ مَنْ عِبَادِهِ أَلَمَّ أَلَمَ الْمَرْدِ الْمُتَمَرِّدِ: الَّذِي يَتَمَرَّدُ عَلَى اللَّهِ وَأَبِي أَنْ يَقُولَ: إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فِي الزَّوَادِ: إِسْنَادُهُ حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ ضَعِيفٌ لضعف إِسْمَاعِيلَ بْنِ يَحْيَى مُتَقِّ عَلَى تَضْعِيفِهِ! أ. هـ. قَالَ السَّنَدِيُّ: قُلْتُ: أَصْلُ الْحَدِيثِ لَيْسَ مِنَ الزَّوَادِ.

1338. (4297) (7325)- İbnu Ömer radiyallahu anı anlatıyor: "Gazvelerinin birinde Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la beraberdik. Derken bir kavme uğradı. "Siz kimsiniz?" diye sordu.

"Bizler müslümanlarız!" dediler. Bir kadın tandırına yakacak atmakla meşguldü ve yanında bir oğlu vardı. Tandırın alevi yükselince kadın çocuğu uzaklaştırdı. Sonra kadın, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına geldi ve:

"Sen Allah Resûlüsün öyle mi?" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm: "Evet!" deyince, "Annem ve babam sana feda olsun! Allah Erhamu'r-Rahimîn (yani merhametli olanların en merhametlisi) değil mi?" dedi. Kadın, "Evet!" cevabını alınca bu sefer: "Allah'ın kullarına olan rahmeti, annenin yavrusuna olan merhametinden daha fazla değil mi?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm yine: "Elbette!" buyurdu. Kadın: "Anne çocuğunu asla ateşe atmaz! (daha merhametli olan Allah kullarını nasıl cehenneme atar?)" dedi. Bunun üzerine Aleyhissalâtu vesselâm ağlayarak başını eğdi. Sonra başını kadına doğru kaldırarak: "Şüphesiz Allah, hak yoldan sapıp O'na itaat etmeye tenezzül etmeyen ve tevhid kelimesini söylemekten imtina eden azgın kulundan başka kullarına azab vermeyecektir" buyurdu."¹⁷⁶¹

1339- 7326- 4298- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا عُمَرُو بْنُ هَاشِمٍ. ثَنَا ابْنُ لَهِيْعَةَ عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ الْمُقْبَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَدْخُلُ النَّارَ أَشَقِيُّ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَنْ الشَّقِيُّ؟ قَالَ: مَنْ لَمْ يَعْمَلْ لِلَّهِ بِطَاعَةً وَلَمْ يَتْرُكْ لَهُ مَعْصِيَةً فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ ابْنُ لَهِيْعَةَ وَهُوَ ضَعِيفٌ.

1339. (4298) (7326)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ateşe sadece şakî olanlar girecektir." Ashab: "Ey Allah'ın Resûlü! şakî kimdir?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm: "Allah için hiçbir ibadette bulunmayıp, hiçbir günahı terketmeyen kimsedir" diye cevap verdi."¹⁷⁶²

¹⁷⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/604.

¹⁷⁶⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/604-605.

¹⁷⁶¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/605-606.

¹⁷⁶² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/606.

¹⁷⁶⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/608.

1344- 7331- 4323- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ. ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ قَيْسٍ؛ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِي بُرْدَةَ ذَاتَ لَيْلَةٍ. فَدَخَلَ عَلَيْنَا الْحَارِثُ بْنُ أَقِيْشٍ. فَحَدَّثَنَا الْحَارِثُ لَيْلَتَيْهِ؛ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ مِنْ أُمَّتِي مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِهِ أَكْثَرُ مِنْ مُضَرٍّ وَإِنْ مِنْ أُمَّتِي مَنْ يَعْظُمُ لِلنَّارِ حَتَّى يَكُونَ أَحَدَ رَوَايَاهَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَقِيْشٍ النَّخْعِي. ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي التَّقَاتِ. وَقَالَ: أَحْسَبُهُ الَّذِي رَوَى عَنْهُ أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ. وَ قَالَ: لَمْ يَرَوْهُ عَنْهُ غَيْرَ دَاوُدَ بْنِ هِنْدٍ وَلَيْسَ إِسْنَادُهُ بِالصَّافِي .

1344. (4323) (7331)- Hâris İbnu Ukayş radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Şurası muhakkak ki, benim ümmetimde öyle şefaati makbul kimseler var ki, birinin şefaatiyle Mudar kabilesinin insanlarından daha çok kimse cennete girecektir. Benim (davetime muhatap olan) ümmetimden öylesi de var ki, vücudu ateş için irileşir ve cehennemin bir köşesini teşkil eder."¹⁷⁶⁸

1345- 7332- 4324- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثُمَيْرٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ أُمِّ عَمِّشَ عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُرْسَلُ الْبُكَاءُ عَلَى أَهْلِ النَّارِ. فَيَبْكُونَ حَتَّى يَنْقَطِعَ الدُّمُوعُ. ثُمَّ يَبْكُونَ الدَّمَ حَتَّى يَصِيرَ فِي وُجُوهِهِمْ كَهَيْئَةِ الْخُدُودِ. لَوْ أُرْسِلَتْ فِيهِ السُّفُنُ لَجَرَتْ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ يَزِيدُ بْنُ أَبَانَ الرَّقَاشِيِّ وَهُوَ ضَعِيفٌ .

1345. (4324) (7332)- Hz. Enes radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ağlama, cehennem ahalisi üzerine gönderilir. Bunun üzerine onlar da (ağlamaya başlarlar ve) gözyaşları kuruyuncaya kadar ağlarlar. Sonra (yaş yerine) kan ağlarlar. Öyle ki yüzlerinde kanallar meydana gelir. Eğer bu kanallara gemiler salınsa gemiler yürür."¹⁷⁶⁹

1346- 7333- 4327- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُؤْتَى بِالْمَوْتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَيُوقَفُ عَلَى الصِّرَاطِ. فَيَقَالُ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ! فَيَطْلَعُونَ خَائِفِينَ وَجَلِيلِينَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنْ مَكَانِهِمُ الَّذِي هُمْ فِيهِ يُقَالُ: يَا أَهْلَ النَّارِ! فَيَطْلَعُونَ مُسْتَبْشِرِينَ فَرَحِينَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنْ مَكَانِهِمُ الَّذِي هُمْ فِيهِ. فَيَقَالُ: هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا؟ قَالُوا: نَعَمْ. هَذَا الْمَوْتُ. قَالَ فَيُؤْمَرُ بِهِ فَيَذْبَحُ عَلَى الصِّرَاطِ ثُمَّ يُقَالُ لِلْفَرِيقَيْنِ كَهَاتَا: خَلُودٌ فِيمَا تَجِدُونَ مَوْتَ فِيهَا أَبَدًا. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ رَجَالُهُ ثِقَاتٌ. وَقَدْ أَخْرَجَ الْبُخَارِيُّ بَعْضَهُ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَلَهُ شَاهِدٌ فِي الصَّحِيحِينَ مِنْ حَدِيثِ أَبِي سَعِيدٍ .

1346. (4327) (7333)- Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kıyamet günü ölüm getirilir. Sırat üzerinde durdurulur ve: "Ey cennet ahalisi!" diye nida edilir. Cennettekiler, (bu çağrı üzerine) içinde bulundukları (o güzel) yerden çıkarılacakları korku ve heyecanıyla bakarlar. Sonra da: "Ey cehennem ahalisi!" diye nida edilir. Onlar da içinde bulundukları (o fena) yerden çıkarılacakları ümid ve sevinciyle bakarlar. (Ölüm gösterilerek) "Bunu tanıyor musunuz?" denilir. (Cennetlikler ve cehennemlikler hepsi bir ağızdan:) "Evet! Bu ölümdür" derler." Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdu ki: "Bundan sonra emredilir ve Sırat üzerinde ölüm kesilir. Sonra her iki tarafa birden: "Haydi bulunduğunuz hal üzere ebediyet sizindir, burada artık ölüm yoktur" denilir."¹⁷⁷⁰

* CENNETİN EVSAFI

1347- 7334- 4329- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ حَجَّاجٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ قَالَ: لَشَبِيرٌ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْ أَرْضٍ وَمَا عَلَيْهَا «الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا». فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ حَجَّاجُ بْنُ أُرْطَاةٍ وَعَطِيَّةُ الْعُوفِيُّ وَهُمَا ضَعِيفَانِ .

1347. (4329) (7334)- Ebu Sa'îd'l-Hudrî radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Cennette bir karışık yer (ebedi olduğu için, fani olan) küre-i arz ve üzerinde bulunanlardan -dünya ve içindekilerden- daha hayırlıdır."¹⁷⁷¹

1348- 7335- 4330- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ. ثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ. ثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَوْضِعُ سَوَاطِ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ زَكَرِيَّا وَهُوَ ضَعِيفٌ .

¹⁷⁶⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/608-609.

¹⁷⁶⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/609.

¹⁷⁷⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/609-610.

¹⁷⁷¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/610.

1348. (4330) (7335)- Sehl İbnu Sa'd radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Cennette bir kamçılık yer (ebedi olduğı için, fani olan) dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır."¹⁷⁷²

1349- 7336- 4332- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُهَاجِرٍ، نَصَارِيٌّ. حَدَّثَنِي الضَّحَّاكُ الْمَعْفَرِيُّ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ؛ قَالَ: حَدَّثَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ 'صَحَابِهِ: أَكْثَمُ لِلْجَنَّةِ؟ فَإِنَّ الْجَنَّةَ خَطَرٌ لَهَا. هِيَ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ! نُورٌ يَتَوَّجُ وَرِيحَانَةٌ تَهْتَرُ وَقَصْرٌ مَشِيدٌ وَنَهْرٌ مُطَرَّدٌ وَفَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ نَضِيجَةٌ وَزَوْجَةٌ حَسَنَاءٌ جَمِيلَةٌ وَخَلْلٌ كَثِيرٌ. فِي مَقَامٍ أَوَّلٍ. فِي حَبْرَةٍ وَنَضْرَةٍ فِي دُورٍ عَالِيَةٍ سَلِيمَةٍ بِهَيْئَةٍ! قَالُوا: نَحْنُ الْمُشْتَمِرُونَ لَهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: قُولُوا: إِنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ ذَكَرَ الْجِهَادَ وَحَضَّ عَلَيْهِ فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَالضَّحَّاكُ الْمَعْفَرِيُّ الدِّمَشْقِيُّ ذَكَرَهُ ابْنُ حَبَانَ فِي الثَّقَاتِ. وَ قَالَ الذَّهَبِيُّ فِي طَبَقَاتِ التَّهْذِيبِ: مَجْهُولٌ. وَسُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى مُخْتَلَفٌ فِيهِ. وَبَاقِي رِجَالُ 'سَنَادِ ثَقَاتٍ. وَرَوَاهُ ابْنُ حَبَانَ فِي صَحِيحِهِ.

1349. (4332) (7336)- Üsâme İbnu Zeyd radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir gün Ashab-ı Kiramına: "İçinizde cennet için gayret edecek kimse yok mu? Zira cennetin eşi yoktur. Kâ'be'nin Rabbine yemin ederim ki, cennet, parıl parıl parlayan nurları, güzel kokulu üğrünen yeşillikleri, sağlam yüksek köşkleri, devamlı akan nehirleri, çok çeşitli olgun meyveleri, güzel genç zevceleri, pek çok takım elbiseleri ile yüksek, sağlam ve güzel saraylarda saadet ve yüz parlaklığı içinde yaşanan ebedi mekandır" buyurdu. Sahabiler: "Biz zaten onun için gayretteyiz, ey Allah'ın Resûlü!" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm: "İnşaallah!" deyiniz" dedi ve sonra cihaddan söz açtı ve ona teşvik etti."¹⁷⁷³

612- 4337- 1350- حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ، زَرْقُ أَبُو مَرْوَانَ الدِّمَشْقِيُّ. ثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْخُلُهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ إِلَّا زَوْجُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَنْتَبِئُ وَسَبْعِينَ زَوْجَةً: ثِنْتَيْنِ مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ وَسَبْعِينَ مِنْ مِيرَاتِهِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ مَا مِنْهُنَّ وَاحِدَةٌ إِلَّا وَلَهَا قُبُلٌ شَهِيٌّ. وَلَدُ ذَكَرٌ يَنْتَبِئُ. قَالَ هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ: مِنْ مِيرَاتِهِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ يَغْنِي رَجًا دَخَلُوا النَّارَ. فَوَرِثَ أَهْلُ الْجَنَّةِ نِسَاءَهُمْ كَمَا وَرِثَتْ امْرَأَةٌ فِرْعَوْنَ. فِي الزَّوَادِ: فِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَخَالِدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ وَثَقَهُ الْعَجَلِيُّ. وَأَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ الْمِصْرِيُّ ضَعَفَهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَعِينٍ وَابُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ الْجَارُودِ السَّاجِيَّ وَالْعَقِيلِيَّ وَغَيْرَهُمْ.

1350. (4337) (7337)- Ebu Ümâme radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah'ın cennete soktuğı hiç kimse yoktur ki, onu yetmişiki zevce ile evlendirmiş olmasın. Bunlardan ikisi hûru'l-ayn (siyah gözlü), yetmiş tanesi cehennemliklerden kendine düşen mirasıdır. Bu kadınlardan her biri şehvet çekicidir ve cennetlik her erkeğin şehvet gücü daimidir." Hişam İbnu Halid der ki: "(Hadiste geçen) "Cehennemliklerden kendine düşen mirası" ibaresinden maksad, cehenneme giren erkeklerdir, bunların kadınlarına cennet ehli varis olurlar, tıpkı Firavun'un hanımına varis olduğu gibi."¹⁷⁷⁴

1351- 7338- 4341- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَأَحْمَدُ بْنُ سِنَانَ قَا: ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ 'عَمْرِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا لَهُ مَنْزِلٌ: مَنْزِلٌ فِي الْجَنَّةِ وَمَنْزِلٌ فِي النَّارِ فَإِذَا مَاتَ فَدَخَلَ النَّارَ وَرِثَ أَهْلُ الْجَنَّةِ مَنْزِلَهُ. فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى: أَلَيْكَ هُمُ الْوَارِثُونَ. فِي الزَّوَادِ: هَذَا إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ عَلَى شَرَطِ الشَّيْخَيْنِ.

1351. (4341) (7338)- Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "(Cennette) sizden her birinin iki tane menzili vardır: "Bir menzili cennette, bir menzili de cehennemde. Ölünce cehenneme girerse cennet ehli onun menziline varis olur. İşte Allah Teâla hazretlerinin şu sözü bu durumu teyid eder:

"İşte onlar varislerin ta kendileridir" (Mü'minûn 10).

"Hitamuhû misk oldu. Cenâb-ı Hak bizleri o vârislerinden eylesin. Âmin."¹⁷⁷⁵

Bu çalışmayı bitirmeyi müyesser kılan Rabbime zerrât-ı kâinat adedince hamdolsun.Erzurum 9.8.1992.

¹⁷⁷² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/610.

¹⁷⁷³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/611.

¹⁷⁷⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/612.

¹⁷⁷⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/612.

